

**DIE IMPLIKASIES VAN
'N MISSIONALE TRANSFORMASIEPROSES
VIR DIE NG GEMEENTE MARKEN SE VOORTBESTAAN**
deur
HANNES PEENS

TESIS
ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan
die vereistes vir die graad van
MAGISTER
in
TEOLOGIE
aan die
UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH

STUDIELEIER: PROF. H. JURGENS HENDRIKS
MAART 2011

Verklaring

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Gevorderde Grade Universiteit van Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Datum: 8 Februarie 2011

OPSOMMING

Klein plattelandse gemeentes soos Marken met 'n lidmaattal van 60 worstel baie keer met die vraag of die gemeente sal kan voortbestaan. Hierdie vraag word beïnvloed deur individue en ander groter gemeentes se persepsie oor klein gemeentes en dat klein gelykstaande aan minderwaardigheid is. Die lewensvatbaarheid van klein gemeentes word na aanleiding van 'n modernistiese vertrekpunt beoordeel. Hiervolgens is 'n groot lidmaat getal 'n belangrike norm vir bestaansreg. Die eiesoortigheid van klein plattelandse gemeentes word meesal nie in berekening gebring wanneer oor die lewensvatbaarheid van sulke gemeentes gedink word nie. Die bedieningstyle en programbenaderings in groot gemeentes word dikwels ook voorgehou as die ideaal en dit lei daartoe dat klein gemeentes hulle daaraan meet en hulle eie Godgegewe uniekheid uit die oog begin verloor.

Die voortbestaansvraag van die gemeente word aangespreek deur die gemeente te begelei om haar missionale roeping te ontdek. 'n Gemeente soos Marken moet beseft dat 'n klein gemeente ook 'n spieëlbeeld van God se koninkryk kan en moet wees. Missionale teologie, trinitariese teologie en die *missio Dei* is in mekaar gevleg. NG Gemeente Marken se uitdrukking as kerk in en vir die wêreld moet gemodelleer word in God se drie-enige uitdrukking van sy sending in die wêreld deur die geskiedenis soos dit gereflekteer word in die Bybelse getuienis. As sending dan essensieel God se sending is, dan is die Triniteit die fondasie vir missionale teologie. Die transformasie van NG Gemeente Marken wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n missionale gemeente is dus die doelwit van die studie.

Die gemeente se geskiedenis, haar identiteit / kultuur speel ewe-eens 'n belangrike rol. In die geskiedenis van die gemeente kan duidelik gesien word dat verskeie gebeure soos die lang afwesigheid van 'n eie leraar, 'n tekort aan finansies en 'n kerkskeuring aanleiding gegee het tot die voortbestaansvraag van die gemeente. Die gebeure het 'n tendens na vore laat tree waarin die gemeente haarself as klein beskryf. Hierdie identiteit is ook bevestig met die etnografiese navorsing en dit het deel geword van die kultuur van die gemeente. Al hierdie faktore het 'n invloed op die mees prominente of diepste vraag wat in die harte van die 60 lidmate leef. "Hoe kan die NG Gemeente Marken voortbestaan?"

Om hierdie vrae te verstaan en te begin antwoord is dit belangrik om die gemeente in haar konteks te verstaan. Die gemeente is geleë in Limpopo provinsie en vorm deel van Mogalakwena munisipaliteit waar ongeveer 300,000 hoofsaaklik Pedi sprekende mense woon. Demografiese realiteite en die migrasie patroon in die kontekstuele analise toon aan dat die gemeente nie kan staat maak op die normale manier van groei deur geboorte en bevolkingsaanwas nie. Die kontekstuele analise is gedoen as 'n stap in die proses om die fokus van Marken op oorlewing aan te spreek en die gemeente se oë oop te maak vir die werklikheid rondom die gemeente en sodoende dan te kan deelneem aan God se *missio Dei*.

Die gemeente se deelname aan God se *missio Dei* kan beskryf word as 'n reis. In die studie word die eerste treë van Marken in hierdie missionale reis ook nagevors. Dit toon aan dat die Gees van God besig is om Marken te transformeer en dit kan soos wat Frederick Marais (2007:120) dit stel waargeneem word in die "*gewone, natuurlike ervarings wat mense tot die oortuiging laat kom van die werk en die bedoeling van die Gees.*"

Dit moet hoop gee aan Marken wat in die verlede met die vraag geworstel het of die gemeente kan voortbestaan.

SUMMARY

Small rural congregations like Marken with a member count of 60 often battle with the question if the congregation will be able to survive. This question is influenced through individuals and larger congregations' perception that bigger is better. The vitality of small congregations is being judged by a modernistic approach. According to this viewpoint a large member count is an important factor for survival. The uniqueness of small rural congregations is not taken into account when the vitality of such congregations comes under the spotlight. The style of ministry and the program approach of larger congregations is the model normally associated with success and vitality and leads to small congregations' attempt to follow that model and in the process lose its God given uniqueness.

The congregations' question of survival is addressed through a guided journey in an attempt to help the congregation realize its missional calling. A congregation like Marken must realize that a small congregation also can and should be a mirror of God's kingdom. Missional theology and Trinitarian theology cannot be discussed without taking into account the *missio Dei* of God. The Dutch Reformed Congregation of Marken' expression as church in and for the world must be modelled in God's *missio Dei*. The Trinity is the foundation for missional theology. The purpose of the study is the transformation of the Dutch Reformed Congregation of Marken who battles with a question of survival to become a missional congregation who takes part in God's mission.

The history of the congregation, her identity and culture plays an important role. In the history of the congregation it became evident that a number of factors, the long absence of a minister, shortage in funds and a schism in the congregation lead to the question of survival. A pattern became evident in which the congregation described herself as small. This became part of the identity and culture of the congregation and is confirmed in the ethnographic research. All of these factors contributed to the single deepest question in the hearts of the congregation: How can the Dutch Reformed Church in Marken survive?

To be able to understand these questions, one must underline the importance of the context in which the congregation finds herself. The congregation is situated in Limpopo province and form part of the Mogalakwena municipality which consists of roughly 300,000 Pedi speaking people. Realities like demography and migration patterns in the contextual analysis are indications that the congregation can't rely on growth through birth rate. The contextual analysis was also a step to open the blinded eyes of the congregation to the realities around the congregation. This was done to motivate the congregation to take part in the *missio Dei*.

The congregation's involvement in the *missio Dei* can be described as a journey. In the study the first steps of Marken on this missional road is also researched. It shows that the Spirit of God is already transforming Marken and it can be seen in normal, natural experiences which helped people to recognize the work and the intention of the Spirit (Marais, 2007:120)

This should give hope to a congregation who battled with a question of survival in the past.

VOORWOORD

Ek moet eerlik wees, ek het nooit die behoefte gehad om verder te studeer nie. Miskien het dit iets te doen met die feit dat ek in 'n sisteem 3 wêreld grootgeword het en leef. Dalk het dit iets te doen met die misnoeë wat ek telkens met die institusionele denke van die kerk gehad het. Hoe dit ook al sy, gedurende September 2007 het alles verander met die ontmoeting van Prof Jurgens Hendriks by die Lentekonferensie in Pretoria. Sy passie vir die roeping van die kerk en sy vriendelike aanmoediging het my van opinie laat verander.

Daarom is ek groot dank aan Prof Jurgens Hendriks verskuldig vir die wyse waarop hy my leiding gegee het gedurende die studietydperk. Sy bydrae het deurgaans getuig van besondere insig, belangstelling en deeglikheid. Sy vriendskap en behulpsaamheid, veral met die vind van nodige beurse word hoog op prys gestel. Ek is ook dank verskuldig aan al die blog leiers van wie ek en ons as groep oneindig meer geleer het as wat hulle ooit sou kon droom. Hulle is Danie Mouton; Nelus Niemandt; Breda Ludik, Fred Hendriks; Frederick Marais; Corrie du Toit; Nico Simpson; Theo Geyser; Marius Nel en Xolile Simon. Ek wil graag vir Cecilna Grobler uitsonder. Sonder haar sou ek maar gesukkel het om vorm aan hierdie studie te gee. Haar bydrae ten opsigte van die nominalegroep onderhoude kan duidelik in die studie raakgesien word.

My diepste dank is ek egter verskuldig teenoor die Here vir sy genade en bystand in my lewe. Dit is sy krag en ondersteunende liefde wat my in staat gestel het om hierdie studie aan te pak. Eintlik is dit meer as net 'n studie, dit was en is 'n reis waarop ek telkens verras is deur die liefdevolle en uitnodigende stem van Jesus Christus.

Laastens waardeer ek die liefde en aanmoediging van my vrou en sielsgenoot Louise. Sonder haar en haar ondersteuning sou ek sommer na die eerste blog al tou opgegooi het. Dankie ook aan my kinders, Jané, Gerrit en Louis omdat julle verstaan het dat pa soms alleen wil wees.

Baie dankie vir almal in Marken se deelname in die etnografiese navorsing, kontekstuele analise en nominale groep onderhoude. Sonder julle openheid en opofferings sou die studie nie kon realiseer nie.

Ek dra hierdie studie op aan NG Gemeente Marken. Julle is ware vriende en reisgenote wat my toegooi onder julle liefde.

Die volgende woorde van Carl Dudley is vir Marken.

The small church

In a big world, the small church has remained intimate.

In a fast world, the small church has been steady.

In an expensive world, the small church has remained plain.

In a complex world, the small church has remained simple.

In a rational world, the small church has kept feelings.

In a mobile world, the small church has been an anchor.

In an anonymous world, the small church calls us by name and by nickname!

INHOUDSOPGAWE

DIE IMPLIKASIES VAN 'N MISSIONALE TRANSFORMASIEPROSES.....	i
VIR DIE NG GEMEENTE MARKEN SE VOORTBESTAAN	i
OPSOMMING.....	iii
SUMMARY	iv
VOORWOORD.....	v
INHOUDSOPGAWE.....	vi
Hoofstuk 1	1
Inleiding.....	1
1.1 OOR DIE NAVORSER	1
1.2 PROBLEEMSTELLING	1
1.3 EPISTEMOLOGIE	1
1.4 NAVORSINGSONTWERP	7
1.5 DOEL VAN DIE STUDIE	7
1.6 DOELWITTE VAN DIE STUDIE (NAVORSINGSVRAAG).....	7
1.7 METODOLOGIE	7
1.7.1 Navorsingstegniek.....	7
1.7.2 Eenheid van analise: Nominale groep	7
1.7.3 Literatuurstudie en interpretasie	8
1.8 WAARDE VAN DIE STUDIE	8
1.9 POPULASIE	8
1.10 HIPOTESE	8
1.11 ETIESE KWESSIES	8
1.12 DEFINISIE VAN TERME.....	9
1.13 BEPERKINGE.....	9
1.14 UITEENSETTING VAN DIE STUDIE	9
Hoofstuk 2	10
Marken en sy konteks.....	10
2.1 INLEIDING.....	10
2.2 'n TEORETIESE REFLEKSIE	10
2.2.1 Die sakrale en sosiale karakter van 'n gemeente.....	10
2.2.2 Die belangrikheid van enkulturasie.....	11
2.3 DIE KONTEKSTUELE ANALISE	11
2.3.1 Die omvang van die omgewing.....	11
2.3.2 Die demografie van die gemeenskap	17
2.3.3 Kulturele wêreld.....	19
2.3.4 Die organisatoriese ekologie.....	19
2.3.5 Die invloed van netwerke.....	20
2.4 GEVOLGTREKKING	20

Hoofstuk 3	22
Die verhaal en identiteit van die gemeente.....	22
3.1 INLEIDING.....	22
3.2 DIE VERHAAL VAN DIE GEMEENTE	22
3.2.1 <i>Inleiding</i>	22
3.2.2 <i>Die geskiedenis van NG Gemeente Marken</i>	22
3.3 'n BESKRYWING VAN NG KERK MARKEN	24
3.3.1 <i>Belangrikste tipologieë</i>	24
3.3.2 <i>Teologiese model</i>	26
3.4 SISTEME.....	27
3.4.1 <i>Inleidend</i>	27
3.4.2 <i>'n Verduideliking van die sisteem teorie</i>	27
3.4.3 <i>Beskrywing van sisteem 3</i>	28
3.4.4 <i>Aanduidings van sisteem 3 denke in Marken</i>	29
3.4.5 <i>Die toepassing van sisteem denke</i>	29
3.5 ETNOGRAFIESE NAVORSING.....	30
3.5.1 <i>Inleidend</i>	30
3.5.2 <i>Metodologie</i>	30
3.5.3 <i>Patrone wat waargeneem is in die etnografiese navorsing</i>	31
3.6 KENOSIS.....	35
3.7 GEVOLGTREKKING	36
Hoofstuk 4	37
Wat leef in die gemeente se gemoed: die nominale groep onderhoude.	37
4.1 INLEIDING.....	37
4.2 METODOLOGIE	37
4.2.1 <i>Nominale groep data insamelings tegniek</i>	37
4.2.2 <i>Eenheid van analise: Nominale groep</i>	38
4.3 BESKRYWING VAN DIE ONDERHOUDE	38
4.4 GEVOLGTREKKING	41
Hoofstuk 5	42
Kenmerke van klein plattelandse gemeentes	42
5.1 INLEIDING.....	42
5.2 FAKTORE WAT 'n KLEIN PLATTELANDSE GEMEENTE DEFINIEER.....	42
5.2.1 <i>Geografie en demografie</i>	42
5.2.2 <i>Ekonomie</i>	43
5.2.3 <i>Stabiliteit</i>	43
5.2.4 <i>Waardes</i>	44
5.2.5 <i>Ander faktore</i>	44
5.3 DIE SPIRITUALITEIT VAN KLEIN PLATTELANDSE GEMEENTES.....	45
5.4 PROGRAMME EN HOE DIE GEMEENTE HAARSELF UITDRUK.	47
5.5 LEIERSKAP EN STYL IN DIE PLATTELANDSE GEMEENTE.....	48
5.5.1 <i>Besluitneming, leierskap en die invloed van die gemeente se grootte</i>	49
5.5.2 <i>Die rol van die leraar in die platteland</i>	49
5.5.3 <i>Die rol van lidmate</i>	51
5.6 GEVOLGTREKKING	51

Hoofstuk 6	53
'n Missionale kerk: riglyne vir 'n nuwe identiteit	53
6.1 INLEIDING.....	53
6.2 MISSIONALE TEOLOGIE	53
6.2.1 <i>Triniteit</i>	53
6.2.2 <i>Missio Dei</i>	56
6.2.3 <i>Spirituele teologie</i>	58
6.3 GELOOFSONDERSKEIDING	61
6.3.1 <i>Inleiding</i>	61
6.3.2 <i>Vertrekpunte vir geloofsonderskeiding</i>	61
6.3.3 <i>Dissiplines</i>	62
6.4 GEVOLGTREKKING	72
Hoofstuk 7	74
Die NG Gemeente Marken se eerste treë op 'n nuwe pad	74
7.1 INLEIDING.....	74
7.2 AANVAAR DIE ROEPING OM KERK TE WEES VIR 'n KLEIN GEMEENSAP.....	74
7.2.1 <i>Skep hoop</i>	74
7.2.2 <i>Skep 'n bewustheid waar probleme as geleenthede gesien kan word</i>	75
7.2.3 <i>Die neem van risiko's</i>	76
7.2.4 <i>Daadwerklike optrede</i>	78
7.2.5 <i>Evalueer</i>	78
7.3 DIE NOMINALE GROEP ONDERHOUE GEHOU OP 25 SEPT. 2010.....	78
7.3.1 <i>Inleiding</i>	78
7.3.2 <i>Metodologie</i>	79
7.3.3 <i>Beskrywing van die onderhoude</i>	79
7.4 GEVOLGTREKKING	81
Hoofstuk 8	82
Gevolgtrekking van die studie	82
8.1 INLEIDING.....	82
8.2 DIE NAVORSINGSVRAAG	82
8.3 DIE DOELWITTE VAN DIE STUDIE	82
8.4 DIE PRAKTIESE TEOLOGIESE PROSES WAT GEVOLG IS.....	82
8.5 DIE KONTEKSTUELE ANALISE.	83
8.6 DIE IDENTITEIT VAN DIE GEMEENTE.	84
8.7 MISSIONALE TEOLOGIE – DIE DIEPSTE IDENTITEIT VAN DIE KERK	85
8.8 STRATEGIESE STAPPE	86
8.9 AANVAARDING VAN DIE HIPOTESE.....	87
Bibliografie	88
Addendum 1:	91
Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009	91
Addendum 2:	97
Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken op 25 September 2010	97

Bylaag A.....	103
Getranskribeerde onderhoude in die kontekstuele analise.	103
Bylaag B.....	108
Etnografiese navorsing – NG Gemeente Marken	108
BYLAAG: C.....	118
N.G Kerk Marken: Leesverslag 2009	118

Hoofstuk 1

Inleiding

1.1 Oor die navorser

Vir die doel van die studie waarin die konteks, identiteit en kultuur van die gemeente ter sprake kom, is dit noodsaaklik om aan te toon dat die navorser in die munisipale gebied van Mogalakwena gebore is. Die navorser het ook in NG Gemeente Marken grootgeword, belydenis van geloof afgelê en is sedert 1994 werksaam in die gemeente as tentmaker leraar. Dit het 'n direkte invloed op die navorser se verstaan van die konteks van die omgewing en die identiteit van die gemeente. Die kontekstuele analise, die etnografiese navorsing en die verifiëring deur die leesspan dra by dat die navorser nie blind en bevooroordeeld is in sy benadering tot die gemeente en die konteks nie. Die voordeel wat die navorser het teenoor ander leiers van klein gemeentes, is dat die navorser deel van die oorspronklike patriargale families is wat ook stigterslede van die gemeente in 1960 was. 'n Groter invloed kan as gevolg hiervan uitgeoefen word deur die navorser ten opsigte van transformasie en dit kan 'n bydraende faktor wees dat transformasie "vinniger" in die plattelandse konteks kan plaasvind.

1.2 Probleemstelling

Die NG Gemeente Marken is 'n klein plattelandse gemeente in Limpopo wat tans uit net 60 belydende lidmate bestaan. Weens die geografiese ligging van Marken en die afstande wat Marken van ander dorpe is (72 km van Ellisras en 113 km van Potgietersrus), is dit vir die lidmate wesenlik belangrik dat die gemeente moet voortbestaan.

In baie gesprekke oor die toekoms van klein plattelandse gemeentes, is mense gepreokkupeer met sake wat verband hou met die lewensvatbaarheid van 'n gemeente en die ideale grote vir 'n gemeente. Hierdie siniese gesprekke moet rekening hou daarmee dat mense in klein plattelandse gemeentes behoefte het aan pastorale bediening en geestelike leierskap. In baie gemeenskappe is die kerk die enigste instansie wat nog oor is om te help met groot gemeenskapskrisisse, sowel as met die verstandelike, fisiese en geestelikegesondheid van individuele gemeentelede (Jung & Agria, 1997:18).

Die belangrikste bestaansrede is egter dat die gemeente 'n spieëlbeeld van God se koninkryk in Marken sal wees. Die gemeente se identiteit en roeping is 'n volgende aspek wat na dieper en meer teologiese antwoorde soek.

Om hierdie vrae te verstaan en te begin antwoord is dit belangrik om die gemeente in haar konteks te verstaan. Die gemeente is geleë in Mogalakwena munisipaliteit waar ongeveer 300,000 hoofsaaklik Pedi sprekende mense woon. Die gemeente se geskiedenis, haar identiteit / kultuur speel ewe-eens 'n belangrike rol. Al hierdie faktore het 'n invloed op die mees prominente of diepste vraag wat in die harte van die 60 lidmate leef:

"Hoe kan die NG Gemeente Marken voortbestaan?"

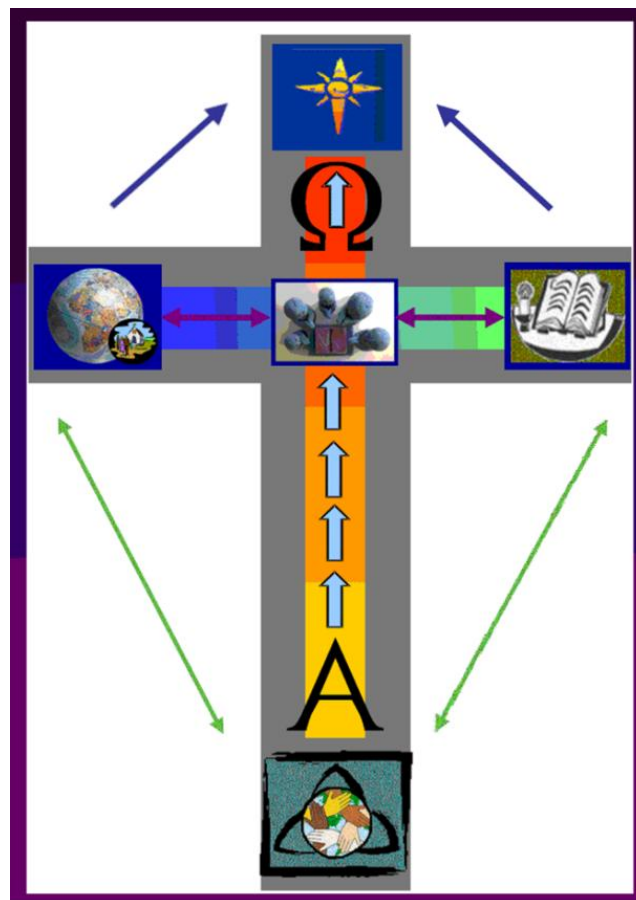
1.3 Epistemologie

Die navorsing is Prakties-Teologies van aard. Die tesis self en die prosesse in die gemeente maak gebruik van die benadering van Hendriks (2004:23-34).

Hendriks (2004:23) illustreer teologie deur gebruik te maak van die onderstaande figuur 1.1. Die voet van die kruis verteenwoordig identiteit. Dit driehoek is 'n voorstelling wat sê dat die drie-enige God die bron van ons identiteit is. Die hande wat mekaar vashou stel die kerk voor, die liggaam van Christus. Die linkerkant van die kruis stel die huidige tyd voor, die wêreld na wie God sy Seun stuur. In hierdie wêreld vind ons geloofsgemeenskappe. Die regterkant van die kruis herinner ons aan die verlede, aan die Bybel en die geloofstradisies. Die bopunt van die kruis verwys na die toekoms, die Koninkryk van God, die eskatologiese werklikheid wat reeds aanwesig is in en deur Jesus Christus op wie ons hoop

gefokus is. In die middel van die kruis vind ons die gelowige worsteling om die wil van God te onderskei sodat ons gehoorsaam betrokke kan raak in 'n strategie om die Koninkryk van God te laat realiseer.

Hierdie is nie 'n sistematiese ekklesiologie nie maar moet eerder gesien word as agt bakens om te evalueer en rigting te bepaal. Hendriks (2004:24) verduidelik dat hierdie bakens geïmplementeer moet word terwyl daar met die proses van teologie besig is in 'n lewende geloofsgemeenskap, waar gelowiges deelneem aan die missionale aktiwiteit van God. Teologie gaan nie net oor die analisering en sistematisering van ons geloofstradisie nie, dit gaan ook oor aksie en hierdie metafoor wil onderstreep dat dit deur die onderskeiding van God se wil en gehoorsame deelname aan sy sending is wat ons leer wat teologie is.

Figuur 1.1

Die volgende gedeelte het ten doel om groter helderheid te gee oor die agt bakens van teologie in aksie (Figuur 1.1 tot 1.9 word gebruik met toestemming van Hendriks (2004)).

Figuur 1.2 (God)

Teologie gaan oor God, die missionale aktiwiteit van die drie-enige God, Skepper, Verlosser en Heiligmaker. Ek stem volmondig saam met Hendriks (2004:24) dat die essensie van teologie is om God te ken, om sy wil en leiding te onderskei vir die manier hoe ons moet lewe en getuig. Dit het direkte implikasies vir gemeente-wees.

Die eerste en belangrikste vertrekpunt vir hierdie epistemologie is dat sending 'n uitvloeisel van God se inherente wese is. Hendriks (2004:25) verwys daarna dat ons na die beeld van God geskape is (Gen. 1:26-28) en dat die kerk sy liggaam is (Ef. 4:11-16) en daarom het ons antropologie en ekklesiologie 'n missionale basis.

Die tweede vertrekpunt is dat 'n geloofsgemeenskap nie regtig God op 'n persoonlike manier kan verstaan sonder om deel te neem aan sy missionale aktiwiteit nie. Hy maan dat ons nie "missionaal" gelyk moet stel aan die missionêre veldtogte wat geassosieer word met Westerse imperialisme en kolonialisering van nie-Westerse lande nie. Daar moet ook gewaak word teen die gedagte dat sending net 'n gemeentelike aktiwiteit is soos ander gemeentelike bedieninge. Hendriks (2004:25) verwys in hierdie opsig na David Bosch wat gesê het dat die identiteit van die kerk missionaal in sy volle wese is. Die geloofsgemeenskap bestaan uit dissipels wat deelneem aan God se voortdurende skepping, sy voortdurende aktiwiteit, sy voortdurende betrokkenheid met hierdie wêreld, met die armes en siekes, met rykes en magtiges, met die lugruim en aarde. God wil hê dat ons ons gestuurdheid sal internaliseer sodat ons 'n eskatologiese teken sal wees van die nuwe Jerusalem. Alhoewel die Bybel duidelik is dat die kerk 'n fundamentele rol speel in hierdie mandaat om 'n eskatologiese heenwysing te wees, is dit egter nie beperk net tot die kerk nie. God het die mag en die jurisdiksie om sy sending uit te brei. Sy sending en heerskappy het te make met skepping, versorging, verlossing en voltooiing (Hendriks, 2004:25).

Figuur 1.3 (Kerk)

Teologie gaan oor die kerk, God se liggaam, 'n apostoliese geloofsgemeenskap. Hierdie gedeelte beskryf die metodologie om gemeentes te help om hulle eie kontekstuele ekklesiologie te ontwikkel binne die raamwerk van God se bedoeling vir die kerk. Die basiese vertrekpunt is dat 'n mens se persoonlike identiteit en die van die kerk ontstaan vanuit God se wese. Ons is geskape na sy beeld (Hendriks, 2004:25-26).

In die verlede is praktiese teologie gesien as die toepassing van Bybelse en sistematiese teologie in die bediening. Die fokus het geval op die rol en die werk van die predikant. Die resultaat was dat die gemeentelike aktiwiteite gedraai het rondom die institusionele rol van die predikant en op kognitiewe rasonale prediking gedurende die erediens. So het 'n bediening van beheer en kontrole begin ontstaan. Weens kontekstuele veranderinge het dit belangrik geword om in die huidige tyd die rol van geloofsgemeenskappe te onderstreep wat die kerk konstitueer. 'n Praktiese teologiese ekklesiologie het belangrik geword. Hendriks (2004:26) verwys daarna dat die tradisionele invloed en outoriteit wat predikante in die verlede uitgeoefen het nie meer in vandag se samelewing geld nie, en dat dit 'n direkte invloed het op die manier hoe ons teologie doen. Die gemeentelede moet nie meer gesien word as verbruikers en passiewe ontvangers van godsdienstige middele nie, maar moet die produsente van die teologie wees in die konteks waar hulle gekonfronteer word met die realiteite van

die daaglikse lewe. Dit beteken nie dat denominatiewe en ekumeniese kerkstrukture en leierskap moet verdwyn nie, maar dat die rol, funksie en styl sal moet verander om gemeentelede te bemagtig (Hendriks, 2004:26).

Die rol van die kerk en die manier hoe die kerk optree en betrokke is in 'n nuwe konteks vra na hersiening. So 'n paradigma skuif is nooit maklik nie en kan alleenlik gebeur wanneer die kerk God se wil onderskei en vra na sy leiding. Alhoewel dit nie maklik is om met transformasie prosesse te begin en vol te hou nie, kan dit nie vermy word nie (Hendriks, 2004:26).

Figuur 1.4 (Wêreld)

Teologie gaan oor die wêreld, op 'n spesifieke tyd en plek in 'n geglobaliseerde wêreld (in 'n kontekstuele situasie) Hierdie gedeelte wil aandui dat teologie aandag moet gee aan die wyer globale invloede op die omgewing.

Ons geloof moedig ons aan om in elke nuwe situasie te probeer vas stel wat God van ons verlang. Hendriks (2004:27) verwys na John Douglas Hall wat gesê het dat kontekstuele teologie eintlik 'n toutologie is omdat teologie by definisie kontekstueel is, want dit het te make met die mens se veldtog, die lewende God wat 'n lewende verhouding met sy dinamiese skepping het, die kerk wat deur teologie onderskei wat dit moet bely.

Westerse teologie het die gewoonte gehad om sy kontekstuele sienings in alle situasies en kontekste universeel dieselfde toe te pas. Dit was 'n uitvloeisel van die modernisme se voorveronderstelling van rasionaliteit en objektiwiteit. Hendriks (2004:27) verwys hierin na Schreier wat verder noem dat indien die Christelike geloof werklik die denke en harte van mense wil verower, dit die konteks wat mense se lewens vorm en die gemeenskappe waarin hulle gewortel is ernstig sal moet opneem. Die werklikheid van die globale arena beïnvloed egter ook die plaaslike situasie. Ons sal moet onderskei wat die nasionale en lokale werklikhede is wat aangespreek moet word en hoe ons hierin gaan deelneem aan God se missionale aktiwiteit.

Figuur 1.5 (Plek)

'n Geloofsgemeenskap is 'n groep mense wat in 'n spesifieke tyd leef en op 'n spesifieke plek waar hulle geroep word om getuies te wees. Lidmate is betrokke in 'n roepingsgebaseerde, konstruktiewe interpretasie van hulle huidige realiteite. Hierdie gedeelte wil aandui dat daar in voeling gebly moet word met lokale werklikhede.

Die opleiding van teologiese studente berus vandag nog steeds op die bestudering van sistematiese teologie en belydenisskrifte wat op 'n spesifieke situasie en gemeente toegepas word. Die uiteinde hiervan is dat teologie nie meer in voeling is met die daaglikse ervaring, vrae en uitdagings van die lidmate nie. Die gevolg hiervan is dat gemeentes en hulle lidmate dan sukkel om verandering en transformasie te verwerk. 'n Verdere gevolg hiervan is 'n geestelike en institusionele agteruitgang en daarom is dit belangrik om 'n induktiewe metodologie te ontwikkel, 'n metodologie wat van onder na bo werk. Lidmate moet met ander woorde bemagtig word om 'n bydrae te lewer tot die oplossing van

huidige lokale en kontekstuele probleme. Hulle moet vrae vra soos: Wat is hier aan die gebeur? Hoe moet ons reageer teenoor dit wat ons konfronteer? Wat is reg en wat is verkeerd (Hendriks, 2004:27).

Figuur 1.6 (Woord)

Hierdie vrae wat die geloofsgemeenskap vra moet in korrelasie gebring word met die Skrif as normatiewe bron en die geloofstradisie. Dit gebeur deur middel van 'n proses van geloofs-onderskeiding.

In die verlede is daar gefokus op dissiplines in Bybelkunde om die Ou- en Nuwe Testament se teks te verstaan en sistematiese teologie het die inhoud van die Bybel weer op verskeie maniere georganiseer deur verskillende metodes. Die huidige definisie probeer om weg te beweeg van die subjek-objek metodologie van modernisme waar die denkende mens die proses domineer. Hendriks (2004:29) benadruk dat teologie hermeneuties van aard is. Dit is afhanklik van mense wat kan fouteer se interpretasie van hulle omstandighede en die normatiewe bronne soos die Bybel, belydenisskrifte en die Christelike tradisies waarin hulle glo. Dit moet 'n voortdurende proses vir geloofsgemeenskappe wees omdat hulle altyd met nuwe realiteite gekonfronteer sal word wat vra na etiese besluite. Die plaaslike geloofsgemeenskap, en nie net teoloë en kerkrade nie, moet die Christelike geloofstradisie lees in die lig van die huidige realiteite en dan onderskei wat God verlang. Dit beteken egter nie dat die wyer ekumeniese gemeenskap buite rekening gelaat moet word in hierdie proses van onderskeiding nie (Hendriks, 2004:29).

Figuur 1.7(Onderskeiding)

Die plaaslike geloofsgemeenskap streef daarna om binne hulle situasie die wil van God te onderskei.

Die oplossing vir geloofsgemeenskappe se vrae oor hoe om deel te neem aan God se missionale aktiwiteit is 'n kritiese, konstruktiewe dialoog. Die proses is gelyktydig rasioneel en 'n misterie. Dit is 'n kritiese korrelatiewe hermeneutiek en Hendriks (2004:30) steun hier verder op Hanson wat sê dat die kritiese korrelatiewe hermeneutiek 'n twee dimensionele eksegeese is van die Woord en die wêreld wat plaasvind in die samekoms van gelowiges wat aktief vertrou dat God teenwoordig is en leiding gee.

Hendriks (2004:30) verwys na Ammerman wat noem dat teologie meer is as 'n wetenskaplike poging wat begin en eindig met die analisering van kontekste en tekste. Teologie is meer as dit want die eskatologie, verbeelding en verhale speel 'n belangrike rol in die proses om nuwe antwoorde te vind vir die nuwe situasies waarin mense gelei moet word om die vryheid in Jesus Christus te ontdek.

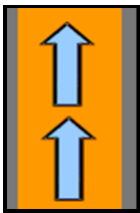

Figuur 1.8 (Koninkryk)

'n Geloofsgemeenskap moet 'n teken van die Koninkryk van God wees, geloofspelgrims op pad na 'n eskatologiese werklikheid. Hierdie punt van die definisie het te make met visie, missie, hoop en eskatologie.

Die huidige en eskatologiese koninkryk van God reflekteer God se missionale aktiwiteit. Die koninkryk van God ontstaan uit 'n eskatologiese perspektief en wys na die geloof in die drie-enige God wat die wêreld geskep het en optree vir die voordeel van sy mense. In Jesus Christus het die koninkryk van God vlees en bloed geword. Sy lewe en dood word intrinsiek verbind met die skeppingsmotief omdat daar in sy dood en opstanding herskepping plaasvind, 'n nuwe skepping breek deur. Hendriks (2004:32) brei hierop uit deur te verwys na Korten en sê dat Jesus tydens sy lewe geleer het dat die Koninkryk van God nader kom en dat dit verlossing bring vir almal, veral vir die armes, die swakkes, die uitgeworpenes, die onregverdiges en die sondaars.

Liefde en omgee wat tipies is van geloofsgemeenskappe kan 'n teken wees van God se teenwoordigheid in sy Koninkryk. So kan gemeentes 'n verskil maak aan die realiteite rondom die omgewing. Die kerk wat Jesus se koms na die wêreld beliggaam, reflekteer iets van God wat uitreik na die siekes en blindes en ook na diegene wat ly onder armoede, werkloosheid en ongeletterdheid.

Figuur 1.9 (Transformasie)

Hierdie punt in die metodologie het te make met 'n daadwerklike, bevrydende, transformasie-gerigte teologie, 'n strategie.

Die geloofsgemeenskap is gehoorsaam betrokke in transformasie op verskillende vlakke (Hendriks, 2004:33).

- Persoonlik: ons is opgeroep om navolgers van Jesus Christus te wees
- Kerklik: ons is die liggaam van Christus
- In die sekulêre gemeenskap: die kerk moet die sekulêre gemeenskap op 'n positiewe manier beïnvloed.
- Ekologies: as liggaam van Christus moet ons nederige rentmeesters wees van die skepping
- Wetenskaplik: die kerk moet deelneem aan die akademiese intellektuele aspekte van teologie. Teologie moet nie in 'n vakuum beoefen word nie, dit moet multidisiplinêr wees in aspekte wat ons konfronteer sonder om die normatiewe element te bedreig.

'n Missionale praktyk gerigte teologie doen teologie deur te fokus op plaaslike en spesifieke sake met die doel om iets te doen omtrent die realiteite en probleme wat die geloofsgemeenskap en die breë sosiale gemeenskap in die gesig staar. Ons voorbeeld bly Jesus Christus, deur sy koms het God iets geïnisieer wat mense verander het in 'n gemeenskap wat opgeroep is om God en die medemens lief te hê. Nadat daar dan navorsing gedoen, en onderhoude gevoer is in die huidige of kontekstuele situasie, moet daar 'n dialoog of 'n debat oor die realiteit van die verlede en sy normatiewe inhoud plaasvind. Teologie probeer om tussen die vorige en die huidige realiteite hermeneuties te onderskei om daaruit God se wil te onderskei en sodoende dan deel te neem aan God se missionale aktiwiteit wat lei na 'n toekomstige eskatologiese realiteit. Dit lei na 'n nuwe formulering van die waarheid en

waardes wat sistematies uitgedruk word in nuwe teologiese belydenisse en in die lewe en getuienis van die kerk. Wanneer aspekte van hierdie eskatologiese toekoms begin realiseer word vreugde en hoop geskep (Hendriks, 2004:33).

1.4 Navorsingsontwerp

Die navorsingsontwerp is kwalitatief en beskrywend van aard. 'n Kwalitatiewe studie poog om met 'n sistematies, interaktiewe subjektiewe blik op belewenis betekenis daaraan te gee (Burns & Grove, 2009: 22).

1.5 Doel van die studie

Die doel van die studie is om met die lidmate van die NG Gemeente Marken rondom hulle vraag en vrees oor die voortbestaan van hulle gemeente, op 'n missionale reis te gaan.

1.6 Doelwitte van die studie (navorsingsvraag)

Die doelwitte van die studie is om te:

1. Beskryf die konteks van die gemeente.
2. Beskryf die identiteit en kultuur van die gemeente.
3. Die uitdaging en bevryding wat 'n missionale teologie bring.
4. Bakens en uitdagings op die NG Gemeente Marken se missionale reis.

1.7 Metodologie

Kwalitatiewe data sal ingesamel word ten einde die navorser in staat te stel om die konteks en identiteit van die gemeente te beskryf volgens die kruismetafoor van Hendriks (2004:23-34).

Vir die doel van die studie het die navorser besluit om 'n kwalitatiewe metodologie te gebruik wat identifiserende beskrywing moontlik maak om genoeg diepte vir die studie te verseker (Burns & Grove, 2009: 22).

1.7.1 Navorsingstegniek

Die nominale groep tegniek word vir die doel van die studie as data insamelingstegniek gebruik. Die nominale groep tegniek is 'n gestruktureerde prosedure wat gebruik word om inligting in te samel vir 'n groep mense wat insae het in 'n spesifieke area van belangstelling. Vir hierdie studie, is die spesifieke area van belangstelling missionale transformasie.

1.7.2 Eenheid van analise: Nominale groep

Die eenheid van analise in 'n nominale groep is nie die deelnemers nie maar die temas wat geprioritiseer word (Bryman, 2004: 188). Polit and Beck (2009: 517-518) beskryf die eenheid van analise soos gebruik in kwalitatiewe navorsing as die groepering van inhoud volgens kategorie, proposionele en tematies. Groepering word gebaseer op ooreenkomste tussen eenhede van analise wat dan geprioritiseer word in temas. Die voordeel van die gebruik van die nominale groep tegniek is dat die data analise voltooi word binne die konsensus van die groep. Die resultate word gefinaliseer om dan beskryf te word in die tesis en kan gebruik word as raamwerk vir die ontwikkeling van die leerprogram. Die studie het gebruik gemaak van die nominale groep tegniek by twee geleenthede

naamlik Junie 2009 en September 2010. Die meer volledige bespreking van die metode vind in hoofstuk 4 plaas.

1.7.3 Literatuurstudie en interpretasie

Die volgende twee doelwitte is om uit literatuur die kenmerke van 'n klein plattelandse gemeente te bespreek. Heelwat navorsing is hieroor in die VSA gedoen (Alban Institute; Jung & Agria: Rural congregational studies, Abingdon 1997). Die navorser meen egter dat die belangrikste inset is om die gemeente te help om haar roeping en identiteit missionaal te verstaan. Een hoofstuk sal die kern hiervan uit die literatuur opsom. Dit sal dan die basis skep om in 'n laaste hoofstuk die eerste stappe van die gemeente se missionale reis te beskryf en ook die uitdagings waarvoor die gemeente staan, uit te spel.

1.8 Waarde van die studie

Die studie het waarde vir die NG kerk, vir die Suider Afrikaanse Vennootskap Van Gestuurde Gemeentes (SAVGG) en vir alle klein gemeentes asook almal wat in die M en D programme rondom die ontwikkeling van missionale gemeentes saamwerk.

1.9 Populasie

Die populasie verwys na die groep wat deel uitmaak van die studie. In hierdie studie is die populasie die 60 lidmate van NG Gemeente Marken (Hendriks, 2004:229). 'n Intensionele kleingroep word saamgestel uit die gemeente om seker te maak dat dit 'n verteenwoordigende kleingroep is en dit word ook gedoen om seker te maak dat die gevalle ryk is aan inligting om soveel as moontlik daaruit te kan leer rakende die sentrale fokus en doel van die studie (Polit and Beck, 2009: 355).

1.10 Hipotese

Die navorser se hipotese is tans dat as die gemeente haar bestaansdoel en roeping missionaal kan interpreteer, die kernvraag in die gemeente oor haar voortbestaan, in 'n totaal ander lig gesien sal word. Die gemeente sal dan vanuit 'n missionale selfverstaan sinvol kan bestaan en daadwerklik kan meeleeft in hulle omgewing.

1.11 Etiese kwessies

Tydens die navorsing is daar voldoen aan die 3 belangrikste etiese riglyne naamlik:

1. Respek vir mense het deurgaans gegeld tydens die navorsing; daar is toestemming van die kerkraad verkry om die navorsing te kon doen en ingeligte toestemming is verkry van al die lede wat aan die nominale groep deelgeneem het. Hulle privaatheid is in ag geneem, geen direkte verwysing na mense se identiteit word gedoen nie en individue se opinies word as konfidensieel hanteer en beskerm.
2. Geen benadeling van mense het tydens die navorsing plaasgevind nie. Uit die aard van die studie is daar nie van fisiese ongemak ter sprake nie. Emosionele ongemak en 'n tekort aan privaatheid het ook nie voorgekom nie. Die persone wat aan die navorsing deelgeneem het, het ook geen verlies aan sosiale status ervaar nie en het vrywillig deelgeneem.
3. Daar is met alle billikheid opgetree teenoor die deelnemers van die nominale groep. Die deelnemers is gekies om 'n goeie verteenwoordiging van die gemeente se profiel te wees. Geen deelnemer is blootgestel aan ingrepe en motiewe wat nie verband hou met die

navorsing nie. Daar is 'n groot respek vir diversiteit gehuldig en oor alles wat ooreengekom is, uitvoering gegee.

1.12 Definisie van terme

Marken

Tensy anders vermeld, is dit 'n verwysing na NG Gemeente Marken.

Modernisme

In die modernisme gaan alles om feite en om iets te verstaan. Dit moet gemeet kan word en objektief uitgebeeld kan word. "Die modernisme staan skepties teenoor godsdienstige misteries en doen moeite om dit rasioneel te verklaar." (Niemandt, 2007:16) Modernisme kan ook beskryf word as 'n denkrigting wat die mens se vermoë om die omgewing met wetenskaplike kennis, tegnologie en praktiese eksperimentering te skep, verbeter, dekonstrueer en hervorm herbevestig. Moderne fisika, moderne filosofie en moderne getalteorie in wiskunde word egter ook beskou as deel van die periode. Die twintigste eeu word deur party mense verdeel in bewegings en gebruik die term modernisme om dit aan te dui (Wikipedia, the free encyclopedia, n.d.).

Postmodernisme

Dit is die term wat gebruik word om die nuwe kultuurfase of era ná modernisme te beskryf. Dit is die era waarin ons tans leef. Nelus Niemandt (2007:20) skryf dat in die postmodernisme daar altyd nog 'n ander manier van kyk na die saak oorbly, nog 'n ander inset 'n mens se aandag verdien. "*Postmodernisme sê oor alles van die lewe: 'n Mens kan nog meer daaroor sê.*"

1.13 Beperkinge

Die navorsing fokus op die voortbestaan van NG Gemeente Marken. Die deelnemers aan die kontekstuele analise, identiteitsanalise en nominale groep onderhoude se ervaring is subjektief en nie algemeen geldend nie.

1.14 Uiteensetting van die studie

Die studie sal as volg uiteengesit word:

Hoofstuk

- 1 Inleiding
- 2 Marken en sy konteks
- 3 Die verhaal en identiteit van die gemeente
- 4 Wat leef in die gemeente se gemoed: die nominale groep onderhoude
- 5 Kenmerke van klein plattelandse gemeentes
- 6 'n Missionale kerk: riglyne vir 'n nuwe identiteit
- 7 Die NG Gemeente Marken se eerste treë op 'n nuwe pad
- 8 Gevolgtrekking van die studie

Hoofstuk 2

Marken en sy konteks

2.1 *Inleiding*

In hoofstuk 1 is daar 'n beskrywing gegee van die navorsingsmetodologie wat in hierdie studie gevolg is, wat die belangrikheid van die navorsing vir Marken se missionale voortbestaan beklemtoon. In hierdie hoofstuk word die kontekstuele werklikhede wat die gemeente beïnvloed vanuit 'n prakties-teologiese epistemologie beskryf. Dit is die derde en vierde stap in die definisie van die epistemologiese metafoer wat bespreek is in hoofstuk een.

'n Kontekstuele analise is nodig wanneer 'n gemeente selfgesentreerd raak, of soos in die geval van Marken so gefokus raak op haar stryd om te kan voortbestaan dat die gemeente blind is vir haar missionale karakter en die nood en die uitdagings van die breër gemeenskap. Die doelwit van die kontekstuele analise is om 'n stap te wees in die proses om hierdie fokus op oorlewing aan te spreek en die gemeente se oë oop te maak vir die werklikheid rondom die gemeente (Hendriks, 2004:69).

Hendriks, (2004:70) verduidelik dat die "sosiale konteks" van 'n gemeente verwys na haar ligging, globaal en plaaslik en die invloede daarvan op die gemeente. 'n Missionale gemeente moet haar konteks beïnvloed maar 'n konteks beïnvloed ook 'n gemeente. Die kontekstuele analise poog om die empiriese feite van hierdie invloede en realiteite te ondersoek om verdere teologiese refleksie moontlik te maak.

2.2 *'n Teoretiese refleksie*

2.2.1 Die sakrale en sosiale karakter van 'n gemeente

'n Gemeente het beide 'n sakrale en 'n sosiale karakter. As die liggaam van Christus is dit 'n eenheid van die gemeenskap wat in interaksie leef met ander eenhede in die gemeenskap soos ander gemeentes, mense, instansies en organisasies. Dit is onderworpe aan alle sosiale meganismes en invloede wat ook ander instansies beïnvloed. As 'n institusie word die gemeente gevorm deur mense wat 'n verbintenis met mekaar het en die ervarings van die lewe met sy konflik en groei en uitdagings, die hoogtepunte en laagtepunte met mekaar deel (Hendriks, 2004:70)

In 'n kontekstuele analise is die onderliggende vertrekpunt dat die gemeente en die konteks mekaar beïnvloed. Die verhouding tussen die boodskap van die evangelie van Jesus Christus en 'n gegewe groep mense sal altyd beïnvloed word deur die plaaslike kultuur. In die verskillende kontinente het die Christelike geloof verskillend gegroei en uniek gereageer op die evangelie (Hendriks, 2004:70).

'n Spesifieke tydvak het ook tot gevolg dat die evangelie uniek ontwikkel. Die vorm wat die Christelike geloof in die moderne tyd aanneem lyk heelwat anders as die van die vroeë kerk. Verandering in die kerk vind plaas omdat die konteks voortdurend verander en dit lei tot nuwe uitdagings en situasies waarin die lewende Here sy kerk lei om te reageer op nuwe maniere. Hendriks (2004:71) herinner ons daaraan dat dit ongelukkig waar is dat die kerk in baie gevalle nie die leiding van Christus volg nie en eie planne maak wat gewoonlik ook eie agendas dien.

Die kerk loop altyd die gevaar om te probeer kerk wees volgens een spesifieke model ongeag plek of tyd. Wanneer die konteks van elke individuele gemeente in ag geneem word kan die kerk nie anders as om erns te maak met die leiding van die lewende missionale God wat ons roep om kerk te wees waar ons woon, werk en speel nie. Onderskeiding van God se wil is nodig in 'n spesifieke plek en tyd. Dit beteken dat die Christelike getuigenis buite tyd en plek om nie moontlik is nie. Indien teologie poog om net rituele te herhaal sonder om onderskeidend te fokus op die plek en wêreld waar ons kerk is, het ons getuigenis geen betekenis nie (Hendriks, 2004:71).

Die bedoeling is nie dat die evangelie moet aanpas by die huidige kultuur nie. Dit beteken dat die evangelie binne alle kulture 'n getuigenis sal wees van die weg, waarheid en lewe. Hendriks (2004:71 – 72) verwys na Niebuhr wat in sy boek *“Christ and culture”* voel dat Christus die Transformerende van die kultuur sal wees. Die kerk as liggaam van Christus moet met ander woorde die kultuur beïnvloed en transformeer. Dit is 'n verskraling van die evangelie om die Christelike geloof te beperk tot persoonlike redding alleen, terwyl dit ook 'n verbintenis het met ons hele bestaan op aarde. Eugene Peterson (2005:1-4) noem in hierdie verband dat die Christelike geloofsgemeenskap die taak en verantwoordelikheid het om getuigenis te lewer en leiding te gee oor hoe om te lewe in 'n kultuur wat die lewe reduseer, beperk en verloor.

Die kontekstuele analise in hierdie hoofstuk is dan 'n metodologie om ons konteks, kultuur en ons wêreld te leer ken en om hierdie kennis op 'n sistematiese manier toe te pas op die onderskeidingsproses.

2.2.2 Die belangrikheid van enkulturasie

Enkulturasie word beskou as 'n manier om teologie te kontekstualiseer. Dit is die akkommodering van die evangelie in 'n spesifieke kultuur. Hendriks (2004:73) verwys na David Bosch (1991:447-457) wat die stelling maak dat die Christelike geloof nie kan bestaan as dit nie vertaal word in 'n kultuur nie.

Ongelukkig sien ons dat die Christendom paradigma tesame met kolonialisering, verantwoordelik was daarvoor dat die Christelike geloof vasgevang is in 'n Westerse vorm. Die Westerse vorm van die Christelike geloof is egter net een spesifieke kulturele uitdrukking van die evangelie, nie die enigste nie. Die meerderwaardigheid van die Westerse kultuur het die Christelike geloof gemanipuleer om sy doelwitte en ideologieë te dien. Selfs met die onafhanklikheidswording van kerke na 1945, het die hergeboorte van hoofstroomkerke nie regtig gerealiseer nie. Die grootste rede blyk te wees dat die status quo nog steeds gehandhaaf is as 'n misplaaste vorm van lojaliteit deur byvoorbeeld “gereformeerde” te wees. In baie gevalle het dit te doen gehad met die instandhouding van institusionele strukture en magposisies en glad nie met gereformeerdeheid nie. Hendriks (2004:73) noem ook dat daar 'n onuitgesproke vrees bestaan vir die intellektuele wegbreek van die status quo omdat daar dan self op die plaaslike realiteite gereageer moet word op 'n teologiese en praktiese manier.

2.3 Die kontekstuele analise

Die gevoel van baie mense in die platteland is dat hulle op 'n eiland leef, Marken is ook geen uitsondering nie. Elke gemeente word egter beïnvloed deur haar omgewing. Daarom is dit belangrik om die teologiese en filosofiese voorveronderstellings wat in die vorige gedeelte behandel is in ag te neem en dan oor te gaan tot 'n kontekstuele analise van Marken.

Marken is 'n plattelandse gemeenskap en alhoewel die eienskappe van die platteland en gemeentes in die platteland in hoofstuk 5 bespreek word, is dit nodig om die omgewing in meer besonderhede te bespreek. Selfs wanneer gemeentes ooreenstemmende praktyke en strukture van samewerking het, verskil gemeentes nog steeds substansieel van mekaar. Elke gemeente moet haar eie plek vind in die teologiese ekologie. Selfs 'n klein gemeente soos Marken moet verstaan dat haar eiesoortige gewoontes, gebruike en waardes gevorm word deur 'n groot aantal omgewingsfaktore (Hendriks, 2004:76).

2.3.1 Die omvang van die omgewing

Die omgewing waarin die gemeente haarself bevind strek vanaf die plaaslike tot die wêreld omgewing, vanaf die verlede, in die hede en tot in die toekoms. Die omvang van die omgewing is met ander woorde die ruimte waar beweging, aksie en gedagtes ongehinderd kan plaasvind. Die gemeente kan beïnvloed word uit enige van hierdie genoemde faktore. Die ruimte waarbinne hierdie invloede plaasvind kan onderskei word in die makro, meso en mikro konteks (Hendriks, 2004:76).

a) Makro konteks

Die makro konteks verwys na die globale gemeenskap waarvan ons almal deel is (Hendriks, 2004:77).

NG Gemeente Marken is in Limpopo provinsie in Suid-Afrika en deel van die NG Kerk. Uit die aard van hierdie feit is die gemeente gekoppel aan netwerke en gebeure regoor geografiese en tydelike ruimtes. Enige verandering in die wêreld beïnvloed ook klein gemeentes en gemeenskappe, al dink hulle hul woon afgesonderd. Ons leef in 'n globale gemeenskap waar die media en mense verhoudingsnetwerke skep wat bydra dat die invloede van ander kulture en wêreldgebeure die gemeente daaglik raak. In hierdie netwerke word inligting regoor die wêreld gekommunikeer. Die gevolg is dat nuwe neigings, soos nuwe kerkliedere, maklik ook by klein plekkies soos Marken uitkom.

Dit is nie net beperk tot kerklike sake nie, alles word weens die tegnologiese revolusie deel van alle gemeenskappe, politiek, ekonomie, landbou. Gedurende Augustus 2010 het Rusland byvoorbeeld die uitvoer van alle landbouprodukte gestaak weens brande wat gewasse vernietig het en 'n tekort in sy eie voorraad veroorsaak het. Dit het tot gevolg dat die koringprys wêreldwyd, ook in Suid-Afrika begin styg het. Die meeste van hierdie veranderinge in die globale gemeenskap vind plaas sonder dat ons iets daarmee te doen het, maar dit affekteer selfs die boere op Marken. Die verval van absolute norme en waardes is vir 'n tradisionele gemeenskap soos Marken 'n bitter pil om te sluk. Die postmoderne era bevraagteken hierdie tradisionele konsepte van waarheid en verlossing en veral die outoriteit van die Bybel (Hendriks, 2004:77).

Castells (2004:1) help ons om hierdie veranderinge in die wêreld waarin ons leef beter te verstaan. Die konflik tussen globalisering en identiteit vorm nie net ons wêreld nie, maar dra ook by tot die vorming van 'n nuwe gemeenskap, die netwerkgemeenskap. Saam met die tegnologiese revolusie, die transformasie van kapitalisme en die verval van die staat is daar die afgelope 25 jaar verskeie uitdrukkings van 'n kollektiewe identiteit waarvan ons die invloed nie gering moet skat nie. Castells noem dat dit die gedesentraliseerde en subtiële karakter van netwerke is wat verandering so moeilik maak om te verstaan en te identifiseer. Ons is so gewoond aan die ordelike, kleurvolle en geskrewe bekendmaking van sosiale verandering, dat ons verlore is wanneer ons gekonfronteer word met die subtiële en selfs ontwijkende vorme van sosiale verandering wat geprosesseer word deur netwerke weg van die kollig (Castells, 2004:428).

b) Meso konteks

1. Inleiding

Die meso konteks verwys na groepe, groeperings, organisasies, institusies, hospitale, skole en politieke partye wat werksaam is in die onmiddellike omgewing van die gemeente (Hendriks, 2004:77).

2. Die noodsaaklikheid van die kontekstuele analise

In die inleiding van hierdie hoofstuk is die opmerking gemaak dat 'n kontekstuele analise nodig is vir Marken wat weens haar stryd om te kan voortbestaan blind is vir haar missionale karakter en die nood en die uitdaginge van die breër gemeenskap. Een manier om hierdie probleem van blindheid aan te spreek is om 'n gestruktureerde onderhoud te voer. In hierdie onderhoud word mense buite die gemeente 'n reeks vrae gevra oor hoe hulle die gemeente waarneem (Hendriks, 2004:80).

3. Die metodologie

'n Gestruktureerde onderhoud is gevoer met tien mense buite Marken gemeente om inligting te versamel oor hoe hulle die gemeente beskou en ervaar. Die doelwit daarvan is ook om die realiteite rondom ons raak te sien. Die mense met wie die onderhoude gevoer is beklee almal

leierskapsposisies uit verskeie sosiale wêreld. Voorbeelde van mense met wie die onderhoude gevoer kan word, is: 'n predikant of twee van 'n ander denominasie, leiers van rasse of kulturele groepe, politieke leiers van verskeie partye, die stadsklerk of persone wat verbonde is aan plaaslike bestuursinstansies, maatskaplike werkers, gesondheidswerkers, stamhoofde, sangomas, polisie offisiere, leiers in die kommersiële wêreld (Hendriks, 2004:80).

In die gestruktureerde onderhoud is aan die deelnemers die versekering gegee dat hulle anonimiteit beskerm sal word. Die konteks van Marken het die keuse van persone in leierskap posisies baie sterk beïnvloed. Die onmiddellike omgewing het byvoorbeeld nie 'n polisiestasie, hospitaal, kliniek, mediese dokter of munisipale kantore nie. Geen verteenwoordiger van 'n spesifieke politieke party of leraars van ander denominasies kom voor nie. Die keuse is met ander woorde beïnvloed deur die werklike bestaan of afwesigheid van organisasies, denominasies, institusies en kommersiële instansies. Die persone met wie onderhoude gevoer is verteenwoordig wel die breë gemeenskap.

Daarom is onderhoude gevoer met:

- i. 'n Afgetrede sendingleraar wat 25 jaar in diens van die VGK in Marken omgewing was. Hy was gelyktydig predikant van twee gemeentes en konsulent van 3 ander. Sy ervaring oor die jare en sy kennis van die swart omgewings rondom Marken, sy kennis van die mense en die taal asook die nood van die breë omgewing is van onskatbare waarde wanneer mens met 'n ander bril na die omgewing rondom Marken wil kyk.
- ii. Die voorsitter van VGK Limpopo se kerkraad. VGK Limpopo is die naaste VGK gemeente aan Marken. Hy is ook 'n senior onderwyser by George Masebe Hoërskool, 'n swart skool 20 km van Marken af. Vanuit 'n ander hoek vertel hy wat die VGK se persepsie van NG Gemeente Marken is en deel iets van die swart gemeenskap se ervarings oor die stryd om mag in hulle omgewing.
- iii. Die skoolhoof van Marken Primary School. Die skool is direk langs die kerk, en is die enigste skool op Marken. Die hoof is in direkte kontak met die breë gemeenskap. Tans is die skool net Engels medium en bestaan dit net uit swart leerlinge. Twee derdes van die personeel is blank onder andere die hoof.
- iv. Kgosigadi (Hoofvrou of Koningin) van Taueatswala. Taueatswala is 25 km vanaf Marken en een van die dorpie waar die swartes rondom Marken woon. Weens die posisie wat sy bekleed is haar politieke affiliasie met COPE ook geen geheim nie. Sy help om 'n perspektief vanuit die breë gemeenskap veral op die nood in die omgewing te gee.
- v. 'n Kollega van 'n buurgemeente in die Bosveld. Hy is al vir meer as 20 jaar predikant van ons buurgemeente, die gemeente waaruit Marken afgestig het, en is tans ook konsulent van ons gemeente. Hy help om 'n gebalanseerde kyk te gee oor die verhoudings tussen die werkgewers en die werknemers in ons omgewing.
- vi. Die bestuurder van die provinsiale padagentskap. Haar dogter is in Marken Primary School en sy help ook met die aanbieding van die tweede diens in ons kerkgebou. Weens die aard van haar werk is sy op hoogte van die toestand van die paaie in die omgewing en kan sy vanuit haar oogpunt 'n waardevolle bydrae lewer.
- vii. Die bestuurder van die plaaslike koöperasie. Die koöperasie is die besigheidshart van die omgewing en mense in 'n radius van 50 km kom koop hier die basiese voorraad vir boerdery en huishoudelike behoeftes aan.
- viii. 'n Swart intreprenur van Marken wat die elektriese bedrading van voertuie al vir meer as 10 jaar herstel. Weens sy blootstelling aan mense en kulture lewer hy 'n bydrae oor die nood op Marken.
- ix. 'n Swart boer wat direk agter die gronde van die kerk boer. Al het hy hulp ontvang van die staat voer hy 'n opdraande stryd om sy boerdery te maak werk. Hy verskaf ook huisvesting aan verskeie swartes wat op Marken werksaam is.

- x. 'n Blanke boer en die ondervoorsitter van die plaaslike boerevereniging. Hy is ook betrokke met die koop en verkoop van beeste in die hele omgewing, veral in die swart nedersettings. Vanuit sy betrokkenheid by die boerevereniging help hy ons om iets van die boerdery gemeenskap te sien.

4. Opsomming van die plaaslike onderhoude

Die getranskribeerde onderhoude word as **Bylaag A** ingevoeg aan die einde van die tesis.

1. Hoe sal jy die verskillende groepe in die gemeenskap beskryf?

Op twee na het almal met wie onderhoude gevoer is die groepe mense beskryf in terme van fisies waarneembare verskille naamlik blank en swart.

Binne in hierdie twee hoofgroepe is daar verdere groeperings. Onder die blankes word die onderskeid gemaak tussen grondeienaars en mense wat nie grondeienaars is nie; tussen mense wat deel vorm van 'n bepaalde sosiale groep en die wat nie deel daarvan is nie. In hierdie laaste subgroep merk 'n mens dat daar wel onder sommiges 'n behoefte bestaan om deel van die ander groep te wees maar dat hulle uitgesluit word weens verskeie redes waaronder leefstylverskille en moontlik tradisionele herkoms.

Onder die swartes word die onderskeid hoofsaaklik gemaak op grond van diegene wat werk het en die wat nie werk het nie. Die wat werk word gegroepeer as plaasarbeiders of mense wat elders werkzaam is byvoorbeeld vir die staat. Uit die aard van die saak word armoede, afhanklikheid van staatspensioene en aanverwante sake soos misdad en alkoholmisbruik dan ook uitgewys as 'n gevolg van werkloosheid.

2. Wat is die grootste nood van hierdie verskillende groepe en die gemeenskap in die breë?

Armoede is die enkele grootste nood wat uitgewys word deur die deelnemers aan die navorsing. Daar is 'n opmerking dat armoede ook onder die blankes voorkom, die oor groter meerderheid van armoede kom egter onder die swartes voor. Die statistiek van Statistiek Suid Afrika in die 2001 sensus bevestig dit ook.

Die oorsake wat aanleiding gegee het tot hierdie armoede situasie word hoofsaaklik voor die deur van ongeletterdheid en die beperkte werkseleenthede in die omgewing gelê. Onstabiele landbou omstandighede en die afwesigheid van ekonomiese sekuriteit plaas ook moontlike werkskepping onder druk.

Die gevolge van armoede en onsekerheid word telkens duidelik wanneer die deelnemers aan die navorsing uitwys dat drankmisbruik 'n groot bron tot kommer is. Verder dra die afwesigheid van 'n polisiestasie en die tekort aan voldoende fasiliteite by tot die situasie. Daar is ook geen daadwerklike organisering om die probleem aan te spreek nie.

3. Wat is die bydrae wat hierdie verskillende groepe in die breë gemeenskap kan maak ?

Alhoewel daar tans geen daadwerklike organisering is om die armoede vraagstuk aan te spreek nie, is die deelnemers aan die navorsing almal positief dat daar wel iets gedoen kan word.

Die veronderstelling is tog dat wanneer daar 'n bydrae van die verskillende groepe in die breë gemeenskap gemaak moet word, dat daar kontak sal plaasvind tussen die onderskeie groepe. Vermydning van mekaar gaan net tot verdere misverstande lei en so gaan ons nie by mekaar leer nie.

Die swartes kan iets van “ubuntu” vir ander mense leer en die blankes kan help met opleiding en toerusting. Armoede verligting se beginpunt volgens die deelnemers aan die navorsing is werkskepping, en daar word ’n groot vertroue geplaas in die vermoë van die blankes om dit te kan doen, terwyl daar tegelykertyd sterk beklemtoon word dat die swartes die werk kan doen.

4. Wat veroorsaak konflik en spanning in die gemeenskap? Alternatiewelik: is daar vrede; watter vorme van ongeregtheid bestaan in die gemeenskap ?

Die grootste oorsaak van konflik in die omgewing blyk te wees, misverstande en kultuurverskille. Soos iemand gesê het: *“Ons weet te min van mekaar af.”* Die oorhoofse indruk wat verkry word, is dat daar oor die algemeen vrede heers. Ek moet erken dat daar ’n gemoedelikheid bestaan onder die mense van Marken, blank en swart. Die deelnemers aan die navorsing noem dat die enkele gevalle van konflik baie keer te doen het met persoonlikheidsverskille.

Ongeregtheid kom wel voor in die vorme van regstellende aksie wat lei tot onbekwaamheid en swak dienslewering, veral by onderwys en die paaie departement. Aanstellings is polities gemotiveerd en dit veroorsaak spanning. ’n Bron van kommer is grondeise wat geslaag het en daartoe lei dat van die arbeiders hulle werk verloor en dat die grond ook verwoes word.

5. Wie het mag in die gemeenskap, wie kan dinge laat gebeur of dinge laat stop om te gebeur ?

In die antwoorde op hierdie vraag kry mens ’n prentjie van twee wêreldes. Dit is baie onderworpe aan die sosiale verbintenis van mense asook die geografiese ligging van waar mense woon.

In die breë gemeenskap het die kerk baie mag. Iemand het die opmerking gemaak dat die kerk baie meer mag het as wat hy besef in die breë gemeenskap. Nog ’n persoon het direk na die NG Kerk op Marken verwys, en iemand anders het mooi gesê: *“Mense wat Jesus bely kan in die breë gemeenskap ’n verskil maak.”*

Onder die swartes het die toordokters baie mag oor die mense wat nog in die toordokters glo. Die tradisionele leiers het ook baie mag maar hulle onderlinge gevegte lei tot ’n misnoeë.

Onder die blankes kry mens ’n beeld van individue wat weens ’n verbintenis of weens hulle bankbalans die beeld dra dat hulle mag het. Dit is egter meer groepe wat onder die blankes die mag het en hier speel die boerevereniging en die oud inwoners van Marken ’n groot rol. Die natuurlike mag lê veral by grondeienaars.

Die rol wat leiers kan speel en moet speel word ook duidelik. Een van die respondente het geantwoord: *“Ons as leiers het die mag, die bestuurders by organisasies, die leiers by die verskeie instansies soos die skool en die kerk.”*

6. Is mag beperk tot ’n paar invloedryke mense, of is daar ’n balans van mag tussen individue of groepe ?

In die vorige vraag kry ’n mens die beeld dat mag meer by die onderskeie groepe lê. Die beeld wat hier in vraag 6 duidelik word, is dat daar nie ’n oorwegende gewig by of individue of groepe gevind kan word nie. Wanneer ’n mens dan op ’n kwantitatiewe manier na die vraag kyk, sien ons dat 3 persone dink dat mag by groepe lê, 2 dink dat mag by individue lê, en 5 persone dink dat daar ’n balans van mag tussen individue en groepe is. Die gevolgtrekking kan dus gemaak word dat daar ’n goeie balans van mag tussen individue en groepe bestaan in die omgewing.

7. Hoe sien of beskryf jy NG KERK MARKEN ?

Een persoon het die opmerking gemaak dat sy nie veel van die gemeente weet nie. Dit kan toegeskryf word aan die geografiese afstand tussen die twee gebiede. Daar word ook ’n

opmerking gemaak dat die leierskap net op Marken konsentreer en nie die nabygeleë VGK ondersteun nie. Dit onderstreep die behoefte aan kontak en toerusting.

Die algehele beeld wat verkry word, is dat die gemeente 'n verskil maak in die omgewing niteenstaande die druk om oorlewing. Mense voel dat hulle welkom is in die gemeente en dat die gemeente uitreik na alle mense en kerkgroepe. Die rol wat die kerk in die breë gemeenskap speel word ook raakgesien en waardeer. Die aanvaarding van onder andere die skool, die bou van verhoudings en die ondersteuning aan mense word telkens vermeld.

Iemand het die volgende opmerking oor die gemeente gemaak: *“Een groot gelukkige goed gefunksioneerde familie, met die klem op die familie.”*

8. Wat sal jy graag aan NG KERK MARKEN wil vertel ?

Die positiewe beeld van die gemeente in die vorige vraag word in perspektief geplaas wanneer mens hier hoor dat die leraar meer ondersteun moet word. Die behoefte word ook uitgespreek dat die gemeente haar kennis en bronne moet aanwend om verhoudings te bou, gelykheid na te streef tussen alle groepe en antwoorde te gee op sosiale vraagstukke.

Die gemeente word herinner dat God altyd eerste moet wees en aangemoedig om uit hulle gemaksones te beweeg en 'n verskil te maak. Hiermee saam is daar 'n geweldige vertroue dat die kerk wel 'n verskil kan maak en dat die grootte van die gemeente nie as verskoning moet dien om aan te hou goed doen nie.

Iemand het die opmerking gemaak dat as almal in die gemeente God dien soos sommige lidmate dit reeds doen, sal die gemeente die hele gemeenskap verander.

9. Wat verwag jy van die kerk in die breë in ons gemeenskap

Die verwagting is dat die kerk as 'n eenheid sal funksioneer en sal word wat dit reeds in Christus is. Verder word die opmerking gemaak dat die kerk die Woord van die enigste God sal verkondig en tot Hom sal bid. Die kerk moet die voorbeeld van God se liefde wees en haar stem laat hoor in alle omstandighede.

In 'n wêreld wat gekenmerk word deur korrupsie moet die kerk geloofwaardig wees in haar ondersteuning van onderwys, beïnvloeding van die jeug en armoede verligting.

c) Mikro konteks

Die mikro konteks is die ruimte waar die invloede van alle vlakke, veral die van ander mense en gebeure in die onmiddellike omgewing van die gemeente ter sprake kom (Hendriks, 2004:77).

Vir 'n indikasie van invloede op mikro vlak word die volgende vrae oor die hede, verlede en toekoms so eerlik as moontlik beantwoord (Hendriks, 2004:79).

Die hede:

a) Wat sien jy rondom jou ?

Die gemeenskap het baie potensiaal maar hulle is ontnugter en is soekend. Mense leef half ontkennend met die werklikheid rondom hulle. Verder is elkeen, blank en swart in 'n oorlewingstryd gewikkel met die gevolg dat daar nie enige tyd en aandag vir ander mense oor is nie. Ek sien mense wat besig is om by mekaar verby te leef.

b) Hoe ervaar jy wat rondom jou gebeur?

Die ervaring is dat mense nog verder uit mekaar beweeg en dat die invloed van die ou tradisionele instellings besig is om heeltemal te verdwyn.

- c) Maak dit wat rondom jou gebeur sin?
Ja dit maak sin uit 'n oorsaak en gevolg raamwerk. Dit beteken nie dat dinge net so gelaat kan word nie.
- d) Wat ervaar jy in die gemeente?
Dieselfde lamheid word ook in die gemeente ervaar. Daar is wel ligpunte, kinders van God wat op 'n ander manier begin kyk na die werklikheid rondom ons.

Die verlede:

- a) Wat is volgens jou opinie die oorsake van die probleme wat ons in die gesig staar?
In die verlede is daar nie genoeg aandag gegee aan die bou van verhoudings oor 'n wye spektrum nie, en is daar net gefokus op die eie klein wêreld en geleef as niks ooit sal verander nie.
- b) Hoekom het dit gebeur?
Onafhanklikheidswording in 1994 het vir die tradisionele blanke gemeenskap beteken dat hulle politiese randfigure geword het. 'n Vakuum het ontstaan in 'n sisteem 3 samelewing waar mense sterk leiers nodig het.
- c) Wat het ons verkeerd gedoen?
'n Kultuur is geskep waarin mense nie geleer het om grense oor te steek nie. Daar is nie pro-aktief opgetree nie.
- d) Wat kan ons leer uit die verlede?
Moenie selfversekerd leef nie, soek vennote in die samelewing ook oor kleur grense heen.

Die toekoms:

- a) Hoe gaan ons deur hierdie tyd kom?
Daar sal eerstens gefokus moet word op die unieke eienskappe en sterkpunte van klein gemeenskappe om dan hoop te gee vir mense wat alle motivering om betrokke te wees verloor het.
- b) Wat moet aandag kry om die toekoms te verander?
Kontakgeleenthede moet geskep word om die onderskeie grense te help oorstek. Versoenings geleenthede kan van onskatbare waarde wees.
- c) Waar wil ons eindig?
Om 'n gemeente te wees wat kerk van Jesus is wat verskil maak en hoop gee in 'n breë gemeenskap.
- d) Wat het ons nodig vir die toekoms?
Dissipels van Jesus wat nie bang is om risiko's te loop nie en betrokke sal raak. Geloofsonderskeiding is belangrik om dit te bereik.
- e) Het ons 'n plan en 'n strategie om daar te kom?
Nie op die oomblik nie.

2.3.2 Die demografie van die gemeenskap

In hierdie gedeelte word die inligting van die regeringsliggaam Statistiek Suid Afrika gebruik om sekere tendense waar te neem. Verstedeliking is een van die faktore wat veral 'n plattelandse gemeenskap raak omdat dit lidmaat getalle direk beïnvloed. Die jong mense gaan soek werk in die stede en die gemiddelde ouderdom van die mense in die gemeente styg. Hierdie en ander faktore laat die gemeente nog verder worstel met die vraag of die gemeente sal kan voortbestaan (Hendriks, 2004:86).

a) Bevolkingstatistiek van Limpopo

Die grootste persentasie van die bevolking in Limpopo is swart mense met 'n persentasie van 97.3%. Blankes maak net 2.4% van die bevolking uit. Bruin mense in Limpopo is skaars met net 0.2% van die bevolking en Indiërs/Asiate wat die kleinste groep in Limpopo is met 'n persentasie van net 0.1% (Info, n.d.)

Die mees algemene tale wat die mense in Limpopo praat is Noord Sotho (Sepedi), Tsonga, Venda en Afrikaans & Engels. Die bevolking van Limpopo bestaan uit verskeie etniese groepe wat onderskei word deur kultuur, taal en ras. Byna 57% van die bevolking in Limpopo se huistaal is Noord Sotho (Sepedi). Die Tsonga (Shangaan) mense maak 23% van die taalgroepe uit terwyl 12% mense Venda praat. Afrikaans sprekendes is 2.6% terwyl Engels sprekende wit mense minder as 'n half persent is. Binne die grense van Limpopo is die vier voormalige administrasies wat ontwikkel was deur die apartheid era: Lebowa, Gazankulu, Venda en die Transvaalse Administrasie (Info, n.d.)

In die middel van 2007 is die geskatte bevolking in Limpopo volgens Statistiek Suid Afrika se berekening 5.4-miljoen mense. Dit verteenwoordig 11.3% van die totale bevolking van Suid Afrika in 2007 (STATSSA, 2007).

Vir 2010, is Statistiek Suid Afrika se skatting van die bevolking soos op 20 Julie 49,99 miljoen mense vir die hele Suid Afrika. Hiervolgens is die bevolking van Limpopo 5 439 600 mense, 10,9% van die totale bevolking van Suid Afrika. Dit verteenwoordig 'n afname van 0,4% in die bevolking van Limpopo (STATSSA, 2010).

Migrasie is daarom 'n belangrike aspek wat in ag geneem moet word in die demografiese proses wat die ouderdom struktuur en verspreiding van die bevolking in 'n provinsie beïnvloed. Hierdie verslag van Statistiek Suid Afrika, soos op 20 Julie 2010, neem aan dat daar 'n invloed van 1,3 miljoen vir die swart populasie sedert 1996 plaasgevind het. Vir dieselfde tydperk is die aanname dat uit-migrasie van wit mense 440 000 beloop. Vir die periode 2006-2011 is die skatting dat Limpopo 'n netto uit-migrasie van net oor die 140 000 mense in die totale bevolking van die provinsie sal ervaar. Gedurende dieselfde periode is die verwagting dat Gauteng en die Wes Kaap 'n netto invloed van emigrante sal ervaar van ongeveer 364 400 en 94 600 onderskeidelik. Dit is 'n verdere bevestiging van die tendens van verstedeliking wat 'n direkte invloed het op klein plattelandse gemeenskappe en gemeentes (STATSSA, 2010).

b) Bevolkingstatistiek van Mogalakwena munisipaliteit

Hierdie gedeelte sluit aan by die vorige statistiek en wil daarmee 'n beeld skets van die blanke bevolking binne die munisipale gebied van Mogalakwena. Die rede daarvoor is dat wanneer die gemeente worstel met die voortbestaansvraag van Marken gemeente, daar besef sal word dat die tradisionele vorm van groei in gemeentes wat in die verlede op bevolkingsaanwas geskoei was, glad nie 'n werkbare antwoord sal wees nie.

Volgens die sensusopname van 2001 dui Statistiek Suid Afrika aan dat 11948 of te wel 4% van die bevolking van 298430 in die munisipale gebied van Mogalakwena blank is. Die munisipaliteit is in 132 wyke ingedeel en wanneer die 9471 blankes wat in Potgietersrus / Mokopane self woon afgetrek word laat dit 2477 blankes in die res van die munisipale gebied oor. Dit is minder as 1% blankes vir die res van die hele geografiese gebied van die munisipaliteit (STATSSA, 2001).

Hierdie statistiek dui slegs die bevolkings verspreiding in Limpopo en die munisipale gebied van Mogalakwena aan. Uit hierdie gegewens kan die kernvraag oor die voortbestaan van Marken gemeente verstaan word. Vir die gemeente se missionale roeping is dit egter belangrik om daadwerklik te kan meeleeft in haar omgewing en daarom sal dit ook nodig wees om te kyk na sake soos onderwys, werkloosheid en persoonlike inkomste. In verslag no. 03-02-25 van Statistiek Suid Afrika, Sensus 2001 word die volgende syfers aangetoon: (STATSSA, 2001)

- i. **Onderwys** – Van die 142642 mense (kwalifikasies) wat in die munisipale gebied voorkom is 44831 totaal ongeletterd. Die prentjie word nog donkerder wanneer 'n mens in ag neem dat 2130 van die mense wat wel opgelei is, net effense laerskool opleiding gehad het en nie kan meeding in 'n arbeidsmag waar geletterdheid 'n rol speel nie.
- ii. **Werkseleenthede** – Van die 165053 mense in die munisipaliteit van Mogalakwena wat die werksmag uitmaak het net 37085 mense werk teenoor die 33698 werkloses en 94270 wat ekonomies onaktief is.
- iii. **Huishoudelike inkomste** – 22039 huishoudings in die munisipale gebied het geen inkomste nie.

Uit bogenoemde statistieke is dit baie duidelik dat ongeletterdheid, werkloosheid en armoede van die groot uitdagings in die munisipale gebied van Mogalakwena is wat aangespreek moet word. Dit is alles geleenthede waarin die gemeente haar missionale roeping kan uitleef.

2.3.3 Kulturele wêreld

Vir 'n verstaan van Marken se konteks is dit van uiterste belang dat naas demografiese data, die kultuur van die gemeenskap waar ons leef ook in ag geneem word. Mense herken hulleself deur te onderskei tussen groepe, subkulture, klasse en gemeenskappe op grond van ras, taal, herkoms, geloof, beroep, ouderdom en geslag. Die optrede van individue word sterk beïnvloed deur die kultuur waaruit die persoon afkomstig is. Gebruike, gewoontes, waardes en praktyke word oorgedra van geslag tot geslag. Die verskillende maniere van dinge doen tussen die blankes en die swartes is wêreldes uitmekaar en die andersheid is geen aanduiding van minderwaardigheid nie (Hendriks, 2004:91).

Om as missionale gemeente die uitdagings van ongeletterdheid, werkloosheid en armoede in die breë omgewing rondom Marken aan te pak sal die gemeente sensitief moet wees vir die groeperinge en subkulture wat bestaan. Dit gebeur te maklik dat 'n gemeente in haar bediening haarself in lyn bring met 'n bepaalde kultuur of subkultuur. Om in verskillende kulturele wêreldes en sosiale klasse kerk te wees, is 'n groot uitdaging vir die teologie en die bediening. Gewoonlik speel taal ook 'n deurslaggewende rol wanneer 'n gemeente haarself in lyn bring met die bediening aan 'n bepaalde kultuur of subkultuur (Hendriks, 2004:92).

Vir Marken om missionaal in haar konteks te funksioneer en nie te fokus op sekondêre sake nie, beteken dat die gemeente ook multikultureel kerk sal wees. Dit is egter 'n baie moeilike pad vol struikelblokke. Alan Hirsch (2006:56-58) noem dat veral taal en ras een van die noemenswaardige kulturele struikelblokke is wanneer die evangelie betekenisvol gekommunikeer moet word.

2.3.4 Die organisatoriese ekologie

Organisatoriese ekologie is die manier hoe dinge werk en hoe 'n mens iets gedoen kan kry in die groter wêreld rondom die gemeente. Hendriks (2004:70) verduidelik dat "ekologie" te make het met die interafhanklike manier waarop die gemeente reageer met ander organisasies, die gemeenskap, kulture en ook ander kerke en gemeentes (Hendriks, 2004:94).

In die prentjie wat die statistiek en demografie van die omgewing teken is ongeletterdheid, werkloosheid en armoede in die gemeenskap 'n groot uitdaging. Die gemeente sal hierdie bogenoemde uitdagings egter nie alleen kan oplos nie. Enige gemeente is deel van 'n breër gemeenskap en kultuur. Marken se voortbestaan lê juis in haar missionale betrokkenheid, en die gemeenskap is die plek en terrein waar haar getuienis en diens gelewer moet word. In die bekamping en hantering van hierdie uitdagings moet die kerk erken dat dit nie die enigste rolspeler is nie. Daar moet hande gevat word met ten minste die regering, die besigheidsektor en die publieke sektor. Die publieke sektor se rolspelers word ook na verwys as "Nie-regeringsorganisasies" (NRO). Geloofsgebaseerde organisasies is die invloedrykste "nie-regeringsorganisasie" en kan die meeste vertrou word in Afrika. Vir volhoubaarheid moet hulle egter ook saamwerk met die ander sektore om 'n holistiese program te volg wat die uitdagings van die gemeenskap die hoof sal bied. Ekumeniese

organisasies en broederkringe kan 'n groot rol speel om netwerke te vorm wat al die sektore sal bevoordeel (Hendriks, 2004:95).

2.3.5 Die invloed van netwerke

Hendriks (2004:95) noem dat daar nie oor mag gepraat kan word sonder 'n geloofsperspektief nie. Hy verwys na verskeie voorbeelde in die Bybel waarin die mag van God op 'n misterieuse manier deel van die substansie van geloof, hoop en liefde is. Die krag van God het Jesus uit die dood opgewek, dit maak ook mense gesond, oorwin alle vorms van boosheid en maak van gemeentes geloofsgemeenskappe wat die samelewing se uitdagings kan bekamp en oplos. Sosiologies gesproke is daar verskeie vorms van mag wat belangrik is om van kennis te neem:

- a) **Politieke mag** – Dit is altyd belangrik en dit lê op die terrein van die regering. Om iets in die gemeenskap gedoen te kry moet daar met die plaaslike regering en politieke prosesse saamgewerk word (Hendriks, 2004:97).
- b) **Ekonomiese mag** – Dit is gewoonlik die terrein van die besigheidswêreld. Welaf gemeenskappe het die bronne om dinge gedoen te kry. Gemeentes wat welaf is, kan netwerk met skole en hospitale in minder gegoede gemeenskappe om armoede, misdaad en die gebrek aan vaardighede aan te spreek (Hendriks, 2004:98).
- c) **Verbintenismag** – Dit is 'n vorm van mag wat help dat dinge gebeur wanneer daar 'n redelike oorfleueling tussen die sektore van die plaaslike gemeenskap en die gemeente plaasvind. 'n Gemeente wat as gevolg van min lede nie baie verteenwoordiging op skole en plaaslike owerheid het nie, vind dit moeilik om die gemeenskap te beïnvloed. Gemeentes met groter verteenwoordiging in die gemeenskap het die verantwoordelikheid om deur ekumeniese netwerke kanale te vind om die uitdagings van ongeletterdheid en armoede aan te spreek (Hendriks, 2004:98).
- d) **Simboliese mag** – Die simboliese mag van die kerk moet nie onderskat word nie. Om vraagstukke soos ongeletterdheid, werkloosheid en armoede effektief aan te spreek moet die kerk netwerk met ekumeniese liggeme. Die kerk moet waak teen die ou mentaliteit dat godsdiens te make het met private lewens en die verlossing van die siel, en dat politieke sake net vir die staat bedoel is. Ons gemeentes en gemeenskappe word verskeur deur die stryd om mag en die kerk kan nie sy rug op die sosiale vraagstukke draai nie (Hendriks, 2004:98).

2.4 Gevolgtrekking

Die vraag wat in die hart van die gemeente leef is: "Hoe kan die NG Gemeente Marken voortbestaan?" In 'n provinsie waar blankes net 2.4% van die bevolking uitmaak en in 'n munisipale gebied waar blankes minder as 1% van die bykans 300 000 mense uitmaak buite die dorp Potgietersrus / Mokopane is die kernvraag oor die voortbestaan van Marken gemeente verstaanbaar. Die invloed van die groot getalle swartes en die verdere migrasie van blankes uit Limpopo provinsie uit dra daartoe by dat die gemeente klein en niksseggend kan voel.

Gemeet aan hierdie statistieke is dit vir 'n klein gemeente van 60 nie moeilik om net te fokus op oorlewing nie. Marken kan en moet egter 'n eie kontekstuele ekklesiologie ontwikkel binne die raamwerk van God se bedoeling vir die gemeente. Vir die gemeente se missionale roeping is dit dus belangrik om daadwerklik te kan meeleef in haar omgewing (Hendriks, 2004:25-26).

In hierdie hoofstuk is 'n kontekstuele analise gedoen as 'n stap in die proses om die fokus van Marken op oorlewing aan te spreek en die gemeente se oë oop te maak vir die werklikheid rondom die gemeente.

Die “sosiale konteks” van Marken, haar ligging, globaal en plaaslik en die invloede daarvan op die gemeente is beskryf. Die invloed van gebeure in die wêreld het ’n uitwerking op die ekonomiese realiteite op Marken. Dit is bydraend tot die armoede wat geïdentifiseer is in die plaaslike onderhoude. Afhanklikheid van staatspensioene en aanverwante sake soos misdaad en alkoholmisbruik is ook uitgewys as ’n uitvloeisel van werkloosheid, ongeletterdheid en armoede.

Die invloed van die konteks op die gemeente moet nie onderskat word nie, maar ’n missionale gemeente moet ook haar konteks beïnvloed. Daarom is dit belangrik dat die kontekstuele analise in hierdie hoofstuk gebruik sal word as ’n metode om die konteks te leer ken en om hierdie kennis op ’n sistematiese manier toe te pas in die roeping van die gemeente. Die belangrikheid van vennote in die uitleef van haar roeping, om deel te neem aan God se sending van verlossing en herstel, moet nie geringskat word nie.

Waar die kontekstuele analise in hierdie hoofstuk dan ’n metode is om die wêreld te analiseer, is die identiteitsanalise in die volgende hoofstuk ’n metode om die mees persoonlike deel van jou wêreld, die lewe van die gemeente, onder die vergrootglas te plaas.

Hoofstuk 3

Die verhaal en identiteit van die gemeente

3.1 Inleiding

In hoofstuk 2 is die kontekstuele werklikhede wat die gemeente beïnvloed vanuit 'n prakties-teologiese hoek op skrif gestel. 'n Kontekstuele analise is gedoen om die gemeente se fokus op oorlewing aan te spreek en die gemeente se oë oop te maak vir die werklikheid rondom die gemeente. In hierdie hoofstuk word die identiteit en die kultuur van die gemeente beskryf. Waar die kontekstuele analise 'n metode is om jou wêreld te analiseer, is die identiteitsanalise 'n metode waar die mees persoonlike deel van jou wêreld, die lewe van die gemeente, onder die vergrootglas geplaas word.

Die rede vir die beskrywing van die identiteit en die kultuur van die gemeente, is om 'n antwoord te kry op die vraag: "Wie is ek, en wat is my doel in die lewe? Die identiteit en die kultuur van die gemeente moet met ander woorde so groei dat dit 'n spieëlbeeld van God en sy koninkryk sal wees (Hendriks, 2004:105).

Hierdie identiteitsanalise is 'n belangrike stap in die doel van die studie, naamlik om met die lidmate van die NG Gemeente Marken rondom hulle vraag en vrees oor die voortbestaan van hulle gemeente, op 'n Missionale reis te gaan.

3.2 Die verhaal van die gemeente

3.2.1 Inleiding

Die geskiedenis van 'n gemeente is van kardinale belang vir 'n omvattende verstaan van die gemeente. Geskiedenis is 'n weergawe van gebeure wat in die verlede plaasgevind het. Die effek van hierdie gebeure is dat daar, buiten tradisie wat gevorm word, 'n patroon van gebeure na vore kom wat die denke en besluite van mense binne die gemeente begin beïnvloed. Die verdere gevolg van hierdie denke en besluite is die vorming van identiteit in die gemeente (Hendriks, 2004:125,132).

Die geskiedenis van NG Gemeente Marken strek oor 50 jaar en eintlik langer as 'n mens die aanloop tot afstigting van Koedoesrand en die bestaande werksaamhede in Marken as wyk in ag neem. Sewe jaar gelede, in 2003 was die kerkgebou reeds 50 jaar oud. Aan die einde van November 2010 is die gemeente 50 jaar oud. In hierdie gedeelte word daar gefokus op gebeure wat bydra tot 'n verstaan van die gemeente se worsteling vir voortbestaan.

Die Navorser maak gebruik van notules van NG gemeentes Marken en Koedoesrand om die gebeurtenisse te beskryf wat bydra tot hierdie vraagstuk en identiteitsvorming van die gemeente.

3.2.2 Die geskiedenis van NG Gemeente Marken

a) Die wil om te oorleef

Jung en Agria (1997:18) verwys na die siniese opmerking wat die destydse Amerikaanse sekretaris van landbou, Earl Butz in 1988 gemaak het. In plaas van hoop het hy aan die leraars van die klein plattelandse gemeenskap riglyne gegee hoe om hulle gemeentes te help met die rouproses omdat die gemeenskap en die kerke dood is. Hy het egter nie rekening gehou met die deursettingsvermoë en pioniersgees van klein gemeenskappe nie.

Dit is ook die verhaal van NG Gemeente Marken. Die ring van Pietpotgietersrus het in die jare tagtig laat blyk dat Marken as gemeente moet inskakel by een van die ander ringsgemeentes. In die kerkraadsnotule van 23 Oktober 1985 noem Ds. Joubert van die ringskommissie dat die ring

bekommerd is oor Marken ten opsigte van kleinerwordende lidmatetal en onvoldoende fondse en dat die gemeente met Albertyn gemeente moet praat oor inskakeling (Marken, 1985). Dit sou nie die laaste keer wees dat die ring van Pietpotgietersrus Marken sou aanraai om in te skakel by buurgemeentes nie. In 'n brief van die Ringsbroederkring word die volgende riglyne neergelê: Die kerkraad van Marken moet onmiddellik die moontlikheid ondersoek om in kombinasie te gaan met of Albertyn of Potgietersrus. Indien dit nie realiseer nie die gemeente moet ontbind en inskakel by genoemde gemeentes. Die bedieningspatroon van pastorale hulp/konsulent kan net 'n tydelike maatreël wees tot en met die Ringsitting in 1991 (Marken, 1990).

Wanneer die bediening van die gemeente oor die jare ondersoek word, is die wil om te oorleef ook duidelik. Na die afstigting in 1960 vanaf Koedoesrand is predikante in kombinasie met Koedoesrand gedeel (Marken, 1961). Ds. P.W. Hattingh was Marken se eerste eie predikant. Na sy vertrek in 1974 het daar 7 Beroepsvergaderings plaasgevind voor Ds. I.M. van der Merwe die beroep aanvaar het en op 12 Junie 1976 ontvang is. Tydens dieselfde beroepsvergadering, 19 Nov. 1975, het die konsulent, ds. Van Heerden, die opmerking gemaak dat indien die beroep nie slaag nie, die kerkraad daaraan moet dink om weer met Koedoesrand een te word. Dit het nie byval gevind nie weens die feit dat die kerk op Swartwater is en die leraar daar sou bly en weens die afstand van Swartwater na Marken. Daar is ook die opmerking gemaak dat die gemeente geweldig vooruitgegaan het sonder 'n eie predikant en daar word gewaarsku dat die omgekeerde dalk kan plaasvind indien die gemeente sou verenig (Marken, 1975).

Die deursettingsvermoë van Marken om 'n gemeente te wees, het selfs voor die afstigting van Koedoesrand al duidelik geword. Tydens 'n gemeente vergadering van Koedoesrand gemeente wat gehou is Donderdag 21 April 1960 te Marken, is die voor en nadele van afstigting in oënskou geneem. Die gedagte van die ring dat Marken eerder met Waterberg-Noord moet kombineer vind glad nie byval nie. Die vergadering besluit dat daar oorgegaan moet word tot die stigting van die gemeente te Marken en dat daar alleen met Koedoesrand in kombinasie gegaan sal word (Koedoesrand, 1960).

Van die Sinodale kerkkantoor se kant af is daar ook nie rekening gehou met die deursettingsvermoë van Marken nie. Tydens die kerkraadsvergadering van 6 Mei 1986 word verslag gegee dat die Aktuaris van mening is dat Marken geen ander keuse het as om te ontbind as gemeente nie. Hiervoor sien die kerkraad nie kans nie (Marken, 1986).

Bogenoemde gebeure toon dat verskeie mense en meerdere vergaderings nie rekening gehou het met Marken se wil om voort te bestaan nie. Rick Warren skryf ook in sy boek *“Die doelgerigte Kerk”* (1995:88) dat een van die eienskappe van familie grootte gemeentes is dat hulle rateltaai is, die vermoë het om te oorleef ten spyte van alle aanslae en lojaliteit bly.

b) Kerkskeuring

Hierdie vermoë van Marken om te oorleef sou ook getoets word deur ander bedreigings waarvan die kerkskeuring en die gepaardgaande totstandkoming van die Afrikaanse Protestantse Kerk nie gering was nie.

Die aanloop tot hierdie gebeure word reeds raakgesien in die notule van die kerkraadsvergadering wat gehou is op 23 Oktober 1985. 'n Ouderling het toe reeds voorspel dat daar 'n skeuring in die NG Kerk gaan kom met die volgende Sinodesitting. Oor die kwessie van gesamentlike aanbidding voel hy dat daar geen opname gedoen is wat aantoon hoe NG lidmate daaroor voel nie. Die sinode neem besluite en dit word op die gemeentes afgedwing (Marken, 1985).

Die eerste tekens van die kerkskeuring word duidelik na die totstandkoming van die Afrikaanse Protestantse Kerk. Tydens 'n kerkraadsvergadering gehou op 28 Okt. 1987 bespreek Ds. Joubert van die Ringsadvieskommissie die onrus in die gemeentes en die kerk. Hy moedig die gemeente aan om, as medewerkers in diens van God, saam te werk. Tydens hierdie vergadering word daar gemeld van 7 lidmate wat aansoek gedoen het om die kerk te bedank. Dit is mense wat later na die A.P. Kerk oorgegaan het. In die notules word daar egter nie op hierdie stadium daarvan melding gemaak nie (Marken, 1987).

Dit is eers met die kerkraadsvergadering van 13 November 1990 waar die omvang van die kerkskeuring duidelik sou word. Die ringskommissie is teenwoordig en die bedanking van kerkraadslede word bespreek. Op hierdie stadium het nog net 2 kerkraadslede bedank. Die ongelukkigheid wat daartoe aanleiding gegee het, is veroorsaak deur die skuldbelydenis ten opsigte van apartheid tydens die Rustenburg beraad. Dit lei tot die bedanking van 'n verdere 16 kerkraadslede en gemeentelide op 3 Desember 1990 (Marken, 1990).

Hierdie bedanking van kerkraadslede uit die NG Kerk het tot gevolg dat verskeie mense uit die gemeente sou bedank waarvan die laaste persoon op 4 September 1991 bedank het. Dit bring die totale aantal lidmate wat die NG Kerk bedank het op 34 te staan (Marken, 1991).

Die negatiewe implikasies van die kerkskeuring vir die voortbestaan van die gemeente is nie te betwyfel nie. Die letsels van die verhoudings tussen mense wat in die proses seergekry het, kan tot vandag toe nog in die gemeenskap gesien word.

Die effek van hierdie gebeure wat bespreek is onder punt a. en punt b. hierbo laat 'n patroon na vore kom wat die denke en besluite van mense binne die gemeente beïnvloed. Die vraag oor die voortbestaan van die gemeente is 'n logiese uitvloeisel van gebeure wat oor 50 jaar strek.

3.3 'n Beskrywing van NG Kerk Marken

Die gemeente word beskryf vanuit die perspektief van tipologieë wat verskil na aanleiding van denominasie, grootte en sosiale standplaas. Die klem val op verskille wat fisies waarneembaar is. Die fokus val dan verder op die model wat die verskille in teologie en identiteit van die gemeente verduidelik. Verder word die gemeente se wêreldbeeld en kontekstuele realiteite bespreek aan die hand van sisteem denke. Vir hierdie beskrywing word Hendriks (2004:35-67) gebruik.

3.3.1 Belangrikste tipologieë

a) Denominasie:

Gemeentes kan beskryf word aan die hand van verskillende geloofstradisies. Hiervolgens behoort NG Gemeente Marken aan die gereformeerde tradisie en vorm dit deel van die NG Kerk.

b) Grootte:

I. Inleidend:

Volgens die NG Kerk se indeling val ons gemeente onder die groep van 0 tot 600 lidmate. Tans is ons slegs 60 belydende lidmate met 12 dooplidmate.

II. Organisasories-strukturele perspektief

Die grootte van 'n gemeente speel 'n groot rol in die bediening. Vir 'n klein gemeente soos Marken is daar 'n paar faktore wat in gedagte gehou moet word aangesien groei en afname lei tot die noodgedwonge verandering in kultuur en bediening. Die volgende veranderbare faktore speel 'n rol by Marken:

1. Die finansiële vermoë van die gemeente en die bronne tot haar beskikking

Marken is 'n klein gemeente wie se lidmate beperkte finansiële vermoëns het. Dit verklaar die tentmakerbediening as die beste bediening tans en selfs hiervoor moes die kerkraad vrystelling van die trustees van die sinodale pensioenfonds vra om dit te kon laat realiseer (Marken, 1996). Die beperkte fondse dra ook daartoe by dat die gemeente op 'n meer persoonlike vlak die nood in die gemeenskap moet aanspreek.

2. Ouderdom en tradisie

Marken is 'n familie gemeente en redelik konserwatief en vind dit weens hierdie faktore moeilik om aan te pas by verandering.

3. Afname in lidmaat getalle

Die tendens van afname in lidmaat getalle, en in Marken se geval die marginale grootte van die gemeente, dwing die gemeente om realisties na die nuwe werklikhede te kyk.

4. Geboorte syfers

Marken is baie nou verbonde aan families en die verskillende geslagte binne in die families. 'n Geboorte van 'n kind is 'n rare verskynsel. Groei in terme van bevolkingsaanwas is dus glad nie noemenswaardig nie.

5. Migrasie

Migrasie na ander gemeentes vind gereeld plaas weens plase wat van eienaar verwissel. Dit gebeur selde dat die nuwe eienaar deel van die gemeenskap of gemeente word. Gewoonlik is dit 'n professionele persoon wat elders 'n primêre inkomste het wat die grond koop.

c) Transformasie

I. Inleidend

Transformasie vind gewoonlik plaas wanneer leiers bemaagtig word. Binne 'n klein familie gemeente soos Marken is die verhoudingsnetwerk ook 'n bydraende faktor.

II. Visie

'n Nuwe identiteit en styl van bediening kan slegs plaasvind indien die proses gedryf word deur 'n visie met 'n duidelike missionale gerigtheid.

III. Geïntegreerde transformasie

Dit vind plaas wanneer die gemeente fokus op God en sy wil en probeer om gehoorsaam betrokke te wees in die *missio Dei*. In Marken se geval is daar 'n unieke kombinasie van bogenoemde faktore wat die potensiaal bevat om die transformasie te bespoedig. Dit beteken nie dat moeilike gedeeltes en konflik ontbreek in die gemeente nie, maar weens die marginale grootte van die gemeente, moet die gemeente met innovering aktief en kreatief met die realiteite omgaan.

d) 'n Teologiese perspektief

Die belangrikste konstante faktor wat 'n gemeente se wese en essensie bepaal, is om gefokus te bly op die missionale God en wat God se bedoeling vir die gemeente is. Wanneer dit gebeur is die grootte van die gemeente nie belangrik nie (Hendriks, 2004:39).

e) Karakter eienskappe van 'n familie grootte gemeente

Die karaktereienskappe van klein plattelandse gemeentes word in hoofstuk 5 meer breedvoerig bespreek. Ek verwys hier net na enkele sake naamlik die bywoningsyfer, die funksionering en die kapasiteit om te verander.

Die bywoningsyfer van die gemeente is gemiddeld 42 per Sondag. Dit is een van die basiese karaktereienskappe van 'n familie grootte gemeente. Verder funksioneer die gemeente met 'n tentmaker leraar. Marken is gelukkig in hierdie opsig aangesien familie grootte gemeentes

gewoonlik sonder 'n leraar funksioneer. In die verhaal van die gemeente (3.2 in hierdie hoofstuk) kan ook gesien word dat die gemeente telkens moes funksioneer sonder 'n leraar. 'n Verdere belangrike onderskeid met ander klein plattelandse gemeentes is dat die verandering in Marken gemeente "makliker" plaasvind aangesien die navorser as huidige leraar nie 'n "buitestander" is nie en deel vorm van die oorspronklike patriargale leiding in die gemeente. Die navorser is ook 'n tentmaker met 'n ander inkomste, en is minder afhanklik van die gemeente se dankoffer bydraes.

Hendriks (2004:40) verwys daarna dat 'n familie grootte gemeente nuwe lidmate inkorporeer soos in 'n familie, deur middel van geboorte, huwelik en aanneming. Ek hoor gereeld in gesprekke met ander mense en gemeentes dat Marken se lidmate na my verwys as "een van ons".

f) Sosiale standplaas

Die Ned. Geref. Kerk in Suid Afrika gebruik vyf verskillende kategorieë om die sosiale standplase te kategoriseer. Hiervolgens behoort Marken tot kategorie een, 'n klein plattelandse gemeente met 1 leraar (Hendriks, 2004:43).

3.3.2 Teologiese model

Gemeentes verskil op fundamentele maniere, nie net op sigbare maniere nie. Die verskille in spiritualiteit en identiteit is baie belangriker. Dit is belangrik dat elke gemeente sy rol in die groter prentjie sal raaksien sowel as sy rol in die diversiteit in die liggaam van Christus. Modelle help met die verstaan van diversiteit en die klassifisering van teologiese motiewe, doelwitte en gevare verbonde aan kenbare groepe binne die kerk (Hendriks, 2004:44).

NG Gemeente Marken word aan die hand van die **proklamasie model** beskryf.

a) Konteks en basis teologie

Die reformasie was 'n reaksie op die dogma van die Rooms Katolieke wêreld. Die heersende institusionele model van die RKK is vervang met 'n teologie van die kruis en die verlossingsleer is in 'n groot mate herstel. Nog die kerk, nog die sakramente kan 'n persoon red; sondaars kan net gered word deur die genade van God en deur geloof in Jesus Christus (Hendriks, 2004:46).

b) Ekklesiologie

Die klem val op die gemeente as die instelling waar diegene wat in Jesus Christus glo, saamkom en luister na die bekendmaking (proklamasie) van die Woord. Die toets vir 'n ware kerk is die suiwer verkondiging van die Woord, die bediening van die sakramente volgens die Skrif, en die suiwer toepassing van die kerklike tug. Die eskatologie speel 'n belangrike rol in hierdie model. Ten spyte van sondaars wat bymekaar kom, moet die kerk 'n teken van God se komende ryk wees (Hendriks, 2004:47).

c) Eenheid

In die proklamasie model word eenheid gekonstrueer deur die primêre verbintenis van geloof en die bekendmaking van die Christus-gebeure. Die sakramente is sekondêr en dien as sigbare tekens van die Woord. Dit beteken dat die plaaslike kerk die volledige uitdrukking van die kerk is, dit word nie bepaal deur 'n wêreldwye struktuur nie. Eenheid word gevind in gemeentes se reaksie op dieselfde evangelie. Diegene wat bevoordeel word in die kerk is die wat die Woord hoor en in Jesus Christus glo as hulle Verlosser, terwyl die doel van die kerk is om die evangelie te verkondig. Die Groot opdrag in Matteus 28:18-20 is 'n kosbare Skrifgedeelte wat hierdie kerke motiveer om die evangelie te verkondig aan alle nasies (Hendriks, 2004:47).

d) Evaluasie

Die proklamasie model het 'n duidelike gevoel van identiteit en doelwitte en die klem val op die plaaslike gemeente. Die spiritualiteit fokus op God se almag en op die mens se afstand van Hom af as gevolg van ons ingebore sondige natuur. Dus is gehoorsaamheid, nederigheid en gereedheid om jouself te ondersoek, skuldbelydenis en herstel karaktertrekke van die Protestantse model. Die beperking van hierdie model is dat die klem op die Woord daartoe lei dat daar minder klem op die aksie en lewe van die Woord val. As gevolg van die verskillende sienings oor outoriteit lei dit daartoe dat die Protestantse model tekort skiet aan samebinding in sy sistematiese teologie en dogmatiek. Elke onder afdeling van die Protestantisme het sy eie geloofsbelydenisse ontwikkel en vind dit moeilik om die belydenisse van ander dele van die familie te aanvaar. In die praktyk word minder klem op die werk van die Heilige Gees geplaas. Die klem val op die volmaakte offer wat Jesus Christus gebring het vir ons verlossing. Die neiging om geloof en getuienis in rigiede denke te vorm saam met die sterk klem op die sondigheid van die mens het 'n neerdrukkende uitwerking op die lewe en werk van die kerk (Hendriks, 2004:47-48).

Die NG Kerk het saam met die proklamasie model egter ook institusionele tendense begin ontwikkel. Die sinodale en denominasionele strukture, tesame met die sentralisering van mag in hierdie strukture, het net 'n variasie geword van 'n hiërargie wat leiers in gemeentes geestelik onvolwasse en onbetrokke gemaak het in die kerk se roeping (Hendriks, 2004:49).

3.4 Sisteme

3.4.1 Inleidend

Die sisteemteorie is waardevol vir die verstaan van diversiteit in die gemeente en gemeenskap se wêreldbeeld. Die teorie se oorsprong kan teruggevoer word na Dr. Clare Graves, 'n professor in ontwikkelings sielkunde en is deur M.C. Armour en D. Browning toegepas op die kerk (Hendriks, 2004:55).

3.4.2 'n Verduideliking van die sisteem teorie

Elke mens het 'n sisteem van denke, 'n wêreldbeeld, 'n stel idees wat die verwysingsraamwerk vorm waarbinne hy of sy die lewe interpreteer en daarvolgens besluite neem. Dit word gebaseer op fundamentele veronderstellings of basiese idees waarin 'n persoon glo. Wanneer mense in 'n gemeenskap leef, deel hulle 'n komplekse patroon van verhoudings met mense en interaksie ontwikkel wat die nodige binding en vertroue daarstel, dit lei tot die korporatiewe kultuur van 'n groep. Dit beteken dat hulle basies in vasgestelde maniere dink en optree. Dit kan vergelyk word met 'n bril waarmee na die lewe gekyk word (Hendriks, 2004:55).

Die wêreld verander egter en waar die veranderde werklikhede nie in ag geneem word nie lei dit tot konflik. Baie kerkraadsvergaderings word hierdeur gekenmerk omdat daar nie eerlik en reguit met hierdie verandering rekening gehou word nie. Die vermoë om konflik te hanteer, om te bespreek wat gebeur en hoekom, om die invloede van belangrike tendense te verstaan, is alles geweldige belangrike vermoëns en insigte wat nodig is om op 'n Christelike manier te kan reageer (Hendriks, 2004:56-57).

Die manier hoe mense leef beïnvloed die wyse waarop die bediening gestruktureer en uitgevoer word. Elke wêreld ontwikkel sy eie manier van dink leef en glo. Gemeentes verskil ook in hulle verskillende wêrelde. Dit vra dat daar "sisteem sensitiewe leierskap" sal wees wat die vermoë het om die unieke karaktertrekke, skoonheid, gevare, sterk punte en swakpunte raak te sien wat eie is aan elke sisteem (Hendriks, 2004:56).

Hier onder volg 'n opsomming in tabelvorm wat die verskille tussen sisteem 3 en sisteem 4 aandui. Hierdie twee sisteme word kortliks in die tabel vergelyk aangesien Gereformeerde denominasies gebore is en groot word in sisteem vier omgewings. Marken gemeente verskil egter aangesien in die etnografiese onderhoude met die gemeente duidelik afgelei kan word dat Marken baie duidelike

sisteem 3 karaktertrekke vertoon. Die sisteme met oneweredige nommers is baie meer individualisties, wil hulleself uitdruk en is ook innoverend, terwyl die gelyk genommerde sisteme hergroepering, harmonie en stabiliteit as karaktereienskappe het (Hendriks, 2004:57-58).

	Sisteem 3	Sisteem 4
Lewensbenadering	Die sterkste oorleef	Waarheid bring stabiliteit
Voorbeelde	Saul & Dawid, militêre magte, bendes	Moses, Jesus Christus, teologie, Romeinse reg
Gesin	Veg saam teen bedreigings; sterk seuns!	Verbondsoopvoeding; gehoorsaamheid!
Leierskap	Diegene met mag en krag; beheer-regeer	Diegene met moraliteit & integriteit
Organisasie	Hiërargie, leier bo, volgelinge onder	Burokratiese, sterk lyne van gesag in besluitneming
Spiritualiteit	Magtige God; vgl. Psalms! groot tempels	Soewereine God, waarheid, reg, sisteem Teologie
Leerstyl	Leer praktiese, leer teorie net onder druk!	Luister & memoriseer, studeer graag
Sterkpunte	Weerstand; min burokrasie meganiese kreatief	Morele basis; geregtigheid, dissipline
Swakpunte	Gewelddadig, hedonisties, manipulerend	Burokratiese, wetties, oor-konserwatief

'n Belangrike opmerking om te maak voordat sisteem 3 beskryf word, is die volgende: Die sisteem waarin jy jouself bevind reflekteer nie jou intelligensie, geestelike volwassenheid, persoonlikheid of temperament nie. Die wêreld waarin jy leef, die kompleksiteit wat daarmee saamgaan en die manier waarop jy aanpas saam met diegene rondom jou wat gekonfronteer word deur dieselfde werklikhede, vorm uiteindelik jou wêreldbeeld, jou manier van dink, jou bril waardeur jy kyk (Hendriks, 2004:57).

3.4.3 Beskrywing van sisteem 3

Die primêre saak in sisteem 3 is fisiese veiligheid as gevolg van die bedreiging van vyandelike magte. Mense leef in vrees en daarom word die sterkste en soms slinksste leier gekies waaronder hulle hulleself organiseer. Die persoonlikhede van Dawid en Saul in die Ou Testament is goeie voorbeelde hiervan. Sisteem 3 is die wêreld van militêre leiers en selfs diktators en bendes (Hendriks, 2004:59).

'n Baie sterk hiërargiese struktuur geld in sisteem 3. In die gesin is die man die hoof van die huis en die seuns word grootgemaak om sterk te wees. Vrouens word gesien as die swakker geslag wie se hoofdoel is om seuns te baar. Toelating word verkry tot 'n sisteem 3 wêreld wanneer moed, krag en uithouvermoë bewys kan word. Mense leer deur dinge prakties te doen, om stil te sit en boeke te bestudeer vra baie dissipline en streng leermeesters (Hendriks, 2004:59).

Mense respekteer God vir sy mag en krag. Hy is die Almagtige, die Here van die here, sy regterhand beskerm en gee die oorwinning. Die Psalms in die Ou Testament is 'n goeie aanduiding dat Israel in sisteem 2 en 3 geleef het. Die bou en herbou van die tempel in die Ou Testament en die kultus handelinge is alles aanduidings van 'n sisteem 3 wêreld. Sonde word gesien as onbehoorlike optrede en niks is erger as skande nie. Verlossing is die bevryding van die vyand (Hendriks, 2004:60).

Sisteem 3 reageer negatief teenoor vernedering, swakheid en lafhartigheid. Die najaag van intellektuele doelwitte is nie 'n prioriteit nie. Die sterkpunte van sisteem 3 is dat dit enige bedreiging en teenstand beveg; meganies baie vindingryk is en sterk groepe kan ontwikkel wat bedreigings kan weerstaan. Aan die negatiewe kant is die grootste gevaar in hierdie sisteem dat dit self die wet begin word en ongedissiplineerd en ontoerekeningsvatbaar is. Die uitdrukking dat mag mense korrup maak, geld veral in sisteem 3 waar uitbuiting, manipulering en die swak behandeling van mense, verbitterde vyande tot gevolg het (Hendriks, 2004:60).

3.4.4 Aanduidings van sisteem 3 denke in Marken

Die geskiedenis van Marken vertel dat die gemeente 'n geweldige sterk wil het om 'n selfstandige gemeente te wil wees. Selfs wanneer die kanse op oorlewing en voortbestaan bedreig word, kies die gemeente daarvoor om voort te gaan. Hierdie wil en die behoefte aan 'n eie leraar in die verlede is alles aanduidings van 'n sisteem 3 wêreldbeeld waar weerstand en bedreigings trompop geloop word. Een van die kenmerke van 'n klein plattelandse gemeente is die rol wat patriargale of matriargale families in die gemeente en gemeenskap speel. In hierdie families is hiërargie belangrik asook waardes soos loyaliteit, waagmoed en oorlewingsdrang. Iemand het in die etnografiese onderhoude ook gesê *“as die gemeente eers begin saamstaan is daar geen keer nie.”* Hierdie is verdere aanduidings van Marken se sisteem 3 wêreld. Voeg daarby dat mense op die plase geleer het om dinge self te doen en die noodsaaklikheid van kreatiwiteit in moeilike boerdery omstandighede besef, dan sien 'n mens nog sisteem 3 kenmerke. Die etnografiese onderhoude van Marken wys na God as die Een wat bystaan en beskerm, verlos uit krisis en ook as die Voorsiener van veral reën in die boerderygemeenskap. Dit bevestig dat die Godsbegrip ook tot sisteem 3 hoort.

3.4.5 Die toepassing van sisteem 3 denke

Elke sisteem het sy sterkpunte. Die sterkpunt in sisteem 3 is die vermoë om te kan funksioneer ten spyte van bedreigings en gevaar. Marken worstel met 'n voortbestaansvraag en hierdie sterkpunt in sy wêrelddenke moet verder ontwikkel word om 'n antwoord op die gemeente se vraag te gee. Die Godsbegrip in sisteem 3 leen hom ook uitstekend daartoe om geloofsonderskeiding in die gemeente as 'n dissipline te ontwikkel wat kardinaal vir 'n missionale voortbestaan is (Hendriks, 2004:64).

Weens die invloede van die globale wêreld, kan daar nie aangeneem word dat Marken net 'n enkel sisteem gemeente en omgewing is nie. Dit is wel so dat die gemeente hoofsaaklik in sisteem 3 wêreld leef, maar diversiteit kan nie ontken word nie. Indien die gemeente slaag in sy strewe om ander groepe ook te bereik en te bedien, soos daar afgelei kan word uit die nominale groep onderhoude, sal daar daadwerklike pogings aangewend moet word om die sisteme te laat saamwerk aangesien konflik dan 'n onvermybare realiteit is. Minder komplekse sisteme soos sisteem 3 vind dit moeilik om meer komplekse sisteme te verstaan en word maklik geafronteer deur meer komplekse sisteme omdat hulle wêreldbeeld verskil. Daarom is sisteem sensitiewe leierskap baie belangrik aangesien die dominante sisteem die ander sisteme kan onderdruk wat weer kan lei tot onbetrokkenheid (Hendriks, 2004:64-65).

Vir die voortbestaan van NG Gemeente Marken sal die sensitiwiteit rondom die verskillende sisteme en die moontlikheid van 'n meervoudige sisteem gemeente beteken dat die volgende elemente ontwikkel moet word (Hendriks, 2004:66).

- a) Die leierskap moet harmonie in sy eie geledere beleef en dan die ideaal van eenheid konstant propageer. Die doel is dat 'n klimaat geskep sal word van vrede. Dit kan net gebeur as 'n stel waardes deur almal nagestreef word.
- b) Gereelde terugvoering en kommunikasie tussen leiers en die gemeente is noodsaaklik.

- c) Beperk gesprekke oor sisteme tot die leierskap en plaas die klem op aksie.
- d) Dit is van kardinale belang dat daar 'n visie sal wees wat alle sisteme binnedring en eenheid sal bevorder onder almal.
- e) 'n Sensitiwiteit vir verskillende sisteme is ook nodig in die aanbieding van die erediens. In klein gemeentes soos Marken moet daar gepoog word om elke sisteem aan te spreek, almal ingelig te hou oor die akkommodering van mekaar en ook te vra dat daar lojaal gefokus sal word op die visie.

3.5 Etnografiese navorsing

3.5.1 Inleidend

Etnografiese navorsing is 'n spesifieke sosiologiese navorsings metodologie en hoort onder die groter opskrif van interpreterende navorsing. Die doel van interpreterende navorsing is om die merkwaardige of eiesoortige wat nagevors word te verstaan. Etnografie beteken letterlik om 'n kultuur te beskryf en het een doel voor oë, en dit is om 'n lid van die binnekring se perspektief te verkry oor die kultuur. Hierdie doelwit maak die etnografie fenomenologies omdat dit die essensie wil vasvang van wat dit beteken om deel van die spesifieke kultuur te wees. Etnografie versamel substansiële beskrywing, geskiedenis, stories en metafore oor hoe mense optree en glo in 'n gemeente. Hierdie data word dan ontleed om verskeie patrone te ontdek wat geverifieer kan word deur ander navorsers en leiers in die gemeente. Die verifiëring van die data deur ander, in hierdie geval die leesspan, help die navorser dan om die kultuur van die gemeente wat nagevors is te verstaan (Marais & Ellison, 2007:5-6).

3.5.2 Metodologie

In die etnografiese navorsing is daar onderhoud gevoer met 24 persone. Die 24 persone is almal deel van NG Gemeente Marken en is verteenwoordigend van die profiel van die gemeente.¹ Hulle ervaring en herinneringe van hoe die gemeente leef en werk help ons om die kultuur van die gemeente te verstaan. Die 24 persone is opgemaak uit 'n seleksie van 6 "Family members", dit is mense wat deel vorm van die besluitnemingsprosesse in die gemeente; 12 "Inside strangers", dit is mense wat betrokke is maar nie op besluitnemingsvlak nie; en 6 "Outside strangers", dit is mense wat nie betrokke is nie. Die samestelling van hierdie groepe persone gee aan ons 'n gebalanseerde beeld van die kultuur van die gemeente.

Die agt vrae wat gebruik is in die etnografiese navorsing, is gevorm deur missionale teologie en ekklesiologie. Hier word geleun op die boek "*Treasure in clay jars. Patterns in missional faithfulness*", (2004) waarvan Lois Barrett die hoofredakteur is. Barrett (2004:xii) se opmerking dat die gemeentes wat bestudeer word nie perfekte voorbeelde van missionale kerke is nie, en eerder as skatte in kleipotte gesien moet word, bied vertroosting vir 'n gemeente soos Marken wat nou eers begin ontdek wat dit beteken om missionaal te wees. Marken dra in sy getuigenis ook 'n waardevolle skat wat heenwys na God en sy bedoeling vir die wêreld. Die bedoeling van hierdie vrae is om vanuit 'n denkraamwerk van missionale roeping die gemeentekultuur uit die onderhoude te probeer aflees. 'n Leesspan wat saamgestel is deur die Suider Afrikaanse Vennootskap van Gestuurde Gemeentes (SAVGG) was primêr verantwoordelik vir die leesverslag oor die gemeentekultuur.

Die volgende vrae is gevra om missionale patrone te identifiseer in die gemeente.

1. Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.
2. Hoe leer gemeentelede wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus Christus te wees?
3. Vertel iets wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe Hy werk in hierdie gemeente.
4. Beskryf 'n ervaring van betekenisvolle aanbidding van God wat jy in die gemeente gehad het.

¹ Sien bladsy 117 vir 'n sleutel (biografiese beskrywing) tot die persone wat deelgeneem het aan die etnografiese navorsing

5. Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik by die kerk betrokke was en hoe dit hanteer is.
6. Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente en wat gee jou hoop?
7. Vertel hoe jy en ander voel oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die gemeente plaasgevind het.
8. Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het ?

'n Getranskriebeerde weergawe van die etnografiese onderhoude word as **Bylaag B** bygevoeg aan die einde van die tesis. Die skrywe van die leesspan aan die gemeente word as **Bylaag C** bygevoeg.

Vir die agt vrae word ook 'n opsomming van die leesspan ingesluit. Die leesspan ken nie Marken gemeente nie maar dui net die patrone aan wat hulle waargeneem het. Die multikulturele lees van die span is hier van groot waarde. Saam met hierdie opsomming van die leesspan word verskeie vrae aan die gemeente deur die leesspan gevra wat deur die gemeente oorweeg kan word.

3.5.3 Patrone wat waargeneem is in die etnografiese navorsing

Vraag 1: Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.

Die mees algemene beskrywing van die gemeente na aanleiding van die eerste vraag dui daarop dat die grootte van die gemeente 'n belangrike faktor is om van kennis te neem. Saam met die angstigheid oor die voortbestaan van die gemeente wat in vraag 6 ter sprake kom het die opmerkings oor die grootte van die gemeente dan ook aanleiding gegee tot die formulering van die navorsingsvoorstel.

Alhoewel die beskrywing van die gemeente 'n aanduiding is van die twyfel oor die voortbestaan van die gemeente in die toekoms, word die grootte van die gemeente nie negatief beleef nie. Die positiewe faktor van die klein gemeente word ook telkens uitgelig as mense vertel dat dit soos 'n hegte familie is. 'n Ander opmerking wat hiermee saam gelees moet word, is dat bykans 'n derde van die deelnemers aan die etnografiese navorsing ook sê dat vreemdes welkom voel. Dit wat die gemeente buite die familie doen word egter in 'n mindere mate raakgesien.

In die eerste patroon word gefokus op God se spesifieke missionale roeping en visie vir die wêreld (Barrett, 2004:33). Daarom kan ons ook vra, indien 'n familie in Marken gemeente die leidinggewende metafoor is, moet ons vra hoe inklusief is die gemeente? Die vraag kan ook gevra word: Wie is dit wat nie familie is nie en wat die Here op ons hart lê? Is dit dalk ander groeperings in die gemeenskap? Hier is baie warmte en liefde, hoe kan die gemeente dit gebruik om uit te reik na die gemeenskap.

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Dit is 'n klein familie, 'n klein plattelandse gemeente. Daar bestaan 'n sterk band tussen die gemeentelede en hulle gee om vir mekaar, maar daar is ook hartlikheid teenoor vreemdes. Verder is die gemeente ook betrokke by verskeie sake in die gemeenskap. Vrouens maak agt van die tien persone uit op die kerkraad.

Die leesspan het gewonder of die prominente rol wat vrouens speel in die leierskap van die gemeente, te doen het met die gemeentekultuur en hoe word die manne betrek in die leierskap ? Moet die gemeente nie die gedagte van 'n klein gemeente omhels en begin dink dat daar alreeds tekens is dat die gemeente 'n verskil maak in die gemeenskap nie? Die leesspan wonder ook oor hoe die gemeente die begrip "vreemdes" verstaan word en of alle vreemdes welkom is om aan te sluit by die gemeente?

Vraag 2: Hoe leer gemeentelede wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus Christus te wees?

Die Bybel is die primêre instrument in die proses van dissipelmaking. Bykans twee derdes van die gemeente het genoem dat die onderrig deur die Woord veral tydens die erediens die manier is hoe die gemeente leer wat dit beteken om 'n volgeling van Jesus te wees. Die gemeente het ook aangedui dat

naas die rol wat die Bybel speel, hulle uit eie ervaring in die lewe en deur die voorbeeld van die leraar en ander gelowiges leer wat dit beteken om dissipels van Jesus te wees.

Darrell Guder maak in sy bydrae in *"Treasure in clay jars. Patterns in missional faithfulness"*, (Barrett, 2004:59) duidelik dat in die missionale kerk alle lidmate leer wat dit beteken om dissipel van Jesus te wees. Daarom kan gevra word wat sal gebeur as die leraar weggaan? Hoe word die lidmate bemaatig om dissipelmakers te wees? Hoe leer gemeentelide vaardighede / houdings / gewoontes aan om dissipelmakers te wees? Watter ander gewoontes kan lidmate aanleer om in die gewoonte van dissipelmakers te wees? Hoe kan die gemeente bymekaar kom op 'n manier wat vreemdelinge insluit en kleingroepe te vorm wat om meer gaan as net saamwees. Is daar lidmate wat ekumenies netwerk om ander, dalk nie-blankes, te bemaatig om missionaal 'n verskil te maak?

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Wat ons met hierdie vraag probeer toets, is hoe julle dissipelskap verstaan, hoe dit binne julle kultuur funksioneer, en in watter mate die Bybel in julle geloofsgemeenskap die primêre instrument vir dissipelskapsvorming is.

Dit is bemoedigend om op te merk dat die woord 'n belangrike rol speel en neerslag vind in die lewe van die lidmate. Die rol wat die Heilige Gees speel en die voorbeeld van die leraar word ook gemeld in die leerproses. Die integrasie wat plaasvind in die bediening word mooi opgesom deur iemand van buite die gemeente: *"Deur groepsbyeenkomste, eredienste, bybelstudies, bidure, voorbeeld van leraar en interaksie van gemeentelide leer 'n mens om dissipel van Jesus te wees."*

Die leesspan het net gewonder oor die manier hoe leiers bemaatig word om lidmate te begelei in dissipelskap en of daar sorgsame kleingroepe in die gemeente bestaan en hoe kan dit binne die Marken-konteks uitgebrei kan word? Funksioneer die gemeente as geheel in 'n kleingroep en is daar ruimte vir kleingroepe?

Vraag 3: Vertel iets wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe Hy werk in hierdie gemeente.

Die gemeente is baie bewus daarvan dat God teenwoordig is. Die worsteling oor die voortbestaan van die gemeente het 'n "krisis" geskep en binne in die "krisis" het die gemeente veral God se teenwoordigheid besef. Boerdery gemeenskappe is baie afhanklik van die natuur en God wat voorsien in reën word ook beleef as God is teenwoordig. Die gemeente het ook weier gekyk en God se teenwoordigheid beleef in verskil wat gelowiges maak. Lois Barrett (2004:74) noem dat 'n missionale kerk haarself verskillend van die res van die wêreld verstaan omdat die kerk deel in die lewe en dood en opstanding van Jesus Christus. Die bogenoemde getuigenis en gemeentelide se persoonlike ervarings vertel dat hierdie lewe saam met Jesus Christus 'n werklikheid in hulle lewe is.

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Daar heers 'n sterk bewussyn van God se teenwoordigheid, *"ervaar dat God ons hand vashou en seën"*. Die volgende lig hierdie stelling toe: *"Dat die gemeente kan voortbestaan met 'n leraar, sonder 'n skuldias is 'n aspek waar God ervaar word. Dat die gemeente geld aan ander gemeentes kan voorskiet, kan uitreik na die hele gemeenskap, dat vreemdelinge by hulle tuis voel, illustreer dat God by julle teenwoordig is"*

Die leesspan het ook gedink dat die volgende vrae die gemeente moontlik kan help om die kultuur verder uit te bou. Is dit net die predikant wat gehoorsaam is aan die Gees? Hoe sou die leiding van die Gees nog duideliker by die lidmate na vore kan kom? Hoe kan die leierskap bemaatig word om te onderskei waar God aan die werk is en dan aan te sluit by Sy werk? Dit is wonderlik om te hoor dat 'n respondēt terugvoering gee dat daar 'n al groter bewustheid is oor ons verantwoordelikheid om vir God te werk. Hoe kan lidmate nog meer gehelp word om 'n koninkryksverskil te maak?

Vraag 4: Beskryf 'n ervaring van betekenisvolle aanbidding van God wat jy in hierdie gemeente gehad het.

Linford Stutzman en George Hunsberger skryf in *“Treasure in clay jars”* (Barrett, 2004:102) dat aanbidding in essensie God gerig is en dat gemeentes verskillende style en elemente gebruik in aanbidding en dat die konteks 'n rol hierin speel.

Die gemeente noem dat daar verskeie geleenthede is waar betekenisvolle aanbidding ervaar word. Party mense kon moeilik uitsonderings maak aangesien hulle ervaring van betekenisvolle aanbidding nie beperk kan word tot een enkele gebeurtenis nie. Tog is daar mense wat noem dat selfs by die kerkraadsvergadering betekenisvolle aanbidding ervaar word waar. Die boerdery konteks speel weereens 'n rol aangesien mense die spesiale voorbidding vir reën as betekenisvolle aanbidding beleef.

Die voorbidding vir reën is een van die geleenthede waar die publieke getuigenis van die gemeente duidelik sigbaar word omdat mense van buite die gemeente die geleentheid ook bywoon. Die erediens van die missionale gemeente breek juis die onsigbare mure af wat mense uithou of ontuis laat voel.

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Gebed, veral met die oog op voorbidding vir reën, verskillende eredienste, die sang van lidmate en die boodskappe van die leraar word beskryf as betekenisvolle aanbidding van God.

Die leesspan het gedink dat die nadink oor die volgende vrae hierdie momente nog meer deurleef kan maak. Wat sou julle kon doen om die liturgiese elemente verder uit te brei, en hoe kan lidmate meer betrek word? Watter gawes is daar om die leraar hierin te ondersteun? Hoe word gebede hanteer as dit nie verhoor word nie? Wat wil God daardeur sê? Hoe kan kerkraadsvergaderings asook ander vergaderings nog meer dien om 'n ontmoeting met God te wees? Hoe kan lede gehelp word om geestelike onderskeiding toe te pas?

Vraag 5: Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik by die kerk betrokke was en hoe dit hanteer is?

Soms gebeur dit dat mense ontken dat konflik in 'n gemeente voorkom, in Marken is dit egter nie die geval nie. Dit word ook bevestig deur die opmerkings van die leesspan. Iemand vertel *“Dit is 'n Afrikaner gemeente – daar is altyd konflik.”* Verskeie redes word genoem vir die konflik waaronder persoonlike verskille en misverstande wat eie is aan klein gemeenskappe. Daar is egter soms ook konflik weens politieke ideologieë wat stadig uit die weg geruim moet word in Marken se reis om 'n missionale gemeente te word. Die belangrike punt om raak te sien is dat konflik nie ontken word nie en ook nie net daar gelaat word nie. Daadwerklike pogings word aangewend om verhoudings te herstel. Die belangrikheid van verhoudings in 'n klein plattelandse gemeente is alombekend en word in hoofstuk 5 beskryf onder die kenmerke van klein plattelandse gemeenskappe.

Iemand het die volgende geantwoord: *“Met die wegbreek van die AP kerk was daar groot spanning en onmin in die gemeente en die gemeenskap. Vriendskappe het versuur, die kerk het leeggeloop. Daar is neergesien op die lidmate wat gebly het. Deur net rustig en kalm met ons kerk se aktiwiteite voort te gaan, gebed en saamstaan het ons hierdie tydperk oorleef.”*

Na aanleiding hiervan net die volgende opmerkings: Die stil en kalm voortgaan laat mens wonder of die gemeente genoeg gerou het oor die skeuring van die kerk. In enige verlies is dit noodsaaklik dat daar 'n proses sal wees van afskeid. Dalk is dit te seer om daaroor te praat?

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Dit is duidelik dat die konflik in die gemeente hanteer word. Die konflik is van uiteenlopende aard. Soos een lidmaat berig: *“omdat ons soos 'n familie funksioneer word dit gou uitgepraat en in liefde hanteer.”* Om die konflik op te los, het ook bygedra *“tot ons eie geestelike verryking in ons kerk”*. Baie van die konflik word op persoonlike vlak by die huis uitgepraat. Die leraar word gerespekteer vir die feit dat hy op die regte tye sekere sake van die kansel af aanspreek.

Die leesspan wonder of versoeningsrituele soos voetewassing verder uitgebrei kan word om dit deel van gemeentekultuur te maak? Die leraar vertolk 'n sentrale rol in konflik hantering. Hoe word ander leiers bemaatig om hierin behulpsaam te wees? Die leesspan het op hierdie punt ook gewonder oor die versorging van die leraar. Is daar 'n veilige ruimte waar hy kan ontlaai?

Vraag 6: Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente en wat gee jou hoop?

Daar is wel mense wat noem dat daar niks is wat hulle angstig maak nie. Die tipiese probleme van 'n klein gemeenskap, ontvolking van die platteland en die gepaardgaande vraag oor die voortbestaan van die gemeente gee egter aanleiding tot grootste angstigheid in die gemeente. Om alleen hierop te fokus sou egter nie reg laat geskied aan die hoop wat in mense se harte leef nie. Daar is mense wat die vernuwning en herlewing raaksien aan die een kant en aan die ander kant ook angstig raak oor mense wie se lewe nog nie verander nie. Hierdie persone besef dat die gemeente moet heenwys na God se koninkryk.

'n Missionale gemeente moet ingestel wees op 'n reis wat daarna streef om 'n instrument van God se heerskappy te wees. Die grootte van Marken diskwalifiseer nie die gemeente om 'n heenwysing na God se koninkryk te wees nie.

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Daar is 'n oplewing in die gemeente. Sommige sê dat daar herlewing, vernuwning plaasvind. Dat God 'n doel het met die gemeente is baie duidelik. Dit gee beslis hoop. Die oplewing blyk hoofsaaklik onder die jeug te wees, asook die werk wat gedoen word onder swart broers en susters.

Die volgende vrae kan moontlik help om die hoop te bevorder. Is daar konsensus oor die nuwe terminologie in die gemeente: Herlewing, vernuwning, om God se stem te hoor? Hoe sou julle hierdie gebeure kon vier met 'n seremonie? Dat God 'n doel het met die gemeente is duidelik. Ons wonder na wie God julle spesifiek stuur om te beantwoord aan julle bestaansdoel. Wat dink julle?

Vraag 7: Vertel hoe jy en ander voel oor die verandering wat in die afgelope 3-5 jaar in die gemeente plaasgevind het.

Een van die kenmerke van klein plattelandse gemeentes is dat verandering met groot agterdog bejeën word en dat dit stadig plaasvind. In Marken sien ons dat verandering wel plaasvind, veral in die meer "openheid" van die eredienste en die waagmoed om grense oor te steek. Die oorhoofse gevoel van die gemeente is dat verandering positief beleef word.

Dit sal raadsaam wees indien Marken die unieke faktore kan identifiseer wat verandering 'n positiewe belewenis maak en dit verder uitbou in haar missionale reis.

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Verandering het op verskillende vlakke plaasgevind naamlik vroue wat nou in die kerkraad dien; die styl van die erediens en ook die gestuurdheid na die gemeenskap. Oor die algemeen is mense positief oor die verandering. Daar is skynbaar ook mense wat nie lus is vir verandering nie, en mense wat rassities is, alhoewel dit hoofsaaklik verdwyn het.

Die leesspan dink dat die volgende vrae kan help om die verandering verder positief te hanteer:

Wat het die leierskap reg gedoen en hoe kan dit nog verder uitgebrei word, sodat gemeente al meer by God se werk kan aansluit? Ons wonder oor die bestaan van 'n groep wat nie saamstem met die manier hoe die gemeente aan God gehoorsaam is nie. Hoe word hulle bereik? Die groei van die gemeente, hoe verstaan lidmate die groei? Wie is die "nuwe gesigte" wat eredienste bywoon? Wat het die gemeente bygedra tot die positiewe uitkyk van die gemeenskap? Hoe sou dit uitgebou kan word?

Is rassisme 'n moontlike struikelblok om die gemeente as gestuurdes na die gemeenskap te verstaan? As rassisme verdwyn het, hoe kan hierop voortgebou word? Is almal welkom in die erediens?

Vraag 8: Hoe voel jy en ander oor die verandering wat die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

Oor die algemeen is mense bewus van redelike groot veranderings wat reeds plaasgevind het en nog steeds besig is om plaas te vind. Die opmerkings oor die verval van die infrastruktuur soos die paaie en die veiligheidstoestand op plase saam met onsekere ekonomiese vooruitsigte en grondeise verdien veral melding aangesien dit ook 'n beeld begin skets van die armoede in die omgewing.

Hierdie veranderings in die gemeenskap dra wel by tot die voortbestaansvraag van die gemeente maar die geleentheid wat dit vir die kerk inhou kan nie geïgnoreer word nie. In *"Treasure in clay yars"* (Barrett, 2004:85) herinner Dale Ziemer ons dat die kerk verantwoordelik is vir die bekendmaking van die evangelie, en dit moet gestalte kry in materiële en fisiese maniere in die lewe van die gemeenskap. God se bedoeling vir die wêreld moet gedemonstreer word deur die gemeente sodat die wêreld 'n voorsmakie kan kry van die heerskappy van Christus. Hierdie verandering in die omgewing kan nie net negatief beskou word of as toevallig afgemaak word nie.

Opmerkings en vrae van die leesspan:

Daar word berig dat beter samewerking bemerk word. Daar word gevra: *"Hoe kan ons help, daar waar dit verval?"* Een persoon berig: *"rassisme wat ons grootste probleem was, is besig om plek te maak vir dit wat ons Hemelse Vader van ons verwag, om jou naaste lief te hê."* Dit is verblydend – die jongmense in die Bosveld. Die lidmate is bekommerd oor die swaarkry en welsyngevalle in eie geleedere. Te midde van swak bestuur van regeringsinstansies en bedrog, plaasaanvalle en rooftogte ervaar lidmate hulle afhanklikheid van God en weet hulle God is in beheer. *"Dit maak my positief dat ons God aanbid."*

Die leesspan is van mening dat die gemeente kan dink aan die volgende vrae:

Wat meer as wat reeds gedoen word, is nodig om lidmate betrokke te kry, daar waar verval plaasgevind het? Sou dit kon help as lidmate meer koningkryksgerig dink?

3.6 Kenosis

In die vorige hoofstuk is die opmerking gemaak dat die konteks 'n gemeente beïnvloed, maar 'n missionale gemeente beïnvloed ook die konteks. Daarom is dit belangrik dat hierdie identiteitsanalise in hierdie hoofstuk gebruik sal word om die verskil in die kultuur van die gemeente met die van haar onmiddellike en wyer kontekste aan te spreek. Die kultuur van oorlewing moet met ander woorde getransformeer word na 'n kultuur waar die gemeente vanuit 'n missionale selfverstaan sinvol kan bestaan en daadwerklik kan meelee in hulle omgewing. Dit kan alleenlik gebeur wanneer die self-ontledigende styl van Christus (*Kenosis*) deur die gemeente toegepas word.

Frederick Marais (2009:20) noem dat die *kenosis* of self-ontledigende styl van Christus se menswording en bediening 'n nagelate teologiese realiteit is wat in die lewe van Christus geopenbaar is.

Self-ontlediging staan teenoor die kultuur van die Christendom paradigma. Die Kerk as institusie het in die Christendom era net gefokus op eie belang en het sodoende mag versamel. Om nou gekonfronteer te word met 'n styl waar die fokus nie val op die selfstandige voortbestaan en magsversameling nie is bitter moeilik. Sending is in die Christendom paradigma ook gesien as 'n manier om die kerk te bemark (Marais, 2009:21).

Kenosis is die self-ontledigende styl wat Christus geopenbaar het in sy lydensweg. Paulus roep ook die kerk in Filippense 2:1-11 op om soos Christus aan die self te sterf ter wille van God se *missio Dei* (Marais, 2009:22).

Dit is belangrik dat *kenosis* verstaan moet word as 'n ingesteldheid of 'n houding of as 'n soeke. As Marken gemeente dus gekonfronteer word met armoede, werkloosheid en ongeletterdheid in die omgewing, soos wat duidelik geword het in die kontekstuele analise, is die vraag wat die *kenosis*-gesindheid sou vra een waarin die gemeente haar identifiseer met diesulke mense. Dit beteken dat die gemeente vir hulle sal jammer voel en probeer om iets te doen aan hulle situasie. Daar moet dus nie na 'n probleemoplossing in die eerste plek gesoek word nie (Marais, 2009:23).

Die vraag kan met tereg gevra word of 'n klein gemeente van 60 hoegenaamd die situasie kan verander aangesien die gemeente nie veel sal regkry deur te probeer brood uitdeel vir almal nie. Hier is dit belangrik dat die gawes van hoof en hand wat God aan die gemeente gegee het aangewend sal word om die lot van duisende rondom die gemeente te verbeter. Daar sal slim te werk gegaan moet word en die gemeente moet die leierskap, netwerk en kommunikasie waarborg waarmee die mense om Marken se lot aangespreek word. Die gemeente moet met ander woorde 'n stem word vir die mense wat lei onder armoede, werkloosheid en ongeletterdheid. Vennote is van onskatbare waarde en hier is dit belangrik dat die gemeente nie die lot van die mense net op sy eie sal aanspreek nie, maar die totale gemeenskap in al sy sektore sal betrek.

3.7 Gevolgtrekking

Die verhaal en die identiteit van die gemeente wat in hierdie hoofstuk beskryf word, is ineengevleg met die navorsingsvraag van die studie: Hoe kan die NG Gemeente Marken voortbestaan? Die geskiedenis leer dat daar verskeie bedreigings was wat daartoe kon lei dat die gemeente moes ontbind of inskakel by buur gemeentes. Die voortbestaan van die gemeente is veral bedreig deur die kerkskeuring en die totstandkoming van die Afrikaanse Protestante Kerk.

Die effek van hierdie gebeure en die invloed van verskeie faktore soos die grootte van die gemeente en demografiese verskuiwings het bygedra tot die voortbestaansvraag van die gemeente. Dit is gebeure wat oor 'n lang tydperk plaasgevind het en verklaar ook hoekom sisteem 3 denke die prominente wêreldbeeld van die gemeente vorm. Die onburokratiese manier van opereer en die sterk wil om op innoverende manier bedreigings trompop te loop is ook deel van die identiteit en kultuur van die gemeente.

Die etnografiese onderhoude het bogenoemde bevestig maar is nie net 'n aanduiding van die twyfel oor die voortbestaan van die gemeente nie, dit toon ook aan dat Marken iets verstaan van die uniekheid van klein plattelandse gemeentes en die rol wat verhoudings daarin speel. Dit is eienskappe wat verder uitgebou moet word en kan die gemeente van groot hulp te wees in haar missionale roeping.

In Marken se missionale roeping sal die gemeente ook erns moet maak met die *kenosis* beginsel om sodoende die kultuur van voortbestaan te transformeer na 'n missionale kultuur en die gemeente te laat groei tot 'n spieëlbeeld van God se koninkryk.

In hierdie hoofstuk is gevind dat die navorsingsvraag van die studie deel van die kultuur van die gemeente is. In die volgende hoofstuk word hierdie vraag in die nominale groep onderhoude ingespan as 'n tegniek om te luister na wat in die harte van gemeentelede leef.

Hoofstuk 4

Wat leef in die gemeente se gemoed: die nominale groep onderhoude.

4.1 Inleiding

In die vorige hoofstuk is die verhaal en die identiteit van NG Gemeente Marken beskryf. Daarin het dit duidelik geword dat die geskiedenis bygedra het tot die navorsingsvraag van die studie: Hoe kan die NG Gemeente Marken voortbestaan? In hierdie hoofstuk word die navorsingsvraag aan 'n nominale groep gevra om vas te stel wat in die gemeente se harte leef.

4.2 Metodologie

Vir die doel van die studie word 'n kwalitatiewe navorsings ontwerp gebruik waar gefokus word op woorde en die betekenis wat dit dra om persepsies en ervaring van deelnemers weer te gee. Die nominale groep tegniek is gebruik om te luister na wat in die harte van gemeentelede leef. Die tegniek is as die mees toepaslike gekies omdat dit 'n prioritiserende proses is.

4.2.1 Nominale groep data insamelings tegniek

Die nominale groep tegniek is as 'n data insamelingstegniek gebruik. Die nominale groep tegniek is 'n gestruktureerde prosedure wat gebruik word om inligting in te samel vir 'n groep mense wat insae het in 'n spesifieke area van belangstelling. Vir hierdie studie, is die spesifieke area van belangstelling missionale transformasie. Die nominale groep tegniek is ontwikkel en getoets deur Van de Ven en Delbecq met die doel om idees te genereer wat deur die groep geprioritiseer word. Die groep is "nominaal" in soverre daar bewustelike kontrole toegepas word en debat word slegs toegelaat in die latere fases van die groep proses. Die groep is dus net in naam 'n groep. Die tegniek is ontwikkel om probleme te vermy wat tradisioneel met interaktiewe groepe ondervind word soos dominerende persoonlikhede binne groepbyeenkomste, of die "gefokusde effek" waar groepe 'n enkele rigting of gedagte vir 'n lang periode bly najaag. Deur mense aan te moedig om deel te neem kan die kwaliteit van program beplanning uitgelug word deur die gebruik van die nominale groep tegniek. Al die mense wat betrokke is op verskillende vlakke van ontwikkeling word deel van die besluitneming en skep 'n atmosfeer waar almal hulle voorkeure kan noem. Idees wat gegenereer word en probleemoplossing word moontlik in een enkele vergadering (Gallagher, Hares, Spencer, Bradshaw, & Webb, 1993:76-77).

Die nominale groep tegniek in hierdie studie word gebruik om die nodige inligting te versamel rakende die behoeftes van die verskillende rolspelers wat dan geprioritiseer word. Die nominale groep onderhoud word beplan om so veel as moontlik rolspelers in te sluit in die program ontwikkeling. Alle vennote moet verteenwoordig wees om seker te maak dat die behoeftes van almal nagekom word. 'n Onafhanklike en goed bedrewe fasiliteerder lei die nominale groep en die navorser tree op as moniteerder en skriba in die proses (De Vos, Strydom, Fouche, & Delport, 2007:372).

Die nominale groep tegniek word gebruik wanneer die behoefte van 'n spesifieke gemeenskap geprioritiseer moet word deur middel van self ondersoekende tegnieke en spesifieke mense se standpunte nodig is vir verdere optrede. De Vos et al., (2007: 419) definieer 'n nominale groep as *"section of the original community forum, consisting of specific people interested in or involved with a particular section of the problem under investigation."*

Die proses word uitgebeeld in Figuur 4.1:

Figuur 4.1: Proses van die nominale groep tegniek

4.2.2 Eenheid van analise: Nominale groep

Die eenheid van analise in 'n nominale groep is nie die deelnemers nie maar die temas wat geprioritiseer word (Bryman, 2004:188). Polit and Beck (2009: 517-518) beskryf die eenheid van analise soos gebruik in kwalitatiewe navorsing as die groepering van inhoud volgens kategorie, proporsionele en tematies. Groepering word gebaseer op ooreenkomste tussen eenhede van analise wat dan geprioritiseer word in temas. Die voordeel van die gebruik van die nominale groep tegniek is dat die data analise voltooi word binne die konsensus van die groep. Die resultate word gefinaliseer om dan beskryf te word in die tesis en kan gebruik word as raamwerk vir die ontwikkeling van die missionale transformasie proses.

4.3 Beskrywing van die onderhoude

Die nominale groep onderhoude het plaasgevind gedurende Junie 2009 te Marken en is gelei deur Ds. Cecilna Grobler, 'n onafhanklike en goed bedrewe fasiliteerder. Die navorser het die proses gemonitor en as kodeerder opgetree. Die deelnemers aan die nominale groep onderhoude was 'n verteenwoordigende kleingroep van die gemeente en het uit 12 persone bestaan.

Die proses van die nominale groep onderhoud soos dit in figuur 4.1 skematies voorgestel word, het as volg plaasgevind:²

1. Inleiding

Tydens die inleiding het Ds. Grobler eers haarself voorgestel en vervolgens die doel van die navorsing verduidelik as deel van die navorser se M.Th. studies. Die groep is ingelig oor die verdere verloop van die onderhoud, dat daar bewustelike kontrole toegepas gaan word en dat debat slegs in die latere fases van die proses toegelaat sal word.

Die vraag wat op die tafel is "Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?" Die oorsprong van die vraag kan terug gevoer word na die verhaal en geskiedenis van die

² Die opsomming van die nominale groep onderhoude in tabelvorm word aan die einde van die studie ingevoeg as **Addendum 1**.

gemeente sowel as die etnografiese onderhoude wat ten doel gehad het om die kultuur van die gemeente te toets. Daarin het dit duidelik na vore gekom dat daar op daardie stadium 'n redelike bekommernis oor die voortbestaan van die gemeente is.

Daar is aan die deelnemers verduidelik dat die nominale groep onderhoude ten doel het om idees te genereer wat deur hulle as groep geprioritiseer word. Hierdie geprioritiseerde idees help ons om te verstaan wat in die gemoed van die gemeente rondom die voortbestaan van die gemeente leef. Die nominale groep tegniek help ook om hierdie behoefte, naamlik om die voortbestaan van NG Gemeente Marken te verseker, te prioritiseer deur middel van self ondersoekende tegnieke en spesifieke mense se standpunte wat nodig is vir verdere optrede.

2. Stil insameling van idees op skrif

Werksblaaie is uitgedeel waarop die vraag aangedui is “*Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?*” Deelnemers is daaraan herinner dat geen debat nou gevoer mag word nie en hulle het die geleentheid gekry om hulle idees neer te pen.

3. Lys van idees op blaaibord

Aan elke deelnemer is die geleentheid gegee om vir die eerste rondte een idee te gee wat 'n bydrae kan lewer om die gemeente se voortbestaan te verseker. Nadat elkeen een idee genoem het, is deelnemers die geleentheid gegee om verdere idees te noem indien dit nie reeds op die blaaibord verskyn nie. Die idees op die blaaibord word aangedui in die onderstaande tabelle in die eerste kolom onder: **Aanhalings Rondte 1**. Die nummering is nie 'n aanduiding van die prioriteit volgorde nie.

4. Bespreking van idees op die blaaibord.

'n Bespreking van die idees op die blaaibord volg en in die bespreking word byvoegings gemaak. Dit word in “*Italic*” skrif aangedui in die eerste kolom onder **Aanhalings Rondte 1**.

5. Klassifisering om die top 10 idees te bepaal

Daar word uitgewys dat daar 'n duidelike verband tussen die volgende punte bestaan en dat dit voortaan as een idee geklassifiseer sal word -
Punt 3 en 6; Punte 12, 15 en 17; Punte 18 en 21

In die tabelle word dit saam gegroepeer onder “**Prioriteit 1**” en die onderskeid tussen die idees word in afwisselende kleure aangetoon.

6. Stemming oor die top 10 idees

Aan elke deelnemer is 'n stembriefie gegee wat genummer is van 1 tot 10. Die deelnemers het dan die geleentheid gekry om te stem vir die 10 idees wat hulle dink prioriteit gewys van 1 tot 10 die belangrikste is vir die voortbestaan van NG Gemeente Marken. Hou in gedagte dat die eenheid van analise in 'n nominale groep nie die deelnemers is nie maar die temas wat geprioritiseer word (Bryman, 2004: 188).

Die 10 idees wat na die stemming volgens prioriteite word in die tabelle onder die opskrif “**Prioriteit 2**” aangedui.

7. Bespreking van die stemming

Die doel tydens die bespreking van die stemming is volgens Polit and Beck (2009: 517-518) dat die eenheid van analise soos gebruik in kwalitatiewe navorsing die groepering van inhoud volgens kategorie, proposisionele en tematiese beskryf kan word. Groepering word gebaseer op ooreenkomste tussen eenhede van analise wat dan geprioritiseer word in temas. Uit die bespreking is groeperings dan gedoen uit die top 10 idees wat gebaseer is op ooreenkomste tussen die eenhede. Die kategorieë word in die tabelle aangedui onder die kolom “**Kategorieë / Tema**” tweede van regs.

Die opmerking word ook gemaak dat punte a.) b.) en g.) groot ooreenkomste toon en saam gegroepeer behoort te word as een tema om dan te lees: “*'n Inklusiewe gemeenskapkerk te wees wat omgee, vrede bring en brûe bou by gegewe geleenthede.*”

8. Herklassifisering en posisie van top 10 items

'n Verdere stemming is gehou om die idees te herklassifiseer en hierdie keer moes daar net vir die 5 belangrikste idees gestem word. Die uitslag volgens die stemming word in die tabelle heel regs aangetoon.

Daar is vervolgens aan die deelnemers die geleentheid gegee om enige van die posisies om te ruil. Die deelnemers het aangedui dat hulle **A** en **B** wil omruil omdat dit God se kerk is en Hy die vertrekpunt van alles vorm.

9. Konklusie van die nominale groep

Die konklusie van die nominale groep is dat vir die voortbestaan van NG Gemeente Marken die volgende aspekte prioriteit is:

A. Afhanklikheid van God

NG Gemeente Marken besef dat die gemeente aan God behoort, en dat die gemeente vir haar voortbestaan afhanklik is van God. Daarmee in gedagte kan die gemeente nie anders as om nuut te begin dink oor kerk-wees nie. In hierdie nuut dink oor kerk-wees is dit belangrik dat toerusting aan die gelowiges gegee word sodat die gemeente haar roeping kan verstaan en daaraan gehoorsaam kan wees.

B. 'n Inklusiewe gemeenskapkerk te wees wat op 'n daaglikse basis omgee, vrede bring en brûe bou by gegewe geleenthede.

Om te oorleef besef die gemeente dat dit nie 'n eksklusiewe kerk kan wees nie, die gemeente moet die gemeenskap van gelowiges in Marken wees. Dit moet 'n gemeente wees wat nie vas kyk teen die grense van denominasionalisme nie. Brûe moet gebou word na ander kerke deur 'n lewe wat van God se teenwoordigheid getuig. Alternatiewe geloofsgemeenskappe moet omarm word deur byvoorbeeld geleenthede te skep vir die arbeiders op plase om ook gemeenskap van gelowiges te wees. Kinders moet geleer word om die kerk te ondersteun en jongmense moet betrek word by die gemeente se werk en bediening. Samekomste soos Bybelstudies en kermisse moet saam met ander Christene in Marken gevier word en bemaking is belangrik wanneer dit bereik wil word.

Naas die beskrywing van hoe die gemeente se samestelling moet lyk, kom hier ook 'n doen aspek ter sprake. Die gemeente besef die noodsaaklikheid om kerk te wees i.p.v. om kerk toe te gaan. Gelowiges moet ander mense as het ware nuuskierig maak met hulle lewensstyl. Daarom is dit noodsaaklik dat die gemeente 'n gemeenskap sal wees wat vrede bring, opregte belangstelling toon in mense se wel en weë, vreugde en hartseer. Die gemeente besef ook dat die kerk die nood rondom die gemeenskap moet raaksien en iets daaraan doen.

C. Kommunikasie

Die belangrikheid van kommunikasie word ingesien. Die geografiese afstande tussen mense in die platteland dra by tot die noodsaaklikheid van kommunikasie. Daar moet gebruik gemaak word van sms boodskappe en ander tegnologie om kommunikasie te bevorder. Die gemeente besef dat kommunikasie 'n hulpmiddel is om lidmate te bemagtig.

D. Luister na mense oor die redes vir onbetrokkenheid en betrek die mense

Die gemeente verstaan die noodsaaklikheid om na mense te luister. In die proses van luister besef hulle dat God se leiding en hulp gevra moet en dat hulle nie op hulle eie vermoëns kan staatmaak nie. Dit is tekenend van 'n gemeente wat innoverend vorentoe wil beweeg. Die bereidwilligheid om na mense se redes te luister beteken dat die gemeente hulle eie persepsies onder die vergrootglas wil plaas.

E. Vriendskapsevangelisasie

Hierdie prioriteit wat die gemeente geïdentifiseer het, sluit nou aan by een van die karaktereenskappe van klein plattelandse gemeentes, naamlik die belangrikheid van verhoudings. Die prioriteite wat hier bo genoem is, die noodsaaklikheid van kommunikasie, die bereidwilligheid om te luister en die inklusiewe benadering van gemeenteweese kan nie

losgemaak word van verhoudings nie. Daarom dat die gemeente besef dat daar onder andere uitgereik moet word na mense wat net naweke op Marken is en na ongelowiges. Die gemeente wil hierdie uitreik bereik deur vriendskappe wat gevestig word. In hierdie vriendskapsevangelisasie kan die “3rd places”³ ’n belangrike rol speel.

4.4 Gevolgtrekking

In hierdie hoofstuk is ’n beskrywing gegee van die nominale groep onderhoude waarin die navorsingsvraag van die studie ter sprake gekom het. Die doel daarvan was om vas te stel wat in die gemeente se harte leef. Die konklusie van die nominale groep wat hier bo bespreek is dui aan wat in die gemeente se harte leef en gee ook ’n aanduiding van die prioriteite wat aandag moet geniet. Hiervolgens besef die gemeente van Marken dat die gemeente vir sy voortbestaan afhanklik is van God, inklusief moet wees, aandag moet gee aan kommunikasie, bereid moet wees om te luister en ook vriendskappe met ander mense buite die gemeente moet vestig.

In die konklusie van die nominale groep onderhoude is daar reeds melding gemaak van die belangrikheid van verhoudings in klein plattelandse gemeentes. Vervolgens word daar in hoofstuk 5 aandag gegee aan die kenmerke van klein plattelandse gemeentes.

³ Net vir duidelikheidshalwe, “3rd places” verwys na ontmoetingsplekke waar mense gewoonlik ontspan, sosiaal verkeer of met vrye tyd besteding besig is.

Hoofstuk 5

Kenmerke van klein plattelandse gemeentes

5.1 Inleiding

In die vorige hoofstuk is vasgestel wat in die harte van die gemeente leef en wat gedoen kan word om die voortbestaan van Marken gemeente te verseker. Verskeie kenmerke van klein plattelandse gemeentes het in die nominale groep onderhoude reeds sigbaar geword waarvan die belangrikheid van verhoudings tussen mense een is.

In hierdie hoofstuk word daar gefokus op navorsing wat oor die kenmerke van klein plattelandse gemeentes in die VSA gedoen is (Alban Institute; Jung & Agria: *Rural congregational studies*, Abingdon 1997). Die doel hiervan is om duidelike onderskeibare kenmerke van klein plattelandse gemeentes te beskryf aangesien die eiesoortigheid van klein plattelandse gemeentes en die viering daarvan van kardinale belang is wanneer oor die voortbestaan van klein gemeentes gepraat word. Telkens sal die relevante kenmerke en kontekstuele fokuspunte wat by Marken ter sprake is uitgelug word.

5.2 Faktore wat 'n klein plattelandse gemeente definieer

Wanneer kan 'n gemeente gedefinieer word as 'n klein plattelandse gemeente? Jung en Agria (1997:30-31) verwys na Anthony Pappas se boek *“Entering the world of the small church: A guide for leaders”* en haal die volgende faktore aan wat kenmerkend van klein plattelandse gemeenskappe is.

5.2.1 Geografie en demografie

Die grootte van 'n gemeenskap en die bevolkingsdigtheid is faktore wat plattelandse areas onderskei van stedelike areas. Oral moet klein plattelandse gemeentes egter deurloop onder die persepsie dat klein gelykstaande aan minderwaardigheid is. Die navorser kan getuig van die ongeloofwaardige kyke van ander groter gemeentes se predikante en lidmate omdat hulle nie kan glo dat Marken gemeente net uit 60 lidmate bestaan en 'n gemeente kan wees nie. Verder dink baie van hierdie mense dat groter gelykstaande aan beter is. Dis wat Jung en Agria (1997:17) ook na verwys naamlik dat geografiese isolasie geïnterpreteer word as ongesofistikeerd. In hierdie verband kan verwys word na Ruffcorn (1994:50) wat na Martin Luther se teologie van die kruis verwys. Alhoewel Ruffcorn na vernuwing en spesifiek na evangelisering verwys is Luther se teologie van die kruis ook verhelderend vir Marken wie se voortbestaan ten nouste verbind kan en moet word met God se sending. Martin Luther het in die vroeë 16de eeu die populêre siening, dat welvaart en sukses tekens van God se teenwoordigheid en seën is en swaarkry en swakheid tekens van God se afstand en vloek is, afgewys as teenstrydig met die Skrif. Die Skrif maak telkens die opmerking dat om ryk te wees maklik 'n struikelblok is in 'n mens se verhouding met God. Aan die ander kant maak die Skrif melding dat God die verteenwoordiger van die swakke, die verdrukke en diegene in nood is. Luther beroep hom dan op die Skrif deur te sê dat wanneer mense hulleself sien as swak en in nood, in teenstelling met sterk en onafhanklik, hulle in die posisie is om die diepste ervaring met God te hê. Marken moet iets hiervan leer, die feit dat Marken klein is, is die kosbaarste eienskap van die identiteit van die gemeente omdat dit die gemeente in 'n ideale posisie plaas om God te beleef en aan te sluit by God se sending (Ruffcorn, 1994:50).

Die kerk vergeet somtyds hierdie konsep omdat mense in verwondering staan oor groot en blink gemeentes. Klein gemeentes val in die versoeking om die bediening van groot en blink gemeentes te beny. Wanneer dit gebeur mis die klein gemeentes die teenwoordigheid van God in hulle midde (Ruffcorn, 1994:50).

Verder vermoed hulle dat predikante en pastors klein plattelandse gemeentes vermy omdat hulle min ervaring het van plattelandse gemeentes en gemeenskappe. Dit is juis op hierdie punt wat die navorser 'n noemenswaardige voordeel het, omdat hy in die omgewing van Marken grootgeword het

en van geboorte af deel van die gemeente is. Hierdie kennis van die omgewing dra geweldig daartoe by om jou rol as predikant te verstaan, te waardeer en aan te pas. Jung en Agria (1997:19) sê die kennis van die omgewing word een van die belangrikste uitdagings in die bediening van 'n klein plattelandse gemeente.

Die positiewe sy van die klein gemeenskap in vergelyking met die groter stedelike sentra is natuurlik die groter intimiteit wat voorkom. Wanneer dit kom by dienslewering van die munisipaliteit en die staat se kant af dan is dit opmerklik dat klein gemeenskappe soos Marken nie in tel is nie. Ons het byvoorbeeld glad nie 'n polisiestasie of 'n kliniek nie ten spyte van die feit dat hierdie behoefte al herhaaldelik gekommunikeer is aan die betrokke owerhede. Die afstand vanaf ander dorpe en stede is 'n verdere geografiese karaktereienskap wat deel vorm van die plattelandse ervaring, weereens het dit ook hier sy positiewe en negatiewe aspekte. Die positiewe is dat afstande 'n bydraende faktor is dat misdaad soos huisbraak laer is as in die stede. Die negatiewe is onder andere hoë brandstofkoste en slytasie wanneer selfs die noodsaaklikste lewens en bedryfsmiddele aangeskaf moet word.

5.2.2 Ekonomie

Jung en Agria (1997:30) meld dat landbou en die aktiwiteite rondom landbou ook bydra om 'n gemeenskap as plattelands te definieer. Dit is egter nie net landbou en die koöperasie wat deel vorm van die ekonomiese lewe nie, klein besighede soos algemene handelaars, werksinkels, slaghuise, drankinkels en 'n vulstasie lewer ook 'n bydrae. Wanneer volumes begin saak maak word klein gemeenskappe op ekonomiese gebied egter afgeskeep, daarom dat die laerskool op Marken in die laat jare tagtig as blanke skool sy deure gesluit het. Kinders is selfs van die Witwatersrand af "ingevoer" om die skool lewensvatbaar te maak. Die veranderende ekonomiese klimaat dwing boere om buiten hulle normale boerdery aktiwiteite ook uit 'n ander bron inkomste te genereer. Toerisme saam met die jagbedryf is reeds een van die aktiwiteite wat baie steun verleen aan die ekonomie van die gemeenskap. 'n Tipiese jagonderneming sal bemaking doen in die buiteland en gedurende die jagseisoen sal kliënte dan verskeie wildspesies in die omgewing jag. Hierdie spesies kom nie op alle plase voor nie en boere wat andersins net gewasse aanplant of met beeste boer trek voordeel uit hierdie ondernemings wanneer daar op hulle plase gejag word. Verder is dit ook professionele jagters wat ingespan word om hierdie kliënte te vergesel op die jagtogte asook spoorsnyers en opgeleide kuipers wat die trofeeë dan weer afslag. Hierdie koppe en velle word na die taksidermis gestuur wat dit verder voorberei en stuur na die kliënt se adres in die buiteland. Binnelandse jagters maak eweneens gebruik van hierdie jagervaring en die gemeenskap sal baie baat indien daar meer holisties na die bedryf gekyk kan word aangesien aanverwante besighede soos die taksidermie in ander groter sentra gestasioneer is en die gemeenskap min ekonomiese voordeel daaruit trek.

Daar is geweldige potensiaal in gewone toerisme soos wildbesigtiging, voëlkyk, dendrologiese verkenning en oornag akkommodasie wat tans nog nie naastenby ontgin word soos wat dit behoort te gebeur nie. Aftree oorde en die gepaardgaande styging in getalle kan die ekonomie van Marken 'n verdere hupstoot gee. Mense uit die swart gemeenskappe kan aangemoedig word om op groot skaal tradisionele handwerk te produseer wat aan die plaaslike toerisme en oornag akkommodasiebedryf 'n eiesoortige karakter sal verleen. Om hierdie potensiaal te ontsluit moet behoorlike bemaking gedoen word. Die bemakingsproses bevat op sy beurt selfs verdere werksgeleenthede.

Intensiewe boerdery op klein skaal is geleentheid om die ekonomie aan te vul. Daar is genoeg bewyse in ons omgewing dat intensiewe boerdery veral onder skadunette en plastiese tonnels 'n baie lewensvatbare alternatief is om 'n inkomste te genereer. Verskeie groentesoorte kan plaaslik van die hand gesit word, en ook in die snel groeiende Lephale verkoop word.

Ek verwys weer na Jung en Agria (1997:34), as groei en vernuwing op die platteland 'n sukses moet wees, lê dit in die hande van individue en gemeenskappe om hulleself te bemagtig om verder aan hulle toekoms te bou. Marken is te klein en te afgeleë dat die plaaslike regering of munisipaliteit enige noemenswaardige bydra sal wil maak.

5.2.3 Stabiliteit

Stabiliteit is 'n verdere faktor waarmee rekening gehou moet word in die definisie. Alhoewel dit gebeur dat mense van die stad af begin deel vorm van die gemeenskap in Marken is dit op klein skaal en het

dit baie min impak op wie die mag het in die gemeenskap. Die neiging is dat mag sentreer rondom 'n kern van lewenslange en oud inwoners, baie van hulle wie se wortels al vir geslagte lank in die gemeenskap lê. Dit is egter ook moontlik dat vinnige invloed van buitelanders weens toerisme hierdie magsbalans omver kan gooi wat weer tot spanning kan lei. Miskien is iets hiervan besig om in Marken te gebeur aangesien wildsplase gereeld van die hand gesit word en na 1994 en grondeise wat geslaag het, daar ook 'n ander dinamika na vore begin tree wat mag betref. Dalk moet ons erken dat die gevestigde gemeenskap gelyktydig en langs 'n tweede gemeenskap bestaan wat opgemaak word uit swartes en 'n invloed van werksoekers en welsyn afhanklike families (Jung en Agria, 1997:31).

5.2.4 Waardes

Waardes mag dalk moeiliker wees om te meet as statistiese gegewens of demografiese aanwysers, maar is dalk 'n beter aanduiding van wat regtig van Marken 'n plattelandse gemeenskap of gemeente maak (Jung & Agria, 1997:31).

- a) Tradisie – die onderhouding van die status quo is belangriker as innovering of verandering. 'n Stabiele samelewing het 'n lang geskiedenis en verwysings wat opgebou is deur verskeie generasies. Daarvolgens word 'n individu en die kerk beskou, nie net in terme van die huidige nie, maar deur 'n hele reeks van gebeure in die verlede en in verhoudings van die verlede.
- b) Lewensrolle – werk en plesier is meer inmeekaargevleg en holisties as in komplekse burokratiese stedelike omgewings.
- c) Grond is 'n kragtige faktor in mense se lewens en identiteit. Eintlik is alle plattelandse inwoners boere. Selfs al boer hulle nie meer aktief nie is hulle lewe deel van die grond.
- d) Ervarings en tyd word nie in liniêre lyne beskou nie maar eerder as sikliese gebeure deur die lense van gesamentlike stories en tradisies. Innovering en verandering word met groot agterdogtigheid bejeën.
- e) Daar word nie baie waarde geheg aan introspeksie of self analyse nie, omdat die huidige gebruike en rituele aanvaar word as dogmaties die beste.

5.2.5 Ander faktore

Etnisiteit speel natuurlik 'n baie belangrike rol wanneer 'n mens na faktore kyk wat 'n gemeenskap as platteland definieer. Die gemeenskap van Marken is baie divers. Nie net is daar 'n sigbare verskil tussen blank en swart nie, maar is daar onder die swartes verskeie etniese groepe waar die Noord Sotho (Pedi) sprekendes die meerderheid vorm. As gevolg van werksgeleenthede op plase en by plaaslike regeringsinstansies soos die skool en padagentskap is hier ook Tswanas, Vendas, Tsongas en natuurlik Shona sprekendes as gevolg van die toestand in Zimbabwe. Dis belangrik dat ons nie uit die oog sal verloor dat die groot diversiteit 'n bydraende faktor is tot 'n plattelandse gemeenskap se definiering nie (Jung & Agria, 1997:34-35).

Al hierdie faktore veroorsaak 'n inherente spanning in plattelandse gemeenskappe. Spanning wat die kapasiteit of weerstand van Marken gemeenskap en gemeente beïnvloed wanneer daar opgetree moet word teen die probleme waarteen hulle te staan kom. Ekonomiese en ander faktore vra om verandering en wanneer dit aangeroe word, word diegene wat dit doen met agterdog bejeën. Wanneer hierdie verandering van binne in die magsbasis aangeroe word, word dit baie keer ook beskou as dislojaliteit en wanneer dit van buite af aangevoer word, word dit blootweg as 'n bedreiging beskou. Volgens Jung & Agria (1997:32) is gemeente ontwikkeling spesialiste Anthony Pappas en gemeenskap ontwikkeling spesialiste Cornman en Kincaid oortuig daarvan dat verandering van binne af moet plaasvind. Vernuwings kan as 'n dramatiese oproep tot aksie geïnterpreteer word of die ander alternatief is om op 'n sagte manier diens te lewer en so die waardes en optrede te modelleer wat oor 'n tyd aansteeklik kan raak.

Verandering in Marken is nie geleë in programme en aktiwiteite nie maar kan net plaasvind op 'n unieke manier van 'n verhoudings gebaseerde reis. Die ervarings van die NG Gemeente Marken as 'n Christelike geloofsgemeenskap kan 'n uiters belangrike rol kan speel in die vernuwingsproses. Op 'n subtiële manier kan die gemeente van Marken die breër gemeenskap help om hulle persoonlike, gemeentelike en gemeenskapsrolle te verbreed en te herdefinieer (Jung & Agria, 1997:32).

'n Mens kan nie daarvan wegkom dat die lewe in die platteland baie hard is nie. Ten spyte van tegnologie en ander hulpmiddels kan 'n mens byvoorbeeld nie die weer beheer nie. As groei en vernuwing op die platteland 'n sukses moet wees, lê dit in die hande van individue en gemeenskappe om hulleself te bemagtig om verder aan hulle toekoms te bou. Wat op die spel is, is 'n toekomstige gesonde en onderskeidende plaaslike gemeenskap. Die vorm wat hierdie plattelandse lewe en leefstyl gaan aanneem in die jare wat voorlê is eweseer belangrik (Jung & Agria, 1997:33-34).

Alhoewel landbou nie noodwendig 'n definitiewe kriteria is om 'n gemeenskap as plattelands te kan definieer nie, is dit baie moeilik om 'n gemeenskap as plattelands te verstaan sonder die aktiwiteite wat verband hou met landbou. Jung & Agria (1997:38) noem dat daar nie 'n standaard definisie kan wees wat gebruik kan word om 'n gemeenskap of area as plattelands te definieer nie.

5.3 Die spiritualiteit van klein plattelandse gemeentes

Missionale teologie is gebaseer op die vertrekpunt dat gelowiges en gemeentes uitgenooi word om deel te neem aan God se *missio Dei*. Ons weet dat as gevolg van verskeie faktore gemeentes nie oral dieselfde is nie. Elke gemeente het identiteitseenskappe wat belangrik genoeg is vir daardie mense wat dit gekies het om volgens te leef. Aangesien elke gemeente uniek is en net die gemeente regtig kan sê wat die gemeente onderskei van ander gemeentes, word hier gefokus op die ooreenkomste binne klein plattelandse gemeentes. Die uniekheid van gemeentes sal aan die einde van hierdie gedeelte kortliks aandag kry aangesien die identiteit van NG Gemeente Marken in hoofstuk 3 breedvoerig beskryf is (Jung & Agria, 1997:57).

Buiten dat klein plattelandse gemeentes hulle plattelandse konteks as 'n ooreenkoms het, is hulle toegewyde verstaan van God afgelei uit die Skrif en van hulle ervaring van die lewende God wat aktief werksaam is in hierdie wêreld. Bybelse beelde en temas is veral prominent wanneer daar na plattelandse gemeentes verwys word. Die etnografiese onderhoude wat in Marken gedoen is bevestig hierdie toegewyde verstaan van God en daar kan duidelik gesien word dat God 'n daaglikse werklikheid vir die gemeente is. In die onderhoude is daar byvoorbeeld gevra dat die mense iets moet vertel wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe Hy werk in hierdie gemeente. Een persoon het soos volg geantwoord: "*As boere gemeenskap ervaar ons God baie in die natuur en ons afthanklikheid van God se genade waar Hy dan ook voorsien in reën.*" (Jung & Agria, 1997:58).

Ongelukkig beïnvloed die getalle kwessie ook die gemeente se spiritualiteit op 'n negatiewe manier. Die klein lidmaattal van Marken gemeente het nou al telkens ter sprake gekom en dit is nie net moderne mense nie, maar ook inwoners van klein plattelandse gemeenskappe wat wonder of daar iets goeds uit klein gemeenskappe en gemeentes kan kom. Jung & Agria (1997:58) verwys na Johannes 1:46 waar Natanael vra of daar enige iets goeds uit Nasaret kan kom. Alhoewel die gemeenskappe in Jesus se tyd en vandag se gemeenskappe nog steeds dieselfde sienings handhaaf oor die klein wat gelykstaande aan minderwaardig is, moet die mooi van die klein wat in die Bybel besing word nie uit die oog verloor word nie. Die Ou en die Nuwe Testament vertel dat daar iets kragtigs sit in die klein en swak wees omdat God se dade dan sigbaar word. Dit is verder ook opmerklik dat die gelykenisse wat Jesus vertel telkens 'n plattelandse konteks het.

Die volgende Bybelse temas het veral deel begin vorm van die plattelandse gemeentes se spiritualiteit:

1. Die lewe in die gemeenskap is gebaseer op verhoudings. In al ons verhoudings is God teenwoordig. Ons sien dit in God se leiding in die uittog uit Egipte, God wat iets van sy teenwoordigheid aan die Israeliete gedemonstreer het met die verbondsark, en in Jesus se versekering in Matteus 28:20 dat Hy altyd by ons is tot aan die einde van die wêreld. Die geskiedenis van die mens kan nie losgemaak word van die teenwoordigheid van God saam met ons nie.
2. Die verbond wat God met ons het en die verlossing van God is die onderbou van ons verhouding met God, met mekaar en die hele skepping. Dit is in die uitleef van hierdie verhoudings met sy swaarkry en stryd dat klein plattelandse gemeentes hulle diepste bron van hoop vind.
3. Kreatiwiteit is die kern van die gemeente se antwoord op God se verlossing. In Bybelse terme is die handeling van die gemeenskap nie een van dwang nie maar van vreugde, liefdevolle

bevestiging en dankbaarheid. Rigiede konsepte van verpligting word weggegee deur 'n God wat soek en vind en in liefde uitreik.

4. Swaarkry en pyn word opgeneem en verstaan deur die visie dat daar 'n gesonde meeleeft met die drie-enige God is. Jesus Christus veral is betrokke in die gemeente se hartseer en tragedies wat deel is van die menslike bestaan. In sy menswording het Hy die vorm van 'n slaaf aangeneem en genesing aangebied aan almal wat fisies en emosioneel ly en dieselfde lyding later op homself geneem. Deur die lyding aan die kruis kom die triomf van die opstanding en so bied Christus die belofte van nuwe lewe aan ons almal aan.
5. Grond gesentreerdheid is 'n integrale deel om die regte verhouding tussen die mens en God te bewerkstellig. Die plattelandse gemeente is veronderstel om hierdie waardes maklik te verstaan omdat die ekonomiese en fisiese bestaan van die gemeente so nou verweef is met die skepping in die breedste sin van die woord.
6. Jesus Christus het ook aan plattelandse gemeentes die mandaat gegee om in hulle wêreld uit te gaan, die mense van God te vertel, hulle te leer en te onderrig, hulle te doop en hulle op te roep om 'n lewe te leef in God se genade. NG Gemeente Marken moet die soort gemeenskap bou wat bestaan in die koninkryk van God, 'n gemeenskap van vrede en geregtigheid (Jung & Agria, 1997:58-59).

Die onderlinge gemeenskap is die hart van die Bybelse ervaring en is essensieel aan die gemeente se identiteit. Ons sien hierdie prioriteit reeds in die tuin van Eden waar God wou hê dat die mens in gemeenskap met mekaar moet leef en in harmonie met die skepping. Onderlinge gemeenskap word gekarakteriseer deur ander in te sluit en te omarm, nie net Jode en heidene nie, maar die hele skepping (Jung & Agria, 1997:59).

Die navorser as leraar van Marken kan getuig dat die verkondiging en lering van die Woord 'n belangrike rol speel in die spiritualiteit van die gemeente. Jung & Agria (1997:59-60) verwys na John Peshek wat onderstreep dat alles wat die leraar sê en doen Jesus moet verkondig. Sosiale geregtigheid kan byvoorbeeld nie van Jesus losgemaak word nie, sy dood en opstanding moet in alles wees. Hierin speel die voorbeeld van die predikant ook 'n belangrike rol waar veral opregte broosheid van die predikant 'n bydraende faktor is in gemeenskapvorming. Om byvoorbeeld te erken dat die leraar ook foute maak en sondaar is, maak dit vir die gemeente makliker om probleme te erken en mense voel binne in die geloofsgemeenskap veilig om te vergewe, wetende dat ons almal begenadigde sondaars is.

Marken verwag 'n hoë individuele deelname en betrokkenheid. In 1 Kor. 12 fokus Paulus op die individuele gawes wat elkeen ontvang het en in die gemeenskap aangewend moet word in diens van ander, as die sentrale boustene om die geloofsgemeenskap te vorm. Die verskillende gawes waarna hy verwys soos gesondmaking, profesie, onderrig en prediking is nie net die verantwoordelikheid van die ampte nie, maar die verantwoordelikheid van alle Christene terwyl hulle saam leef en werk in die kerk (Jung & Agria, 1997:60).

'n Ander aspek van die spiritualiteit van klein plattelandse gemeentes is dat die uitreik van die gemeentes geaktiveer word deur buurmanskap en die bevestiging van gawes, nie deur konfrontasie en uitdaging nie. Paulus se strategie moet ook in Marken gebruik word om mense se gawes te identifiseer en die nood te verlig, en terselfdertyd mense aan te moedig om deur hierdie strukture van buurmanskap betrokke te raak. Die profetiese wysheid van die leraar lê nie in konfrontasie nie maar in bevestiging (Jung & Agria, 1997:60-61).

Aan die begin van hierdie gedeelte (5.3) is gewys op die unieke aard van elke gemeente en dat net die gemeente regtig kan sê wat haar onderskei van ander gemeentes. Juis dit maak die onderskeid wat getref moet word soveel moeiliker aangesien soveel onderskeibare samestellings van identiteit bestaan as wat daar gemeentes is. Die belangrikste aspek van identiteit is seker die manier wat Marken oor haarself dink, maar die opinie wat die breër gemeenskap van die gemeente het, is byna net so belangrik. Die opinie van die breër gemeenskap is veral van belang waar ons in hierdie studie oor missionale betrokkenheid dink (Jung en Agria, 1997:62)

Jung en Agria (1997:62) verwys na David Ray se lys van hoe 'n klein plattelandse gemeente oor haarself kan dink. Die gemeente kan haarself sien as 'n:

- a. Dominante kerk – 'n invloedryke gemeente wie se lidmate baie invloed in die gemeenskap uitoefen.
- b. Ondergeskikte kerk – 'n ietwat minder gegoede gemeente wat mense aantrek wat van 'n laer inkomste groep of sosiale klas is.
- c. Eksklusiewe kerk – 'n gemeente wat 'n spesifieke beperkte groep mense bedien gedefinieer volgens etniese herkoms.
- d. Nuweling kerk – 'n gemeente wat nuwe intrekke in die gemeenskap aantrek.
- e. Ou oorspronklike kerk – 'n gemeente wat saamgestel is uit oud inwoners van die gebied
- f. Kultureel gemengde kerk – 'n gemeente wat nuwelinge en oud inwoners trek dalk met verskillende waardes en style van oortuiging.

Daar is verskeie moontlike identiteite. Marken se identiteit is nou verbonde met die gebied waar die gemeente geleë is. Ander gemeentes se name weerspieël weer iets van die dogma wat dit aanhang. Dit kan selfs ook wees dat gemeentes se identiteit gevorm is deur groot gebeurtenisse, of minder positiewe aspekte. Dit maak egter nie saak wat die naam van die gemeente is nie, want gemeentes kry 'n reputasie. Hulle word bekend as die gemeente wat “altyd iets doen in die gemeenskap” of die gemeente wat “koud en onpersoonlik” is, of die “familie kerk”, of die “vriendelikste kerk in die dorp” of die kerk “waarop jy altyd kan aanklop vir hulp”. In die kontekstuele analise het een persoon die gemeente so beskryf: *“Een groot gelukkige goed gefunksioneerde familie, met die klem op die familie”* (Jung & Agria, 1997:63-64).

Identiteit ontwikkel stadig en baie keer word dit nie eers waargeneem nie. Dit sal goed wees as Marken die goeie in die identiteit van die gemeente vier. Dit sal ook goed wees indien die gemeente daardie aspekte van die identiteit wat nie die Christelikheid van die gemeente dien nie aanspreek (Jung & Agria, 1997:64).

5.4 Programme en hoe die gemeente haarself uitdruk.

As identiteit iets wil vertel van hoe die gemeente is, wil programme iets vertel wat die gemeente doen.

Jung en Agria (1997:74-76) noem die volgende aktiwiteite wat by plattelandse gemeentes voorkom:

- a) Aanbidding – Daar moet geen twyfel wees dat by Marken die sentrale aktiwiteit van die gemeente Sondag se erediens is nie. Dit is die hart van die gemeente se selfverstaan. Dit is moeilik om te dink dat die gemeente kan voortbestaan sonder die gesamentlike aanbidding op Sondag. Die kerkraadsnotules wys dat in die voortbestaanstryd, verskeie pogings soos bediening deur konsulente en 'n pastorale hulp aangewend is om te verseker dat daar 'n erediens elke Sondag in die kerkgebou sal plaasvind. In Marken is die erediens op 'n Sondag die hoogtepunt van die week waar mense mekaar een maal per week sien. Die primêre funksie van die aanbidding is egter om God te eer, ons dankbaarheid te betoon en om God se teenwoordigheid en wil te soek in ons lewens. Aanbidding is die fondasie wanneer ons as gemeente wil sê wat ons doen, hoekom ons dit doen en wat uitsonderlik van ons is. Marken het haar eie manier van hoe aanbidding moet gebeur, dit is baie meer eenvoudig en ons probeer om die taal van die hart te praat en almal te laat tuis voel in die erediens. Die beplanning en die uitvoering van die erediens vra egter van die prediker en die gemeente die beste wat hulle kan vermag, want aanbidding is 'n bron van hoop en genade vir mense wat dit baie nodig het.
- b) Christelike onderrig – 'n Gebrek aan getalle onder die jeug dra nie net by tot die voortbestaansvraag van die gemeente nie, dit veroorsaak ook dat die geestelike en morele onderrig van die kinders en jeug in Marken anders plaasvind as by groter gemeentes. Huidiglik is die skoolgaande jeug beperk tot slegs ses kinders en is die ouers van die betrokke kinders verantwoordelik vir die geestelike en morele onderrig. Die noodsaaklikheid van toerusting aan ouers in verband met kategetiese word tans deur die Ring van Potgietersrus ondersoek. Tydens erediens word daar moeite gedoen om die kinders nie net tuis te laat voel nie, maar word hulle uitgenooi om op verskeie maniere deel te neem aan die erediens. Die betrokkenheid van Marken Primary School by die tweede erediens wat in Engels en Sepedi aangebied word skep op 'n

ander manier 'n geleentheid waar die gemeente behulpsaam kan wees in kinders se geestelike onderrig.

- c) Verhoudingsbou – Gesonde verhoudings is van deurslaggewende belang in die voortbestaan van enige gemeente. Om in 'n verhouding met ander lede van Marken te staan beteken dat 'n mens saam met ander wil wees, saam wil werk en saam wil speel. Ons is 'n familie en almal het 'n behoefte om te behoort en 'n behoefte aan 'n veilige ruimte waar ons kan praat oor die dinge in ons lewe wat vir ons belangrik is en wat ons bekommerd maak. Die entoesiasme waarmee mense na mekaar se welstand verneem na die erediens tydens die teedrinkery is 'n goeie voorbeeld hiervan. Die waardering van mekaar word ook sigbaar tydens gemeente byeenkomste wat by lidmate se huise aangebied word. Marken help ons om te wees wat ons is en wat ons word.
- d) Evangelisering – Dit gebeur te maklik dat plattelandse gemeentes geslote gemeenskappe word waar ons baie vriendelik met mekaar is, maar ander mense verwaarloos wat ook daarna verlang om God saam met ons te aanbid. Een van die respondente in die kontekstuele analise het hierna verwys as “clicks” wat 'n groot rol speel en dit moeilik maak om as nuweling deel te vorm van die boerdery gemeenskap. Marken worstel met 'n voortbestaansvraag en kan dit nie bekostig om nie ander mense uit te nooi om saam met ons erediens toe te kom en deel te neem aan ander kerklike aktiwiteite nie. In die platteland is die beste manier van evangelisering, een waar die klem geplaas word op die uitnood van vriende en familie wat naby bly en dalk nuut is in die omgewing na eredienste en ander kerklike aktiwiteite.
- f) Sending – Sending is 'n volgende aspek van Marken se aktiwiteite. Die gemeente is van die begin jare af al betrokke in die gemeenskap en sending was nog altyd belangrik. Daarvan getuig die bou van 'n sendingkerk en sendingpastorie op Marken. Tans poog die gemeente om deur middel van Bybelsverspreiding onder graad sewe leerlinge 'n verskil te maak. Sending bevat egter ook die individuele roeping van lidmate terwyl hulle, hulle daaglikse werk doen op 'n Christelike manier.
- g) Verhoudingsgedrewe of program gedrewe – Marken funksioneer glad nie volgens programme nie aangesien programme meesal ontwerp is vir groter gemeentes en teenproduktief vir die voortbestaan van die gemeentes sal wees. Jung en Agria (1997:76) verwys na Carl Dudley wat van mening is dat klein plattelandse gemeente sterk funksioneer in verhoudings en dat daar nie iets soos 'n formele program geïmplementeer moet word nie aangesien dit onpersoonlik is en veroorsaak dat daar nie voldoende versorging van die individu plaasvind nie. Programme volgens Dudley het te veel te doen met burokrasie waar beplanning en bestuur so belangrik word dat dit teenproduktief is in 'n gemeenskap waar almal jou op jou naam ken. Hierdie standpunt van Carl Dudley word verder onderstreep wanneer die sisteem 3 denke van Marken in ag geneem word.

5.5 Leierskap en styl in die plattelandse gemeente

In hierdie gedeelte word daar gefokus op prosesse in die plattelandse gemeente. Eerstens word gekyk na hoe besluite geneem word in die plattelandse gemeente as deel van die prosesse en dan word die effek wat die grootte van die gemeente op leierskap het ook in ag geneem. Later word gekyk na hoe die rol wat die leraar en die lidmate speel die prosesse in die gemeente raak.

Prosesse is moeilik om te definieer, maar vir ons doeleindes in hierdie studie volstaan ons daarmee dat proses gedefinieer word as 'n gemeente se styl van dinge doen. Terselfdertyd moet gesê word dat dit die ontwykende styl van die gemeente is wat dit aantreklik maak of mense onwelkom laat voel. Prosesse het ook te doen met bemagtiging en hoe gemeentes se energie gelaai word of gedreineer word. Vir Marken wat vrae vra oor die voortbestaan van die gemeente moet die woorde van Jung en Agria (1997:87) oor die verhouding tussen die leraar en die lidmate as die belangrikste faktor in die lewensvatbaarheid van klein gemeentes van groot waarde wees.

5.5.1 Besluitneming, leierskap en die invloed van die gemeente se grootte

Lindgren en Shawchuck, volgens Jung en Agria (1997:88), verwys na die stelling dat eienaarskap en deelname in besluitnemings prosesse daartoe lei dat mense deelneem aan die bediening en uitvoering gee aan die besluite wat geneem is. Hulle verwys na drie breë kategorieë van prosesse in besluitneming met min of meer drie subkategorieë by elkeen.

- A. Besluitneming deur nie te besluit (om te weier om 'n besluit te neem)
 - 1. Deur nie te luister nie of om geen reaksie te gee nie
 - 2. Deur van die onderwerp af te dwaal
 - 3. Die onvermoë om die vraag in die gesig te staar
- B. Besluitneming deur die minderheid ('n enkele persoon of klein groep)
 - 1. Besluitneming deur outoriteit
 - 2. Minderheidsbesluit deur manipulasie
- C. Besluitneming deur die meerderheid
 - 1. Die meerderheid beheer
 - 2. Besluitneming deur konsensus
 - 3. 100% eenparige toestemming

Op verskillende tye kan verskillende style van pas wees, maar besluitneming deur die meerderheid is in Marken die norm wanneer noemenswaardige besluite geneem word. Konsensus in die kerkraad is die doelwit wanneer besluite geneem word aangesien deelname in die gemeente van kardinale belang is. Verhoudings is die hart van klein plattelandse gemeentes en gebroke verhoudings is 'n te hoë prys om te betaal vir die meeste besluite wat in gemeente soos Marken geneem word. Hierdie styl van deelneming en konsensus in besluitneming word oor jare gevorm en 'n groot mate van vertroue word verlang.

Die grootte van die gemeente speel ook 'n rol in leierskap strukture. Jung en Agria (1997:88) verwys hier na Oswald en Rothauge wat spesifiek die aktiewe lidmate van die gemeente gebruik om gemeentes te klassifiseer. Aangesien Marken uit 60 belydende lidmate bestaan, verwys ons vir die doel van hierdie studie op die familie grootte gemeente, die patriargale of matriargale kerk met minder as 50 aktiewe lidmate. Omdat leraars gewoonlik nie lank hou in klein gemeentes nie, is die proses wat ontwikkel een waar die leierskap sentreer rondom die lidmate wat nog steeds bure van mekaar bly al wissel die leraars gereeld. Gewoonlik kyk die lidmate na hierdie patriarg of matriarg wanneer besluite geneem word. Die leraar is maar net daar om amptelike pligte uit te voer. Dit is eers wanneer die leraar aangedui het dat hy deel van die gemeenskap en die gemeente gaan word dat die gemeente na hom sal kyk in die besluitnemingsprosesse.⁴

Vir interessantheid kan genoem word dat in 'n pastorale gemeente, met 50 tot 150 aktiewe lidmate dit die kerkraad is wat die kern van die leierskap vorm. In Amerika verteenwoordig gemeentes met 'n aktiewe lidmaattal van minder as 150, 80% van die Protestantse kerke (Jung & Agria, 1997:89). Alan Hirsch (2006:215) dui weer aan dat die oorgrote meerderheid van kerke in die VSA, 485 000 gemeentes, minder as 80 lidmate per gemeente het. Die probleem is dat hulle ook werk met die skuldgevoel dat hulle moet opereer soos die groter kerke.

Die grootte van die gemeente bepaal dus nie alleen die prosesse nie. Marken sal mooi moet dink oor die prosesse wat die gemeente die beste sal dien om haar volle potensiaal te bereik. Dit moet prosesse wees wat verhoudings verder bou, eienaarskap en deelname bevorder om sodoende die voortbestaan van die gemeente te help verseker.

5.5.2 Die rol van die leraar in die platteland

Die rol wat die leraar en gemeenteleiers in plattelandse gemeentes en gemeenskappe speel verskil baie van die rol wat hulle speel in groter stedelike gemeentes. In die groter stedelike gemeentes is effektiwiteit en besigheid strukture die wagwoord. Hierdie manier van dink en optree is egter

⁴ Vergelyk die navorser se opmerking oor homself by 1.1

teenproduktief binne die uniekheid van klein plattelandse gemeentes. Die bediening in Marken is mens tot mens gerig. Groot gemeentes leer ook baie van die mens tot mens benadering by klein gemeentes. Daarvan is die selgroepbediening wat ontwikkel word in groot gemeentes 'n goeie voorbeeld. Jung en Agria (1997:92) is van mening dat die rol van die leraar in die platteland meer met die grootte van die gemeente te maak het as met die ligging van die gemeenskap en daarom is die leraar se rol in die platteland:

- a) meer persoonlik en intiem – Leraars in groter gemeentes se rol is meer 'n rol van 'n onafhanklike bestuurder
- b) meer sigbaar en blootgestel – In groter gemeentes deel die leraars van dieselfde gemeente die verantwoordelikhede
- c) meer divers – In groter gemeentes spesialiseer die leraars op spesifieke bedienings soos byvoorbeeld jeugbediening

Die navorser as tentmaker leraar in Marken is mal oor die uitdaging om te opereer as 'n "Jack of all trades." Vir die meeste ander leraars is dit egter 'n suksesresep vir uitbranding. In die praktyk kom dit daarop neer dat die bediening van die leraar in die platteland verskeie rolle en style aanneem en die volgende karaktereenskappe moet geïnkorporeer word om suksesvol te kan bedien in die platteland:

- a) die vermoë om die gemeente die waarde van verhoudings te laat verstaan
- b) die vermoë om die gemeente se opsies vir hulle duidelik te maak
- c) die vermoë om die gemeente te help met die proses van verandering

Hierdie aktiewe pastorale rol het in Marken natuurlik meer te make met fasilitering as met leiding en in hierdie model word die proses baie meer belangrik as die doelwit. Om sommer maar net beheer te neem kan veroorsaak dat verhoudings skade lei. In die algemeen moet leraars in die platteland waak teen die versoeking om vinnige verandering in te voer aangesien dit effektiwiteit sal inboet. Alan Hirsch (2006:259) noem in hierdie verband dat dit vir leiers wat verandering wil bring baie belangrik is dat hulle die drang om te vinnig te wil beweeg moet onderdruk en nie kitsoplossings en pakket oplossings moet soek nie. Jung en Agria (1997:93) verwys na Pappas wat ons herinner dat in die wêreld van die klein gemeente, die beste idees daardie idees is wat op 'n manier by 'n individuele en gesamentlike ervaring van die gemeente ontstaan. In Marken kom dit daarop neer dat dit weer verhoudings is wat die belangrikste faktor is.

Van die waardevolste kapasiteite wat 'n plattelandse leraar kan ontwikkel is die:

- a) Kapasiteit om te luister –
Saam met hierdie kapasiteit om te luister is dit belangrik dat die leraar 'n beleid sal hê van gereelde besoeke wat op 'n wye terrein moet plaasvind aangesien dit nie net individuele behoeftes sal uitwys nie, maar ook die behoeftes van die gemeente. Formele ondersoeke en verskeie meetinstrumente soos die wat by Communitas beskikbaar is, kan van groot nut hierin wees.
- b) Die kapasiteit om die lewe op 'n wisselende pas te leef –
Geduld is seker die deug wat die nodigste is wanneer daar met 'n klein plattelandse gemeente gewerk word. Hiermee saam moet in gedagte gehou word dat hierdie geduld beoefen moet word saam 'n groot werkslading en hoë stresfaktore.
- c) 'n Sterk bewustheid van die self –
Saam met 'n sterk bewustheid van die self is dit nodig dat die plattelandse leraar die vermoë moet ontwikkel om toepaslike ondersteunings meganismes te soek om moontlike isolasie en stres te kan help hanteer.

Een van die navorser se doelwitte in die gemeente is om 'n basis vir gesamentlike bediening te skep en nie om 'n hiërargiese model na te streef nie. Om 'n gesamentlike bediening in Marken op die been te bring is dit nodig dat die navorser en die lidmate van Marken mekaar sal vergewe wanneer dit nodig is. Om onself en mekaar te vergewe is essensieel om intimiteit te skep en dit skep weer die ruimte waar ons bereid is om risiko's te neem (Jung & Agria, 1997:94).

Dit is insiggewend dat leraars wat gemaklik is met hulle plattelandse bediening geleer het om innerlike en uiterlike ondersteuningsisteme te vind wat hulle deur moeilike tye van ongemotiveerdheid en

uitbranding te kan dra. Jung en Agria (1997:95) bevestig wat ons almal weet dat 'n ryk gekultiveerde geestelike lewe wat daaglik staatmaak op die Heilige Gees as die uitsonderlike vennoot in die bediening, die plattelandse leraar deur hierdie tye dra en motiveer. Geloofsgewoontes soos *Lectio Divina* en *Examen* wat daaglik beoefen word, is van groot waarde in ons bewustelike leef saam met God.

5.5.3 Die rol van lidmate

Passiewe, onbetrokke lidmate is 'n luukse wat Marken nie kan bekostig nie. Binne die samestelling van die gemeente is onsigbaarheid net doodeenvoudig onmoontlik omdat iemand nie sommer net kan wegraak in die kerkbanke waar almal van mekaar bewus is en mekaar ken nie. Dit gee aan individuele gemeentelede die vermoë om mense welkom te laat voel of uit te sluit en sodoende beïnvloed hulle mense se lewe in die gemeente en in die groter gemeenskap. Ter wille van persoonlike en praktiese redes is dit belangrik dat die leraar van 'n klein gemeente lidmate sal aanmoedig om hulle deel te doen. Weens groot afstande en die uitgestrekte geografiese gebied is dit noodsaaklik dat lidmate in Marken, hulle deel sal doen met besoeke aan siek persone en nie die fisiese en geestelike versorging van mense net aan die leraar oorlaat nie. Sonder die betrokkenheid van die hele gemeente word die versorging van mense in die uitgestrekte platteland net 'n onmoontlikheid. Kerklike werk mag nie die daaglikse lewe in die gemeenskap en by die huis oorskadu nie. Die daaglikse lewe en die roeping wat elkeen ontvang het moet die sentrale fokus in die bediening word en gemeentelede word so die hande en voete, oë en ore van Christus se werk (Jung & Agria, 1997:96).

'n Moontlike grens in hierdie breë dienswerk is natuurlik die generasie gaping binne die gemeente. Dit kan wees dat die ouer lidmate nie die jongeres geleentheid wil gee nie, en dit kan wees dat die wat dit wel doen wil hê die jonges moet dinge doen soos hulle dit doen. Verder praat die jonger generasie 'n taal wat die ouers weer nie verstaan nie en volg hulle 'n leefstyl en spiritualiteit wat vir die ouer generasie moeilik is om te verwerk. Dit is belangrik om hierdie generasie gaping in gedagte te hou wanneer beplanning van aktiwiteite in die gemeente en gesamentlike projekte in die gemeenskap gedoen word aangesien die behoeftes van verskillende generasies gedien moet word. Ten spyte van faktore soos die spanning wat die generasiegaping veroorsaak is daar by Marken 'n algehele neiging na 'n model waar die leraar, gemeentelede en kerkraadslede wel verskillende rolle het, maar mekaar komplementeer en aanvul⁵ (Jung en Agria, 1997:96-97).

5.6 Gevolgtrekking

In hierdie hoofstuk is die duidelike onderskeibare kenmerke van klein plattelandse gemeentes beskryf aangesien die eiesoortigheid van Marken van kardinale belang is wanneer oor die voortbestaan van die gemeente besin word.

Om die vraag oor die voortbestaan van NG Gemeente Marken te verstaan is verskeie sake in ag geneem waaronder: faktore wat Marken as 'n klein plattelandse gemeente definieer; die spiritualiteit van die gemeente; die manier hoe die gemeente haarself uitdruk; en die leierskapstyl van die gemeente.

Faktore soos die geografie en demografie dui daarop dat geografiese isolasie en die grootte van Marken nie geïnterpreteer kan en moet word as ongesofistikeerd nie. Dit is juis die uniekheid van hierdie realiteite, 'n groter intimiteit en die klem op verhoudings wat bydra tot die identiteit en karakter van die gemeente. Wanneer die ekonomiese faktore ter sprake kom sien 'n mens sake op Marken

⁵ Sien 4.3 onder punt 9 **B** die konklusie van die eerste nominale groep gedurende Junie 2009 - 'n **Inklusiewe gemeenskapkerk te wees wat op 'n daaglikse basis omgee, vrede bring en brûe bou by gegewe geleenthede.** "Kinders moet geleer word om die kerk te ondersteun en jongmense moet betrek word by die gemeente se werk en bediening."

Sien ook 7.3.3 onder punt 9 **B** die konklusie van die tweede nominale groep op 25 September 2010 - **Die gemeente groei oor grense.** "Die gemeente is nie net besig om kleurblind te word nie, grense tussen generasies is ook besig om afgebreek te word."

funksioneer anders as in groter sentra. Die gemeenskap en die gemeente besef byvoorbeeld dat ekonomiese groei en vernuwing op die platteland in die hande van individue en gemeenskappe self lê.⁶ Stabiliteit is 'n verdere faktor wat die eiesoortigheid van Marken onderstreep. Dinge verander baie stadig en die neiging is dat mag sentreer rondom 'n kern van lewenslange en oud inwoners wat al vir geslagte lank in die gemeenskap woon. Die waardes van die gemeenskap is baie tradisioneel en 'n holistiese benadering tot die lewe word gevolg. 'n Groot diversiteit van bevolkings is ook 'n bydraende faktor tot die verstaan van die gemeenskap in Marken se eiesoortigheid.

In die spiritualiteit van Marken is gewys op die feit dat God 'n daaglikse werklikheid vir die gemeente is. Die afhanklikheid van God word veral besef in die landbou konteks. Ongelukkig beïnvloed die grootte van die gemeente haar spiritualiteit op 'n negatiewe manier aangesien lidmate soms wonder of daar iets goeds uit klein gemeentes kan kom. Die onderlinge gemeenskap is die hart van die Bybelse ervaring en is essensieel aan die gemeente se identiteit. Hierdie aspek van die gemeente se spiritualiteit word verder onderstreep deur die hoë verwagting van individuele deelname en betrokkenheid. 'n Ander aspek van die spiritualiteit van klein plattelandse gemeentes is dat die uitreik van die gemeentes geaktiveer word deur buurmanskap, die bevestiging van gawes en nie deur konfrontasie en uitdaging nie.

In die manier hoe die gemeente haarself uitdruk word 'n verhoudingsgebaseerde benadering tot kerkwees duidelik. In die aanbidding, Christelike onderrig, evangelisering, verhoudingsbou en sending is die saak wat telkens na vore tree, die bestaan van verhoudings. Die hoë prioriteit op verhoudings het natuurlik tot gevolg dat programme meesal teenproduktief vir die voortbestaan van die gemeente is.

Die noodsaaklikheid van verhoudings het ook 'n direkte invloed op die leierskap en styl van besluitneming in die gemeente. Bediening in Marken is mens tot mens gerig en die leraar se rol is baie meer persoonlik en intiem. Die aktiewe pastorale rol wat die leraar in die gemeente speel word ondersteun deur die betrokkenheid van die lidmate.

Hierdie kenmerke soos bespreek in 5.2-5.5 help ons om die eiesoortige karakter van Marken te verstaan. Dit help om te verstaan hoekom die voortbestaansvraag van die gemeente 'n werklikheid is en dit word in gedagte gehou wanneer die bestaansdoel en missionale roeping in die volgende hoofstuk ter sprake kom.

⁶ Vergelyk die sterkpunte van 'n sisteem 3 wêreldbeeld in hierdie verband by 3.4.3

Hoofstuk 6

'n Missionale kerk: riglyne vir 'n nuwe identiteit

6.1 Inleiding

Klein plattelandse gemeentes en hulle eiesoortige kenmerke is beskryf in hoofstuk 5. Die belangrikste inset van die studie egter is om die gemeente te help om haar bestaansdoel en roeping missionaal te kan interpreteer. Hoofstuk 6 bevat riglyne vir 'n nuwe identiteit waar die gemeente streef om te beweeg van 'n gemeente wat worstel met die vraag of dit kan voortbestaan, na 'n missionale gemeente wat sinvol bestaan en daadwerklik meeleeft in hulle omgewing.

Die etnografiese navorsing en die nominale groep onderhoude het aangetoon dat daar reeds 'n verskuiwing by lidmate begin plaasvind het. Lidmate begin anders dink oor die gemeente en die vraag oor die voortbestaan van die gemeente en die feit dat die gemeente klein is begin al hoe meer op die agtergrond skuif. Die identiteit van die gemeente is dus besig om te skuif en daar kan tereg gevra word hoe dit gebeur? Die antwoord oor hoe die identiteit van 'n gemeente skuif is gegee in hoofstuk 1 met die beskrywing van die epistemologie. Marken het al hoe minder op haar voortbestaan en al hoe meer op God begin fokus. Dit is teweeggebring deur missionale teologie aan die gemeente te verkondig deur prediking, die praktiese implikasies daarvan te verduidelik in gesprekke en die infasering van geloofsonderskeiding veral in besluitnemingsprosesse. In hierdie hoofstuk word die essensie van die missionale teologie verduidelik. Dit is ten diepste hierdie nuut verstaan van God, sy kerk en die verstaan van NG Gemeente Marken se identiteit wat die vrae en die vrese rondom voortbestaan kwessies laat kwyn het. 'n Nuwe visie is gebore waarin die gemeente beseft dat die Koninkryk se waardes groter en hoopvoller is as institusionele oorlewings pogings.

6.2 Missionale teologie

In die epistemologie⁷ is aangetoon dat teologie gaan oor God, die missionale aktiwiteit van die drie-enige God en dat sending 'n uitvloeisel is van God se inherente wese. 'n Geloofsgemeenskap kan ook nie regtig God op 'n persoonlike manier verstaan sonder om werklik deel te neem aan sy *missio Dei* nie. Teologie gaan dus ook oor die kerk, God se liggaam wie se identiteit ontstaan uit God se wese. Dit vra dat die kerk betrokke sal wees in die wêreld op 'n spesifieke tyd en plek.

'n Mens kan dus nie van missionale teologie praat sonder om in dieselfde asem te praat van trinitariese teologie en die *missio Dei* nie. Die kerk se uitdrukking in en vir die wêreld moet gemodelleer word in God se drie-enige uitdrukking van sy sending in die wêreld deur die geskiedenis soos dit gereflekteer word in die Bybelse getuienis. As sending dan essensieel God se sending is, dan is die Triniteit die fondasie vir missionale teologie (Corrie, 2007:397).

6.2.1 Triniteit

In die strewe van Marken om weg te beweeg van haar identiteit as 'n gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n gemeente met 'n nuwe fokus op God moet die gemeente vra hoe die Triniteit verstaan moet word om iets van die gemeente te verstaan?

In die antwoord op hierdie vraag is dit uiters noodsaaklik dat Marken sal beseft dat die plaaslike gemeente, soos Volf (1998:25) aandui, 'n simbool van die Trinitariese gemeenskap is. Die gemeente moet met ander woorde op dieselfde manier as die Triniteit funksioneer. Dieselfde gesamentlike inwoning en behoort tot mekaar moet in Marken sigbaar wees. Eugene Peterson (2005:6) sê dat die Christelike gemeenskap vroeg al beseft het dat alles omtrent ons, ons aanbidding en leer, luister, onderrig, prediking, gehoorsaamheid en besluitneming, werk en speel, eet en slaap plaasvind in en onder die teenwoordigheid van God die Vader, God die Seun en God die Heilige Gees. Wanneer jy

⁷ Bladsy 3 en 4 onder God; Kerk; Wêreld

trinitaries dink word dit duidelik dat eenheid en verskeidenheid mekaar komplementeer, en nie teenoor mekaar staan nie, want God is in beide gegrond (Volf, 1998:193).

In hierdie strewe na 'n nuwe identiteit moet Marken weer opgewonde raak oor die doop, want dit is in die doop wat die ooreenkoms tussen die kerk en die Drie-eenheid beslag kry. Die doop in die naam van die Vader, die Seun en die Heilige Gees lei gelowiges in gemeenskap met die Triniteit en die geloofsgemeenskap van gelowiges in. Daarom moet die verhouding tussen die mense in die kerk iets reflekteer van die wedersydse liefde vir die persone van die Godheid (Volf, 1998:195).

In hoofstuk 5 is opgemerk dat een van die kenmerke van klein gemeentes soos Marken die saamwees van gemeentelêde is wat altyd as 'n hoogtepunt beleef word. Hierdie aspek kan waardevol wees vir die verstaan van die nuwe identiteit aangesien die saamwees, in die naam van Christus, die kerk beeld van die Triniteit is. Daar is egter beperkings op hierdie analogie want ons het maar 'n gebroke konsep van God. Elke poging om God te begryp is nie 'n poging om Hom ten volle te begryp nie, maar eerder 'n poging om God te aanbid as die onverklaarbare en om Hom in ons lewe te probeer naboots. Tog maak God homself bekend deur die bekende wêreld waarin ons leef. Daarom kan die leer oor die Triniteit Marken help om haar nuwe identiteit te beskryf (Volf, 1998:197-198).

Die verhouding van die persone in die Triniteit kan egter nie dieselfde wees as die verhouding van die mense nie. Dit kan wel as 'n analogie gesien word. Die eskatologiese relevante vraag is hoe NG Gemeente Marken kan ooreenstem met die Triniteit in die geskiedenis (Volf, 1998:199-200).

Volgens Volf (1998:200) verskil die Weste en die Ooste se Trinitariese teologie daarin dat die Weste die eenheid van Goddelike wese as primêr beskou en die Ooste weer klem lê op die drievoudigheid van die Goddelike persone. Hy neem as vertrekpunt die ooreenkoms tussen die kerk en die gemeenskap van goddelike persone, die onderlinge verhoudinge, as analogie.

Teenoor die bogenoemde standpunte moet 'n mens egter Moltman se siening, dat die drie persone beide die verskille en die eenheid van die Triniteit bepaal, handhaaf. God is in sy wese drie persone wat in gemeenskap met mekaar leef. Marken kan egter nie gelyk aan die universele kerk wees nie omdat dit nie identies aan die eskatologiese kerk kan wees nie. Omdat die drie persone van die Triniteit nie identies is nie, kan verskillende gemeentes nie identies wees nie. Daar is 'n *perichoresis*⁸ van die drie persone (Volf, 1998:202).

As 'n mens die Drie-eenheid wil gebruik om iets van Marken se nuwe identiteit te verstaan moet jy as vertrekpunt nie die drie persone neem nie, maar die verhouding waarin die Triniteit met mekaar staan. Eugene Peterson (2005:7) noem dat die Triniteit nie net 'n manier is om God te probeer verduidelik of te definieer in terme van abstraktheid nie, maar dat dit 'n getuigenis is van God wat Homself openbaar as persoonlik en in verhoudings (Volf, 1998:203).

Die persone van die Triniteit en verhoudinge kan nie geskei word nie, maar jy moet tog 'n onderskeid tussen hulle maak. Volf (1998:205) verwys na Moltman wat beklemtoon dat daar geen persone sonder verhoudinge is nie, maar daar is ook geen verhoudinge sonder persone nie. Persoon en verhoudinge komplementeer mekaar. Die drie persone is subjekte, hulle is verskillend maar staan met mekaar in 'n wedersydse verhouding en kan nie sonder hierdie onderlinge verhoudinge bestaan nie. Elkeen manifesteer in eie persoonlikheid en bekragtig die ander persone deur hulle onderlinge verhoudinge van gee en ontvang.

⁸ *Perichoresis* – "God's essential mutual interiority" – Die verhouding tussen die verskillende Persone van die Drie-Eenheid beklemtoon dat God ten diepste 'n gemeenskap is (Nel, 2009:2). In hulle wedersydse gee en ontvang is die persone van die Triniteit nie net interafhanklik van mekaar nie, maar ook wedersyds inwonend en word ook na verwys as *Perichoresis*. *Perichoresis* dui dus op die omgekeerde inwoning van die persone van die Triniteit. In elke Goddelike persoon as 'n subjek, woon die ander persone ook in, maar op so 'n manier dat hulle nie hulle eie persoon verloor nie. Daar is met ander woorde 'n oorvleueling van persoonlikhede sonder om hulle onderskeiding te verloor (Volf, 1998:208). Eugene Peterson (2005:44) verwys na Karl Barth in hierdie verband wat sê die drie persone het 'n gemeenskaplike inwoning op so 'n perfekte manier dat die een in die ander twee is, soortgelyk as wat die ander twee in die een is, maar dat dit tog drie persone met een goddelike identiteit is.

Net soos die Triniteit kan Marken ook nie in isolasie van mekaar leef nie. Die gemeentede word gekonstitueer as onafhanklike persone wat glo deur hulle verhoudinge met ander Christene, en dit word bevestig deur hulle wedersydse gee en ontvang. Christene leef dus van en vir mekaar. Anders as God kan gelowiges egter los van mekaar en selfs in haat teenoor mekaar leef. Daar bestaan egter 'n onderskeid tussen die mens en trinitariese verhoudinge (Volf, 1998:207).

Marken kan in sy nuwe identiteit nie los leef van die gemeenskap van ander Christene nie. Verlossing het 'n onvermydelike kerklike struktuur en in daardie sin is daar ooreenkomste tussen die verhoudinge van die Triniteit en die kerklike mens. Dit verskil van Triniteit op twee terreine:

- a) Mense is nie van nature in gemeenskap met mekaar nie, maar bly bymekaar deurdat elkeen 'n wilsbesluit daartoe moet maak.
- b) Dit kan alleen op 'n baie gebroke manier heenwys na die gemeenskap van die Triniteit. Dis altyd op pad na die eskatologiese volmaaktheid.

In die strengste sin van die woord kan die leer van *perichoresis* nie op die mens van toepassing gemaak word nie. Selfs die inwoning van God in die mens is op 'n ander vlak. Dit kan nie wedersyds wees in die volle sin van die woord soos by die Triniteit nie. Die Heilige Gees kan in ons woon, maar ons kan nie in die Persoon van die Gees woon nie. Op gemeentevlak kan alleen die inwonende persoonlike karaktertrekke ooreenstem met die van die Triniteit. Die Heilige Gees kan gelowiges vir mekaar oopmaak en daardeur word die gelowiges een. Hierdie eenheid moet egter sigbaar word in die persoon se lewe (Volf, 1998:210).

Daar is 'n onderlinge gee en ontvang by gelowiges wat 'n onderlinge gemeenskap voorveronderstel. Die gemeenskap (om in verhouding met mekaar te staan) van gelowiges gaan hulle eenheid vooraf, want as ek geïsoleer is van ander mense, kan ek nie van hulle iets ontvang of iets aan hulle gee nie. Die *perichoresis* van mense kan nie plaasvind nie, dus op watter vlak moet ons ons eenheid verstaan? Die eenheid van Marken is daarin geleë dat Christus deur sy Gees in die gelowiges woon, en daarmee saam die ander persone van die Triniteit ook. Dit is hierdie inwoning van die Gees wat gelowiges saamsnoer as een kerk en wat dit laat ooreenstem met die Triniteit. Deur die Gees behou mense egter hulle uniekheid en word hulle 'n intieme gemeenskap van onafhanklike mense. So wys dit na die eenheid van die Drie-eenheid (Volf, 1998:212).

Bogenoemde kan dus nie werk as model vir verhouding tussen plaaslike gemeentes nie. Die goddelike *perichoresis* kan dus ook nie op interkerklike vlak werk nie. Die eenheid van die verskillende gemeentes word gevind in die feit dat die Heilige Gees in die lidmate woon wat onderling met mekaar in verhouding staan. Wanneer NG Gemeente Marken oop is teenoor ander geloofsgemeenskappe, selfs al verskil hulle van mekaar, dan verryk hulle mekaar en word hulle meer en meer algemeen. Hulle is reeds algemene/katolieke kerke in die sin dat hulle reeds heenwys na die eskatologiese byeenkoms van al God se mense. Iets van hierdie openheid en eskatologiese heenwysing word reeds sigbaar in die aanbidding van die tweede erediens in Pedi en Engels (Volf, 1998:213).

Die Trinitariese persone en hulle onderlinge verhoudinge funksioneer op 'n *perichoresis* manier. Hulle is inwonend aanwesig in mekaar. God kan dus nie as een Persoon buite die ander persone werk nie, maar werk saam as gemeenskap van die verskillende persone wat in mekaar teenwoordig is. Om dit te kan verstaan moet daar 'n onderskeid gemaak word tussen die konstituering van die persone van die Triniteit en hulle verhoudinge. Die Vader konstitueer die Seun en die Gees. Die Vader is die bron waaruit die Seun en Gees hulle Godheid ontvang, Hy is die grondslag van die Seun en Gees. In hulle onderlinge verhoudinge word hulle bepaal deur hulle onderlinge verhoudinge. Die Vader is die oorsprong van alles. Ook die Seun en die Gees. Laasgenoemde twee kry hulle Goddelikheid van die Vader. Hoe hulle saam bestaan vind grondslag in hulle onderlinge verhoudinge. Binne verlossing staan hulle in 'n wedersydse verhouding met mekaar en speel hulle saam die rol in ons verlossing. Die Vader stuur die Seun en die Gees, tog gee Hy ook alles vir die Seun en verheerlik Hy die Seun. Net so verheerlik die Seun die Vader en gee sy heerskappy terug aan die Vader. Daar is egter geen sprake van hiërgie in die Triniteit nie, en daarom moet Marken in haar nuwe identiteit prosesse en besluitneming in die gemeente nie op 'n hiërgiese manier aanpak nie (Volf, 1998:216-217).

Die NG Gemeente Marken moet ooreenstem met die onderlinge verhoudinge van die Triniteit. Dit is dus 'n netwerk van verhoudinge. Daar kan nie onderskeid tussen ampte en lidmate gemaak word nie, alle lidmate is gelyk (Volf, 1998:218).

Net soos die Triniteit bestaan as Vader, Seun en Gees, bestaan Marken uit al die gelowiges wat elkeen sy eie spesifieke gawe ontvang het, en saam dien almal mekaar. Gemeentelêde staan met mekaar in 'n verhouding van gee en ontvang. Die eenheid word op Trinitariese vlak bepaal deur 'n volmaakte liefde. In die Nuwe Testament word die eenheid van die kerk gevind deur die inwoning van die een Gees in elke persoon. Elke persoon as draer van die Gees neem deel aan die konstitusioneering van die eenheid van die kerk (Volf, 1998:219).

Ten diepste help trinitariese teologie NG Gemeente Marken om te verstaan dat haar identiteit, rol en roeping deur die drie-enige God bepaal word. Marken moet aan God dink as "n Wese-in-gemeenskap" die gemeenskap van Vader, Seun en Heilige Gees. Hierdie "Wese-in-gemeenskap" is die Een wat die gemeente uitnooi om deel te wees van die *missio Dei* (Keifert, 2007:54).

6.2.2 *Missio Dei*

As Marken begin verstaan wat haar identiteit is en waar dit vandaan kom, het dit onmiddellike implikasies vir die agenda van die gemeente, dit waarvoor sy lewe en werk, haar hele bestaansdoel. Die verstaan van haar identiteit skuif dus die vrese oor die voortbestaan van die gemeente ook al verder op die agtergrond. By 6.2.1 is aangetoon dat die identiteit van Marken deur die Triniteit bepaal word. Identiteit bepaal weer roeping. Die vraag: "Wie is God?" is dus nou verwant aan die vraag: "Wat wil God doen?" Wat God wil doen, is immers wat ons as sy beelddraers moet doen op aarde. Teologies word dit verduidelik met die begrip *missio Dei*. Die herkoms en die betekenis van die begrip word in hierdie gedeelte verduidelik sodat die vraag: "Hoe kan Marken voortbestaan?" duideliker beantwoord kan word. Marken sal kan voortbestaan as sy doen waarvoor God haar geskep het. Die vraag is dus: Wat is die *missio Dei* in Marken en haar omgewing?

Met die bespreking van die epistemologie is aangetoon dat die plaaslike geloofsgemeenskap daarna streef om binne hulle situasie die wil van God te onderskei.⁹ Die oplossing vir Marken se vraag oor hoe die gemeente moet deelneem aan God se missionale aktiwiteit is 'n kritiese konstruktiewe dialoog. Hierdie dialoog is begin deur in hoofstuk 2 die konteks van die gemeente te beskryf na aanleiding van 'n kontekstuele analise, in hoofstuk 3 die kultuur van die gemeente te beskryf na aanleiding van die etnografiese navorsing, en in hoofstuk 4 met behulp van die nominale groep tegniek vas te stel wat op daardie stadium in die harte van die gemeente geleef het. Die inligting van hoofstukke 2-4 help ons om in hierdie konstruktiewe dialoog agter te kom wat die *missio Dei* vir Marken inhou.

In ons nadenke oor die *missio Dei* is dit belangrik dat ons mekaar sal herinner dat NG Gemeente Marken nie 'n ander missie kan hê as dié van sy Stuurder nie. David Bosch (1991:390) maak dit duidelik dat daar 'n kerk is omdat daar 'n sending van God is en nie andersom nie. Patrick Keifert se stem kan ook hierby gevoeg word wanneer hy praat van 'n lewe in die werklikheid van die drie-enige God. Sy ervaring is egter dat lidmate selde hulleself beskou of beskryf as 'n gemeente wat deur God versamel is en gestuur word op 'n reis midde-in die werklikheid van die lewende God (Keifert, 2007:53).

Karl Barth was die eerste persoon, sê Guder (2000:19) wat voorgestel het dat die skriftuurlike getuienis geïnterpreteer moet word as 'n rekord van God se sending. Wanneer verstaan word dat sending as 'n beweging van God in die wêreld is en dat die kerk 'n instrument vir daardie sending is, dan word dit duidelik dat Marken ook 'n gestuurde is (Guder, 2000:20).

In 1908 het Martin Kahler profeties gesê dat sending die moeder van alle teologie is (Guder, 2000:21).

Om die vraag te help beantwoord oor die voortbestaan van Marken, is dit vir ons nodig om te weet wat die inhoud van die *missio Dei* is. Die Bybel argumenteer nie oor God se bestaan nie. Dit vertel net bloot die verhaal van God se handelinge in die geskiedenis van die mensdom deur getuienis daaroor

⁹ Bladsy 5 onder "Onderskeiding"

te lewer. Hierdie goeie nuus oor God is gewortel in spesifieke geskiedenis. Behalwe hierdie spesifieke geskiedenis het die Christendom geen algemene boodskap om te verkondig nie. Christelike getuienis is nie die interpretasie van 'n filosofie nie, maar die voortsetting van God se self-openbaring in die menslike geskiedenis (Guder, 2000:29).

God se *missio* is goeie nuus omdat dit histories is, dit was van die begin af ingebed in die geskiedenis en dit hou aan om geskiedenis te wees wat ons hoop definieer. Ons ontmoet God in dieselfde geskiedenis waarin Hy ons deel maak van die verlossingsgeskiedenis ter wille van die wêreld wat hy liefhet. Lesslie Newbigin (1989:128) skryf dat die kerk op twee maniere betrokke is in die geskiedenis. In die eerste plek het die verkondiging van die evangelie ten doel om die wêreld te laat verstaan wat God besig is om te doen in die geskiedenis en tweedens is die getuienis van die kerk in woord en daad 'n verstaan dat die betekenis en doel van die geskiedenis geleë is in 'n persoon, Jesus Christus. As geskiedenis vind God se *missio* plaas in tyd. Dit is egter tyd met 'n doel, tyd met 'n intensie van beweging wat deur God geïnisieer en gestuur word – kairos tyd. Die wêreld in sy tydelikheid is deur God geskep en is die speelveld waarbinne God die *missio Dei* beoefen (Guder, 2000:30).

Die omgee van God, is die motiverende krag van God se *missio*. Beide God se skepping en God se wil om hierdie opstandige skepping te genees is die sterk dryfveer vir die verlossingsgeskiedenis wat plaasvind vanaf Abraham en verder. God word geopenbaar as die een wat omgee vir die armes, die onderdrukte, die swakke en die verstoteling, die beskermder van die weduwees en wese. Die kontekstuele analise van Marken het gewys dat armoede, werkloosheid en ongeletterdheid van die grootste faktore is wat aandag moet geniet. Dit is hier waar die gemeente, wie se identiteit deur die trinitariese God wat omgee bepaal word, ook kan omgee en sodoende kan deelneem aan die *missio Dei* (Guder, 2000:32).

Die omgee van God vir die verlore en opstandige wêreld het gelei tot die menswording van Jesus Christus. Jesus se sending was God se sending en is gekenmerk deur omgee (Guder, 2000:34).

Jesus het verkondig dat die koninkryk van God reeds gekom het, Hy het ook gesê dat die koninkryk van God naby is. Die goeie nuus oor die koninkryk van God is dat dit altyd, op enige moment, gedeeltelik is, dit beklemtoon altyd die een of die ander dimensie van die wonder van God wat in ons midde is. Jesus leer ons oor die koninkryk deur gelykenisse te vertel – die boodskap het egter altyd gefokus op die liefdevolle, genadige uitnodigende realiteit van God in ons menslike geskiedenis. Die gelykenisse skep die radikale nuwe opsie van gehoorsaamheid aan God se heerskappy en dus die betreding van God se koninkryk. Die boodskap van die koninkryk wat reeds gekom het en nog kom vra reaksie en besluitneming aan die kant van diegene wat die boodskap hoor. Dit het direkte implikasies vir die manier van kerkwees in Marken, kerkwees wat al hoe minder fokus op voortbestaan en al hoe meer fokus op aksies en besluite wat die Koninkryk sal dien (Guder, 2000:37).

Waar die goeie nuus oor God ook bekend gemaak is, word die slegte nuus van ons menslike realiteit ook geopenbaar. Die evangelies verwys gedurig daarna dat daar baie was wat nie Jesus se tekens van genesing en herstel verwelkom het nie, hulle was kwaad oor sy outoriteit oor die wet en die tradisies. Dit was baie duidelik dat die boodskap van die koninkryk van God, alles wat hulle as heilig beskou het, direk gekonfronteer het. Jesus het egter nie terug gedeins van hierdie konflik nie. Hy het steeds na Jerusalem gegaan ten spyte van die feit dat Hy gewet het dat sy vyande Hom daar inwag. In Marken se identiteit wat op God fokus en nie op voortbestaan nie help die voorbeeld van Christus die gemeente om risiko's te loop¹⁰ (Guder, 2000:39).

In die uitvoering van sy sending, het Jesus 'n vloekdood aan die kruis gesterf vir sy vriende en sy vyande. Op hierdie punt word die goeie nuus van God 'n probleem vir baie moderne mense. Die goeie van hierdie nuus moet gesoek word in die verandering wat die dood van Jesus meegebring het. Dit is baie belangrik dat ons die profetiese stem van Jesaja 43:4-5 sal inbring waar God bekend maak dat Hy 'n losprys aan die mense sal voorsien omdat Hy hulle liefhet. Dit is duidelik dat Jesus Homself geïdentifiseer het met die lydende dienskneg toe Hy in Markus 10:45 gesê het dat die Seun van die mens nie gekom het om gedien te word nie, maar om te dien en sy lewe as losprys te gee vir baie. Ook met die voetwassing (Johannes 13:1-20) het Jesus prakties gedemonstreer dat Hy gestuur is om sy volgelinge te dien. Marken as 'n gestuurde gemeente, wie se identiteit deur God bepaal word, kan

¹⁰ Vergelyk 7.2.3 op bladsy 74

dus nie anders as om die “ander” te dien nie. ’n Fokus op institusionele voortbestaan dien egter net die “self” (Guder, 2000:42).

Met die opstanding van Jesus uit die dood het die boodskap en die BoodsAPPER saamgesmelt, die Koning en die koninkryk het bymekaar gekom. Die opstanding van die gekruisigde Jesus het die fondasie geword, die absolute goeie nuus wat dan ook die sending van die kerk gevorm het. In die lyding, dood en opstanding van Jesus Christus het God se verlossingsgeskiedenis sy hoogtepunt bereik. Die opgestane Here stuur nou sy dissipels in die wêreld in om sy *missio Dei*, wat die doel en inhoud van sy lewe, dood en opstanding was, uit te voer (Guder, 2000:44-46).

Die *missio Dei* was nog altyd die evangelie, goeie nuus oor God se goedheid wat geopenbaar word in sy Woord deur Israel se ondervinding, wat gelei het tot die hoogtepunt en voltoering in Jesus Christus. Regdeur die getuienisse wat ons in die Bybel vind is dit God wat handelend optree, die inisiatief neem en is God ook die Een wat stuur. Tydens Pase egter, is die verlossing van die wêreld uitgevoer. God se sending word nou breër om ook die hele wêreld in te sluit vir wie Christus aan die kruis gesterf het. Die evangelie van God se liefde wat in Jesus volbring is, moet nou aan elke mens bekend gemaak word (Guder, 2000:47).

Die kern van die *missio Dei* is die kommunisering van die evangelie van Jesus Christus. Jesus se eie bediening met sy dissipels was om die komende kerk toe te rus vir sy sending. Hulle moes saam met Jesus wees sodat hulle gevorm kon word vir die sendingopdrag¹¹ wat hulle sou ontvang en mee moes voortgaan. Hierdie roeping van die dissipels en die kerk het egter betrekking op veel meer as om net siele te wen en sluit die totale agenda van God in (Guder, 2000:51).

In die deelname aan die *missio Dei* mag Marken nooit fokus verloor op die Heilige Gees wat aan die kerk gegee is om haar te bemagtig nie. Vervolgens word aandag gegee aan ’n spirituele teologie wat nodig is vir Marken se voortbestaan.

6.2.3 Spirituele teologie

NG Gemeente Marken se deelname aan die *missio Dei*, word bepaal deur die drie-enige God. Vir Marken se verstaan van die hoe en die waar van haar roeping en vir die sekerheid oor die voortbestaan van die gemeente sal dit help as die lidmate iets verstaan van ’n spirituele teologie.

Eugene Peterson (2005:6) sê ’n spirituele teologie is die aandag wat ons gee aan die lewe, wat ons weet en glo omtrent God. Dit is ’n deurdagte en gehoorsame lewe van aanbidding op ons knieë voor God die Vader, ’n lewe van opoffering op ons voete terwyl ons God die Seun volg, en ’n lewe van omhelsing en om omhels te word deur die gemeenskap van God die Heilige Gees.

Spirituele teologie verteenwoordig die aandag wat die kerk gee aan die behoud van wat ons dink omtrent God in ’n organiese verbintenis met die manier van leef saam met God. Die laaste dekades se belangstelling in spiritualiteit word aangedryf deur ongelukkigheid wat ontstaan as gevolg van ’n ingesteldheid oor die lewe wat of net rasioneel of net onpersoonlik funksioneel beskou word. Daar kom ’n tyd waar ons ’n diep behoefte ontdek om vanuit die hart te lewe wat ons reeds weet in ons koppe en reeds doen met ons hande. Die kerk, wat veronderstel is om ons primêre adres te wees as dit gaan oor God en geestelike dinge, het ons teleurgestel (Peterson, 2005:4).

As gevolg van hierdie geestelike armoede in die algemeen, die tekort aan belangstelling oor wat regtig die meeste saak maak vir ons, het spiritualiteit institusionele strukture ontsnap en is dit nou min of meer loshangend. Die positiewe hiervan is dat die diepte en die karakter van die lewe weer op almal se lippe is. Die nadeel hiervan is egter dat almal ’n spiritualiteit opmaak wat hom of haarself pas (Peterson, 2005:5).

“Triniteit” is die teologiese formulering wat die beste struktuur gee om gesprekke oor die Christelike lewe in verband, gefokus en persoonlik te hou. “Triniteit” is ons mees intellektuele manier om oor God te dink. “Triniteit” is ’n getuienis dat God homself openbaar as persoonlik en in persoonlike

¹¹ Joh. 20:21

verhoudings staan. Met die beeld van die Triniteit ontdek ons dat ons God nie kan ken deur Hom te definieer nie maar om deur Hom lief gehê te word en om Hom lief te hê (Peterson, 2005:6-7).

As God Homself dan as persoonlik bekend maak, is die enigste manier waarop God geken kan word, deur 'n persoonlike reaksie. Dit is maklik om woorde te gebruik as 'n soort abstrakte waarheid of beginsel, om met die evangelie te werk net as informasie. Triniteit weerhou ons daarvan om juis dit te doen. Deur die evangelie onpersoonlik te maak, word dit nie makliker en meer aanvaarbaar nie. Triniteit dring daarop aan dat God nie net 'n idee of 'n krag of 'n private ondervinding is nie maar persoonlik en Hy kan slegs geken word deur persoonlik te reageer en betrokke te raak (Peterson, 2005:45-46).

Triniteit is 'n voortdurende oproep en uitnodiging om deel te neem in die energieke en aktiewe lewe van God. Frederick Marais (2007:33) sê dat God ons uitnooi om deel te neem aan sy *missio Dei*. Hiervoor skenk Hy aan ons wysheid wat in geloof gebore word. Hierdie wysheid word sigbaar in die verhale van die geloofsgemeenskap en dit is onderskeidend en rigtinggewend van aard. Dit is die wysheid wat verwarring omskep in helderheid.

Wanneer Marken in gedagte hou dat ons nie vir God net toeskouers is nie, maar dat sy hand altyd uitreik om ons in te trek in die Trinitariese aktiwiteite van skepping, redding en gemeenskap dan verskuif die vrae oor voortbestaan al hoe verder op die agtergrond (Peterson, 2005:46).

Skepping:

Ons leef in 'n buitengewone komplekse kosmos. Ons leef in die teenwoordigheid en in verhouding tot miljoene ander lewensvorme. In 'n tyd waar daar nie meer ag geslaan word op die heilige en die kosbare van die kosmos nie, waar alles en almal net gesien word in terme van die funksies wat dit en hulle verrig, is dit nodig dat die kerk in sy roeping sal besef dat die skepping 'n geskenk is wat sy oorsprong in Christus het en in sy volle uitdrukking gekom het in sy geboorte (Peterson, 2005:8).

Wanneer 'n spiritualiteit oor die skepping ontdek wil word, is verwondering die enigste voldoende plek om by te begin. Verwondering hou ons oë oop, dit laat ons met 'n stuk verwagting, en dit laat ons fokus op die lewe wat altyd meer is as wat ons van rekenskap kan gee, die lewe wat altyd ons berekenings oortref en wat altyd meer is as waarmee ons vorendag kan kom. Sonder verwondering is ons benadering tot die lewe 'n selfhelp projek (Peterson, 2005:52;123).

Die Genesis verhale van die skepping begin met die "hemel en aarde" maar dit was eintlik maar net 'n opwarmsoefening vir die hoof item, die skepping van die menslike lewe, man en vrou wat na die beeld van God geskape is. Die mens, man en vrou, lewe met die asem (Gees) van God. As jy na die skepping wil kyk in sy volste glorie, kyk na 'n persoon, kyk na 'n mens. Die skepping as God se geskenk van lewe en die toestand nodig vir lewe, ons lewe, kry 'n hoogtepunt in die geboorte van Jesus. Die geboorte van Jesus verskaf die kerugmatiese fokus om te kan ontvang, betrokke te kan raak, en deel te kan neem in die skepping, om die skepping te kan leef en nie om dit net te gebruik of om dit as vanselfsprekend te aanvaar nie (Peterson, 2005:53).

Dit impliseer dat Marken ook in verwondering sal leef en nie op voortbestaanskewessies sal fokus nie. Ons het die wonderlike voorreg om in die Bosveld te kan leef en 'n fokus op die lewe wat altyd meer is as wat ons kan droom is veronderstel om vir Marken 'n "maklike" een te wees. Die fokus op die skepping gee aan die gemeente die ruimte om te kan deelneem, te kan gee en te kan ontvang. Elemente wat nodig is vir 'n selfverstaan.

Redding:

Marken moet ook onthou dat ons deel van die geskiedenis is waarin sonde en dood, swaarkry en pyn, teleurstelling en verlies, rampe en boosheid 'n groot rol speel. In ons tyd waarin tegnologiese ontwikkeling alles sal regmaak en verbeter. Ons slaag nie daarin nie, die afgelope eeu word gekenmerk as die eeu waarin die meeste moord en doodslag nog ooit gedokumenteer is. Ons het hulp nodig. In sy beoordeling van die geskiedenis moet die kerk nooit fokus verloor dat die geskiedenis sy definitiewe betekenis kry in die lewe, lyding, sterwe en opstanding van Jesus Christus en die verlossing wat daaruit voortspruit nie (Peterson, 2005:9).

Die skepping is wonderlik, maar die geskiedenis is 'n gemors. Vanaf ons geboorte bevind ons onself in 'n wêreld waar dood en doodgaan deel van elke dag is. As ons weergebore word, tot geloof in Jesus Christus kom, is dit nog steeds dieselfde wêreld. Die grootste gebeurtenis in die geskiedenis is die lyding en sterwe van Jesus Christus. In die vorige paragraaf het ons gesien dat die geboorte van Christus aan ons die toegang tot die skepping verskaf, op dieselfde manier verskaf Christus se sterwe aan ons toegang tot die geskiedenis. Die lewe van Jesus is nie 'n gelukkige storie nie, ook nie 'n sukses storie nie. Dit is 'n verlossing storie (Peterson, 2005:136-137).

Hierdie verlossing storie speel af in geskiedenis. 'n Geskiedenis waarin God Homself bekend maak in die dood van Jesus as Hy alles omarm wat verkeerd geloop het in die lewe. Deur middel van sy opofferende dood red Hy die wêreld en maak Hy ons deel van die redding (Peterson, 2005:147).

Die historiese belang en die eindelose persoonlik gevolge van redding kan nie genoeg beklemtoon word nie. Ons sien en ervaar dat God aan die werk is, maar ons sien dit in fragmente. Dit is verstaanbaar dat ons redding reduceer tot enkele gebeure, maar ons moet waak daarteen (Peterson, 2005:169).

Marken het in verband met die geskiedenis 'n eie storie om te vertel. Twee plaasaanvalle¹² die afgelope tyd getuig van 'n wêreld waarin pyn en hartseer deel van elke dag is. Wanneer hierdie gebeure binne die raamwerk van die lewe, lyding, sterwe en opstanding van Jesus Christus en die verlossing wat daaruit voortspruit geplaas word, sal dit die gemeente ook help om die voortbestaan van die gemeente in die lig van God se bemoeienis met mense te verstaan.

Gemeenskap:

Die vorige twee punte onder skepping en redding vertel van 'n pragtige maar tog gevaarlike wêreld. Hierdie punt wil ons herinner dat ons deel is van die wêreld, ons kan nie daarvan ontsnap nie. Daar kan ook nie volwassenheid in die spirituele lewe, gehoorsaamheid aan Jesus of heelheid in die Christelike lewe bereik word, sonder om die gemeenskap te omarm nie (Peterson, 2005:226).

Die Christelike lewe word geleef saam met ander en vir ander. Niks kan alleen of net vir jouself gedoen word nie. In hierdie tyd waar individualisme hoogbloei ervaar is dit maklik om te aanvaar dat ek net moet doen waarvoor ek verantwoordelik is. Om egter op jouself aangewese te wees of om selfsugtig te wees, het geen gronde in 'n spirituele teologie nie. Die kerk is 'n gemeenskap geplaas wat gevorm is deur die Heilige Gees, ons moet ten volle deelneem in alles wat die opgestane Christus is en doen. Ons moet 'n opstandingslewe leef (Peterson, 2005:9).

Waar die vorige twee punte (skepping en geskiedenis) heenwys na Jesus se geboorte en sy sterwe onderskeidelik, verwys hierdie punt na Jesus se opstanding. Dit is belangrik dat ons in hierdie verband mekaar daaraan sal herinner dat Jesus nie Homself uit die dood opgewek het nie, die Heilige Gees het Hom opgewek (Peterson, 2005:231).

Hoe meer ons betrokke raak waar God reeds besig is (*missio Dei*), hoe meer kom ons agter dat dit nie ons is wat die dinge laat gebeur nie. Hoe meer ons deelneem in God se werk soos dit geopenbaar word in Jesus Christus, hoe meer word daar gedoen aan ons en hoe meer word daar gedoen deur ons. Hoe meer ons die opstandingslewe leef, hoe duideliker word dit dat ons nie op ons eie is nie. Hierdie opstanding is intens en persoonlik in verhouding met die Vader, Seun en Gees en dit verbind ons ook aan broers en susters wat ons nie eers geweet het ons het nie. Ons is deel van 'n gemeenskap waarvan ons nie gekies het om deel te wees nie, maar wat moontlik gemaak is deur die opstanding van Jesus Christus (Peterson, 2005:231).

Spirituele formasie is primêr wat die Heilige Gees doen, en dit is die vorming van 'n opstandingslewe in ons. Spiritualiteit kan gelyk gestel word aan die Heilige Gees wat Jesus in ons herkonstrueer (Peterson, 2005:237).

Vir Marken het die gemeenskaplike karakter van die kerk soos dit hier uitgelig word die implikasie dat die gemeente nie anders kan as om weg te beweeg van 'n voortbestaansvraag nie. Die vraag oor die

¹² Die aanvalle het plaasgevind op 19 Sept. 2010 en 30 Okt. 2010 onderskeidelik. In albei gevalle was lidmate van NG Gemeente Marken die slagoffers.

voortbestaan van die gemeente fokus op die self en dit het geen gronde in 'n spirituele teologie nie. Die fokus moet verskuif van die self na 'n deelname in die *missio Dei* en in die proses sal die gemeente besef dat ons nie op ons eie is nie. Die verskuiwing van hierdie fokus kan net gebeur wanneer Marken erns maak met geloofsonderskeiding.

6.3 Geloofsonderskeiding

6.3.1 Inleiding

Uit die epistemologie¹³ kan afgelei word dat die oplossing van Marken se vraag oor hoe om deel te neem aan die *missio Dei* in 'n kritiese korrelatiewe dialoog lê. Die proses is gelyktydig rasioneel en 'n misterie. Dit is 'n twee dimensionele eksegeese van die Woord en die wêreld wat plaasvind in die samekoms van gelowiges wat aktief vertrou dat God teenwoordig is en leiding gee.

Die proses is begin deur in hoofstuk 2 die konteks van die gemeente te beskryf na aanleiding van 'n kontekstuele analise, in hoofstuk 3 die kultuur van die gemeente te beskryf na aanleiding van die etnografiese navorsing, in hoofstuk 4 met behulp van die nominale groep tegniek vas te stel wat op daardie stadium in die harte van die gemeente geleef het, en in hoofstuk 5 die eiesoortigheid van Marken te beskryf. Die inligting van hoofstukke 2-5 help ons om op hierdie punt in die geloofsonderskeidende proses 'n antwoord op die vraag te kry na wie die drie-enige God Marken stuur.

Marken moet in gedagte hou dat geloofsonderskeiding nie 'n tegniek is nie! Dit is nie 'n vinnige oplossing vir die gemeente se voortbestaansvraag wanneer ons eie planne misluk of opgeraak het nie. Frederick Marais (2007:35) sê na aanleiding van Filippense 2:5-11 *“Geloofsonderskeiding gaan ten diepste oor 'n keuse vir selfontlediging, diensbaarheid, om te kies vir die kruis. Geloofsonderskeiding is daarom 'n geloofsgewoonte of 'n manier van dink. Telkens wanneer ons oor sake nadink, die Woord lees met die doel om so weer op Christus se spoor te kom, kies ons om die kruis konkreet te maak in ons lewe. Geloofsonderskeiding is om saam te luister en die geduld aan die dag te lê om saam, luisterend, op die Here te wag.”*

Marken se voortbestaan is dus gekoppel aan die vermoë van die lidmate om geloofsonderskeidend in te skakel by die drie-enige God se *missio Dei*.

6.3.2 Vertrekpunte vir geloofsonderskeiding

Die drie-enige God is die Een wat die inisiatief neem in die skepping, ook in die verlossing en onderhouding daarvan. Geloofsonderskeiding is 'n proses waarin die geloofsgemeenskap vertrou op die inisiatief van die Heilige Gees wat die gemeenskap lei om God se wil te ontdek en sodoende deel te neem aan God se *missio Dei*. Geloof in die drie-enige God is die alles oortreffende vertrekpunt van geloofsonderskeiding, Die oorgawe aan God, om opnuut gebore te wees maak nuwe dimensies van misterie, wonderwerke, mites en geloof oop (Hendriks, 2004:30).

Die Woord van God het 'n integrale plek in hierdie proses omdat dit die getuigenis is van die geloofsgemeenskap wat God se meelewing ervaar het binne 'n verbondsgemeenskap. Hendriks (2004:31) verwys hier ook na Hanson wat noem dat die Bybel nie geïnterpreteer moet word as 'n statiese outoriteit wat 'n versameling wette en waarhede bevat nie. Die Bybel is die getuigenis van feilbare mense in verskillende kontekste. 'n Geloofsgemeenskap is nie 'n argief waar lede aantekeninge bestudeer van antieke gebeure nie en dit is ook nie 'n instituut wat verbygaande strukture naboots nie. Dit is 'n gemeenskap wat deelneem aan die voortgaande drama, wat geïniseer en gelei word deur die lewende drie-enige God.

¹³ Bladsy 5 onder “Onderskeiding”

Hendriks (2004:31) in sy verwysing na Hanson noem dat die konteks waarin die geloofsgemeenskap God se leiding, perspektief en bemagtiging ontvang en teologiese verstaan en onderskeiding moontlik maak, die samekoms van hulle is wat aanhou om in die gemeenskap met God te leef. Hy verwys in hierdie verband ook na Leslie Newbigin waarin hy sê dat slegs diegene wie se lewe ingetrek word in die voortdurende aktiwiteit van God kan dit verstaan.

Teologie kan dus nie 'n abstrakte akademiese dissipline wees wat los staan van Marken se lewe en worsteling om God se wil te onderskei in sy voortgaande aktiwiteit nie. Geloofsonderskeiding vind plaas in 'n geloofsomgewing waar persoonlike geloof geïntegreerde geloof is, geïntegreer in verhoudings, in 'n gehoorsame missionale gemeenskap (Hendriks, 2004:31).

Geloofsonderskeiding het ook 'n ekumeniese dimensie. Dit is nodig vir Marken met haar voortbestaansvraag om in gedagte te hou dat die gemeente nie los staan van vorige en huidige geloofsgemeenskappe nie en dat dit lei tot diversiteit en eenheid. Die diversiteit is as gevolg van die feit dat daar baie geloofsgemeenskappe regoor die wêreld was en nog steeds is. Die eenheid word gevind in die gemeenskap met God en daarom is die veronderstelling dat onderskeiding moet plaasvind met die realisering van hierdie eenheid (Hendriks, 2004:31).

Die onderskeiding wat nodig is vir Marken se deelname aan God se *missio Dei*, is gekoppel aan aanbidding. In die deelname aan die sakramente fokus 'n geloofsgemeenskap op God van wie alle goeie dinge afkomstig is. Aanbidding is 'n aktiewe deelname aan 'n korrelatiewe hermeneutiese gebeure waarin die drie-enige God se misterieuse leiding aktief teenwoordig is (Hendriks, 2004:31-32).

'n Uitsers belangrike vertrekpunt vir geloofsonderskeiding is dat geloofsonderskeiding net kan plaasvind as daar geen sekondêre belange voor God se *missio Dei* geplaas word nie. Voorbeelde van sulke sekondêre belange is: kerke se fokus op institusionele strukture, kerkregtelike wette en regulasies. Nasionale en politieke ideologieë, asook persoonlike belange soos status, mag finansiële gewin en fisiese sake is tipiese belange wat baie keer die primêre fokus en aandag kry en in die pad staan van God se missionale aktiwiteit. Indien die voortbestaansvraag van Marken institusionele strukturele oorwegings het sal geloofsonderskeiding nie kan plaasvind in die gemeente nie (Hendriks, 2004:32).

Die hoogste doelwit van die mens is om God te loof, aanbid en te eer in jou persoonlike lewe sowel as in die gemeenskap en in organisasies. Ons en ons gemeenskappe en organisasies wat in ons eie klein onafhanklike koninkrykies leef moet in lyn kom met God se sending en eer. Die oomblik wanneer ons eie agendas en voortbestaan bedreig word, fokus ons net op ons self en nie op God nie (Hendriks, 2004:32).

Marken wat worstel met 'n voortbestaansvraag moet rekening hou met die vertrekpunte van geloofsonderskeiding. Die strewe na 'n missionale identiteit wat fokus op God is direk afhanklik van hierdie vertrekpunte. Sodra die gemeente fokus op voortbestaan en nie op God en die *missio Dei* nie word die self gedien en nie die Koninkryk nie. Geestelike dissiplines is van groot hulp wanneer ons so op God fokus.

6.3.3. Dissiplines

In die inleiding van hoofstuk 6 onder 6.1 is daar melding gemaak van die identiteit van die NG Gemeente Marken wat besig is om te skuif en dat daar tereg gevra kan word hoe dit gebeur? Die antwoord oor hoe die identiteit van 'n gemeente skuif is gegee in hoofstuk 1 met die beskrywing van die epistemologie. Marken het al hoe minder op haar voortbestaan en al hoe meer op God begin fokus. Die fokus op God het in die voorafgaande paragraaf ook ter sprake gekom en is daar aangedui dat geestelike dissiplines nodig is om ons te help om op God te fokus en nie op die self en die voortbestaan van die gemeente nie. Vir die voortbestaan van Marken is dit belangrik dat die fokus al hoe meer op God en die *missio Dei* sal val en die dissiplines is essensieel om hierdie fokus te behou en te verskerp.

Hier onder volg 'n opsomming uit die literatuur van die mees essensiële dissiplines wat Marken sal help om te fokus op God en nie op haar voortbestaansvraag nie. Die dissipline van *Lectio Divina* (Wandel in die Woord) word reeds met groot vrug in die gemeente by verskeie geleenthede gebruik.

Die risiko's wat die kerkraad bereid is om te loop is direk toe te skryf aan hierdie dissipline¹⁴. Marken het ook erns begin maak met die dissipline van *Examen* (Wandel in die wêreld) en die Bybelkor kursus oor Johannes 4 wat handel oor die vrou by die put het die afgelope jaar 'n groot bydra gelewer in hierdie verband. Die voortgaande beoefening van hierdie genoemde twee dissiplines en die beoefening van verdere dissiplines wat nog nie funksioneer in die gemeente nie, soos wat dit hier onder opgesom is uit die literatuur, sal die fokus op God versterk wat nodig is vir die voortbestaan van die gemeente.

1. Aanbidding

Aanbidding is die reaksie op God se uitnodiging om deel te neem aan die perichoretiese dans (vgl. Volf, 1998:208). Dit is 'n manier om in aanvoeling te kom met ons verlange na God. Die dissiplines van aanbidding help met ander woorde Marken om die basiese ritme aan te leer wat nodig is vir die dans waarin ons reageer teenoor God. Ons word met die dissiplines van aanbidding in 'n posisie geplaas om ontvanklik te kan reageer op die Heilige Gees se bewegings en uitnodiging (Calhoun, 2005:25).

Mense het baie verwagtings van predikante, maar soos wat Eugene Peterson (1987:65) ook agtergekom het, niemand verwag van die predikant om 'n lewe van gebed te leef en te beoefen nie. Tog lê gebed in die hart van die roeping wat ons het. Die probleem is dat ons te besig is, en dit is endemies aan ons kultuur. Ons gee baie aandag aan die verwagtinge van mense, verwagtinge wat nie tyd ken nie. Henri Nouwen (1976:76) skryf oor sy eie ervaring in hierdie verband en noem dat die "*demanding audience*" nie 'n powere vertoning waardeur nie. Peterson (1987:65) is van mening dat hierdie verwagtinge van mense baie keer 'n diep geestelike honger inhou en nie sommer maar net as nietig afgemaak moet word nie. Baie keer gaan dit in hierdie verwagtinge oor lewe en dood en moet 'n mens met wysheid kan onderskei.

Dit is ook nodig dat ons aan die verwagting om met God in gesprek te wees sal voldoen. God verwag van ons dat ons tyd aan Hom sal afstaan, na Hom sal luister, Hom ernstig sal opneem met die werklikhede van hierdie kalenderdag, hierdie fisiese adres. Die verwagting is nie dat ons sal bid sommer so in die hardloop of slegs op versoek nie. Dit beteken dat ons 'n geestelike koninkryk sal binnegaan waar verwondering en aanbidding ruimte het om te ontwikkel, waar ons speel en lekker kry tyd het om te vermeerder. Eugene Peterson (1987:65) vra die vraag of dit enigsins moontlik is vir iemand wat heeltyd moet voldoen aan die verwagtinge van mense.

Dit is moontlik, want die Bybel maak voorsiening daarvoor en die naam daarvoor is die Sabbat. Hierdie een enkele daad om 'n Sabbat te onderhou help predikante meer as enigiets anders om die ritme van doen en reageer aan te leer sodat die verwagtinge van mense en van God nie in konflik met mekaar ervaar word nie (Peterson, 1987:66).

Die praktyk van die Sabbat moet reg verstaan word. Die Sabbat moet nie kultureel verstaan word nie, dit is 'n Bybelse verstaan. 'n Groot misverstand is dat Sabbat gelyk gestel word aan 'n "afdag". Sabbat beteken stop. Vat 'n blaaskans. Daar is niks heiligs in die woord Sabbat nie. Dit is 'n woord oor tyd en die Bybelse konteks vir die verstaan van die Sabbat is die Genesis week. Die Sabbat is die sewende en laaste dag van die week en God het op hierdie dag gerus na die ses dae se werk wat Hy gedoen het (Peterson, 1987:67).

Dit is ook van groot hulp as ons verstaan dat in die Joodse denke die dag eintlik begin met die aand. In Genesis 1 lees ons dan ook dat dit aand was en môre, dit was die eerste dag, dit was aand en dit was môre, dit was die tweede dag. Dit gaan oor meer as net idiomatiese taalgebruik; daar is 'n duidelike ritme in opgesluit. Die Hebreeuse aand -môre volgorde help ons om in die ritme te kom van genade ontvang. Ons gaan slaap en God begin met sy werk. Terwyl ons slaap ontwikkel hy sy verbond. Ons ontwaak en word geroep om deel te neem in sy kreatiwiteit. Ons reageer in geloof en deur te werk. God se genade is altyd eerste. Ons ontwaak in 'n wêreld wat ons nie gemaak het nie, ontvang verlossing wat ons nie verdien nie. Eugene Peterson verwys na George MacDonald wat geskryf het dat slaap God se manier is om ons die hulp te gee wat Hy nie in ons kan inkry wanneer ons wakker is nie (Peterson, 1987:68-69).

¹⁴ Vergelyk 7.2.3 op bladsy 76 asook die konklusie van die nominale groep op bladsy 80 punt 9 C.

Die twee Bybelse weergawes van die opdrag om die Sabbat te onderhou is identies maar die motivering verskil. Eksodus se motivering is dat die Sabbat onderhou moet word omdat God op die sewende dag gerus het. Die motivering van Deuteronomium is weer dat die Israeliete vir vier honderd jaar in Egipte gewerk het sonder dat hulle 'n dag af was, hulle is nie meer as persone beskou nie maar slawe. Die oomblik wanneer ons mense begin beoordeel in terme van wat hulle kan doen en nie wie hulle is nie, vermorsel ons menslikheid en misken ons die gemeenskap. Om die Sabbat te onderhou is elementêre goedheid (Peterson, 1987:71).

Elke professie het sy sondes waaraan dit skuldig is. Die sonde waarvan predikante daagliks bevryding moet ontvang is die sonde dat predikante die ritme omruil en versteur. In plaas daarvan dat ons werkzaam is in 'n wêreld waar God alles in aansyn geroep het deur sy woord en sy mense vrysprek met uitgestrekte arms, herrangskik ons die wêreld waarin ons die magtige woord van God verkondig en as 'n nagedagtenis vra ons Hom ons woorde te seën. 'n Wêreld waar ons met uitgestrekte arms die onderdrukte help en ons hande oopmaak om die behoeftiges te help en waarin ons God vra om die te help by wie ons nie kan uitkom nie. Dit is dan ook die rede hoekom so min predikante die Sabbat onderhou, ons het die ritme omgeruil. Ons kan nie 'n dag afvat as ons die ritme omgeruil het nie. Dit is vir ons baie moeilik om stil te bly as ons vuur in ons mond het. Om vir 'n hele dag niks te doen nie, terwyl ons die opdrag ontvang het om met dringendheid, tydig en ontydig werkzaam en hulpvaardig te wees, is ondenkbaar. Ons het eenvoudig net nie die tyd om 'n dag af te vat nie. Dit is belangrik dat ons sal raaksien dat dit 'n opdrag is om die Sabbat te onderhou, dit is nie maar net 'n voorstel nie. Dit is net 'n opdrag wat dit sal regkry om ons weg te skeur van ons besige program (Peterson, 1987:72).

By nadere ondersoek sal 'n mens ook vind dat die opdrag om die Sabbat te onderhou 'n gebod is wat deur predikante geminag word. Goeie boodskappe word aan kerkgangers gebring oor die nakoming van die Sabbat, maar ons sluit nie onself daarby in nie. Ons preek nie sommer oor die sewende gebod en maak onself dan skuldig aan die oortreding daarvan nie, tog doen ons dit met die vyfde gebod (Peterson, 1987:72).

Sabbat is tyd en ruimte waarbinne ons onself distansieer van ons eie besige programme sodat ons kan sien wat God gedoen het en nog steeds doen. As ons nie op 'n gereelde basis ophou om net vir een dag op te hou werk nie, neem ons onself heeltemal te ernstig op (Peterson, 1987:73).

Dit is nie 'n komplekse gebeurtenis om die Sabbat te onderhou nie. Soos wat Eugene Peterson sê, ons kies eenvoudig 'n dag van die week, volgens hom het Paulus in Romeine 14:5-6 gedink dat enige dag van die week sal deug, en hou op met ons werk. Wanneer ons die bepaalde dag van die week gekies het moet ons dit ook beskerm want dit gebeur instinktief dat ons werksdae se gewoontes die oorhand kry. Dit is nie 'n dag waarop ons enigiets nuttigs moet doen nie, 'n dag wat homself moet regverdig nie. Dit is nie maklik om 'n dag in te gaan wat bestem is om leeg en sonder enige nuttige tyd te wees nie, en dit moet beskerm word, want ons het mos geleer tyd is geld (Peterson, 1987:80).

Die dag is 'n dag wat eenkant gehou word vir alleen wees en stilte. Nie om iets te doen nie, net om daar te wees. Dit is nie 'n produktiewe dag nie, maar 'n dag om te kyk en gereed te wees om te reageer oor wat God gedoen het. Dit is egter ook nodig dat die Sabbatsonderhouding met die gemeente gekommunikeer word. Die gemeente se hulp is nodig sodat die Sabbat ook deur die predikant onderhou kan word en daar moet nie op daardie dag aanspraak gemaak word op sy tyd nie. Een van die maniere waarin God voorsien het sodat ons bewus van Hom sal bly en sal reageer teenoor Hom as die middelpunt en die bepalende faktor van ons lewe is deur die Sabbat te onderhou. Sodoende kom ons weer in ritme. Met die ritme wat weer herstel is, ontdek ons sonder dat ons dit regtig bedoel het, dat ons weer tyd het om te bid (Peterson, 1987:81-83).

2. Om myself oop te maak vir God

Om oop en ontvanklik te wees vir ander gebeurtenisse nie van self nie en vra intensionele optrede. As dit waar is van verhoudings met mense, des te meer wanneer ons bou aan ons verhouding met God. Om intensioneel op te merk wanneer en waar God aan die beweeg is, het te doen met 'n leerproses in die geestelike reis waar die waarheid omtrent onself bydra tot 'n meer outentieke verhouding met die drie-enige God. *Examen* en die hou van 'n joernaal help ons om intensioneel te let op waar God besig is in ons lewe (Calhoun, 2005:47).

(i) **Examen**

Examen is die praktyk waardeur 'n mens rigting vind vir die lewe. Dit is 'n gebed van ondersoek van die bewussyn en verskaf aan ons 'n manier om bewus te word van waar God opgedaag het in ons dag. Dit is 'n praktyk wat ons aandag vestig op gebeure wat ons normaalweg in ons besige dag nie sou opmerk nie. *Examen* vrae help ons om aandag te gee aan ons geestelike welstand, die reaksies van ons liggame en ons emosionele bagasie. Dit help ons om die dinge in ons lewe raak te sien wat lewe gee en wat lewe beperk. Wanneer hierdie dinge eers aan ons bekend is, word dit deel van ons voortdurende interaksie met God in gebed (Calhoun, 2005:53).

Die mooi en die moeilike in ons lewe, verhoudings en beroep kan deur *Examen* oop gemaak word. Dit is 'n nuttige manier om te reflekteer op 'n mens se eie, maar ook saam met groepe oor wat God besig is om vir ons te sê deur 'n vergadering, klas, ete, verhouding of konflik (Calhoun, 2005:53).

Die volgende vrae is voorbeelde van *Examen* vrae (Calhoun, 2005:53).

- a) Vir watter oomblik in die dag is jy die meeste dankbaar? Vir watter oomblik van die dag is jy die minste dankbaar?
- b) Waar het ek vandag die meeste liefde gegee en ontvang? Waar het ek vandag die minste liefde gegee en ontvang?
- c) Watter deel van my dag het die meeste lewe gegee? Watter deel van my dag het die lewe bedreig?
- d) Waar het ek vandag die naaste aan God en aan ander gevoel? Waar het ek vandag die verste van God en ander gevoel?
- e) Waar was ek vandag bewus dat ek die vrugte van die Gees uitleef? Waar was daar vandag 'n afwesigheid van die vrugte van die Gees?

Die volgende is kort riglyne vir die gebed van selfondersoek (*Examen*) en voorbeelde van vrae wat toegepas kan word (Hendriks, 2008).

A. **Kom tot rus**

- Gaan sit op 'n plek waar jy stil en rustig kan wees
- Kom tot rus en verlustig jou in die stilte
- Dink aan God; aanbid Hom en gee jouself aan Hom oor; vra dat Hy die stilte sal vul soos Hy dit goed dink
- Bely jou gebrekkige konsentrasie en dwalende gedagtes voor Hom.

B. **Gaan terug op jou spoor**

- Voorraad opname:
Dink terug aan die pas afgelope dag. Wat het jy alles gedoen?
- Die ondersoek van bewussyn ("consolation"):
Watter oomblikke vandag was tye waar die Here aan die werk was – oomblikke van lig, lewe, vryheid, vrede, vreugde, dankbaarheid, vrug?
- Die ondersoek van die gewete: Om jou te help ontdek waar jou lewe heling, vergifnis en verandering nodig het ("desolation")
Watter oomblikke vandag het ek weerstand gebied teen God – oomblikke van donker, doodsheid, dwang, onvrede, swaarmoedigheid, ondankbaarheid, droogheid?

C. **Afsluiting**

- Vind vir 'n rukkie bloot rus in die feit dat jy nou in God se teenwoordigheid is.
- Dank Hom vir wat Hy nou vir jou gegee het.

(ii) **Om joernaal te hou**

Om joernaal te hou help 'n mens om aandag te gee aan ons lewens. Dit is 'n manier om ons ondervindings en ervarings aan mekaar te weef in 'n vorm wat getuienis lewer oor die toestand

van ons siel. In die bladsye van die joernaal, in die privaatheid van die oomblik, kan tentatiewe stappe geneem word waar die waarheid omtrent onself, ons seerkry, idees en worstelings voor God gebring kan word. Oor tyd heen kan in die joernaal gesien word dat sekere temas na vore begin tree. Die joernaal is 'n manier om die reis saam met God vas te lê. Dit wys hoe ons ons identiteit as dissipels van Christus ervaar deur die hoogtepunte en laagtepunte van die lewe. Daar is nie 'n regte of 'n verkeerde manier van joernaal hou nie en dit is ook nie nodig om elke dag of selfs elke week joernaal te hou nie. Die belangrikste is dat jy joernaal hou en dat dit gedoen word in 'n ritme wat by jou lewensstyl pas. Dit wat ons by God hoor in *Lectio Divina* is 'n goeie voorbeeld waarvan joernaal gehou kan word. Met die hersiening van wat jy gehoor het sal sekere temas ook later na vore kom.

3. Geestelike leiding:

Ons kultuur het ons gekondisioneer om mense en situasies soos joernaliste te benader, om die groot prentjie raak te sien, die krisis uit te buit, die alledaagse uit te sny en om net aandag aan die betowerende te gee. Die Bybel en pastorale tradisies leer ons egter dat ons 'n ander benadering moet volg; sien die klein dingetjies raak, hou aan met die alledaagse, en waardeur die onbekende (Peterson, 1987:149).

Geestelike leiding is daardie aspek van die bediening wat 'n absorberende toegewyde oplettendheid ontdek en ontwikkel vir die alledaagse dinge van die lewe. Dit vind plaas wanneer twee mense ooreenkom om hulle volle aandag te gee aan wat God besig is om te doen in een van hulle of albei se lewe en dan daarop ingestel te wees om in die geloof te reageer (Peterson, 1987:150).

Ongelukkig is dit waar dat geestelike leiding op die agtergrond van die bediening geskuif het. Dit is eintlik ironies dat baie mense bloot aanvaar dat predikante die hele tyd geestelike leiding gee: om mense te leer om te bid, om gemeentelike te help om die teenwoordigheid van genade te kan onderskei in gebeurtenisse en gevoelens, om die teenwoordigheid van God te kan bevestig in die hart van die lewe; om saam met mense te soek na lig in die donker tye van die lewe. Predikante doen dit egter nie die meeste van die tyd nie, of naastebly genoeg nie. Geestelike leiding beteken dat ons met erns en met dissipline en verbeelding aandag sal gee aan wat anders as alledaags afmaak. 'n Geestelike leier sal sy volle aandag gee aan 'n opmerking soos: "Bid vir my" (Peterson, 1987:151).

Geestelike leiding is gemoeid met 'n persoon se werklike ervaring in sy verhouding met God. Godsdienstige ondervinding is noodsaaklik, so noodsaaklik soos wat kos se bestanddele nodig is vir kookdoeleindes. Sonder die bestanddele kan daar nie gekook word nie, sonder godsdienstige ervaring kan daar nie geestelike leiding wees nie. Geestelike leiding kan dan gedefinieer word as die hulp wat een Christen aan 'n ander een gee wat dit dan vir daardie een moontlik maak om aandag te gee aan God se persoonlike gesprekke met hom of haar, om dan te reageer teenoor hierdie persoonlike God wat met ons kommunikeer, en om te groei in die verhouding met hierdie God. Die fokus van hierdie soort geestelike leiding val op ervaring en ondervinding, nie op idees nie, spesifiek op godsdienstige ervaring (Barry & Connolly, 1982:8).

In Geestelike leiding word daar gefokus op 'n proses waarin persone gehelp word om, (i) 'n verhouding met God te bou, (ii) om ander te help om hulle bewustelik met God te vereenselwig en om te groei in daardie verhouding, en (iii) en om self 'n geestelike leier te word.

(i) Om 'n verhouding met God te bou.

Dalk word ons genader deur 'n persoon wat op soek is na iets wat sin en betekenis in hulle lewe sal gee, of dalk deur iemand wat 'n sterker en meer persoonlike verhouding met God wil hê, die vraag bly, waar begin 'n mens? Hierdie versoeke dwing ons om fundamentele vrae te vra: Glo ons in 'n God wat regtig met sy mense kommunikeer, sowel as gesamentlik en as individueel? Glo ons dat Hy persoonlik ontmoet kan word en dat 'n verhouding met Hom 'n individu se lewe standvastig kan maak op Hom as Rots? As ons hierdie dinge glo, waar ontmoet mense dan hierdie God? Ons glo dat elke mens God ontmoet in sy eie ondervinding, of dit dan nou saam 'n gemeente is tydens 'n liturgiese diens, of saam met ander, of alleen (Barry & Connolly, 1982:17).

'n Mens kan net 'n rots vind wat nie sal wankel nie deur self die volgende vraag te vra: Ontmoet ek in my eie ondervinding die misterieuse Ander vir wie ek kan sê: "U is die Rots van my redding." In die moderne wêreld waar ongeloof die norm geword het, kan gelowiges twee opsies oorweeg: Die een opsie is om te onttrek uit die samelewing in klein groepies van gelowiges wat mekaar se beleerde geloof versterk. Die ander opsie is om na die hart van die evangelie te gaan, die ondervinding in geloof, hoop en liefde dat Jesus my en die wêreld se Verlosser is en dat ek wil reageer teenoor Hom. Die probleem met die eerste opsie is dat die gelowige sy siel vasmaak op die rug van ander sogenaamde ware gelowiges en nie op die rug van God nie. Die enigste Christelike opsie is die tweede, die rots waarop ons staan kan nie die ondervinding van iemand anders wees nie, dit moet ons eie ondervinding wees (Barry & Connolly, 1982:17).

Hoe kan ek op grond van my eie ondervinding, met sekerheid sê dat ek glo in 'n God wat bestaan en wat deur Jesus Christus my lewe aangeraak het? William Barry en William Connolly (1982:19) gee die antwoord deur te verwys na een van die moderne denkers, Peter Berger wat sê dat hierdie selfde vraag na die menslike ondervinding, die paradoksale plek is waar ons die antwoord sal kry.

Wanneer iemand dan vra vir leiding oor hoe om te bid, is die beste benadering dan om hulp aan te bied wat konsentreer op die godsdienstige ondervinding van die persoon wat die hulp soek. Ons het nie uitgestippelde tegnieke nodig nie en ons het nie nodig om oor heilig te wees nie. Ons het wel 'n Bybelse en 'n teologiese kennis nodig maar die belangrikste is dat ons 'n belangstelling en 'n bereidheid sal hê om 'n godsdienstige ondervinding saam met diegene te ondersoek wat ons hulp kom vra (Barry & Connolly, 1982:20).

Die fokus op godsdienstige ervaring is nie 'n nuwe verskynsel in die geskiedenis van spiritualiteit nie. Dit is so oud soos die Christendom self. Van die vroegste tye af het toegewyde Christene hulle lewe gegrond op hulle ondervinding van God en die bewustelike verhouding wat ontwikkel het na aanleiding van daardie ondervinding. So het die apostels tot geloof in Jesus gekom en Hom vertrou deur hulle ondervinding van Hom. Die apostels se nadenke oor Jesus het ontstaan uit hulle eie ondervinding wat hulle saam met Jesus gehad het. Die dissipels word beskryf as manne wat in die proses was om ondervinding op te doen en hulle was in 'n proses om 'n oortuiging te ontwikkel op die basis van daardie ondervinding (Barry & Connolly, 1982:22).

'n Latere voorbeeld van godsdienstige ervaring in die kerk se geskiedenis, is die van Ignatius van Loyola; sy werk wys dat hy vertroue gestel het in sy ondervinding. Hy het respek gehad vir die gesag van die kerk, maar hy het nie toegelaat dat dit 'n plaasvervanger sal wees vir God se gesprekke met die individu en die reaksie wat die individu kan hê nie. Hy was bereid om op nuwe paaie te waag omdat hy geweet het dat God hom sou lei en ondersteun op hierdie paaie. Sy "*Spiritual Exercises*" wat gebaseer is op die oortuiging dat God in dialoog ontmoet kan word en dat Hy daarin ontmoet wil word, het vir baie generasies as voorbeeld gedien van die Christelike tradisie se aanvaarding van ondervinding en die aanmoediging om met God in dialoog te bly (Barry & Connolly, 1982:27).

(ii) Ons moet mekaar dan ook help om ons bewustelik met God te vereenselwig en om te groei in daardie verhouding.

Dit is belangrik om daarop te wys dat geestelike leiers nie 'n verhouding tussen God en die persoon wat om hulp kom vra skep nie, maar net om die verhouding te bevorder. God het nie iemand nodig om Hom te help om in verhouding met sy mense te staan nie, maar die mens soek hulp om sy verhouding met God verder te ontwikkel (Barry & Connolly, 1982:31).

Wat verstaan ons onder 'n verhouding met God? Daar word in die eerste plek verwys na iets wat bestaan. Dit is reeds vasgestel met die skepping van daardie persoon en die verhouding bestaan selfs wanneer die persoon nie bewus is daarvan nie. Enige persoon wat nie sy pa of sy ma of sy broers en susters ken nie, ervaar 'n gemis wat op een of ander manier duidelik word in sy bewussyn. Net so sal die gebrek aan bewustheid van die God wat in verhouding met ons staan duidelik word op verskeie maniere. Die vrees om alleen gelaat te word met al ons vrese, onvervulde begeertes, en twyfel is dinge wat baie van ons maar somtyds ervaar. Ons sê dit nie altyd vir ander nie, maar dit beïnvloed ons tog. Die gebrek aan bewustheid kan ook positief na vore kom in 'n onverklaarbare verlange om op 'n dieper vlak kontak te hê met die lewe. Ons geloof maak dit aan ons duidelik dat God met ons kommunikeer deur voortdurend ons te herskep en te verlos, of ons dit nou weet of nie. Die lewe self

kommunikeer Hom aan ons. Sonsondergange vertel iets van grootsheid. Vriendskap kommunikeer aan ons die ervaring van lojaliteit en liefde. Stormwinde laat ons beseef dat die natuur nie binne ons beheer val nie. Op hierdie en ander maniere, moet die Christen erken dat God met ons praat (Barry & Connolly, 1982:33).

Dit staan ons egter vry om na God se kommunikasie te luister of nie, en om daarop te reageer of nie. As ons van meditatiewe gebed praat, is dit terselfdertyd 'n bewustheid van hierdie kommunikasie deur God en 'n bereidwilligheid om na Hom te luister en daarop te reageer. 'n Bewustelike verhouding begin wanneer ek kies om te luister en te kyk wat die ander een doen. Nadat ek hierdie keuse gemaak het, kan ek vrylik besluit of ek dan wil reageer of nie. Met meditatiewe of nadenkende gebed word dan bedoel die bewustelike bereidwilligheid en begeerte om na God te kyk en te luister soos wat Hy vir my wil wees en om dan daarop te reageer (Barry & Connolly, 1982:34).

Wat is die belangrikste taak van 'n geestelike leier? Eerstens om die persoon wat gehelp word te help om aandag aan God te gee terwyl Hy Homself openbaar. Tweedens om die persoon te help om sy reaksies te herken en dan te besluit hoe om te reageer teenoor God. Verhoudings ontwikkel alleenlik wanneer die persone wat betrokke is aandag aan mekaar skenk. Ons kan aanvaar dat God na ons kyk en luister, maar ons as mense, as ons wil hê dat die verhouding moet ontwikkel, moet ook aandag gee aan God. Dit is nie 'n komplekse gebeurtenis nie, maar dit is ook nie altyd maklik nie. As mense vind ons dit normaalweg moeilik om aandag te gee aan enige iemand anders en dit is nog moeiliker om aandag te gee aan die misterieuse, onsigbare en almagtige God (Barry & Connolly, 1982:47).

Wat is kontemplasie? Hier word nie na iets misties verwys nie. Dit begin wanneer 'n persoon ophou om totaal gepreokkupeerd is met sy eie belange en toelaat dat 'n ander persoon, gebeurtenis of objek sy aandag verg. Meditatiewe gebed beteken dat 'n mens aandag gee aan, en in 'n sekere sin geabsorbeer word, deur die persoon van Jesus Christus. 'n Meditatiewe houding kan uit so 'n gebed ontwikkel en indien dit gebeur, laat dit jou toe om met gemak en spontaniteit aandag te gee aan die Here terwyl Hy Homself bekend maak in die Skrif, die skepping, jou eie lewe en die lewe van die wêreld, eerder as om Hom net te beskou as 'n agtergrond figuur vir jou eie belange (Barry & Connolly, 1982:48).

(iii) Hoe word iemand 'n geestelike leier?

Dit word algemeen aanvaar dat effektiewe geestelike leiers ontdek word deur die Christelike geloofsgemeenskap. Hulle plaas nie hulleself op die voorgrond sonder dat ander hulle hulp kom opsoek het nie. Omdat predikante duidelik in die kerk uitstaan as geestelike leiers is dit dan gewoonlik hulle wat uitgesoek word as geestelike leiers. Om georden te wees, is egter nie 'n voorvereiste nie. 'n Geestelike leier is iemand wat nie sy innerlike geloofslawe in isolasie weg hou van God se mense (die gemeente) nie. Die gesag van 'n geestelike leier ontstaan basies uit die feit dat hy deel in die geloofslawe van die gemeente wat ervaar dat God met hulle in gesprek is. Dit maak van die geestelike leier in die eerste plek 'n broer of 'n suster van die een wat die leiding soek, en dit gee die eerste bestanddeel wat nodig is vir die informele, niehiërargiese maar kreatiewe atmosfeer wat helpende leiding vandag karakteriseer (Barry & Connolly, 1982:121-122).

Lidmaatskap in die gemeente vorm die primêre basis vir vertroue wat in 'n geestelike leier geplaas word. Die mans en vrouens wat heel waarskynlik die vertroue sal inboesem as geestelike leiers is nie perfekte mense nie, maar hulle is relatief volwasse. Hulle vertoon tekens van mense wat al deel van die lewe is en deel van mense is. Hulle is optimisties, maar nie naïef nie, met goeie humor sonder om 'n grap van alles te maak. Mense wat ook al swaar gekry het in die lewe, maar nie daardeur ondergekry is nie. Hulle het al lief gehad en liefde beleef en weet van die stryd om 'n vriend vir ander te wees. Hulle het vriende vir wie hulle baie omgee. Hulle het ondervinding van mislukkings en sonde, hulle eie en die van ander, maar hulle ervaar vrede met hulleself op 'n manier wat sê dat hulle gered is deur 'n krag wat groter is as die krag van mislukkings en sonde. Hulle is relatief onbevrees vir die lewe met al sy hoogtepunte en laagtepunte (Barry & Connolly, 1982:124).

Dit is ook nodig dat geestelike leiers 'n diep geloof moet hê in die begeerte en die vermoë van God om met sy mense te kommunikeer, nie net as 'n geloofsgemeenskap nie maar ook met individue. Hierdie geloof kan alleenlik ferm wees as dit spruit uit die geestelike leier se eie persoonlike ondervinding met God. Hierdie ondervinding gebaseerde oortuiging lei tot 'n nadenkende houding by leiers wat oop en gretig is om God se weë te ontdek met alle soorte mense. Met die beseef dat hulle eie ondervinding met God beperk is, wil hulle graag meer van Hom weet en verwag hulle om meer van Hom te leer

deur na ander mense se ondervinding van Hom te luister. Die nadenkende houding wat geestelike leiers ontwikkel het deur hulle eie gebede en hulle eie ondervinding van leiding maak dit vir hulle moontlik om meer oop en minder weerstandig te wees teenoor nuwighede en verrassings. 'n Meditatiewe benadering lei ook daartoe dat leiers glo dat die lig die duisternis in ander sal oorkom. Hulle het in hulle eie lewe laagtepunte beleef, donkerte en vrese, maar hulle het ook ondervinding in die redding daarvan. Hulle het ondervinding van God wat eerste liefgehad het en het hulle 'n stille vertroue dat God ook soortgelyke dinge vir ander mense kan doen (Barry & Connolly, 1982:124-125).

4. Om God se Woord te lees

i. Woord:

Eksegese is essensieel in die kerk se verstaan van die Skrif. Predikante word opgelei om dit te kan doen en is baie beter toegerus as vorige generasies om eksegese te kan doen. Alles verloop egter nie altyd so goed nie. Dit help nie dat 'n predikant uitsonderlike eksegetiese tegnieke kan beoefen en daar is nie 'n ooreenstemmende verstaan dat die kerk die lewende God moet hoor praat nie. As eksegese die kerk wil dien en in ooreenstemming moet wees met die roeping van die predikant, dan moet dit nadenkende eksegese wees (Peterson, 1987:108).

Nadenkende of meditatiewe eksegese is nie nuut nie. Dit is die soort eksegese wat deur die kerk se geskiedenis beoefen is. Dit beteken dat die herstel van 'n eksegetiese verleentheid nie innovering is nie, maar herontdekking (Peterson, 1987:109).

Die herontdekking van meditatiewe eksegese begin met die verstaan dat 'n woord, enige woord basies 'n verskynsel van klank is, en nie drukkuns nie. Die meeste woorde in die Skrif het 'n lang mondelinge bestaan gehad voor dit geskryf is. Die enigste woorde wat Jesus; die Woord wat vlees geword het; ooit geskryf het, was in sand en is weggewas met die volgende reën. Alles wat Jesus gesê het wat nodig was vir die mens se verlossing was gehoor en geproe, oordink en gepreek, onthou en herhaal in 'n dinamiese wisselwerking van monde wat gepraat het en ore wat graag gehoor het in 'n geloofsgemeenskap (Peterson, 1987:110).

Dat God Homself openbaar deur woorde is van geweldige belang vir die prediker wat besig is met eksegese. Eugene Peterson verwys na Walter Ong wat gesê het dat 'n woord is die roepstem van die een innerlike deur die uiterlike na 'n ander innerlike. Die buitengewone feit dat alle woorde as klank ontstaan het beteken dat woorde gebeurtenisse is. Nie gebeurtenisse wat net oor verslag gelewer kan word nie maar gebeurtenisse wat iets vertel, binnedring en mense deel maak. Ongelukkig is dit so dat dit algemene praktyk onder predikers is om die Woord uitsluitlik as gedrukte teks te hanteer. Dan word die Bybel net 'n handboek wat inligting voorsien oor God se leerstellings, morele verwagtings en godsdienstige geskiedenis (Peterson, 1987:111-112).

Predikante moet hulle werk doen midde in hierdie paradoks: "dooie letters wat deur mense hande geskryf is, is lewende woorde wat deur God gepraat is." Die lewende God spreek 'n lewende woord en die Heilige Skrifte is die geskrewe verteenwoordiging van daardie woorde. Ons lees die Skrif sodat ons weer kan hoor wat God gesê het, en wanneer ons dit doen, hoor ons Hom praat. Op 'n manier is hierdie woorde lewende woorde (Peterson, 1987:113).

Meditatiewe eksegese beteken dat ons na die Skrif sal luister as klank, dit beteken ook dat wanneer ons die Skrif hardop lees, ons die woord ook ontvang in die vorm waarin dit gegee is. Ons moet in gedagte hou dat die manier waarop die woorde uitgespreek word, net so belangrik is as dit wat die woorde sê. Om die vorm te verander is om die boodskap te verander en partykeer om dit te oortree. Die Bybel se woorde kom na ons toe in 'n Bybelse storie; nadenkende eksegese is om versigtig na die storie te luister (Peterson, 1987:117).

Taal word aangeleer deur na stories te luister. Tussen die mens se begin en einde, in die gejaag om 'n lewe te maak, die markte dop te hou, 'n rekenaar te programmeer, 'n preek te maak, word daar dikwels opgehou om na stories te luister en stories te vertel. Tog is daar 'n behoefte daaraan (Peterson, 1987:118).

Vir gelowiges is die Bybel se storie gesond en heeltemal ontwikkel. Die taal wat God gebruik om Homself bekend te maak kom in 'n storievorm wat volledig is. As ons na die Woord van God luister in die Bybel, luister na wat God oor Homself sê, word 'n storie gevorm terwyl ons luister. Die feit dat dit 'n storie is en nie iets anders soos sistematiese teologie of morele instruksies nie, het geweldige implikasie vir eksegeese. Net soos wat woorde 'n kwaliteit het om bekend te maak, net so het stories die kwaliteit om te vorm (Peterson, 1987:119).

Baie misverstande ontwikkel nie omdat definisies uitgelaat word nie, maar omdat die konteks waarbinne 'n storie afspeel uitgelaat word of nie heeltemal in berekening gebring word nie. Hoe meer konteks aan ons bekend is, hoe meer verstaan ons (Peterson, 1987:125).

Woorde het 'n dubbele dimensie; dit dra betekenis vanaf die bron, en dit dra invloed na die bestemming. Alle woorde doen dit op die een of ander manier. God se besluit om woorde te gebruik om Homself bekend te maak en om ons te vorm beteken dat ons aandag sal gee aan wat Hy sê en hoe Hy dit sê. Die beoefening van *Lectio Divina* kan ons help wanneer ons so na God luister (Peterson, 1987:126).

ii. *Lectio Divina*

Lectio Divina is 'n manier van lees, 'n toegewyde lees wat ons uitnoui om tot die volle kennis van God te kom soos wat Paulus daarvoor skryf in Efesiërs 3:17-19. Dit is dus nie iets nuuts nie en was deel van die kerk se geskiedenis vir 1500 jaar, veral in die tyd waar min mense kon lees of skryf en min mense Bybels gehad het. *Lectio Divina* is nie 'n manier van lees waar verstandelik kritiek gelewer word oor wat gelees is nie. Marais (2007:97) noem dit informatiewe lees van die Bybel, waar ons lees met die verstand om dit te begryp. *Lectio Divina* is 'n formatiewe lees van die Bybel, waar die Woord ons vorm, ons uitnoui in die teenwoordigheid van God in om te luister vir Sy spesifieke woord of frase waar Hy liefdevol met ons praat in op hierdie oomblik en tyd (Calhoun, 2005:168).

Frederick Marais (2007:96) skryf dat dit veral vir gemeentelidmers wat bymekaar kom om in die geloof te onderskei, 'n formatiewe lees van die Bybel nodig is om God se wil vir die gemeente te hoor.

Die onderstaande metodiek vir *Lectio Divina* is ontwikkel deur Gys van Schoor (Marais, 2007:143)

1. Kom tot rus (*Silencio*)

Dit is belangrik om eers werklik tot rus te kom in God se teenwoordigheid voordat die Skrif gelees word. Dit help as 'n mens elke keer op dieselfde plek dit beoefen en om teksgedeeltes soos Matteus 28:20 te oordink.

2. Lees en luister (*Lectio*)

“Wat staan hier?” Lees die skrifgedeelte met ontsag, stadig en met soveel aandag moontlik een of twee kere deur – verkieslik hardop. Onderstreep woorde of frases wat jou tref. Gebruik jou verbeelding en jou sintuie om dit wat jy lees as't ware voor jou oë te sien. As dit 'n verhalende gedeelte is, sien dit soos 'n flik voor jou afspreek; as dit 'n brief van Paulus is, sien die gemeente aan wie die gemeente gerig is besig om te luister na iemand wat die brief voorlees, ens.

3. Mediteer oor die skrifgedeelte (*Meditatio*)

“Wat beteken dit?” Lees die gedeelte weer 'n slag deur. Dink rustig na oor die betekenis van die gedeelte vir jouself, en vir die groot prent van God se plan vir die wêreld. Laat toe dat jou gedagtes vashaak by 'n spesifieke vers, woord, karakter of begrip in die gedeelte wat jy gelees het. Dink na oor die rede waarom dit jou aandag getrek het en oor wat dit vir jou beteken.

4. Gebed van die Skrif (*Oratio*)

Reageer teenoor die Here na aanleiding van die skrifgedeelte. Vertel vir Hom hoe die gedeelte jou laat voel. Dalk is daar 'n sin in die skrifgedeelte wat jy woordeliks wil bid.

5. Oordenking (*Contemplatio*)

Sit nou bloot stil en gee die Here geleentheid om Self met jou te praat op grond van die skrifgedeelte waarmee jy besig was. Laat jou gedagtes rustig bly by die paar uitstaande punte van die skrifgedeelte wat vir jou opgeval het en kyk wat vir jou duidelik word. Vertrou die Here hiermee en moenie self hard

probeer werk om iets te laat gebeur nie. Wag bloot op die Here om indrukke by jou te laat opkom. Onthou hier dat dit in contemplatio gaan oor 'rus in God' en dat 'n klomp aktiewe denke dit verhinder. As niks gebeur nie, is dit ook in die haak. Dan het jy vir die ruk wat jy aan contemplatio afgestaan het 'gekuier' by die Here.

5. Gebed

Gebed is nie net 'n noodsaaklikheid nie, dit is 'n noodsaaklikheid wat gegrond moet wees in die Woord van God.

Om te bid is 'n waagstuk. So baie maal gebeur dit dat ons sommer wegval en begin bid sonder om twee kere te dink. Eugene Peterson verwys ook na die ou kerkvaders wat ons ook waarsku dat ons versigtigheid aan die dag moet lê wanneer ons bid. Dit is nie 'n onderneming wat ons ligtelik moet opneem nie. Wanneer ons bid, dan gebruik ons woorde wat ons in die nabyheid bring van woorde volgens Psalm 29:5-9 wat die seders oop kloof, die woestyn laat bewe en die bosse kaal stroop (Peterson, 1987:43).

Ons soek na die lewe maar ons wil dit ondervind op ons terme, nie op God se terme nie. Om te bid stel ons bloot daaraan dat ons betrokke raak op God se terme. Ons moet stadig wees om te bid. Gebed het meesal die uitwerking dat ons nie kry wat ons wil hê nie maar wat God wil hê, iets wat heeltemal verskillend is wat ons mag dink in ons beste belang is. Wanneer ons regtig agterkom wat aan die gang is, dan is dit baie keer te laat om om te draai, wees stadig om te bid (Peterson, 1987:44).

Die taal wat predikante in gebede gebruik, wat veronderstel is om op die hoogste krag te wees, klink baie keer afgestomp. Die rede daarvoor sê Peterson lê in die feit dat hierdie woorde wat so maklik in gebede gebruik word ontwortel is van die grond van God se Woord waarin dit geplant is. Peterson is baie reguit as hy sê dat hierdie sogenaamde gebede soos snyblomme is wat gerangskik word in mooi blompotte vir tafelversierings op 'n etenstafel. Die probleem is dat dit vir 'n rukkie mooi bly terwyl dit water kry maar dat dit daarna vinnig verlep, dit kan nie kersvashou by wat regtig belangrik is tydens 'n etenstafel nie, vleis en aartappels wat die belofte inhou van 'n vol maag na 'n dag se harde werk (Peterson, 1987:44-45).

Dit gebeur baie dat predikante gevra word om op seremoniële en op luisteryke manier geleenthede soos skoolopenings, vergaderings met gebed moet open. Gebed kry dinge aan die gang op die regte voet. Op sosiale en persoonlike vlak gee ons voor en tree ons op asof ons die eerste woord in die saak het. Voorkoms kan baie misleidend wees, en insover ons mislei word, is ons gebede ontwortel van die groeimedium en voedingstowwe wat dit nodig het. Predikante behoort van beter te weet (Peterson, 1987:45).

Ons moet nooit mislei word nie, gebed is nooit die eerste woord nie; dit is altyd die tweede woord. God het die eerste woord. Gebed is 'n antwoord, dit het nie in die eerste plek die doel om aan te spreek nie, maar om te reageer. Dit is belangrik dat ons in die praktyk sal besef dat gebed 'n sekondêre kwaliteit het. Die ironie daarin is dat wanneer ons gebed in die blykbare eerste plek plaas, ons meedoen aan die afbreek van gebed. Predikante is nie verantwoordelik om deur gebed dinge aan die gang te kry nie en wanneer toegegee word aan die versoeke van mense om verrigtinge met gebed te begin is predikante mede aanspreeklik vir die degradering van gebed. 'n Innerlike, volledige en ononderbroke bewustheid van die sekondêre karakter van gebed moet ontwikkel word (Peterson, 1987:45-47).

God het die eerste woord in ons gebede, en alhoewel die Skrif dit ook baie duidelik maak dat God se woord ons woorde voorafgaan, is dit vir ons nie so duidelik nie, doodeenvoudig omdat ons baie meer van onself bewus is as van God. As ons egter ondersoek hoe alle tale aangeleer word, is dit duidelik dat ons leer hoe om te praat omdat daar met ons gepraat word. Honderde en duisende woorde word vir dae en weke en maande met herhaling aan ons meegedeel voordat ons kan begin antwoord, voordat ons ons eie woorde kan gebruik. Hierdie ervaring van hoe ons geleer het om te praat is in lyn met die Bybelse getuienis van die sekondêre karakter van gebed (Peterson, 1987:49).

In die Psalms veral, leer ons ons taal aan om God mee te antwoord. Die Psalms was die gebedeboek van Israel, dit was die gebedeboek van Jesus en dit is die gebedeboek van die kerk. Meer mense het geleer om te bid deur te matrikuleer in die Psalms as op enige ander manier (Peterson, 1987:49).

Alles wat 'n mens moontlik kan voel, ervaar en sê word uitgedruk voor God in die Psalms. Eugene Peterson verwys na Johannes Calvyn wat gesê het dat die 150 Psalms die anatomie van al die dele van die siel bevat (Peterson, 1987:56-57).

Indien ons wil aandring daarop om ons self te leer bid, sal ons gebede miskien veelseggend wees maar tog arm. Die uiteinde sal wees dat ons gebede gevorm sal word deur die gemeente se vereistes aan die een kant en beperk word deur ons eie kleingeloof aan die anderkant. Gebed mag nie gefraseer word uit emosionele fragmente of deur professionele pligpleging nie (Peterson, 1987:57-58).

6.4 Gevolgtrekking

In hierdie gevolgtrekking word daar rekening gehou met die kontekstuele analise, etnografiese navorsing, nominale groep onderhoude en kenmerke van klein plattelandse gemeentes soos dit vervat is in hoofstukke 2 tot 5. Hierdie voorafgaande inligting dui vir ons aan dat daar reeds 'n verskuiwing in die identiteit van die gemeente begin plaasvind het. Hoofstuk 6 verskaf aan ons die antwoord op die vraag hoe die identiteit van die gemeente geskuif het. Die hoofstuk vorm die normatiewe basis van die werk en beskryf die sistematiese teologiese fondament van die praxis proses wat gevolg word. As sodanig onderskryf dit die prakties-teologiese aard van die werk. Dit is die verkondiging en implementering van missionale teologie wat teweeggebring het dat Marken al hoe minder op haar voortbestaan en al hoe meer op God begin fokus het. Dit is ten diepste hierdie nuut verstaan van God, sy kerk en die verstaan van NG Gemeente Marken se identiteit wat die vrae en die vrese rondom voortbestaan kwessies laat kwyn het. 'n Nuwe visie is gebore waarin die gemeente besef dat die Koninkryk se waardes groter en hoopvoller is as institusionele oorlewings pogings.

In die strewe van Marken om weg te beweeg van haar identiteit as 'n gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n gemeente met 'n nuwe fokus op God help die verstaan van die Triniteit om iets van die gemeente se nuwe identiteit te verstaan. In die bespreking is aangedui dat NG Gemeente Marken 'n simbool van die Trinitariese gemeenskap is en deur die doop in die Naam van die Vader, die Seun en die Heilige Gees ingelei word in gemeenskap met die Triniteit en die geloofsgemeenskap van gelowiges. Die verhouding waarin die Triniteit met mekaar staan vorm die vertrekpunt om iets van Marken se nuwe identiteit te verstaan en nie die drie persone nie. Net soos die Triniteit kan Marken ook nie in isolasie van mekaar leef nie. Ten diepste help trinitariese teologie NG Gemeente Marken om te verstaan dat haar identiteit, rol en roeping deur die drie-enige God bepaal word.

As Marken begin verstaan dat haar identiteit, rol en roeping deur die drie-enige God bepaal word, het dit onmiddellike implikasies vir die agenda van die gemeente, dit waarvoor sy lewe en werk, haar hele bestaansdoel. Marken sal kan voortbestaan as sy doen waarvoor God haar geskep het. Die vraag is dus: Wat is die *missio Dei* in Marken en haar omgewing? In ons nadenke oor die *missio Dei* is dit belangrik dat ons mekaar sal herinner dat NG Gemeente Marken nie 'n missie het nie maar uitgenooi word om in te skakel by God se *missio*, goeie nuus in die geskiedenis. Die getuigenis van die kerk in woord en daad is 'n verstaan dat die betekenis en doel van die geskiedenis geleë is in 'n persoon, Jesus Christus. As geskiedenis vind God se *missio* plaas in tyd. Die omgee van God vir die verlore en opstandige wêreld het gelei tot die menswording van Jesus Christus. Jesus se sending was God se sending en is gekenmerk deur omgee. Die opgestane Here stuur nou sy dissipels in die wêreld in om sy *missio Dei*, wat die doel en inhoud van sy lewe, dood en opstanding was, uit te voer. NG Gemeente Marken se deelname aan die *missio Dei*, word bepaal deur die drie-enige God en deur 'n stem te wees vir mense wat ly onder armoede, werkloosheid en ongeletterdheid neem die gemeente deel aan die *missio Dei*.

Vir Marken se verstaan van die hoe en die waar van haar roeping en vir die sekerheid oor die voortbestaan van die gemeente sal dit help as die lidmate iets verstaan van 'n spirituele teologie. Wanneer Marken in gedagte hou dat ons nie vir God net toeskouers is nie, maar dat sy hand altyd uitreik om ons in te trek in die Trinitariese aktiwiteite van skepping, redding en gemeenskap dan verskuif die vrae oor voortbestaan al hoe verder op die agtergrond. Die fokus moet verskuif van die self na 'n deelname in die *missio Dei* en in die proses sal die gemeente besef dat ons nie op ons eie is nie. Die verskuiwing van hierdie fokus kan net gebeur wanneer Marken erns maak met geloofsonderskeiding.

Marken se voortbestaan is dus gekoppel aan die vermoë van die lidmate om geloofsonderskeidend in te skakel by die drie-enige God se *missio Dei*. Die onderskeiding wat nodig is vir die deelname aan God se *missio Dei*, is gekoppel aan geestelike dissiplines wat help om op God te fokus en nie op die self en die voortbestaan van die gemeente nie.

Vervolgens kom strategieë in die volgende hoofstuk ter sprake wat in Marken se konteks bydraende faktore kan wees vir die transformasie van 'n gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n gemeente wat op God en sy *missio* fokus. Met behulp van 'n tweede nominale groep word dan vasgestel watter tekens van hierdie nuwe identiteit reeds sigbaar is in Marken gemeente. Die rol wat die beoefening van dissiplines in hierdie verskuiwing van die identiteit van die gemeente speel moet nie onderskat word nie.

Hoofstuk 7

Die NG Gemeente Marken se eerste treë op 'n nuwe pad

7.1 Inleiding

Hoofstuk 6 bied riglyne vir Marken om 'n nuwe identiteit te ontwikkel wat 'n spieëlbeeld van God se koninkryk sal wees. Hierin het dit duidelik geword dat die gemeente uitgenooi word om deel te neem aan God se *missio Dei* en dat geloofsgewoontes 'n sentrale rol speel in hierdie transformasie proses.

Hierdie studie het ten doel om saam NG Gemeente Marken op 'n missionale reis te gaan. Die doel van hierdie hoofstuk is om eerstens na strategieë te kyk wat in Marken se konteks bydraende faktore kan wees vir die transformasie van die gemeente na 'n missionale gemeente, en tweedens om vas te stel watter tekens van missionale transformasie reeds sigbaar is in Marken gemeente.

Die implikasies van 'n missionale transformasieproses kom dus in hierdie hoofstuk ter sprake en het volgens die kruismetafoor van Hendriks (2004:23-34) te make met 'n daadwerklike, bevrydende, transformasie-gerigte teologie wat in gehoorsaamheid gevolg moet word en dan uitloop op 'n strategie.¹⁵

'n Strategie veronderstel dat daar iets gedoen moet word as 'n eerste tree op 'n nuwe pad. Jung en Agria (1997:113) verwys na 'n gemeente in die Noordelike dele van Dakota in die VSA wat met soortgelyke voortbestaanskrisisse as Marken geworstel het en vertel van 'n boer wat tot die volgende konklusie gekom het:

“As we saw it, we had two choices. We could gradually bury each other until nobody was left. Or we could get involved again ...”

7.2 Aanvaar die roeping om kerk te wees vir 'n klein gemeenskap

In hoofstuk 3 is die identiteit en die kultuur van die gemeente beskryf. Die verslag van die leesspan dui aan dat die gemeente nie verskonend moet omgaan met die feit dat Marken 'n klein gemeente is nie. Daarmee saam het die leesspan ook gewonder of die identiteit van die gemeente nie reeds geskuif het van 'n klein gemeente na 'n gemeente wat graag 'n verskil in die gemeenskap wil maak nie. Uit hierdie opmerking kan afgelei word dat daar positiewe veranderings plaasvind, 'n aanvaarding van roeping, en dat die gemeente reeds die eerste treë begin gee het op 'n missionale pad. Aan die einde van hierdie hoofstuk word 'n tweede nominale groep onderhoud bespreek om te probeer vasstel wat die eerste treë is wat reeds deur die gemeente op die missionale pad gegee is.

As 'n mens egter al die uitdagings wat klein plattelandse gemeentes en gemeenskappe in die gesig staar in berekening bring, is dit moeilik om vas te stel waar begin moet word. Jung en Agria (1997:114-116) het goeie raad as dit kom by die belangrike besluit oor die neem van die eerste treë. Aangesien dit baie van toepassing is op Marken word dit hier opgesom:

7.2.1 Skep hoop

In die epistemologie¹⁶ is reeds verwys na die belangrikheid van hoop. Marken moet 'n teken van die Koninkryk van God wees waar liefde en omgee 'n verskil maak aan die realiteite in die omgewing en sodoende hoop gee.

¹⁵ In die epistemologie, bladsy 6, by 1.3 onder “transformasie” is dit meer breedvoerig bespreek.

¹⁶ Bladsy 6 by 1.3 onder “Koninkryk”

Om hoop te skep moet daar gefokus word op die positiewe aspekte van 'n klein plattelandse gemeente. Watter unieke positiewe aspekte is daar wat hoop sal gee aan die gemeente? Christelike waardes en spiritualiteit is tog hoopvol. Die "goeie nuus" vertel aan ons dat daar in elke probleem 'n geleentheid is (Jung & Agria, 1997:114).

Missionale teologie skep ook van nature hoop omdat daar nie op die negatiewe gefokus word nie. Daar word in missionale teologie nie gevra, wat is verkeerd nie, dit is die vraag wat die modernisme vra. Saam met Pat Kiefert (2007:37) moet ons eerder vra, waarmee is God besig? Die nominale groep onderhoude van 25 September 2010 gee nie net vir ons 'n deel van hierdie antwoord op die Godsvraag nie, dit skep ook hoop.

Die belangrikheid van hoop wat geskep moet word in die platteland word verder duidelik wanneer in gedagte gehou word dat mense in die landbou 'n natuurlike verwagting het dat dinge skeef kan loop. Boere is gewoon aan die ritme van die verandering in die seisoene en beplan daarvolgens. Boere leef ook met die wete dat daar 'n duisend en een eksterne faktore is wat al die beplanning en voorbereiding ongedaan kan maak. Soos wat gebeur het in Junie 2010, kan swart ryp in een nag al die beplanning en harde werk van 'n jaar binne enkele ure tot niet maak. (Eie ervaring van die navorser). Jung en Agria (1997:114) verwys na Chuck Briem se waarneming dat hierdie onderliggende onsekerheid dalk verduidelik hoekom veral mans in die platteland situasies as probleme sien en nie as geleenthede nie. Boerdery is 'n voortdurende stryd teen die elemente van die natuur wat 'n mens nie kan voorspel nie. Om te reageer is 'n oorlewingsmeganisme vir mense in die platteland. Enige verandering word as 'n bedreiging gesien waarteen gereageer moet word. In die kerk het dit die implikasie dat verandering, missionale transformasie, wat nodig is om die gemeente se voortbestaan te verseker met agterdog bejeën word.

Marken sal ook soos wat Jung & Agria (1997:12) bevestig oor klein plattelandse gemeentes, verbaas wees oor die "buzz" wat die gemeente genereer. Dit moet die gemeente hoop gee, dit wat aangaan in die gemeente maak saak.

7.2.2 Skep 'n bewustheid waar probleme as geleenthede gesien kan word

Dit is belangrik dat hierdie gekondisioneerde pessimisme beveg sal word met die bevestiging van die positiewe aspekte van die klein gemeentes. Wanneer Fredrick Marais (2007:121) oor die bewegings van die Gees skryf noem hy dat Christus in sy bediening skugter mense se waarde bevestig het. Op dieselfde manier moet klein gemeentes se waarde vir die koninkryk bevestig word. Marken se "probleem" in die verlede is dat die gemeente vas gekyk het teen die klein wees van die gemeente. Nelus Niemandt (2007:84) skryf dat klein gemeentes kosbaar is en nie in die greep van die markeconomie beland het nie. Daarom kan intieme verhoudings, warm gemeenskap en onderlinge verantwoordbaarheid aandag kry. Daar is dus ook 'n "geleentheid" in hierdie "probleem" van klein wees.

Jung en Agria (1997:126) is van oortuiging dat bevestiging een van die beste instrumente is vir bediening en die ontwikkeling van die gemeenskap in die platteland. Leraars in die platteland moet profetiese wysheid hê en in gedagte hou dat die strategie wat gevolg moet word vir enige verandering nie in 'n konfrontasiesstyl gedoen kan word nie, maar in bevestiging (Jung & Agria 1997:60-61).

Om in staat te wees om die positiewe aspekte te kan bevestig is dit van kardinale belang dat leraars in die platteland gereeld huisbesoek sal doen. Hou hier in gedagte dat dit nie 'n terugval op die Christendom paradigma is nie, maar dat die spiritualiteit van klein plattelandse gemeentes, wat baie sterk op verhoudings reageer, eerder die motivering is om huisbesoek te doen. Wanneer huisbesoek hier ter sprake is, word daar nie bedoel dat dit net 'n besoek is ter wille van besoek en dat ons uit modernistiese oortuigings net 'n regmerkier wil maak agter 'n persoon se naam nie. Huisbesoek in Marken se konteks beteken dat jy sonder om die afstand in berekening te bring gemiddeld twee ure by mense spandeer (Jung & Agria, 1997:127).

Jung en Agria (1997:127) verwys na Pastoor Craig Bowyer wat die opmerking maak dat huisbesoek die verhoudings ontwikkel wat die gom word om homogene plattelandse gemeentes bymekaar te hou en te vorm tot lewende, Christus gesentreerde gemeentes met 'n sterk aanvoeling vir sending. Huisbesoek is wel 'n intensionele gesprek wat geïnisiëer word deur die leraar maar het deur die jare redelik verander. Die doel bly egter om verhoudings te ontwikkel wat gebaseer is op inligting wat

ontvang en gegee word. Dis veral belangrik in die plattelandse gemeentes waar mense daarop roem dat hulle mekaar ken, maar heel dikwels weet hulle van mekaar sonder om mekaar regtig te ken. Die hoop is dat huisbesoek mense se verhoudings sal verander tot 'n beter verstaan van mekaar wat hulle nie voorheen gehad het nie en dat dit mense sal help om dan deel te neem aan God se missionale aktiwiteite wat lei na 'n toekomstige eskatologiese werklikheid.

Paulus fokus in Romeine 12 op die unieke gawes wat God aan elke gelowige gegee het. Verhoudings wat gebaseer is op hierdie gedeelde gawes en sterkpunte kan 'n gemeente bymekaar trek en bymekaar hou. Dit kan ook die bevestiging wees wat nodig is om 'n gemeente te laat besef dat dit kan voortbestaan. In die bevestiging van die waarde van klein gemeentes moet gewys word op die gawes van die Gees. Marais (2007:121) sê dat mense deur die Gees bemaagtig word deur unieke gawes waarvan hulleself dikwels onbewus is.

Huisbesoek leun swaar op hierdie aanname van die unieke gawes, anders as so baie programme in die kerk wat 'n patologiese basis het. Omgee bediening en pastorale sorg is belangrik maar die vertrekpunt is patologieë omdat daar aangeneem word dat die persoon wat besoek word in nood verkeer. Hierdie vorm van besoek word nie die gom wat die gemeente bymekaar hou as 'n aktiewe geloofsgemeenskap nie (Jung & Agria, 1997:127).

In God se verhouding met ons, is God baie versigtig om nie ons waardigheid weg te neem nie. Hy kom na ons toe as 'n gelyke, nie as 'n verpleër nie. Wanneer ons ander besoek is ons geneig om dit uit 'n magposisie te doen as ons iets het wat die ander een nodig het. Ons is gelyk wanneer ons albei iets het om aan te bied in die verhouding. 'n Mens hoor hier ook iets van die *kenosis* beginsel in Filippense 2:1-11 waar Paulus ons herinner aan die gesindheid van Christus (Jung & Agria, 1997:127).

Probleme kan en moet geprosesseer word in die konteks van opsies en geleenthede. Gemeentelede moet gehelp word om hulle potensiaal raak te sien voordat daar aanbeweeg word na werklike probleemoplossing. Hier kan die gemeente analise en die gemeenskap analise van groot hulp wees in die identifisering en prioritering van die gemeente se missionale roeping. Prioriteite wat bou op bestaande tradisies, op die sterkpunte of die identiteit van die gemeente sal meer as waarskynlik goed ontvang word. Plattelandse gemeentes het ook 'n baie sterk spiritualiteit en daarom is dit belangrik om nie die krag van die Gees te onderskat in die stimulering en vernuwing van 'n gemeente nie (Jung & Agria, 1997:115).

7.2.3 Die neem van risiko's

Indien 'n mens nie bereid is om risiko's te neem nie, sal vernuwing niks meer as net 'n akademiese oefening wees nie. Vir Marken NG gemeente om te kan voortbestaan is dit nodig dat verskeie veranderings sal moet plaasvind en die leraar en die gemeente sal bereid moet wees om 'n prys op besluite te plaas. Die koste van hierdie besluite kan op persoonlike en professionele vlak wees en dit kan individue en kollektiewe groepe raak. Dit is egter belangrik dat in gedagte gehou word dat wanneer niks gedoen word nie, die status quo gehandhaaf word, en die koste van so 'n besluit aansienlik hoër kan wees as die waarvan ons wegstroom omdat dit ongemaklik kan wees en kan lei tot konflik. Die koste vir 'n besluit om die status quo te behou kan daartoe lei dat die gemeente weldra haar deure sal moet toemaak en die impak op die gemeente en die gemeenskap kan baie groot wees (Jung & Agria, 1997:115).

Plattelandse gemeentes se natuurlike teenstand teen verandering kan tegelyk 'n bate en 'n las wees. Aspekte soos stabiliteit en tradisionele waardes is die sterkpunte wat plattelandse gemeenskappe bymekaar hou, maar om heeltyd te bestuur met die oog op die truspieëltjie kan mens verblind vir die moontlikhede wat voorlê. Anders as in groot en stedelike gemeentes ervaar 'n plattelandse gemeente nie vooruitgang en innovering as motiveerders vir verandering nie, maar as 'n bedreiging. Daarom is dit belangrik dat leraars en leiers in klein plattelandse gemeentes weet hoe om die onproduktiewe optredes te verander en te vervang met 'n meer positiewe ingesteldheid. Jung en Agria (1997:115) verwys na Pappas en ander wat praktiese voorstelle maak om verandering in die klein plattelandse gemeentes te fasiliteer.

- a. Plaas verandering binne die raamwerk van instandhouding.

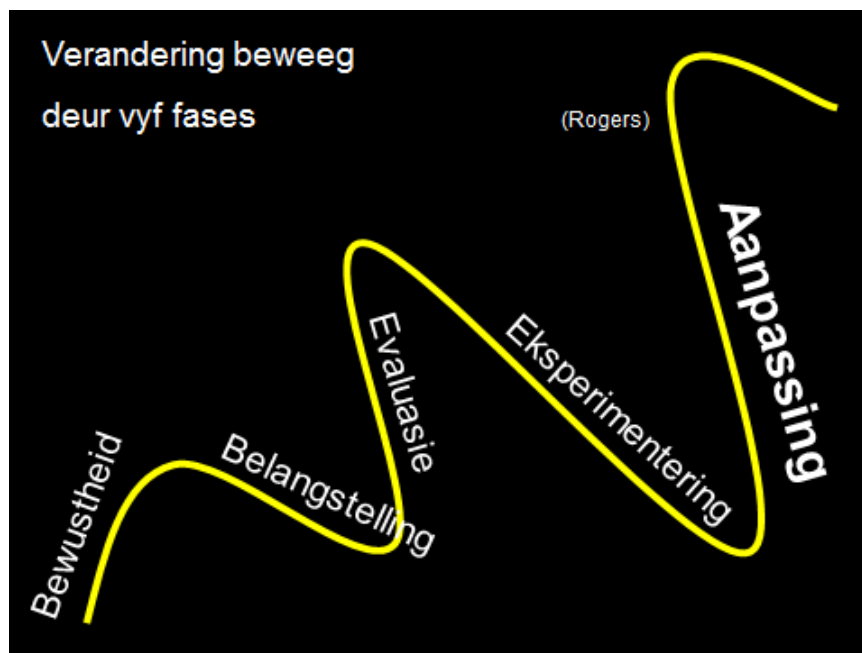
Soms is verandering belangrik in eie reg waar byvoorbeeld met die verlede gebreek moet word, maar ander kere kan dit geïnterpreteer word as 'n manier om tradisionele waardes te behou.

- b. Verandering kan ook geïnterpreteer word in die konteks van historiese patrone. Dit gebeur baie dat krisisse gemeenskappe nader aan mekaar trek. In die hantering van die krisis word die bronne gevind om die uitdagings van die kontemporêre lewe op die platteland die hoof te bied. Hirsch (2006:260) noem dat die mees vrugbare groei in die Bybel plaasgevind het in tye van krisis.
- c. Bied verandering aan as endemies tot die gemeente.
Die mees waarskynlike werkbare oplossings sal groei uit 'n spesifieke konteks, uit plaaslike besorgdheid.
- d. Versterk die verandering as 'n begeerte wat van binne kom.
Hierdie begeerte vir verandering kan van die individu en die gemeenskap kom.

Hierdie strategieë kan verandering aanhelp omdat dit in lyn is met die realiteite en ervarings van die lewe in die platteland. Daarmee saam is 'n groot sensitiwiteit nodig vir die plattelandse konteks waar hierdie strategieë gebruik gaan word. Leraars in die platteland moet in gedagte hou dat die kerk 'n refleksie is van die gemeenskap in die platteland. In die platteland is die styl waarmee verandering gedoen word net so belangrik as die inhoud van die verandering (Jung & Agria, 1997:115-116).

'n Sensitiwiteit vir die plattelandse konteks sal ook rekening hou met die feit dat verandering nie in 'n reguit lyn gebeur nie. Nelus Niemandt (2007:51) verwys na Everett Rogers se model van verandering en verduidelik dat verandering deur vyf fases gaan naamlik bewustheid, belangstelling, evaluasie, eksperimentering en aanpassing. Na aanleiding van hierdie vyf fases het Rogers ook vyf groepe mense se openheid tot verandering geïdentifiseer naamlik innoveerders, vroeë aanpassers, vroeë meerderheid, die laat meerderheid en die agtergeblewenes.

Vir Marken wat vrae vra oor die voortbestaan van die gemeente is dit belangrik om te besef dat aanpasbare verandering moet plaasvind. In aanpasbare verandering is innovasie nodig, mense wat bereid is om risiko's te neem en bereid is om nuut te dink. Innovasie is krities vir die toekoms van Marken en bevraagteken die vermoë van die gemeente om self antwoorde vir die voortbestaan van die gemeente te vind. Aanpasbare verandering vra dat beheer prysgegee sal word (Niemandt, 2007:52).

Figuur 7.1: Die vyf fases van verandering volgens Rogers se model.

Figuur 7.2: Die vyf groepe mense se openheid vir verandering volgens Rogers.

7.2.4 Daadwerklike optrede

Gewapen met die oortuiging dat mense in die platteland kan verander, en gedagtig aan die risiko's wat geneem moet word, moet 'n mens die wil hê om die eerste tree te gee. Dit is in ons menslike natuur om te wag vir die regte oomblik, maar in der waarheid is daar nie iets soos 'n regte oomblik nie, doen dit net. Jung en Agria (1997:116) herinner ons verder dat in God se hande sal ons pogings geseën word. Die hoop en die belofte van die Heilige Gees se teenwoordigheid is een van die kragtigste energie bronne wat ons as individue en gemeentes die krag gee in ons pogings om die kerk en die gemeenskap te laat herleef. Geestelike dissiplines speel hierin 'n belangrike rol om ons in die geloof te help onderskei wat God deur sy Gees besig is om in Marken te doen.

7.2.5 Evalueer

Alhoewel dit belangrik is om nie vasgevang te word met die verlede nie, is dit tog noodsaaklik dat evaluering gedoen sal word. Hoe die proses uitgevoer word, is van kardinale belang en dit moet glad nie op 'n veroordelende manier gedoen word nie. Deelnemers aan die proses moet daarna streef om te leer uit ondervindings in die verlede, vennootskappe en aktiwiteite versterk terwyl daar vorentoe beweeg word. Die nominale groep tegniek voldoen aan hierdie riglyne vir evaluering.

7.3 Die nominale groep onderhoude gehou op 25 Sept. 2010

7.3.1 Inleiding

Om te beantwoord aan die tweede doel van die hoofstuk en om die vraag, waarmee is God besig, te beantwoord is 'n tweede rondte nominale groep onderhoude gevoer op 25 September 2010 te Marken.¹⁷ Die verloop en die konklusie van die nominale groep op die bepaalde datum word in die tabelle onder aan die hoofstuk aangedui.

¹⁷ Gedurende Junie 2009 het die eerste rondte nominale groep onderhoude plaasgevind om vas te stel wat in die harte van die gemeente leef.

7.3.2 Metodologie

Hier word volstaan met 'n kort beskrywing van die metodologie van die nominale groep tegniek aangesien dit reeds breedvoerig in hoofstuk 4 behandel is tydens die eerste rondte waar die nominale groep tegniek gebruik is om vas te stel wat in die harte van die gemeente leef.

Vir die doel van die studie word 'n kwalitatiewe navorsings ontwerp gebruik waar gefokus word op woorde en die betekenis wat dit dra om persepsies en ervaring van deelnemers weer te gee. Die nominale groep tegniek is gebruik om te luister na wat God reeds in die gemeente nuut gemaak het. Die tegniek is as die mees toepaslike gekies omdat dit 'n prioritiserende proses is waarin die temas die eenheid van analise vorm en nie die deelnemers nie. Dit dra daartoe by dat die evaluering, soos in 7.2.5 hierbo aangedui is, kan gebeur sonder om mense in die kollig te plaas (Bryman, 2004:188). Vir duidelikheidshalwe kan genoem word dat ongeveer die helfte van die deelnemers in hierdie nominale groep ook aan die eerste nominale groep gedurende Junie 2009 deelgeneem het.

7.3.3 Beskrywing van die onderhoude

Die nominale groep onderhoude het plaasgevind op 25 September 2010 te Marken en is weer gelei deur Ds. Cecilna Grobler en die navorser het weer die proses gemonitor en as kodeerder opgetree.

Die prosesse van die nominale groep onderhoud soos dit in figuur 4.1 skematies voorgestel word, het as volg plaasgevind:

1. Inleiding

Tydens die inleiding het Ds. Grobler haarself voorgestel en vervolgens die doel van die navorsing verduidelik as 'n laaste fase in die navorsing om te bepaal in hoe 'n mate missionale transformasie reeds in die gemeente plaasgevind het. Die groep is ook ingelig oor die verdere verloop van die onderhoud, dat daar bewustelike kontrole toegepas gaan word en dat debat slegs in die latere fases van die prosesse toegelaat sal word.

Die vraag wat op die tafel is "*Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?*" Die doel van die vraag was om op die spoor te loop van die eerste treë in Marken se missionale reis. Die nominale groep tegniek is 'n hulpmiddel om in hierdie transformasie prosesse, temas te identifiseer wat na vore gekom het en dit te prioritiseer na aanleiding van die belewenisse van die gemeente.

2. Stil insameling van idees op skrif

Werksblaaie is uitgedeel waarop die vraag aangedui is "*Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?*" Deelnemers is daaraan herinner dat geen debat nou gevoer mag word nie en hulle het die geleentheid gekry om hulle idees neer te skryf.

3. Lys van idees op blaaibord

Aan elke deelnemer is die geleentheid gegee om vir die eerste rondte een ervaring te noem wat aandui waarmee God besig is in Marken. Nadat elkeen een idee genoem het, is deelnemers die geleentheid gegee om verdere idees te noem indien dit nie reeds op die blaaibord verskyn nie. Die idees op die blaaibord word aangedui in die onderstaande tabelle in die tweede kolom onder: "**Aanhalings**" Die nummering in die eerste kolom is nie 'n aanduiding van die prioriteit volgorde nie.

4. Bespreking van idees op die blaaibord.

'n Bespreking van die idees op die blaaibord volg waarin groot eenstemmigheid oor die temas en gebeure onder die lede van die nominale groep na vore kom. Dit het daartoe gelei dat die fasiliteerder voorgestel het dat daar aanbeweeg word na punt 8 in die prosesse.

8. Herklassifisering

'n Verdere stemming is gehou om die idees te klassifiseer en hierdie keer moes daar net vir die 5 belangrikste idees gestem word. Die uitslag volgens die stemming word in die tabelle in die derde kolom van links onder "Prioriteite" aangetoon. Duidelike kategorieë kon ook onderskei word en word gelys in die kolom tweede van regs onder "kategorieë."

9. Konklusie van die nominale groep

Die konklusie van die nominale groep is dat God besig is om die gemeente te transformeer en dat dit waargeneem word in verskeie "temas" in die heel regterkantste kolom. Onder elke konklusie in die volgende paragrawe word daar ook aangesluit by die bewegings van die Gees aangesien die "temas" 'n aanduiding is van " *'n baie konkrete bewuswording dat dinge anders is.*" (Marais, 2007:120-125).

A. Die gemeente besef haar afhanklikheid van God.

Die gemeente besef haar afhanklikheid van God. Daar word ervaar dat dit Hy is wat die gemeente aan gang hou en lewe gee. Die opmerking is gemaak dat God met die gemeente 'n doel het en met die gemeente op pad is. God se persoonlike betrokkenheid word waargeneem in hierdie reis saam met God. Die gemeente beleef ook 'n verandering en vernuwing in die opsig dat lidmate God as die vertrekpunt van hulle hele lewe ervaar. Iets is besig om waar te word van Alan Hirsch (2006:91) se opmerking dat daar nie in die wêreldbeeld van die Bybel iets soos 'n heilige en 'n sekulêre wêreld is nie. Die wêreldbeeld van die Bybel kan aan geen deel van die lewe dink wat nie onder die heerskappy van God staan nie. Voeg hierby ook die bewuswording by lidmate dat God se kerk nie 'n struktuur is nie maar 'n lewende organisme en dat ONS kerk is.

In die opmerking van Marais (2007:120) kan afgelei word dat hierdie temas aandui dat daar 'n ***beweging van vrees na vertroue*** plaasvind. Die Gees is besig om die situasie waarin Marken 'n vrees vir oorlewing getoon het om te keer, "*en in ons die geloof laat groei tot die vertroue dat die trou en liefde van God juis die dinge is waarvoor ons ons lewe kan gee.*"

B. Die gemeente groei oor grense.

Die gemeente het begin om 'n tweede diens twee Sondae per maand in Engels en Sepedi aan te bied. Die grense van kleur is oorbrug en so is vyandskap verander na gemeenskap. Die gemeente is nie net besig om kleurblind te word nie, grense tussen generasies is ook besig om afgebreek te word. Die nominale groep ervaar dat rustigheid en empatie, meer intense belangstelling in die vreugdes en hartseer van alle mense raakgesien word.

Die beweging van isolasie of vyandskap na gemeenskap word hierin raakgesien. Marais (2007:121) noem dat 'n mens die Gees se werk hierin kan herken wanneer, "*die sondige neiging om onself op allerlei maniere te isoleer verander in 'n soeke na gemeenskap met ander.*"

C. Onderskeiding en nuutmaking vind plaas.

Elke kerkraadsvergadering word begin met geloofsonderskeiding. Dit dra daartoe by dat die kerkraad bereid is om risiko's te loop in sy besluite wat natuurlik tot konflik kan lei. Die ervaring van die nominale groep is dat die konflik nie skeuring bring nie maar mense nuut laat dink. Nuutmaking word ook raakgesien wanneer mense besef dat ander nie op hulle baadjies getakseer moet word nie. Die verskeidenheid van gawes moet eerder gevier word. Die fisiese en finansiële swaarkry van mense word ook deur lidmate raakgesien en daar word gepoog om prakties 'n hand van omgee uit te reik.

Die beweging van 'n selfgerigte lewe na 'n roepingsgerigte lewe, om in vryheid diens te lewer, kom onder andere hier ter sprake. Wanneer mense omgee en prakties iets doen aan die swaarkry van ander, word die mens verlos van selfgerigtheid. Dit kan alleenlik plaasvind onder leiding van die Gees (Marais, 2007:124).

D. Simbole van geloof is kosbaar.

Die ervaring van die nominale groep is dat die verligte kruis by die T-aansluiting op Marken 'n herinnering is dat God teenwoordig is. Om die geloofsbelydenis in 'n vraagvorm te hanteer in die liturgie het ook die effek dat die gemeente dink oor die implikasies van die belydenis dat Jesus Christus die Here is.

Die beweging van moedeloosheid na geloof en hoop kan hier waargeneem word. In 'n gemeenskap waar vrae oor die voortbestaan van die gemeente gevra word, gebruik die Gees simbole soos die kruis en die oordenkende gebruik van die geloofsbelydenis om geloof te versterk en hoop te bring. Dit gebeur ook gewoonlik binne die gemeenskap van gelowiges en nie individueel nie (Marais, 2007:123-124).

E. Interaksie vind plaas.

Daar word ervaar dat daar 'n groter openheid in die eredienste is. Die informele karakter van die eredienste dra ook daartoe by dat daar 'n groter en beter interaksie plaasvind. 'n Doen element waar die kinders veral betrokke is tydens die erediens help in die verband.

Marais (2007:121) merk op dat wanneer vroue en kinders en verstoteling raakgesien word, hulle waarde vir die koninkryk bevestig word. Die beweging van die Gees is hier een **van skaamte na bevestiging en bemagtiging**.

7.4 Gevolgtrekking

Die doel van hierdie hoofstuk was om strategieë te beskryf wat in Marken se konteks bydraende faktore kan wees vir die transformasie van die gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n missionale gemeente, 'n gemeente wat op God en sy *missio* fokus. 'n Verdere doelwit was om vas te stel wat die eerste treë van Marken in hierdie missionale reis is. Daarvoor is die nominale groep tegniek vir 'n tweede rondte ingespan.

Hierdie eerste treë is ook in die konklusie van die nominale groep herken as bewegings van die Gees. Die Gees van God is besig om Marken te transformeer en dit kan soos wat Frederick Marais (2007:120) dit stel waargeneem word in die *“gewone, natuurlike ervarings wat mense tot die oortuiging laat kom van die werk en die bedoeling van die Gees.”*

Na aanleiding van hierdie waarneming kan Marken ook nie anders as om te beseef dat die Gees van God baie konkreet aan die werk is in die gemeente nie. Die Gees van God is besig om die gemeente te transformeer na 'n missionale gemeente. Dit moet hoop gee aan 'n gemeente wat in die verlede met die vraag geworstel het of die gemeente kan voortbestaan.

Hoofstuk 8

Gevolgtrekking van die studie

8.1 Inleiding

Hierdie studie is gedoen uit 'n diepe besorgdheid oor die voortbestaan van NG Gemeente Marken. Die navorser se hipotese is dat as die gemeente haar bestaansdoel en roeping missionaal kan interpreteer, die kernvraag in die gemeente oor haar voortbestaan, in 'n totaal ander lig gesien sal word. Marken sal dan vanuit 'n missionale selfverstaan sinvol kan bestaan en daadwerklik kan meelee in haar omgewing.

8.2 Die navorsingsvraag

Die vraag van die studie is: "Hoe kan die NG Gemeente Marken voortbestaan?"

Om hierdie vraag te verstaan is dit belangrik om die gemeente van 60 belydende lidmate in haar konteks te verstaan. Die gemeente is geleë in Limpopo in die Mogalakwena munisipaliteit waar ongeveer 300,000 hoofsaaklik Pedi sprekende mense woon. Marken is 'n klein plattelandse gemeente en weens haar geografiese ligging en die afstande wat Marken van ander dorpe is, is dit vir die lidmate wesenlik belangrik dat die gemeente moet voortbestaan.

Die gemeente se geskiedenis, haar identiteit / kultuur speel ewe-eens 'n belangrike rol in die verstaan van die voortbestaansvraag. Verskeie faktore het 'n invloed op die mees prominente of diepste vraag wat in die harte van die 60 lidmate leef.

Die belangrikste bestaansrede is egter dat die gemeente 'n spieëlbeeld van God se koninkryk in Marken sal wees. Die gemeente se identiteit en roeping is 'n volgende aspek wat na dieper en meer teologiese antwoorde soek. Missionale teologie bevat nie net uitdagings vir die gemeente nie, maar ook die riglyne vir Marken om te beweeg van 'n gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n gemeente wat op God en die *missio Dei* fokus.

In die beantwoording van die navorsingsvraag is die laaste doelwit om bakens en uitdagings op die NG Gemeente Marken se missionale reis uit te lig.

8.3 Die doelwitte van die studie

Die doel van die studie was om met die lidmate van die NG Gemeente Marken rondom hulle vraag en vrees oor die voortbestaan van hulle gemeente, op 'n missionale reis te gaan.

8.4 Die praktiese teologiese prosedures wat gevolg is

Die eerste doel van hierdie studie was om met die lidmate van die NG Gemeente Marken rondom hulle vraag en vrees oor die voortbestaan van die gemeente, op 'n missionale reis te gaan. Die epistemologie van Hendriks (2004:23-34) is gebruik as bakens op hierdie missionale reis.

Data is versamel deur gebruik te maak van 'n kontekstuele analise, identiteitsanalise en die nominale groep tegniek.

Die nominale groep onderhoud is 'n gestruktureerde prosedure en is gebruik om inligting in te samel vir 'n groep mense wat insae het in 'n spesifieke area van belangstelling. Die nominale groep tegniek in hierdie studie was gebruik om die nodige inligting te versamel om daaruit te bepaal wat leef in die gemeente se gemoed en in 'n tweede rondte om te identifiseer wat God reeds nuut gedoen het in die gemeente. Dit het lig gewerp op die eerste treë van die gemeente op haar missionale reis. Die

belewenis van die deelnemers aan die nominale groep onderhoud tydens die eerste rondte in die gemeente het ook die nodige informasie gebied om bepaalde riglyne voor te hou ten einde die Gemeente in Marken so effektief moontlik te begelei in haar soeke na antwoorde op voortbestaan.

Die beskrywing van die konteks en identiteit van die gemeente was die tweede doelwit. In die metodologie is Hendriks (2004) gebruik as riglyn vir die standaard "Congregational Studies" vakwetenskaplike metode. Die studie het gepoog om vanuit 'n praktiese teologiese hoek die gemeentelike werklikhede op skrif te stel. Hierdie deel van die studie is hoofsaaklik beskrywende kwalitatiewe navorsing.

Die kwalitatiewe navorsingsmetode en die oop onderhoude het ook gehelp om bewus te word van voorafopgestelde idees in die studie. Dit was veral belangrik omdat die navorser as tentmaker leraar in Marken Gemeente op 'n baie intense wyse persoonlik betrokke by die onderwerp van navorsing is.

Oorhoofs is die studie 'n kwalitatief beskrywende navorsingsontwerp. Die derde doelwit is om 'n sistematiese, interaktiewe subjektiewe benadering te gebruik om belewenis te beskryf en daaraan betekenis te gee (Burns and Grove, 2009: 22). Vir die doel van die studie het die navorser besluit om 'n kwalitatiewe metodologie te gebruik wat identifisering, beskrywing moontlik kan maak om genoeg diepte vir die studie te verseker.

Die stappe van die kwalitatiewe navorsingsproses wat gevolg is ten einde die beskrywings te analiseer het 'n sistematiese raamwerk verskaf om te kan identifiseer met die belewenis van die gemeente in haar kernvraag oor die voortbestaan van die gemeente. Dit het die geleentheid gebied om die voortbestaansvraag in Marken deur die oë van die gemeente te sien, en nie deur die oë van 'n leraar in die gemeente nie.

Die volgende twee doelwitte is om uit literatuur die kenmerke van 'n klein plattelandse gemeente te bespreek. Dit het as basis gedien om in hoofstuk 7 die eerste stappe van die gemeente se missionale reis te beskryf en ook die uitdagings waarvoor die gemeente staan, uit te spel. Die belangrikste inset egter is om die gemeente te help om haar roeping en identiteit missionaal te verstaan.

8.5 Die kontekstuele analise.

In die kontekstuele analise is gefokus op die "sosiale konteks" van Marken, haar ligging, globaal en plaaslik en die invloede daarvan op die voortbestaan van die gemeente

In 'n provinsie waar blankes net 2.4% van die bevolking uitmaak en in 'n munisipale gebied waar blankes minder as 1% van die bykans 300 000 mense uitmaak buite die dorp Potgietersrus / Mokopane is die kernvraag oor die voortbestaan van Marken gemeente verstaanbaar. Die invloed van die groot getalle swartes en die verdere migrasie van blankes uit Limpopo provinsie uit dra daartoe by dat die gemeente klein en niksseggend kan voel.

Gemeen aan hierdie statistieke is dit vir 'n klein gemeente van 60 nie moeilik om net te fokus op oorlewing nie. Marken kan en moet egter 'n eie kontekstuele ekklesiologie ontwikkel binne die raamwerk van God se bedoeling vir die gemeente. Vir die gemeente se missionale roeping is dit dus belangrik om daadwerklik te kan meeleef in haar omgewing (Hendriks, 2004:25-26).

'n Kontekstuele analise is gedoen as 'n stap in die proses om die fokus van Marken op oorlewing aan te spreek en die gemeente se oë oop te maak vir die werklikheid rondom die gemeente.

In die kontekstuele analise is waargeneem dat die invloed van gebeure in die wêreld 'n uitwerking het op die ekonomiese realiteite in Marken. Dit is bydraend tot die armoede wat geïdentifiseer is in die plaaslike onderhoude. Afhanklikheid van staatspensioene en aanverwante sake soos misdaad en alkoholmisbruik is ook uitgewys as 'n uitvloeisel van werkloosheid, ongeletterdheid en armoede.

Die invloed van die konteks op die gemeente moet nie onderskat word nie, maar 'n missionale gemeente moet ook haar konteks beïnvloed. Daarom is die kontekstuele analise gebruik as 'n metode om die konteks te leer ken en om hierdie kennis op 'n sistematiese manier toe te pas in die roeping

van Marken. Die belangrikheid van vennote in die uitleef van haar roeping, om deel te neem aan God se *missio* moet nie geringskat word nie.

8.6 Die identiteit van die gemeente.

Die verhaal en die identiteit van Marken is ineengevleg met die navorsingsvraag van die studie. Die geskiedenis leer dat daar verskeie bedreigings was wat daartoe kon lei dat die gemeente moes ontbind of inskakel by buur gemeentes. Die Christendom paradigma het duidelik na vore gekom in die ring en die kerkkantoor se verstaan van kerk-wees en het gelei tot die aandrag om in te skakel by buur gemeentes. Dit het bygedra tot die vraag oor die voortbestaan van die gemeente. Die voortbestaan van die gemeente is veral bedreig deur die kerkskeuring en die totstandkoming van die Afrikaanse Protestante Kerk.

Die gemeente is beskryf vanuit die perspektief van tipologieë wat verskil na aanleiding van denominasie, grootte en sosiale standplaas. Die klem het geval op verskille wat fisies waarneembaar is. NG Gemeente Marken hoort tot die gereformeerde tradisie en vorm deel van die NG Kerk. Die grootte van 'n gemeente speel 'n groot rol in die bediening. Vir 'n klein gemeente soos Marken met 60 belydende lidmate is daar 'n paar faktore wat in gedagte gehou word aangesien groei en afname lei tot die noodgedwonge verandering in kultuur en bediening. Weens die grootte van die gemeente is die finansiële vermoë van die gemeente en die bronne tot haar beskikking baie beperk en verklaar dit die tentmakerbediening. Die beperkte fondse het 'n positiewe uitwerking in die sin dat die gemeente op 'n meer persoonlike vlak die nood in die gemeenskap moet aanspreek. As 'n familie gemeente is Marken redelik konserwatief en vind verandering stadig plaas. Die marginale grootte van die gemeente dwing die gemeente om realisties na die nuwe werklikhede te kyk. Werklikhede soos migrasie na ander gemeentes vind gereeld plaas weens plase wat van eienaar verwissel en groei weens bevolkingsaanwas is weens die familie grootte van die gemeente nie noemenswaardig nie.

Die grootte van die gemeente en demografiese verskuiwings het bygedra tot die voortbestaansvraag van die gemeente. Dit is gebeure wat oor 'n lang tydperk plaasgevind het en verklaar ook hoekom sisteem 3 denke die prominente wêreldbeeld van die gemeente vorm. Die onburokratiese manier van opereer en die sterk wil om op innoverende manier bedreigings trompop te loop is ook deel van die identiteit en kultuur van die gemeente.

Die etnografiese onderhoude het die navorsingsvraag van die studie as deel van die kultuur van die gemeente bevestig maar is nie net 'n aanduiding van die twyfel oor die voortbestaan van die gemeente nie, dit toon ook aan dat Marken iets verstaan van die uniekheid van klein plattelandse gemeentes en die rol wat verhoudings daarin speel. Dit is eienskappe wat verder uitgebou moet word en kan die gemeente van groot hulp wees in haar missionale roeping. Die opmerkings van die leesspan na aanleiding van die etnografiese onderhoude het aangedui dat die identiteit van die gemeente reeds besig is om te skuif van 'n gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n missionale gemeente.

In Marken se missionale roeping sal die gemeente erns moet maak met die *kenosis* beginsel om sodoende die kultuur van voortbestaan verder te transformeer na 'n missionale kultuur en die gemeente te laat groei tot 'n spieëlbeeld van God se koninkryk.

Vervolgens is die nominale groep onderhoude ingespan as 'n tegniek om te luister na wat die gemeente dink gedoen moet word om die voortbestaan van Marken te verseker. Die nominale groep het tot die konklusie gekom dat die gemeente aan God behoort, en dat die gemeente vir haar voortbestaan afhanklik is van God. Daarmee in gedagte kan die gemeente nie anders as om nuut te begin dink oor kerk-wees nie. In hierdie nuut dink oor kerk-wees is dit belangrik dat toerusting aan die gelowiges gegee word sodat die gemeente haar roeping kan verstaan en daaraan gehoorsaam kan wees. Om te oorleef besef die gemeente dat dit nie 'n eksklusiewe kerk kan wees nie, die gemeente moet die gemeenskap van gelowiges in Marken wees. Dit moet 'n gemeente wees wat nie vas kyk teen die grense van denominasionalisme nie. Brûe moet gebou word na ander kerke deur 'n lewe wat van God se teenwoordigheid getuig. Alternatiewe geloofsgemeenskappe moet omarm word deur byvoorbeeld geleenthede te skep vir die arbeiders op plase om ook gemeenskap van gelowiges te wees. Kinders moet geleer word om die kerk te ondersteun en jongmense moet betrek word by die

gemeente se werk en bediening. Samekomste soos Bybelstudies en kermisse moet saam met ander Christene in Marken gevier word en bemarking is belangrik wanneer dit bereik wil word. Naas die beskrywing van hoe die gemeente se samestelling moet lyk, kom hier ook 'n doen aspek ter sprake. Die gemeente besef die noodsaaklikheid om kerk te wees i.p.v. om kerk toe te gaan. Gelowiges moet ander mense as het ware nuuskierig maak met hulle lewensstyl. Daarom is dit noodsaaklik dat die gemeente 'n gemeenskap sal wees wat vrede bring, opregte belangstelling toon in mense se wel en weë, vreugde en hartseer. Die gemeente besef ook dat die kerk die nood rondom die gemeenskap moet raaksien en iets daaraan doen. Die belangrikheid van kommunikasie word ingesien. Die gemeente verstaan die noodsaaklikheid om na mense te luister. In die proses van luister besef hulle dat God se leiding en hulp gevra moet en dat hulle nie op hulle eie vermoëns kan staatmaak nie. Dit is tekenend van 'n gemeente wat innoverend vorentoe wil beweeg.

8.7 *Missionale teologie – die diepste identiteit van die kerk*

Die voortbestaansvraag van NG Gemeente Marken is 'n identiteitsvraag en verskeie faktore moet in ag geneem word om die eiesoortigheid van die gemeente en die vraag te verstaan.

Faktore soos die geografie en demografie dui daarop dat geografiese isolasie en die grootte van Marken nie geïnterpreteer kan en moet word as ongesofistikeerd nie. Dit is juis die uniekheid van hierdie realiteite, 'n groter intimiteit en die klem op verhoudings wat bydra tot die identiteit en karakter van die gemeente. Wanneer die ekonomiese faktore ter sprake kom sien 'n mens sake op Marken funksioneer anders as in groter sentra. Die gemeenskap en die gemeente besef byvoorbeeld dat ekonomiese groei en vernuwing op die platteland in die hande van individue en gemeenskappe self lê. Stabiliteit is 'n verdere faktor wat die eiesoortigheid van Marken onderstreep. Dinge verander baie stadig en die neiging is dat mag sentreer rondom 'n kern van lewenslange en oud inwoners wat al vir geslagte lank in die gemeenskap woon. Die waardes van die gemeenskap is baie tradisioneel en 'n holistiese benadering tot die lewe word gevolg. 'n Groot diversiteit van bevolkings is ook 'n bydraende faktor tot die verstaan van die gemeenskap in Marken se eiesoortigheid.

In die spiritualiteit van Marken is gewys op die feit dat God 'n daaglikse werklikheid vir die gemeente is. Die afhanklikheid van God word veral besef in die landbou konteks. Ongelukkig beïnvloed die grootte van die gemeente haar spiritualiteit op 'n negatiewe manier aangesien lidmate soms wonder of daar iets goeds uit klein gemeentes kan kom. Die onderlinge gemeenskap is die hart van die Bybelse ervaring en is essensieel aan die gemeente se identiteit. Hierdie aspek van die gemeente se spiritualiteit word verder onderstreep deur die hoë verwagting van individuele deelname en betrokkenheid. 'n Ander aspek van die spiritualiteit van klein plattelandse gemeentes is dat die uitreik van die gemeentes geaktiveer word deur buurmanskap, die bevestiging van gawes en nie deur konfrontasie en uitdaging nie.

In die manier hoe die gemeente haarself uitdruk word 'n verhoudingsgebaseerde benadering tot kerkwees duidelik. In die aanbidding, Christelike onderrig, evangelisering, verhoudingsbou en sending is die saak wat telkens na vore tree, die bestaan van verhoudings. Die hoë prioriteit op verhoudings het natuurlik tot gevolg dat programme meesal teenproduktief vir die voortbestaan van die gemeente is.

Die noodsaaklikheid van verhoudings het ook 'n direkte invloed op die leierskap en styl van besluitneming in die gemeente. Bediening in Marken is mens tot mens gerig en die leraar se rol is baie meer persoonlik en intiem. Die aktiewe pastorale rol wat die leraar in die gemeente speel word ondersteun deur die betrokkenheid van die lidmate.

Hierdie kenmerke help ons om die eiesoortige karakter van Marken te verstaan. Dit het gehelp om te verstaan hoekom die voortbestaansvraag van die gemeente deel van die identiteit van die gemeente is en dit word in gedagte gehou wanneer die verskuiwing in die identiteit van die gemeente na 'n missionale gemeente ter sprake kom.

Die inligting uit die kontekstuele analise, etnografiese navorsing, nominale groep onderhoude en kenmerke van klein plattelandse gemeentes het gewys dat daar reeds 'n verskuiwing in die identiteit van die gemeente begin plaasvind het. Missionale teologie, die verkondiging en implementering daarvan het teweeggebring dat Marken al hoe minder op haar voortbestaan en al hoe meer op God

begin fokus het. Dit is ten diepste hierdie nuut verstaan van God, sy kerk en die verstaan van NG Gemeente Marken se identiteit wat die vrae en die vrese rondom voortbestaan kwessies laat kwyn het. 'n Nuwe visie is gebore waarin die gemeente besef dat die Koninkryk se waardes groter en hoopvoller is as institusionele oorlewings pogings.

In die strewe van Marken om weg te beweeg van haar identiteit as 'n gemeente wat worstel met 'n voortbestaansvraag na 'n gemeente met 'n nuwe fokus op God help die verstaan van die Triniteit om iets van die gemeente se nuwe identiteit te verstaan. In die bespreking is aangedui dat NG Gemeente Marken 'n simbool van die Trinitariese gemeenskap is en deur die doop in die Naam van die Vader, die Seun en die Heilige Gees ingelei word in gemeenskap met die Triniteit en die geloofsgemeenskap van gelowiges. Die verhouding waarin die Triniteit met mekaar staan vorm die vertrekpunt om iets van Marken se nuwe identiteit te verstaan en nie die drie persone nie. Net soos die Triniteit kan Marken ook nie in isolasie van mekaar leef nie. Ten diepste help trinitariese teologie NG Gemeente Marken om te verstaan dat haar identiteit, rol en roeping deur die drie-enige God bepaal word.

As Marken begin verstaan dat haar identiteit, rol en roeping deur die drie-enige God bepaal word, het dit onmiddellike implikasies vir die agenda van die gemeente, dit waarvoor sy lewe en werk, haar hele bestaansdoel. Marken sal kan voortbestaan as sy doen waarvoor God haar geskep het. Die vraag is dus: Wat is die *missio Dei* in Marken en haar omgewing? In ons nadenke oor die *missio Dei* is dit belangrik dat ons mekaar sal herinner dat NG Gemeente Marken nie 'n missie het nie maar uitgenooi word om in te skakel By God se *missio*, goeie nuus in die geskiedenis. Die getuigenis van die kerk in woord en daad is 'n verstaan dat die betekenis en doel van die geskiedenis geleë is in 'n persoon, Jesus Christus. As geskiedenis vind God se *missio* plaas in tyd. Die omgee van God vir die verlore en opstandige wêreld het gelei tot die menswording van Jesus Christus. Jesus se sending was God se sending en is gekenmerk deur omgee. Die opgestane Here stuur nou sy dissipels in die wêreld in om sy *missio Dei*, wat die doel en inhoud van sy lewe, dood en opstanding was, uit te voer. NG Gemeente Marken se deelname aan die *missio Dei*, word bepaal deur die drie-enige God en deur 'n stem te wees vir mense wat ly onder armoede, werkloosheid en ongeletterdheid neem die gemeente deel aan die *missio Dei*.

Vir Marken se verstaan van die hoe en die waar van haar roeping en vir die sekerheid oor die voortbestaan van die gemeente sal dit help as die lidmate iets verstaan van 'n spirituele teologie. Wanneer Marken in gedagte hou dat ons nie vir God net toeskouers is nie, maar dat sy hand altyd uitreik om ons in te trek in die Trinitariese aktiwiteite van skepping, redding en gemeenskap dan verskuif die vrae oor voortbestaan al hoe verder op die agtergrond. Die fokus moet verskuif van die self na 'n deelname in die *missio Dei* en in die proses sal die gemeente besef dat ons nie op ons eie is nie. Die verskuiwing van hierdie fokus kan net gebeur wanneer Marken erns maak met geloofsonderskeiding.

Marken se voortbestaan is dus gekoppel aan die vermoë van die lidmate om geloofsonderskeidend in te skakel by die drie-enige God se *missio Dei*. Die onderskeiding wat nodig is vir die deelname aan God se *missio Dei*, is gekoppel aan geestelike dissiplines wat help om op God te fokus en nie op die self en die voortbestaan van die gemeente nie.

8.8 *Strategiese stappe*

'n Missionale praktyk gerigte teologie doen teologie deur te fokus op plaaslike en spesifieke sake met die doel om iets te doen omtrent die realiteite (Hendriks, 2004:33). Verskeie strategiese stappe soos die skep van hoop, geleenthede wat raakgesien moet word en die bereidwilligheid om risiko's te loop is nodig om 'n daadwerklike transformasie te laat realiseer. Die tweede nominale groep bevestig dat die Gees van God reeds besig is om Marken te lei in hierdie strategiese stappe en die gemeente te transformeer na 'n missionale gemeente.

Dit word waargeneem wanneer die gemeente haar afhanklikheid van God besef. Hy is die Een wat die gemeente aan die gang hou en lewe gee. God se persoonlike betrokkenheid word waargeneem in hierdie reis saam met God. Die gemeente beleef ook 'n verandering en vernuwing in die opsig dat lidmate God as die vertrekpunt van hulle hele lewe ervaar. Hier lei die Gees Marken om in 'n situasie

van vrees vir oorlewing om te keer, “en in ons die geloof laat groei tot die vertrouwe dat die trou en liefde van God juis die dinge is waarvoor ons ons lewe kan gee” (Marais, 2007:120).

Die gemeente groei ook oor grense. Grense van kleur en grense tussen generasies is oorbrug en so is vyandskap verander na gemeenskap. Rustigheid en empatie, meer intense belangstelling in die vreugdes en hartseer van alle mense word raakgesien. Hier lei die Gees Marken van isolasie of vyandskap na gemeenskap. “Die sondige neiging om onself op allerlei maniere te isoleer verander in ’n soeke na gemeenskap met ander” (Marais, 2007:121).

Onderskeiding en nuutmaking word waargeneem in die kerkraad wat bereid is om risiko’s te loop in sy besluite, lidmate wat besef dat ander nie op hulle baadjies getakseer moet word nie, en ’n hand van omgee na mense in nood uitgereik word. Die Gees lei die gemeente om te beweeg van ’n selfgerigte lewe na ’n roepingsgerigte lewe (Marais, 2007:124).

Die beweging van moedeloosheid na geloof en hoop word waargeneem. In ’n gemeenskap waar vrae oor die voortbestaan van die gemeente gevra word, gebruik die Gees simbole soos die kruis en die oordenkende gebruik van die geloofsbelydenis om geloof te versterk en hoop te bring. Dit gebeur ook gewoonlik binne die gemeenskap van gelowiges en nie individueel nie (Marais, 2007:123-124).

Interaksie vind plaas waar die kinders veral betrokke is tydens die erediens. Marais (2007:121) merk op dat wanneer vroue en kinders en verstoteling raakgesien word, hulle waarde vir die koninkryk bevestig word. Die beweging van die Gees is hier een van skaamte na bevestiging en bemagtiging.

Daar kan met reg gevra word wat gebeur het om hierdie verandering moontlik te maak. In lyn met Everett Rogers se fases van verandering¹⁸ het verandering in Marken plaasgevind deurdat lidmate in Marken se Godsbegrip oor die afgelope 3 jaar verander het. Daarmee saam het verhoudings dieper geword en het die dissipline van “Wandel in die Woord” verandering aangehelp deur op God te fokus en nie op die voortbestaan van die gemeente nie. Teologies het die gemeente se hermeneutiek geskuif. ’n Verdere bydraende faktor vir die vernadering wat plaasgevind het, is dat die leierskap van die navorser as tentmaker leraar nie uitgegaan het van ’n posisie as ’n hoogsbetaalde amptenaar nie, maar vanuit nederige diens.

Na aanleiding van hierdie waarneming kan Marken ook nie anders as om te besef dat die Gees van God besig is om die gemeente te transformeer na ’n missionale gemeente nie. Dit moet hoop gee aan ’n gemeente wat in die verlede met die vraag geworstel het of die gemeente kan voortbestaan.

8.9 Aanvaarding van die hipotese

Hoe kan NG Gemeente Marken voortbestaan? Marken kan voortbestaan as die gemeente haar bestaansdoel en roeping missionaal interpreteer. Die kernvraag in die gemeente oor haar voortbestaan sal dan in ’n totaal ander lig gesien word en Marken sal dan vanuit ’n missionale selfverstaan sinvol kan bestaan en daadwerklik meeleef in haar omgewing.

Die kernvraag oor die voortbestaan van die gemeente het reeds begin om plek te maak vir ’n missionale verstaan van kerk-wees. Die missionale selfverstaan van die gemeente lei ook tot die begin van ’n daadwerklike meeleef in die omgewing. Die verskuiwing van die identiteit van ’n gemeente wat worstel met ’n voortbestaansvraag na ’n gemeente wat fokus op God en die *missio Dei* kon plaasvind deur missionale teologie te verkondig en te implementeer. Tekens van hierdie missionale transformasie word reeds vroeër waargeneem maar word veral deur nominale groep onderhoude op 25 September 2010 te Marken bevestig.

Die hipotese van die navorser word dus as waar bevestig. Dit impliseer dat Marken vir haar voortbestaan sal bly fokus op die drie-enige God en die *missio Dei*, verder betrokke sal raak in die konteks en ’n stem sal wees vir die duisende mense wat lei onder armoede, werkloosheid en ongeletterdheid.

¹⁸ Sien bladsy 77

Bibliografie

- Barrett, L.Y. (ed.) (2004) *Treasure in clay jars. Patterns in Missional Faithfulness*, Grand Rapids: Eerdmans.
- Barry, W.A. and Conolly, W.J. (1982) *The Practice of Spiritual Direction*, New York: Harper Collins.
- Bosch, D.J. (1991) *Transforming Mission. Paradigm shifts in theology of mission.*, New York: Orbis Books.
- Bryman, A. (2004) *Social Research Methods*, Oxford: Oxford University Press.
- Burns, N. and Grove, S.K. (2009) *The Practice of Nursing Research*, 6th edition, US Elsevier Health.
- Calhoun, A.A. (2005) *Spiritual Disciplines Handbook. Practices that transform us.*, Illinois: Inter-Varsity Press.
- Castells, M. (2004) *The Power of Identity. The information age: economy, society and culture, volume II.*, 2nd edition, Oxford: Blackwell.
- Corrie, J. (ed.) (2007) *Dictionary of Mission Theology*, Illinois: Inter-Varsity Press.
- De Vos, A., Strydom, H., Fouche, C. and Delport, C. (2007) *Research at Grass Roots for the Social Sciences and Human Services Professions*, 3rd edition, Pretoria: Van Schaik Publishers.
- Gallagher, M., Hares, T., Spencer, J., Bradshaw, C. and Webb, I. (1993) 'The Nominal Group Technique: A Research Tool for General Practice?', *International Journal of Family Practice*, vol. 10, no. 1, pp. 76-81.
- Guder, D.L. (2000) *The Continuing Conversion of the Church*, Grand Rapids: Eerdmans.
- Hendriks, H.J. (2004) *Studying Congregations in Africa*, Wellington: Lux Verbi.
- Hendriks, F. (2008) *Die gebed van selfondersoek*, Somerset Wes.
- Hirsch, A. (2006) *The forgotten ways*, Grand Rapids: Brazos Press.
- Info, L. *Limpopo Info*, [Online], Available: <http://www.limpopoinfo.co.za/limpopo.html> [17 August 2010].
- Jung, L. and Agria, M. (1997) *Rural Congregational Studies. A Guide for Good Shepherds*, Nashville: Abingdon Press.
- Keifert, P. (2007) *Ons is nou hier: 'n Nuwe era van gestuur wees. 'n Missionale ontdekkingsreis*, Wellington: Bybe- Media.

- Koedoesrand, N.G.K. (1960) *Notule van gemeente vergadering gehou op 21 April*.
- Marais, F. (2007) *God praat - leef luisterryk vir vergaderings. Handleiding vir gemeenteleiers op soek na God se agenda vir gemeentes*, Wellington: Bybel-Media.
- Marais, F. (2009) *'n Reisgids vir gestuurde leierskap*, 1st edition, Stellenbosch.
- Marais, F. and Ellison, P.T. (2007) 'Push through the Pain. The Spirit transforming churches across the world', p. 30.
- Marken, N.G.K. (1961) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 23 Februarie*.
- Marken, N.G.K. (1975) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 19 November*.
- Marken, N.G.K. (1985) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 23 Oktober*.
- Marken, N.G.K. (1986) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 6 Mei*.
- Marken, N.G.K. (1987) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 28 Oktober*.
- Marken, N.G.K. (1990) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 13 November*.
- Marken, N.G.K. (1990) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 27 Maart*.
- Marken, N.G.K. (1991) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 4 September*.
- Marken, N.G.K. (1996) *Notule van kerkraadsvergadering gehou op 28 Mei*.
- Nel, M. (2009) 'Die Noodsaak van 'n nuwe Missionêre - Ekklesiologie', *Ongepubliseerde artikel*, October.
- Newbiggin, L. (1989) *The Gospel in a Pluralist Society*, Grand Rapids: Eerdmans.
- Niemandt, N. (2007) *Nuwe drome vir nuwe werklikhede*, Wellington: Lux Verbi.
- Nouwen, H.J. (1976) *The Genesee Diary. Report from a Trappist Monastery*, New York: Doubleday.
- Peterson, E.H. (1987) *Working the angles. The shape of pastoral Integrity*, 1993rd edition, Grand Rapids: Eerdmans.
- Peterson, E. (2005) *Christ plays in ten thousand places*, Colorado Springs: Eerdmans.
- Polit, D. and Beck, C. (2009) *Nursing Research. Generating and assessing evidence for nursing practice*, 8th edition, New York: Wolters Kluwer. Lippencott Williams & Wilken.
- Ruffcorn, K.E. (1994) *Rural Evangelism*, Minneapolis: Augsburg.
- STATSSA (2001) *Statistics South Africa, Census 2001 Metadata, Geography hierarchy and attributes, report no. 03-02-25*.

STATSSA (2007) *South Africa info*, July, [Online], Available: <http://www.southafrica.gov.za> [17 August 2010].

STATSSA (2010) statssa.gov.za/publications/statsdownload.asp?PPN=P0302&SCH=4696, July, [Online], Available: <http://www.statssa.gov.za> [17 August 2010].

Volf, M. (1998) *After Our Likeness. The Church as the Image of the Trinity*, Grand Rapids: Eerdmans.

Warren, R. (1995) *Die doelgerigte kerk. Groei sonder om jou boodskap of roeping prys te gee.*, Kaapstad: Struik Christelike Boeke.

Wikipedia, the free encyclopedia, [Online], Available: <http://www.wikipedia.org> [20 October 2010].

Addendum 1:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009

Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?

No.	Aanhalings (Rondte 1)	Punte	Prioriteite 1	Prioriteite 2	Kategorieë / Tema	Herklassifisering en posisie van die top 6 prioriteite (Konklusie)
11	Ons moet gemeenskap wees wat vrede bring	3	20	a.) 'n Gemeenskap wat omgee en vrede bring (nood sien en aanspreek)	A) Inklusiewe gemeenskapskerk te wees wat op 'n daaglikse basis omgee, vrede bring en brûe bou – by gegewe geleenthede	B)
4	Opregte belangstelling in mense se wel en weë, vreugde en hartseer moet getoon word	32	9			
19	Ons moet die nood rondom ons raaksien en iets daaromtrent doen	29	11			
6	Geleenthede moet geskep word vir die werkers (arbeiders, meestal op plase om, ook gemeenskap van gelowiges te wees)	7	19	a) Kerk te wees i.p.v. kerk toe te gaan in Marken. Brûe bou na ander geloofsgemeenskappe in Marken		

Addendum 1:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009

Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?

No.	Aanhalings (Rondte 1)	Punte	Prioriteite 1	Prioriteite 2	Kategorieë / Tema	Herklassifisering en posisie van die top 6 prioriteite (Konklusie)
3	<p>Ons moet brûe bou na ander kerke deur 'n lewe wat van God se teenwoordigheid getuig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Ons as gelowiges moet mense as te ware nuuskierig maak deur ons manier van lewe</i> • <i>Ander geloofsgemeenskappe moet omarm word.</i> 	54	1			

Addendum 1:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009

Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?

No.	Aanhalings (Rondte 1)	Punte	Prioriteite 1	Prioriteite 2	Kategorieë / Tema	Herklassifisering en posisie van die top 6 prioriteite (Konklusie)
5	Ons moet die gemeenskap van gelowiges in Marken wees	41	4			
2	Ons moet kerk wees i.p.v. om kerk toe te gaan	39	5			
13	Samekomste soos Bybelstudies en kermis moet	34	7	Beweeg weg van boeie van		

Addendum 1:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009

Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?

No.	Aanhalings (Rondte 1)	Punte	Prioriteite 1	Prioriteite 2	Kategorieë / Tema	Herklassifisering en posisie van die top 6 prioriteite (Konklusie)
	saam met ander Christene in Marken gevier word <ul style="list-style-type: none"> <i>Bemarking is belangrik wanneer samekomste met ander Christene bevorder wil word</i> 			denominasionalisme		
12	Beweeg weg van denominasies en bedien almal as Christene, want denominasies stel grense voor	20	14			
20	Kinders moet geleer word om die kerk te ondersteun	30	10	Jongmense moet betrek word in bediening		
7	Jongmense moet betrek word by die gemeente se werk en bediening	48	2			

Addendum 1:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009

Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?

No.	Aanhalings (Rondte 1)	Punte	Prioriteite 1	Prioriteite 2	Kategorieë / Tema	Herklassifisering en posisie van die top 6 prioriteite (Konklusie)
14	Toerusting moet aan gelowiges gegee word om aan roeping gehoorsaam te wees	10	18	b) Afhanklikheid van God	B) Afhanklik wees van God	A)
15	Ons moet ons afhanklikheid van God besef	35	6			
17	Ons moet onthou dis God se kerk en daarom moet ons nuut begin dink oor kerk-wees	2	21			
1	God se leiding en hulp moet gevra word om mense wat nie betrokke is nie se redes te hoor	43	3	c) Luister na redes vir onbetrokkenheid	D) Luister na onbetrokkenheid en betrek	D)
8	Geld is nodig om voortbestaan te verseker en daarom moet gereelde	33	8	d) Finansies	F) Finansies	F)

Addendum 1:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken Junie 2009

Wat kan gedoen word om NG Gemeente Marken se voortbestaan te verseker?

No.	Aanhalings (Rondte 1)	Punte	Prioriteite 1	Prioriteite 2	Kategorieë / Tema	Herklassifisering en posisie van die top 6 prioriteite (Konklusie)
	fondsinsameling gehou word					
18	Ons moet uitreik na ongelowiges	17	15	e) Vriendskapsevangelisasie (3rd places) en uitreik	E) Vriendskapsevangelisasie	E)
21	Daar moet 'n uitreik wees na mense wat net naweke op Marken is	12	17			
16	Kommunikasie binne die gemeente moet lidmate bemagtig. Daar moet gebruik gemaak word van sms boodskappe en ander tegnologie om kommunikasie te bevorder	22	13	f) Kommunikasie	C) Kommunikasie	C)

Aanhaling wat weggeval het:

1. Geld is nodig om voortbestaan te verseker en daarom moet gereelde fondsinsameling gehou

Addendum 2:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken op 25 September 2010

Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?

	Aanhalings	Prioriteite	Kategorie	Tema
17	God hou gemeente aan die gang. Wete God is met ons op pad. AFHANKLIKHEID VAN GOD.	44	Afhanklikheid van God	<ul style="list-style-type: none"> • God hou gemeente aan gang. (Hy gee lewe) • God is persoonlik betrokke • God is vertrekpunt in hele lewe 24/7 • God se kerk is nie 'n struktuur nie maar 'n lewende organisme [82]
20	God word persoonlik	6	Afhanklikheid van God	
21	Vervaging van grens tussen sekulêre en kerklike dimensies – Sigbaar in mense se lewens	14	Afhanklikheid van God	

Addendum 2:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken op 25 September 2010

Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?

	Aanhalings	Prioriteite	Kategorie	Tema
23	Bewuswording dat kerk nie 'n gebou is nie maar dat ONS kerk is.	18	Afhanklikheid van God	
11	Informeel eredienste – meer /beter interaksie	7	(Interaksie / Praxis)	<ul style="list-style-type: none"> • Eredienste • Kinders neem aktief deel [9]
13	Kinders neem aktief deel aan eredienste – doen-element	2	Interaksie / Praxis	

Addendum 2:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken op 25 September 2010

Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?

	Aanhalings	Prioriteite	Kategorie	Tema
1	2e Diens – swart gemeenskap	12	Grense oorsteek	<ul style="list-style-type: none"> • Kleurblind • Ouderdom • Arm mense <div style="text-align: right; margin-right: 10px;">} Ongee</div> <div style="margin-top: 10px;">[40]</div>
3	Grense oorbrug – kleur en ouderdom	19	Grense oorsteek	
9	Ervaar rustigheid en empatie – meer intense belangstelling	9	Grense oorsteek	

Addendum 2:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken op 25 September 2010

Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?

	Aanhalings	Prioriteite	Kategorie	Tema
6	Konflik bring nie skeuring nie maar laat mense nuut dink.	8	Onderskeiding / Nuut dink	<ul style="list-style-type: none"> • Rol van konflik word positief beleef • Wandel in die wêreld / nuwe waardering vir mense • Kerkraadsvergaderings is geleentheid vir geloofsonderskei-ding / Wandel in Woord • Bewuswording van waar God ons wil gebruik (heelmaking)
8	Nuutmaking – moenie mense op baadjies takseer nie – gawes verskil	11	Onderskeiding / Nuut dink	
12	Kerkraadsvergaderings – geloofsonderskeidingsproses – meer verligte kerkraad	2	Onderskeiding / Nuut dink	

Addendum 2:

Samevatting van nominale groep onderhoude gehou te Marken op 25 September 2010

Wat het God die afgelope 3 jaar nuut gedoen in NG Gemeente Marken?

	Aanhalings	Prioriteite	Kategorie	Tema
14	Bewuswording: Swaarkry (Finansies en fisies) sien ander se swaarkry raak, reik prakties hand van omgee uit. Omgee	11	Onderskeiding / Nuut dink	
18	Kruis – Beteken God is in gemeenskap teenwoordig.	14	Simbole van geloof	<ul style="list-style-type: none"> • God se teenwoordigheid word sigbaar: ✓ Geloofsbelydenis ✓ Kruis [17]
5	Belydenis van geloof in erediens in vraagvorm – dink wat jy bely.	3	Simbole van geloof	

Aanhalings wat weggeval het:

2	Nuwe intrekkeers maak bydrae en neem deel	0	-	-
4	Bazaar met Limpopo -VGK gemeente	0	-	-
7	Clusterbyeenkoms – SAVGG – op reis saam met ander gemeentes	0	-	-
10	Bybels vir graad 7 leerlinge – swart laerskool	0	-	-
15	Mobiliteit van kerk – preekstoel.	0	-	-
16	Vrouens se rol – meer aktief	0	-	-
19	Ons lewe in God se tuin – natuur	0	-	-
22	Oplewing en bediening. Babas en Kerk fisiese hulpbronne. Optimisme. Demografies sigbare “hoop”	0	-	-
24	Denominasionele grense vervaag.		-	-

Bylaag A

Getranskribeerde onderhoude in die kontekstuele analise.

1. Hoe sal jy die verskillende groepe in die gemeenskap beskryf?

- Swart en wit leef geografies ver uit mekaar uit. Swart mense was voor 1994 egter bang vir die blankes weens vrees vir aanranding. Wat die evangelie betref was die meeste blanke boere oop en tevrede dat die evangelie aan hulle swart plaaswerkers verkondig word.
- Daar is verskillende denominasies in ons gemeenskap, die wat glo in die Afrika godsdienste van profesie bv. die ZCC en die Apostoliese kerke; en die wat dink Christus is net in hulle kerke bv. "Bazalwanas" en ons in die VGK wat glo dat God oral is en ons gebede beantwoord.
- Die twee hoofgroepe is swart en wit. Onder die swartes kry jy verdere verdeling tussen geletterdes en ongeletterdes. Geld en geletterdheid maak dat daar 'n klasseverskil is in die swart gemeenskap. Die waardestelsel van die swartes is anders as by blankes. 'n Voertuig se bande kan maar glad wees maar die voertuig moet "mags" hê. "Bling" is belangrik vir die swartes en hulle spandeer baie geld aan luukse veral klere en donkerbrille, maar hulle eet nog steeds pap met die hand. Onder die blankes word weer onderskeid getref op grond van die beroepe wat mense beoefen. "Clicks" speel 'n groot rol en is dit moeilik om as nuweling deel te vorm van die boerdery gemeenskap. Drankmisbruik speel ook 'n rol in verdere groeperings, 'n nuweling wat drink skakel ook makliker in.
- Swart mense, hulle is arm en afhanklik van die staat se pensioene. Blankes, Indiërs en Pakistani kom besoek Taueatswala net vir besigheidsdoeleindes. Daar is wel Pakistani wat in die winkels bly wat hulle van swart mense huur.
- Marken gemaenskap bestaan vir 'n redelik homogene boerderygemeenskap met enkele ander mense uit die beroepswêreld. Ek dink dat die verskil tussen die eienaars van die plase en die plaaswerkers groot is op verskeie vlakke: akademies, geleentheid, finansies, gesinsstrukture, hoop en nog baie meer.
- Arbeiders wat vir julle, die boere, werk. Arbeiders wat vir die regering werk. Die werkloses.
- Blankes aan die een kant wat net hulle eie vriendekring ondersteun. Daarenteen sien ek dat die swartes mekaar almal ondersteun en ook behulpsaam is teenoor die blankes.
- Wit mense wat my baie goed ondersteun. Swartes wat my net gedeeltelik ondersteun.
- Daar is hoofsaaklik 2 groepe naamlik plaaseienaars aan die een kant en arbeiders aan die ander kant. Die blanke boere help my ook baie.
- 'n Groep jongmense wat gereeld sosiaal verkeer, 1-2 keer per week. Enige nuwe intrekker is welkom om saam te sosialiseer. 'n Tweede groep wat nie graag sosiaal verkeer nie en wat verkies om op hulle eie te wees. 'n Derde groep, meer ouer mense, wat nie gereeld bymekaar kom nie, maar tog sulke geleentheid geniet.

2. Wat is die grootste nood van hierdie verskillende groepe en die gemeenskap in die breë ?

- Swartes – armoede, drankmisbruik en vigs; Blankes – drankmisbruik, werkloosheid in 'n mate; Gemeenskap in breë – onsekerheid oor werkseleenthede en depressie.
- Om die verskillende kerke te versoen en om die boodskap oor te dra dat dit nie kerk is wat red nie.
- Onder die swartes definitief ongeletterdheid by die arm mense. Werkloosheid wat lei tot ledigheid en daar is ook nie ontspanningsgeriewe vir die mense nie. Baie swartes hang net rond op Marken. Drankmisbruik is 'n groot kopseer onder swart mense en blankes. By individuele blankes die behoefte aan aanvaarding; kuier geleentheid of funksie wat gemeenskap in totaal kan saambring, drinkers en nie-drinkers en kan praat oor alles, nie net boerdery nie. Blankes is ook leierloos; geen opleiding van ouer gemeenskap na jonger gemeenskap nie.
- Definitief armoede onder die swartes. Selfs die besigheidsmense onder die swartes verhuur eerder hulle winkels aan die Pakistani omdat hulle swaar kry. Alkohol misbruik – veral jongmense drink tot 2 uur in die môre en maak vreeslik lawaai. 'n Verdere uitvloeisel van die alkohol is misdaad en veral bakleiery en messtekery.

- Plaaseienaars: Stabiele landbouomstandighede en ekonomiese sekuriteit
Plaasarbeiders: Werksekuriteit, beter maatskaplike omstandighede bv. met betrekking tot alkohol misbruik, ongewenste swangerskappe, beter skoolresultate.
- Om 'n beter lewe te kan lei as tans. Daarvoor is werksgeleenthede en beter besoldiging nodig.
- Hulpverlening. Geen groep is ingerig om hulp te verleen nie en daar moet staat gemaak word op enkele individue. Daar moet iets soos 'n noodforum of Rotariërs op die been gebring word om veral hulp aan die armes te verleen. Ons het selfs arm blankes onder ons geledere.
- Werkloosheid is die grootste nood, die werksgeleenthede is ook baie min. 'n Polisiestasie sal vir die breë gemeenskap baie beteken.
- Armoede. 'n Inkopiesentrum waar daar ook 'n handelsbank is, sal welkom wees.
- Bang om mekaar nie te sien nie. Behoeftige om soms sosiaal te verkeer, maar partykeer te besig weens familie verpligtinge. Eensaamheid. Gemeenskap in breë, die ontvolking van die platteland en die bekommernis oor lewenskwaliteit en die regering se planne vir die toekoms. Mense verlang 'n stuk sekuriteit.

3. Wat is die bydrae wat hierdie verskillende groepe in die breë gemeenskap kan maak ?

- Die verskillende groepe kan meer kontak maak met mekaar wat sal lei tot 'n beter verstaan. Die swart mense kan iets van "ubuntu" vir ander mense leer en die blankes kan help met armoede verligting bv. die verspreiding van kos en klere.
- As hierdie groepe goed opgelei; bv. om hulle uit te nooi na werkswinkels en om Bybelstudies te organiseer; kan word kan hulle bydra tot die verspreiding van die evangelie.
- Blankes kan help met 'n openheid, toegeneentheid en gasvryheid teenoor alle mense. Die swartes het 'n vermoë om onderskeid te tref tussen persoonlike en saaklike aangeleenthede (waarin rolle spel duidelik na vore kom) en is baie meer diplomatiek as blankes.
- Swart mense kan bydra tot werk wat gedoen moet word in die gemeenskap.
- Groepe is interafhanklik van mekaar.
- Om mekaar van hulp te wees en veral die werkloses te ondersteun.
- Werkskepping. Die blankes kan van groot hulp wees deur behoeftiges in diens te neem.
- Die blankes kan werk skep aangesien hulle kan planne maak. Die swartes kan dan die werk doen wat saam met hierdie planne loop.
- Die boere kan werk skep. Die arbeiders kan dan werk wat dan ook sal lei tot minder diefstal.
- Kan sosiale geleenthede reël, hulle is baie hulpvaardig en gee nie om om vuur te slaan tydens veldbrande nie en hulle is ook baie betrokke by die boerevereniging. Ondersteuning maak dat volgende projekte makliker is.

4. Wat veroorsaak konflik en spanning in die gemeenskap ? Alternatiewelik: is daar vrede; watter vorms van ongeregtigheid bestaan in die gemeenskap ?

- Misverstande oor kultuurverskille veroorsaak konflik, maar in die algemeen is daar vrede. Ongeregtigheid kom wel voor in die vrome van regstellende aksie wat lei tot onbekwaamheid en swak dienslewering, veral by onderwys en die paaie departement. Aanstellings is politiek gemotiveerd en dit veroorsaak spanning.
- Konflik en spanning word meesal veroorsaak deur die leiers wat onder mekaar baklei en die swak bestuur van fondse. Swak dienslewering van die leierskap veroorsaak ook konflik.
- Ons weet te min van mekaar af. Rassisme kom nog steeds voor – party individue het dit omgeskakel na vermyding van swartes en ander weer het persepsies soos dat alle swartes stink en skelm is. Dit sal ook help as mense by die boerevereniging die goedgunstigheids van die skool beloon met wedersydse goedgunstigheid. In die algemeen is daar vrede; daar is meer onderstroming as regte konflik en spanning.
- Misverstande tussen groepe binne die gemeenskap. Swak kommunikasie met die wyksraadslede van die munisipaliteit van Mogalakwena. Andersins is daar redelik vrede.
- Na my oordeel bestaan daar meesal goeie verhoudings wat af en toe in enkele gevalle deur arbeidsonrus versteur word. Minimum lone bring redelike gelyke behandeling en verhoed uitbuiting.

- Slegte verhoudings en diskriminasie tussen die verskillende etniese groepe onder die swartes veroorsaak konflik en spanning. Ek sien wel goeie verhoudings tussen blankes en swartes in die gemeenskap.
- Min konflik kom voor, maar drankmisbruik veroorsaak veral konflik. Oor die algemeen word vrede ervaar. Persoonlikheidsverskille lei wel soms tot konflik in die werksplek.
- Alkohol misbruik.
- Oor die algemeen is daar vrede, maar visverstande lei tot konflik. Partykeer gee die mense ook nie om wat rondom hulle gebeur nie. 'n Bron van kommer is grondeise wat geslaag het en daartoe lei dat van die arbeiders hulle werk verloor en dat die grond ook verwoes word.
- Skinderstories veroorsaak konflik asook sterk opinies van individue. Oor die algemeen is daar vrede. Sien nie veel onreg nie, miskien onbillike optrede in die verlede van mense by boeresaal wat lawaai het.

5. Wie het mag in die gemeenskap, wie kan dinge laat gebeur of dinge laat stop om te gebeur ?

- Die kerk het baie meer mag as wat hy besef in die breë gemeenskap. Onder die swartes het die toordokters baie mag teenoor die mense wat nog in die toordokters glo.
- Die tradisionele leiers (Chiefs en indoenas) het die mag maar hulle onderlinge gevegte maak dat dinge nie gebeur nie. Dan is daar ook nog nalating van behoorlike beplanning.
- Party individue by die boerevereniging dink hulle het die mag. Die Mag lê meer by die ou inwoners van Marken wat onder meer verhoed dat buitelanders nie deel van die groep word nie.
- Misverstande tussen groepe binne die gemeenskap. Swak kommunikasie met die wyksraadslede van die munisipaliteit van Mogalakwena. Andersins is daar redelik vrede.
- Die natuurlike mag lê by grondeienaars. In die gemeente is die mag by 'n kerkraad wat gedeelde verantwoordelikheid het en neem.
- Ons as leiers het die mag, die bestuurders by organisasies, die leiers by die verskeie instansies soos die skool en die kerk.
- Die boerevereniging se invloed is nogal sterk. Bemarking wat nou en dan deur hulle gedoen word beïnvloed byvoorbeeld die verkope by die plaaslike koöperasie. Die manne met die geld, het baie mag in die gemeenskap.
- Individue met geld.
- Grondeienaars, die blankes laat dinge gebeur.
- Boerevereniging as instansie. Die NG kerk op Marken. Mense wat Jesus bely kan in breë gemeenskap 'n verskil maak.

6. Is mag beperk tot 'n paar invloedryke mense, of is daar 'n balans van mag tussen individue of groepe ?

- Mag lê meer by 'n groep, veral by die kerk. Besware wat die kerk as groep maak dra gewig.
- Mag is beperk tot 'n paar invloedryke mense. Traak-my-nie-agtigheid, 'n afwesigheid van inligting en swak bywoning van byeenkomste lei daartoe dat die paar invloedryke mense bg. uitbuit.
- Redelike balans van mag tussen groepe.
- Die hoofvrou en die raadslede het die mag in die gemeenskap, maar die tradisionele leiers, die Development community en die Civic association kan dinge laat gebeur.
- Ek dink nie so nie (mag lê wel by groepe)
- Daar is 'n balans tussen individue en groepe
- Mag is beperk tot 'n paar invloedryke mense.
- Daar is 'n redelike balans
- Groepe het oorwegend die mag, daar is nie 'n balans nie
- Daar is 'n redelike balans tussen individue en groepe

7. Hoe sien of beskryf jy NG KERK MARKEN ?

- Ons het meesal welkom gevoel in Marken ten spyte van die feit dat ons sendelinge was. Marken is betrokke in die gemeenskap en reik uit na die swart gemeenskap met die evangelie en versprei Bybels en ondersteun.
- Die leierskap konsentreer slegs rondom Marken en ondersteun nie die nabygeleë VGK van Ga-Monare, Taueatswala en Rebone nie.
- Kerk speel nogal 'n belangrike rol op Marken. Veral sake rakende welsyn kan met die predikant bespreek word en die kerk is hierin veral hulpvaardig. Op 'n stadium in die verlede het individue veroorsaak dat verhoudings met skoolpersoneel versuur het. In die laaste tyd het die kerk en die skool nader aan mekaar beweeg met oor en weer besoeke en goeie verhoudinge word gebou. Die NG Kerk aanvaar die skool ook beter as die ander kerke.
- Weet nie veel van die gemeente nie.
- Gemeenskap kerk met sterk druk op oorlewing wat niesteenstaande hulle klein getal nogtans 'n verskil wil maak in die wêreld. Hulle oorlewings stryd is 'n groot hindernis om werklik wesenlike verskille te maak.
- 'n Goeie gemeente omdat hulle van mense hou en ons geniet dit om in die kerkgebou te kan aanbid. Die gemeente het na ons toe gekom en ons uitgenooi om in die kerkgebou te aanbid. Die leraar hou van mense en diskrimineer nie teen mense nie. Hy moedig ook die mense aan om God te dien en goeie goed in die gemeenskap te doen.
- 'n Lekker gemeente wat anders is as ander NG gemeentes. Die eredienste is nie afgesaag nie. Verder is die kerk uniek daarin dat die leraar ander kerke ondersteun.
- Dit gaan goed in die kerk.
- Hulle is behulpzaam, veral teenoor my.
- Een groot gelukkige goed gefunksioneerde familie, met die klem op die familie.

8. Wat sal jy graag aan NG KERK MARKEN wil vertel ?

- Die gemeente moet hulle leraar meer help.
- Dat Marken NG Kerk beter hulpbronne het as die nabygeleë VGK en dat hulle gesamentlike werkwinkels moet hou. Bywoning van mekaar se eredienste kan help dat ons mekaar kan leer ken.
- Daar is 'n geweldige behoefte aan Sondagskool vir die kinders omdat hulle bykans elke naweek inbly. Lidmate moet uit hulle gemaklike beweeg en moet dit wat hulle Sondae tydens die erediens hoor in die lewe ervaar.
- Ons het net 1 laerskool in Taueatswala en hier woon baie mense, miskien kan die kerk help om 'n proses aan die gang te sit wat sal meebring dat nog 'n skool gebou kan word.
- Die een seemeu wat uit die olie van 'n gestrande skip gered word maak 'n verskil. Al kan mens nie al die meue red nie is die wat gered is 'n werklike verskil as die oliedood.
- Hou aan om die goeie werk te doen wat julle reeds doen, moedig mense aan, leer hulle hoe om saam met ander mense te leef in geduld, goedhartigheid, liefde en ondersteuning.
- As almal in die gemeente vir God in gees en waarheid dien soos sommige gemeentelede dit reeds doen, dan sal die gemeente die gemeenskap verander.
- Werk aan die verhoudinge tussen blank en swart sodat daar groter gelykheid kan kom.
- God moet altyd eerste bly.
- Net positiewe goed, doen so voort. Die biddae vir reën en die dienste tydens Paastyd word veral raakgesien.

9. Wat verwag jy van die kerk in die breë in ons gemeenskap

- Ons moet word wat ons in Christus reeds is. Instrumente; groeperings; bedieninge moet beter ondersteun word bv. diens van barmhartigheid.
- Die kerk is die eerste instelling wat onderwys na Afrika gebring het en die kerk moet die eenheid in die gemeenskap bevorder.
- Die kerk moet geestelike voedsel vir die gemeenskap gee, nie 'n politieke verhoog wees nie en gemeentes moet onderlinge wisseling van lidmate aanspreek.

- Om die jeug positief te beïnvloed, om kerk toe te gaan en morele waardes aan te leer. Wat van 'n konferensie om die jeug te help met lewensvaardighede en die regte optrede? (opvoeding) Hier is ook baie “disabled” mense wat hulp nodig het.
- Geloofwaardigheid, spiritualiteit, toewyding, liefde, regverdigheid en veral om God se stem te laat hoor in alle omstandighede.
- Om te skakel met ander denominasies. Om die Woord van die enigste God te verkondig en tot Hom te bid. Die kerk moet die voorbeeld van God se liefde wees.
- Die kerk moet saamwerk met die verskillende denominasies en iets aanbied om die gemeenskap te bou.
- Die kerk moet saamwerk met alle mense om hulle ook deel van die kerk te maak.
- Die armstes van die armes moet gehelp word. Die kerk moet ook werkskepping aanmoedig.
- Kerke moet na mekaar uitreik en ons naaste liefhê soos onself

Bylaag B

Etnografiese navorsing – NG Gemeente Marken

1. Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.

1. Die gemeente bestaan nou 50 jaar en is deur ons voorouers gebou. Ons is 'n klein familie gemeente van +/- 48 lidmate.
2. Dit is 'n plaas gemeente, lidmate is meestal boere wat tans meer wildboerdery bedryf. Die naaste dorp is Ellisras. Die gemeente is in 1960 gestig. Veranderde omstandighede in die platteland ten opsigte van boerdery, grond ens. het lidmaat getalle sterk geaffekteer. Huidiglik is die gemeente een van die kleinste in die Noordelike Sinode met 'n lidmate getal van minder as 70. Danksy 'n konserwatiewe finansiële beleid en 'n spaarsin is die gemeente nog selfonderhoudend. Daar is ook geen wens om by 'n ander gemeente in te skakel nie. Al die eer aan die Vader.
3. 'n Klein plattelandse gemeente met 'n sterk band tussen die gemeentelede omdat almal mekaar goed ken. Baie konserwatiewe gemeente in die bediening sowel as demografies. Probeer wel uitreik na swart gemeentes in die omgewing.
4. 'n Klein gemeente maar is op verskeie areas aktief betrokke in die hele gemeenskap en selfs Marken se buur areas. Daar is 'n goeie verteenwoordiging van alle ouderdomsgroepe. Jonk en oud kuier lekker saam oor 'n koppie tee na diens op Sondae. Die kerkraad is jonk van gees, dryf met geesdrif aksies van die gemeente, en het 'n definitiewe vroulike gevoel.
5. Ons is 'n klein en intieme gemeente en bevoorreg om ons eie leraar te hê. Lief en leed word deur al die lidmate saam gedra. Lidmate kuier Sondae lekker saam na 'n erediens oor 'n koppie tee en so word ons 'n hegte familie. 'n Lidmaat is nie net 'n nommer nie, hy of sy is 'n iemand.
6. Ons is 'n klein gemeente +/- 50 belydende lidmate, goed verteenwoordigend van oud en jonk. Almal ken almal se omstandighede, dalk is dit nie altyd so 'n goeie ding nie maar ek glo dat dit op 'n baie positiewe manier aangewend kan word. Ons het 'n baie "vroulike" kerkraad, slegs 8 en net 2 is mans wat daarop dien.
7. 'n Baie klein gemeente met +/- 50 belydende lidmate, ons is eerder 'n groot familie as 'n gemeente. Almal ken mekaar op die voornaam en gee werklik om vir mekaar. Alhoewel ons ons leraar respekteer as predikant is hy en sy gesin in werklikheid ook op die aarde mense en deel in almal se lief en leed. Die teedrink na die kerk is 'n moet want daar vertel elkeen sy eie storie van die week.
8. 'n Klein gemeente met lidmate wat redelik dienste bywoon en getrou is.
9. Ek glo Marken is die kleinste gemeente in die NG Kerk met slegs +/- 50 lidmate. Ons is 'n plattelandse hoofsaaklik boerdery gemeenskap gemeente. Ons maak van tentmakerbediening gebruik. Ons het elke Sondag 'n erediens en nagmaal word kwartaalliks bedien. Ons kinders is min maar hulle ontvang kategetiese onderrig. Ons lidmate is toegewyd en positief.
10. Ons is 'n hegte groep mense wat opreg belangstel in mekaar se wel en weê. Ons funksioneer soos 'n groot familie. Met 'n wonderlike leier as predikant wat absoluut 'n wedergeborene is, is dit vir ons maklik om vir ons medemens lief te wees.
11. 'n Klein gemeente waar almal vir mekaar omgee. Alle dinge word saam gedoen en die atmosfeer is baie ontspanne.
12. 'n Klein gemeente in die Limpopo provinsie +/- 110km Noord-Wes van Potgietersrus. Ons het ons eie kerk op Marken met +/- 40 belydende lidmate. Ons leraar Ds. Hannes Peens wat hier opgegroeï het as kind is 'n tentmaker leraar.
13. Ons is 'n klein gemeente, ons ondersteun mekaar redelik goed as daar 'n probleem is. Almal werk altyd goed saam as ons fondse moet insamel vir die kerk.
14. Ons is 'n klein gemeente in die hart van die Bosveld wat bestaan uit senior burgers en jong huisgesinne. Ons is hartlik teenoor vreemdes en laat hulle tuis voel. Ons kry redelik baie besoek van Dene omdat hulle plase in die omgewing het, ons het voorsiening gemaak om vir hulle 'n Bybel in hulle eie taal te gee as hulle kerk toe kom. Dis lekker om in Marken se kerk te wees. Halleluja!
15. Die gemeente is informeel en ons het ook nie 'n stywe houding teenoor mekaar nie. Daar word voor die diens lekker met mekaar gesels. Nuwe lidmate word gou ingetrek.
16. Die gemeente laat jou tuis en welkom voel. Daar is 'n samesyn tussen die mense.
17. Ons is 'n gemeente waar almal mekaar ken, amper soos 'n groot familie. Ons gee om vir mekaar, lief en leed is aan almal bekend. Almal werk saam wanneer projekte aangepak word en ek glo

dat ons gesien kan word as 'n baie aktiewe gemeente in ons gemeenskap. Nuwe lidmate voel ook sommer gou welkom en deel van die familie.

18. 'n Klein gemeente met sy eie leraar Ds. Peens. Marken het toegewyde mense wat bereid is om vir diens in God se koninkryk aan te meld. God gebruik ons elkeen op sy manier om sy koninkryk uit te brei en Hy stap ook die lewenspad saam met ons. Die mense gee werklik om vir mekaar, is altyd bereid om te help en hulle liefde vir mekaar is opreg.
19. 'n Klein en intieme gemeente.
20. 'n Klein groepie gelowiges wat een maal op 'n Sondag bymekaar kom om hulle godsdienste te beoefen.
21. Die gemeente is vriendelik, tegemoetkomend, lewendig en warm. Baie hiervan kom van Hannes wat die leier van die gemeente is.
22. 'n Klein gemeenskap vorm die basis van die gemeente, meestal wildboere en "dorpsmense" van die Marken omgewing. Alhoewel die gemeente klein is, +/- 40 kerkgaande lede voel jy vinnig tuis. Probleme is daar wel maar as die mense begin saamstaan is daar geen keer nie. Sondae by die kerk kan ek my uitleef in die Naam van die Here en na ander se welstand verneem.
23. Die gemeente bied aan 'n mens persoonlike diepte en ook sosiale kommunikasie. 'n Mens voel altyd welkom as individu. Die jeug en die senior burgers van die gemeente is gelyk in almal se oë.
24. Marken NG gemeente is 'n warm aktiewe gemeente wat prakties hulle Christenskap uitleef. Lidmate is vriendelik en hulpvaardig en laat jou tuis voel.

2. Hoe leer gemeentelede wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus Christus te wees?

1. Ons is bevoorreg om 'n pragtige jong lewenslustige Christen predikant te hê wat vir ons leiding gee en ons ook inspireer om met ons daad ons dissipelskap uit te leef; ons leer ook uit die Woord wat dit beteken.
2. Eerlik, ek weet nie hoe leer ons om 'n volgeling te wees nie. Jy is 'n volgeling deur jou naaste lief te hê soos jouself. Dit beteken dat jy eerlik met alle mense moet wees, dat jy vir jou broer moet kan sê wat jou pla, wat jy nodig het, gee wat hy nodig het, help, troos en bemoedig waar jy kan. Meeste van alles is ook om jou vyande lief te hê.
3. Ons kry goeie leiding van ons leraar wat 'n baie breër bedieningsveld het as net die gemeente. Die feit dat ons gemeente bestaan is 'n bewys van God se almag en sy plan met sy kerk, dit maak my bewus dat ons hier is met 'n doel en dat ons die evangelie moet uitdra aan almal. Ons moet 'n lig in die gemeenskap wees.
4. Deur formele en informele gemeentebyeenkomste, eredienste en die bywoning van buurgemeentes se aksies sowel as Bybelstudie geleenthede.
5. Gemeentelede volg Jesus deur van hulleself te gee, te waag en dit is wonderlik om te sien wat als in jou lewe gebeur as jy Hom gehoorsaam.
6. Deur middel van prediking en ook waar ons betrokke is en raak by projekte waar ons diensbaar is by die VGK gemeente. Die Ds. Gee vir ons hierin ook goeie leiding en is 'n sterk voorbeeld waar hy betrokke is en nou saamwerk met baie swart gemeentes. Diens van barmhartigheid in ons eie gemeenskap kan ook nog baie aandag kry en ons moet daaraan werk om armoede te verlig.
7. Die leraar beklemtoon dit gereeld en die gemeente word onderrig in ware dissipelskap.
8. Deur Bybelstudie en persoonlike bestudering van die Woord met die leiding van die leraar.
9. Omdat ons lidmate uit 'n Christelike verlede kom, is die grondslag reeds gelê maar toerusting vind plaas deur prediking, die voorbeeld van ander en deur eie ervaring leer ons om volgelinge van Jesus te word, te wees en te bly.
10. Deur die prediking en ander se voorbeeld asook bespreking en kommunikasie met mekaar leer ons om Jesus te volg.
11. Ons word uitgenooi om ons dissipelskap so uit te leef dat ander kan sien dat ons volgelinge van Jesus is. Ons word aangemoedig om om te gee vir ons medemens, vir ander te vertel van Jesus, maar jou daad moet ook God verkondig. Ons word ook aangemoedig om betrokke te word by jou werkers se welstand, en by die skool.
12. Deur te leer om vergewensgesind te leef.
13. Deur gemeente byeenkomste, eredienste en deur om te gee vir ander mense.
14. Indien jy dit nie alreeds weet nie is ons predikant altyd besig om dit aan ons duidelik te maak. Jy kan ook vir jou medegelowige vra en daaroor praat.

15. Ons leraar stel hierin 'n goeie voorbeeld. Daar word ekstra tyd ingeruim waar die gemeente bymekaar kom om bietjie in diepte gesprekke te voer. Preke sluit ook hierby aan.
16. Deur Hom lief te hê en elke dag te begin met sy Woord en deur gehoorsaam te wees en saam met Hom te loop.
17. Deur die boodskappe wat ons Sondae ontvang van ons leraar wat 'n goeie voorbeeld van 'n dissipel is. Deur die wonderlike resultate te sien wanneer jy jouself gee en opofferings maak. Deur die getuienis van ander mense. Ons leraar maak ook gereeld gebruik van voorbeelde van mense en situasies uit die verlede wat ons dikwels laat nadink en goeie lewenslesse is.
18. Deur die bestudering van die Woord en die besef dat die eie "ek" moet sterf soos 'n koringkorrel wat geplant moet word voordat dit vrug kan dra. Die Heilige Gees help ons om elke dag bietjie te verander sodat ons meer en meer soos Jesus kan wees, en sodat die vrug van die Gees deur ons doen en late uitgestraal kan word.
19. Deur die prediking van die Woord en die toepassing in die lewe.
20. Deur die prediking.
21. Deur te glo en gehoorsaam te wees aan die Woord van God; deur God lief te hê en ook mekaar lief te hê en mekaar te vergewe.
22. Deur die manier waarop die Bybel weergegee word in dienste maak dit vir 'n mens makliker om te verstaan wat Jesus van ons verwag. Baie keer is dit nie wat ons wil hoor nie, maar daar is tog 'n saadjie wat geplant word. Die Heilige Gees herinner ons elke dag met alles wat om ons gebeur om nie vir Jesus te vergeet nie, byvoorbeeld om mense raak te sien wat hulp nodig het en vriendelik te wees.
23. Die kerk bied aan 'n mens die geleentheid om te skakel met ander en lewer 'n bydrae oor hoe om 'n mens se geloof te verbeter.
24. Deur groepsbyeenkomste, eredienste, Bybelstudie, bidure, voorbeeld van leraar en interaksie van die gemeentelede.

3. Vertel iets wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe Hy werk in hierdie gemeente.

1. Die feit dat ons +/- 48 lidmate is en geen finansiële skuld las het nie, ons wel ons predikant kan bekostig is maar een aspek waar God werklik ons hand vashou en seën.
2. Dat ons onder sulke omstandighede kan voortbestaan, fondse aan ander gemeentes kan voorskiet, kan uitreik na die hele gemeenskap illustreer dat God hier teenwoordig is. As mense van 'n vreemde land af kom, nie ons taal verstaan nie, net die gemeenskap van gelowiges kan aanvoel, meer as gereeld ons eredienste bywoon – dan sê ek hier is meer hier teenwoordig as wat ons besef. Die getuienis van ons eie mense illustreer vir my genoeg.
3. Die feit dat ons klein is, 'n eie leraar kan bekostig, God onderhou sy kerk ook hier op Marken. Daar is 'n al hoe groter bewustheid oor ons verantwoordelikheid om vir God te werk i.p.v. net bestaan.
4. Nuwe jong gesigte wat geleenthede bywoon omdat hulle 'n behoefte het om Hom in hulle lewens te verwelkom.
5. God lewe en is alomteenwoordig, ek sien dit in vele gebeure rondom my – my suster was op pad na 'n kerkraadsvergadering en was voor die kerk in 'n ongeluk betrokke en het die minimum beserings opgedoen; my dogter werk in die stad en was in 'n sentrum tydens 'n rooftog, 'n wildvreemde man het haar gehelp om te kon skuil in 'n stoorkamer tot alles verby was; in ons eie gemeente was daar 'n geleentheid toe ons leraar 'n beroep na 'n ander gemeente kon aanvaar, ons paar mense sou sonder leraar wees. Die Here het van beter geweet en gesorg dat ons hom behou het waarvoor ons innig dankbaar is.
6. As boere gemeenskap ervaar ons God baie in die natuur en dan ook ons afhanklikheid van God se genade waar Hy dan ook voorsien in reën. Gedurende die afgelope jaar het ek ook ondervind dat daar 'n groter openheid en getuienislewering onder gemeentelede plaasvind wat my baie opgewonde maak.
7. Alhoewel ons 'n klein gemeente is weet ons van geen finansiële tekort nie. Deur God se leiding was ons selfs in staat om ander gemeentes finansiëel te ondersteun.
8. Die predikant is gehoorsaam aan die Heilige Gees. Ondersteuning en gebede van mede-lidmate.
9. In die 45 jaar wat ek lidmaat van hierdie gemeente is, was daar verskeie kere ernstige bekommernis en vrae oor die voortbestaan van die gemeente deur onder andere die ring. Ek onthou die ernstige pleitende gebede van gemeentelede om asseblief die gemeente te behou.

Ons is vandag nog hier as 'n volwaardige gemeente. Dit bevestig vir my dat God hier is en 'n doel het met ons gemeente.

10. Deur gemeentede se getuienis asook my eie ervaring waar ek weet dat God my bystaan en beskerm.
11. God is teenwoordig in elke klein dingetjie. Die natuur om ons, die veld en die diere, ons kinders, kleinkinders laat my elke dag ervaar God is teenwoordig. God se teenwoordigheid in die gemeente kan gesien word in die feit dat ten spyte van ons getalle ons nog 'n volwaardige gemeente is. Waar gemeentede vroeër na ander kerke oorgegaan het, is daar alreeds weer baie terug in die gemeente.
12. Ons huisgesin het 'n baie moeilike tyd ervaar met ons kinders. Hulle het gedrink en die enigste oplossing sou 'n egskeiding wees. Ons het ons leraar en ander gemeentede gevra om vir hulle voorbidding te doen. Hoe wonderlik om te kan getuig dat die probleem opgelos is.
13. Ek dink die werk wat ons onder mekaar in die gemeenskap doen wys dat God teenwoordig is.
14. Ons huisgesin het die afgelope tyd deur 'n krisis gegaan. Die vroue van die gemeente het 'n gebedsketting gevorm en ook ondersteuning gegee. Ek dank die Here daarvoor.
15. Ek ken 'n persoon deur my werk wat eers lidmaat was van 'n ander kerk. Sy sukkel baie finansiëel en as gevolg van verstandelike vermoëns is hierdie persoon se morele waardes ook te bevraagteken. Omdat mense in ons gemeente bemoeienis met haar gemaak het, het sy die vrymoedigheid om ons dienste by te woon. Haar seuntjie wat nou weer by haar tydelik woon, nadat hy deur die welsyn weggeneem is, kom ook kerk toe. Van die gemeentede wat op 'n daaglikse basis met haar werk maak baie vordering met haar.
16. Daar kom altyd 'n kalmte oor my as ek die kerk instap en na die Woord luister, ek wil ook elke Sondag kerk toe gaan, dit is 'n lekker gevoel. Die gemeente staan mekaar ook by.
17. Ek voel en sien God se teenwoordigheid konstant in die kerk. 'n Goeie voorbeeld is 'n gemeentelid wat die Here 'n paar jaar gelede verkwelik en verwerp het en net op aandrang van sy vrou die eredienste bygewoon het, onlangs tydens 'n erediens getuienis gelever het – hoe hy tydens 'n operasie die Here se teenwoordigheid ervaar het. Dit het my hoendervleis gegee – en ek kan net die Here weereens loof en dank oor hoe Hy in ons werk en vir ons lief bly ten spyte van ons sondige natuur.
18. My lewe het werklik ewigheidswaarde begin kry noudat ek met baie arm mense moet werk en dit voel of ek terselfdertyd God se werk doen. As gevolg van die finansiële verpligtinge van ons mans is ek dankbaar dat ons vrouens meer en meer op die kerkraad dien; dit is mos dieselfde Gees wat aan elkeen 'n afsonderlike gawe uitdeel soos Hy wil. God werk ook in ons gemeente soos omskryf in Psalm 37:3-5 “Laat jou lewe aan die Here oor, vertrou op Hom; Hy sal sorg” – 'n naweekboer (nie 'n gemeentelid nie) het R30 000 geskenk vir die herstel van die kerk se dak.
19. God se teenwoordigheid is duidelik uit die Prediker se verkondiging van die Woord. Daar is altyd nabetraging oor die boodskap wat gelever was.
20. God is wel teenwoordig tydens byeenkomste. Die feit dat 'n groot gedeelte van die gemeente nog eredienste bywoon is 'n bewys dat God in die gemeentes werk.
21. Die samewerking en entoesiasme met gemeentebyeenkomste en die basaar wys God se teenwoordigheid.
22. Vir my as persoon is lofprysing een van die grootste dele in die erediens, daardie warm gevoel wat jy kry as jy met jou vals stem uit volle bors die Here kan loof. Vir my is daar somtyds wat ek met verkeerde dinge struikel, die Here kom in die diens deur die boodskap en Hy praat met my soveel so dat jy wil wegkruip – maar om te weet vergifnis is net 'n gebed ver.
23. God maak Hom bekend in alles rondom ons. Ons sien dit dikwels eers raak as ons stil word. Hy maak Hom baie sterk en duidelik bekend deur die kerk en gemeenskap, veral in die ouer mense.
24. In die manier hoe die gemeente mekaar se sake dra en die blydschap wat hulle met mekaar deel.

4. Beskryf 'n ervaring van betekenisvolle aanbidding van God wat jy in die gemeente gehad het.

1. Ons het lankal beplan om 'n verligte kruis op Marken op te rig en dit was 'n wonderlike ervaring toe dit wel plaasgevind het. Die teenwoordigheid van die Here was werklik intens en is steeds daaglik sigbaar op Marken.
2. Veral tydens kerkraadsvergaderings ervaar ek dat ons in nederig ootmoed voor God staan om die nodige insig, wysheid en oordeelsvermoë sal kry om 'n brose gemeente se sake reg te hanteer. Maar die een geleentheid wat nie maklik vergeet sal word nie was toe ons leraar 'n keerpunt in sy bediening ervaar het en die oggend toe hy in 'n ander gemeente die erediens gelei

- het met 'n moontlike beroep. Die gebede wat daardie oggend al hier opgegaan het, was uit die harte van die gemeente en elkeen kon dit aanvoel. Ons bly glo dat die regte besluit onder die Heilige Gees se leiding plaasgevind het.
3. Miskien is dit omdat ons boere is. Ons besef ons afhanklikheid van die Here tydens spesiale voorbedding vir reën. Wanneer dit dan reën en die dorre aarde van die Bosveld word 'n groen paradys dan sien mens die almag van die Here en hoe Hy vir alles sorg. Dit spoel deur ons daaglikse lewe en ek besef elke dag my afhanklikheid van God en hoe groot sy liefde en genade is.
 4. Kerssangdiens 2007
 5. Ons ds. se preke het 'n diepte wat vir my persoonlik baie beteken, dis egter moeilik om op te noem, elke aanbidding is uniek, kersdienste en doop plegtighede staan vir my uit omdat die hele gemeenskap, gaste en al betrokke is. Doop plegtighede is baie persoonlik omdat dit so min gebeur en gewoonlik ook net een baba is, dus is dit regtig 'n intieme geleentheid en God se werk kan gesien. Dis lekker om te sien jou kinders is God se kinders.
 6. In 1999 het ons 'n baie droë jaar gehad met bitter tot geen reën nie. Daar is baie gebid en gepleit vir reën by meer as een geleentheid. Op 31 Desember tydens die middernagdiens is daar weer gebid vir reën terwyl daar nie regtig enige tekens van reën was gedurende die dag nie. Toe ons na 12 uur die aand uitstap uit die diens het dit saggies begin reën. Ek het net gevoel dat God waarlik leef en in beheer is. Daardie jaar (2000) het dit so baie gereën dat ons amper weer begin kla het daarvoor. Ek dank God vir sy liefde en genade wat Hy altyd so oor ons uitstort.
 7. Elke keer met die uitspraak van die seën aan die einde van die diens hou ek en my vrou hande vas en ervaar ons saam die seën van die Here vir elke dag wat voorlê.
 8. Die lof en aanbidding deur veelseggende liedere. Geesvervulde preke.
 9. Het baie ervarings gehad, kan nie een uitsonder nie.
 10. Omdat ons vooraf 'n tydjie gegee word om gesamentlik stil te wees in eenwording met die Heilige Gees, luister die hele gemeente na ons predikant en ervaar ons God se teenwoordigheid. Elke preek is 'n ervaring wat ek nie wil misloop nie.
 11. Elke Sondag is vir my betekenisvol.
 12. Tydens die krisis wat ons huisgesin gehad het met ons kinders, die gebede wat ook tydens die erediens vir ons opgegaan het en die wonderlike genesing wat ons hemelse Vader gebring het.
 13. Daar is gebid vir mense wat siek was en wat ten volle gesond geword het.
 14. Ek kan nie een spesifiek uitsonder nie omdat elke Sondag vir my iets gee om mee huis toe te gaan.
 15. Ons was 'n paar jaar terug op 'n gemeentekamp; op daardie stadium was ons lewe redelik deurmekaar omdat ons wou emigreer en daar baie struikelblokke was. Die kamp het my gebedslewe verryk en ek het geleer om my vrese en vrae vir Hom te gee. Ek het geleer dat ons lewe hier werklik aards is.
 16. Dit was 'n laagtepunt in my lewe. Ds. het uit Jesaja 6 gepreek. Daardie dag het ek vrede gemaak daarmee wat met my gebeur het. Ek het mense vergewe vir dit wat hulle my aangedoen het en ek bid vir hulle.
 17. Ek ervaar gereeld hoe God my vrae en onsekerhede wat ek deur die week het beantwoord in die boodskap wat ons predikant Sondag bring. Dit voel soms of Hy reguit met my praat. En dan is daar altyd die biddae vir reën wat God jaar na jaar so sorgsaam beantwoord.
 18. Ons dogter wou gedurende Maart in haar matriekjaar haar polse sny. Die beste hospitale ens. het geen verbetering gebring nie, vir die res van die jaar het sy by vriende van ons in 'n woonstel oorgebly. In die konsistorie het ek voor die diens weereens gebid dat die Here haar gesond sal maak, ek het ook te kenne gegee dat ek nie weer sal vra nie, later het ek skuldig gevoel oor my voorbarigheid, dit was al amper eindeksamen. Nodeloos om te sê God het toe gehelp, die Here wil hê dat ons Hom volkome moet vertrou.
 19. Elke Sondag se diens is 'n betekenisvolle aanbidding.
 20. Geen.
 21. By elke diens ontvang ek 'n betekenisvolle boodskap.
 22. As jy die trane in my oë sien sal jy weet.
 23. Om gediagnoseer te wees met 'n bloedklont op die brein en boonop 'n epileptiese leier te wees, die wil van God het toegelaat dat die gemeente my nie veroordeel nie.
 24. Die leraar se diens is van so 'n aard dat ek daaruit kan leer en pitkos kry vir die week.

5. Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik by die kerk betrokke was en hoe dit hanteer is.

1. 'n Konflik oor boekhouding van God se geld en kerk het tydens 'n kerkraadsvergadering ontstaan en ons het dit aan God oorgegee om te hanteer. Hy het die probleem, soos altyd, wonderlik opgelos.
2. Hierdie gemeente het 'n kerkraadsbesluit gehad wat die bywoning van eredienste en ander byeenkomste deur swart mense verbied het. Dit was vir die leraar en kerkraad 'n groot verleentheid toe 'n lidmaat van 'n ander NG gemeente weg gewys moes word omdat hy van 'n swart werknemer vergesel was. Die kerkraad het sonder teenstem die besluit herroep – Dank aan ons Vader. Sedert dien kan ons tot ons voordeel begrafnissangers, VGK konferensies en swart skoolkore tot ons eie geestelike verryking in ons kerk ontvang.
3. Dit is 'n Afrikaner gemeente – daar is altyd konflik. Tydens 'n kerkraadsvergadering was daar 'n hewige verskil oor die finansiële bestuurspraktyke en het 'n ouderling uitgeloop en gevolglik bedank. Dit was 'n baie plofbare situasie en kon baie negatiewe gevolge hê vir ons gemeente. Die leraar het ons tot kalmte gemaak en die situasie baie rustig gehanteer. Die betrokke persoon dien nie meer op die kerkraad nie maar is nog lidmaat van die gemeente.
4. Aan die begin van 2008 tydens gesprekke oor eenwording met die res van die NG kerk familie is daar geleentheid vir opinie gegee, maar geen verdere terugvoering is ontvang oor die onderwerp nie. Ek het ook 'n probleem gehad met die voornemende huwelik van 2 individue. Na afspraak met die leraar is meer vrae nog gevra. Ek het egter self met hulp van Hom tot aanvaarding en vergewing gekom.
5. Van ons lidmate het kinders aan die dood afgestaan en 'n mens kon sien hulle is kwaad vir die Here. Besoeke van die ds. sowel as die gemeente het met die tyd al meer vrede gebring. Een van hierdie lidmate het onlangs tydens die diens getuig van God se teenwoordigheid tydens 'n operasie en sy vrees wat verdwyn het, hoe stil dit in die teater was toe hy vir hulle vertel het hy het die Here saamgebring. Dit was wonderlik om hom te hoor getuig.
6. Ek en 'n ander tannie het oor iets so simpel soos gevulde pannekoeke 'n onderonsie gehad. Ek het nie gedink dat dit so ernstig was nie maar sy het dit baie persoonlik ondervind. Gedurende 'n kerkkamp was daar 'n voetewas geleentheid, ek het letterlik haar voete gewas wat ook daartoe gelei het dat sy my voete gewas het. Ek was baie dankbaar toe alles opgeklaar het. Ek kan nie kwaad bly vir ander nie en ek hou nie van enige konflik situasies nie.
7. Omdat ons soos 'n familie is, word 99% van alle konflik of probleem situasies deur ons predikant self hanteer en soms deur die ouderlinge. Konflik situasies word op 'n baie persoonlike vlak by die betrokkenes se huise uitgepraat en opgelos.
8. Ek weet van geen.
9. Met die wegbreek van die AP kerk was daar groot spanning en onmin in die gemeente en die gemeenskap. Vriendskappe het versuur, die kerk het leeggeloop. Daar is neergesien op die lidmate wat gebly het. Deur net rustig en kalm met ons kerk aktiwiteite voort te gaan, gebed en saamstaan het ons hierdie tydperk oorleef.
10. 'n Geruime tyd gelede het 'n sekere lidmaat nie goed gefunksioneer nie en ek het dit met ds. bespreek. Ek het die gevoel gekry dat hy aandagtig na my geluister het maar nogtans neutraal gebly het omdat ons albei lidmate was.
11. Konflik word baie goed hanteer deur ds. Hannes.
12. My vrou en 'n mans persoon het eenkeer 'n probleem gehad. Dit was nie duidelik wie reg of verkeerd was nie, maar ds. Hannes het dit hanteer en almal van ons is gelukkig uit mekaar.
13. Nie waarvan ek weet nie.
14. Mense is verskillend gemaak en daarom sal daar altyd konflik wees. Eenvoudige dinge kan soms die gemoedere hoog laat loop soos die spyskaart vir 'n ringsitting of 'n ongevoelige opmerking. Ek besef dat daar dikwels versoeking van Satan is en het deur God se genade geleer om my nie te steur aan nietighede nie.
15. Ek is bevoorreg om nog nie in 'n konflik situasie te wees waarin die kerk se leiding nodig was nie.
16. Die skool het meubels gegee om te verkoop tydens 'n veiling waar 'n bedrag aan die kerk geskenk moes word. Een onderwyser het aan my genoem dat die kerk die geld vir die meubels gesteel het van die skool want hy was by die veiling en weet wat is verkoop en ook die bedrag. Ek het dit aan die hoof ouderling genoem vanwaar hy die saak verder hanteer het. Die betrokke onderwyser het later om verskoning gevra.
17. Daar is soms konflik en verskille in die kerkraad, maar omdat ons soos 'n familie funksioneer word dit gou uitgepraat en in liefde hanteer. Daar is egter niks ernstig wat ek nou kan onthou nie.

18. Een van die ouderlinge, 'n dame, het 'n meningsverskil met die leraar gehad waarin sy beweer het dat die leraar haar persoonlik benadeel het. Die kerkraad het in wedersydse gesprekke die lug gesuiwer en versoening het plaasgevind.
19. Ek weet nie van konflik by die kerk nie.
20. Laat jou linkerhand nie weet wat jou regterhand doen nie.
21. Ek was nog nie in so 'n situasie nie.
22. Ek was nog nie lank in die NG kerk op Marken nie, toe die ds. een Sondag op die preekstoel klim, kon ek sien iets was verkeerd. Wat die struweling was en tussen wie weet ek ook nie, maar dit is nie belangrik nie. Dat hy daar gehuil het soos 'n kind en vir die mense gesê het om op te hou om onder mekaar te baklei en die reguit boodskap op die man/vrou af, dit het my baie respek vir hom gegee.
23. 'n Paar jaar gelede was die gemeente verdeeld oor 'n sogenaamde klik wat gevorm het. Die ds. het een Sondag voor die gemeente gestaan en met opregte emosie hulle verkeerde en swak gedrag gewys.
24. Nie waarvan ek weet nie.

6. Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente en wat gee jou hoop?

1. Angstig – niks! Hoop- Die wonderbaarlike wyse van Goddelike oplewing onder die gemeenskap en veral ons jongmense; ook die werk wat gedoen word onder ons swart broers en susters.
2. Angstig – as ons jonger mense en veral die jongmanne onwillig is om op die kerkraad te dien en nie meer betrokke wil raak nie; ook as ons net nie 'n deurbraak kan maak met 'n enkele erediens vir ons hele gemeenskap op Sondag nie. Hoop – as ek sien dat daar al meer geleenthede is waar ons gemeenskap met sy verskillende organisasies saam 'n fondsinsamelings geleentheid reël; as ek sien dat die kerkklosses al meer ons eredienste bywoon; as ek sien dat ons op ander gebiede plaaslik wil uitreik na die anderse deel van ons gemeenskap.
3. Angstig – Ek is bang dat ons gemeente net gaan bly bestaan. Ons is nie hier om net te wees nie, ons moet besef wat die Here se plan met ons gemeente is en dit dan doen, ons kan 'n reuse verskil in ons omgewing maak. Hoop – Dit gee my hoop dat ons nog bestaan, menslik gesproke moes ons gemeente al lankal doodgeloop het, maar deur God se genade bestaan ons nog en ek glo dat Hy ons sal lei om sy werk hier te doen.
4. Angstig – ekonomie en tydsbeperkings wat betrokkenheid soms kniehalter. Hoop – Dat daar tog belangstelling is en bereidwilligheid om te help.
5. Angstig – oor die finansiële sy van ons kerk se voortbestaan. Die boere trek baie swaar en die druk word meer op minder mense. Hoop – my geloof in God, Hy sorg vir elke klein voëltjie, waarom nie vir hierdie klein gemeente nie.
6. Angstig – die feit dat ons so min is en dat die finansies ons dalk kan dwing om op te hou bestaan. Mense se lam hande en voete om op te staan en 'n verskil te maak. Hoop – die feit dat ons al so lank bestaan al is ons net 'n klein handjie vol. Ek glo God het 'n doel en 'n plan met ons gemeente en dat Hy ons sal help om ons werk te kan bly doen.
7. Angstig – ontvolking as gevolg van droogtes, plase wat deur buitelanders en stedelinge gekoop word wat nie bydra tot die gemeente se werksaamhede nie. Hoop – dit is treffend om te sien hoe getrou en ywerig ons gemeentelede die Here dien, dit gebeur glad nie dat ons lidmate skuif na ander sustersgemeentes in ons omgewing nie.
8. Angstig – dat die gemeente sal leegloop as gevolg van verskeie redes bv. die afsterwe van mense en verhuising. Hoop – dat daar 'n oplewing in die gemeente is.
9. Angstig – die ontvolking van die platteland, plase wat vervreem word, moeilike boerdery omstandighede, jongmense wat elders gaan werk dra alles by tot klein lidmaat getalle. Hoop – omdat ons tot hiertoe oorleef het, glo ek dat daar voorsien sal word.
10. Angstig – kroniese afwesigheid van sommige lidmate. Hoop – ek voel dat daar herlewing plaasvind.
11. Angstig – gereelde kerkgangers wat verhuis, ons wil nie graag hê mense moet vertrek nie, daar kom nie altyd nuwe intrekkers in hulle plek in nie. Hoop – dat daar definitief 'n opflikkering van bywoning in die kerk is, veral ook van mense in ander kerke en besoekers.
12. Angstig – Ons gemeente krimp, mense wat trek en ou mense wat afsterf. Hoop – huisgesinne wat groei en beloftes van babas wat kom.
13. Angstig – niks. Hoop – die vernuwing wat plaasvind, ds. wat praat oor onderwerpe soos “Om God se stem te hoor” hierdie onderwerpe is nie in die verlede op so 'n praktiese manier hanteer nie.

14. Angstig – dat ons minder raak en ouer. Hoop – nuweling wat in die vooruitsig is en dat ons op mekaar aangewese is.
15. Angstig – die feit dat ons gemeente al hoe kleiner word. Hoop – ek glo dat God 'n doel het met Marken se gemeente en dat Hy sal sorg dat ons staande bly.
16. Angstig – niks. Hoop – die gemeente wat groei en hulp verleen waar hulle kan en die goeie verhouding tussen lidmate.
17. Angstig – die verhuising van lidmate na ander dorpe wat gelei het tot drastiese vermindering in lidmaat getalle, indien dit aangaan sal ons dalk ontbind en aansluit by ander gemeentes of dalk ongereeld dienste hê. Hoop – maar die Here voorsien daar is 'n hele paar nuwe gesigte wat ons eredienste begin bywoon asook ou gesigte wat meer gereeld daar te sien is.
18. Angstig – dat vernuwing nog nie in elkeen se lewe gesien kan word nie. Hoop – dat al meer mense geestelik wil groei en selfs kampe bywoon van Charismatiese kerke.
19. Angstig – drastiese vermindering van lidmate. Hoop -elke preek is betekenisvol en meelewend.
20. Angstig – die gemeente wat kleiner word as gevolg van die ontvolking van die platteland en die ouderdom van die lidmate. Hoop – miskien sal ek meer hoop hê as ons begin uitreik na ons naaste en hulle begin betrek by ons kerk se aktiwiteite.
21. Angstig – getalle wat afneem. Hoop – waar God teenwoordig is, is daar altyd hoop.
22. Angstig – die tipiese probleme van 'n klein gemeenskap, ontvolking van die platteland. Hoop – die samehorigheid onder mense in Marken het my altyd nog laat terug kom; naasteliefde, mense sal hulleself indoen om iets vir iemand anders te doen; die harde en duidelike boodskappe van God; hoop self, want daarsonder sou baie mense tou opgegooi het.
23. Angstig – niks. Hoop – die gemeenskap se positiewe uitkyk.
24. Angstig – niks. Hoop – die lewendige wyse waarop lidmate vir mekaar omgee en die entoesiasme waarmee lidmate aanbid en hulle Christenskap uiteleef.

7. Vertel hoe jy en ander voel oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die gemeente plaasgevind het.

1. Dit is meer openhartig en gemaklik en dus meer ontvanklik vir diens in sy Naam.
2. Die eerste verandering was egter meer as 5 jaar gelede met die wegbreek van lidmate na die AP Kerk, persoonlik meen ek dat die gemeente toe eers begin lewe het. Die ander verandering was toe 'n lidmaat wat eintlik 'n kwaadstoker was weens onvermydelike omstandighede die gemeente moes verlaat, nou gaan dit stukke beter.
3. Ek persoonlik voel positief, ander is weer negatief.
4. Positief, verandering en verbetering kan egter vinniger gebeur en meer mense betrek.
5. Ek is verheug oor ons leraar wat nou 'n volwaardige predikantspos het met 'n salaris wat hy vir sy gesin kan sorg. Vreemd en 'n bietjie onrusbarend is die feit dat al hoe minder mans kans sien om op die kerkraad te dien.
6. Ek self is positief, maar ander se negatiewe houding plaas 'n demper daarop. Die ouer mense in die gemeente is nie altyd lus vir verandering nie. Dan is daar nog mense wat steeds met 'n swart/wit bril na ander kyk, miskien moet ons begin om net met Jesus se oë na ander te kyk.
7. Ons ondersteun elke verandering wat daar in ons gemeente plaasgevind het.
8. Ek voel en ervaar dit ten goede.
9. Ek is gemaklik met die veranderinge wat wel plaasgevind het, niks was ingrypend anders as voorheen nie.
10. Ons voel tevrede met veranderinge aangesien ons groei en dus deel het aan vernuwing. 'n Mens moet nie staties bly nie.
11. Die ontspanne atmosfeer help baie om elkeen tuis te laat voel. Die erediens is ook "oop" vir elke persoon om werklik te kan voel dat hy deel van die kerk is. Verandering wat ander rasse in die kerkdiens betref is deur bykans almal met goeie en oop gemoed verwelkom of aanvaar.
12. Ek persoonlik kan getuig dat daar 'n baie nouer band tussen my en die ander gemeentelêde is. Rassisme wat verdwyn, ek self het my skuldig gemaak daaraan, ek dank my Hemelse Vader dat dit weg is.
13. Ek ervaar dit positief.
14. Positief – veral die vrymoedigheid wat ons het om vir ons ds. te sê as ons nie saamstem met 'n sekere voorstel nie.
15. Omdat ons 'n eg plattelandse gemeente is, ervaar ek nie so baie vernadering hier nie. Ons het wel saam met ander swart kerke 'n gemeenskaplike diens gehad wat miskien nie voorheen plaasgevind het nie.

16. Dit maak my hart bly om so 'n gelukkige gemeente bymekaar te sien. My kinders wat saam kerk toe gaan as hulle kom kuier sê dit voel vir hulle lekker en hulle voel tuis. Hulle is welkom in die kerk, by hulle eie gemeente is dit so styf en onpersoonlik.
17. Die feit dat ons uitreik na ander minder bevoorregte swart gemeentes is wonderlik, daar is al goeie resultate gesien. Gemeentelêde wat betrek word om meer aktief deel te neem aan eredienste lei tot 'n ontspanne samehorigheid. Daar word ook baie gefokus op kinders deur ons predikant, wat die atmosfeer minder styf maak en dit effens makliker maak met woelige kleuters soos ons s'n. Die diens is verstaanbaar vir oud en jonk.
18. Positief – verandering moet net so plaasvind dat dit nie te veel rimpelings veroorsaak nie.
19. Positief – die wegdoen van die meer formele na die minder formele wyse van die erediens.
20. Ek het nog geen verandering waargeneem nie.
21. Positief – ek ervaar die gemeente as vriendelik, oop en hulpvaardig.
22. Ek is 'n ou Hervormer, maar Jesus het dit vir my duidelik gemaak dat dit definitief nie saak maak nie. Ek voel tuis in die gemeente om die Here te dien, die preke het trefkrag veral met die projektor wat nou en dan gebruik word.
23. 'n Mens kan sê almal is positief oor die verandering en dinge is meer modern.
24. Ek weet nie.

8. Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het ?

1. Ons merk beter samewerking
2. Groot veranderinge vind in Ellisras plaas en dit kan baie vir ons beteken. Die agteruitgang by die Boerevereniging, plaaslike begrafnisonderneming, koöperasie, die pad na Baltimore en padkamp is betreurenswaardig, hoe kan ons help? Die nuwe hoof by die skool is 'n ligpunt, ons kan hom net ondersteun.
3. Meesal positief maar ek word soms moedeloos oor ander se negatiwiteit.
4. Positief – dis lekker om die hoeveelheid eenderse jongmense in die Bosveld te hê. Dit is egter bekommerend om swaarkry en welsyn gevalle onder ons mense te sien.
5. As ek nie in God geglo het nie, het ek nou in sak en as gesit. Ons samelewing rafel uit, jongmense slaap saam en ongehude babas is nie snaaks nie. Ons omgewing se bevolking raak ook al hoe minder. Sterk boere trek as gevolg van finansiële druk. Jong mense kom en gaan, maar ons is bly vir die wat vasbyt in die Bosveld. Dit is 'n harde lewe met baie opofferings. Hier was al rooftogte en moorde. 'n Mens kan nie soos van ouds met oop deure en vensters slaap nie. Maar God is in beheer en ek glo Hy het 'n plan met elkeen van ons hier. Met Hom aan my sy kan ek 'n laer storm loop.
6. Positief, ouer mense is dalk nie so positief nie.
7. Daar is 'n algehele verval in die samelewing rondom ons. Die algemene swak bestuur van regeringsinstansies en algemene bedrog wat daar plaasvind stem ons tot groot kommer.
8. Plaasaanvalle en rooftogte maak mens sekuriteitsbewus en soms voel jy magteloos. Dit maak jou egter meer bewus van jou afhanklikheid van God.
9. Die mense wat weggaan maak my bekommerd, daar kom nie ander in hulle plek nie.
10. Ek is positief daaroor.
11. Daar is bekommernis oor die verhuising van boere en oor grondeise. Die baie swart mense wat intrek is wel 'n bekommernis omdat ons nie seker is van ons toekoms en gemeenskap nie.
12. Rassisme wat ons grootste probleem was is besig om plek te maak vir dit wat ons Hemelse Vader van ons verwag, om jou naaste lief te hê.
13. Mense is baie aanpasbaar en ek dink mense het meer nederig geword en meer verdraagsaam.
14. Om kop bo water te hou, is vir almal deesdae 'n groot probleem en dit raak ook ons kerk.
15. Die misdaad situasie in ons land syfer ongelukkig ook deur na ons gemeenskap, dit maak mens benoud. Uit die aard van my werk kom ek in aanraking met ander kultuurgroepe, dit is insiggewend dat hulle ook maar dieselfde kwellings as ons het. Dit maak my positief dat ons God-Drie-Enig aanbid.
16. Ek glo dat daar nog meer gaan plaasvind maar as ons saam staan en die pad saam met God loop is daar 'n groot toekoms in die samelewing.
17. Verlies in norme en waardes en algemene losbandigheid onder Marken se jongmense pla my baie.
18. Positief maar ons kry swaar. Die verandering op ekonomiese gebied lei daartoe dat mense gedwing word om saam te werk selfs oor kleurgrense heen.

19. Boere wat hulle plase verlaat beïnvloed die lidmaat getalle; grondeise en moontlike onteiening bly 'n bekommernis; uit 'n ekonomiese oogpunt is die voortbestaan op plase duur.
20. Wat se verandering?
21. Soms dink ek dit gaan beter met almal as ek luister na die wonderlike getuienisse en byeenkomste, dan hoor en sien ek weer wat minder mooi is, maar God lewe en ek met Hom!
22. Die Here het 'n plan vir alle mense. Natuurlik maak die geweld en die misdaad dat 'n mens afgestomp raak. In my werk en verhoudings met ander mense is ek baie gelukkig, ek sien myself nog lank in Marken.
23. Ons het nog baie om te leer en by aan te pas. Ons kerklike strukture in verhouding met ons gemeenskap is nog steeds oudmodies in terme van kleur.
24. Angstig, die gewone gevoel van angs as gevolg van misdaad, lewensverlies, plaasmoorde, liefdeloosheid van die samelewing. Regstellende aksie wat groot finansiële implikasies in elke familie teweeg bring. Vrees vir veiligheid op ons paaie en by die huis.

Opsomming van mense wat ondervra is:

1-FEMALE-5-F	9-FEMALE-6-I	17-FEMALE-2-I
2-MALE-7-F	10-FEMALE-6-I	18-MALE-5-I
3-FEMALE-3-F	11-FEMALE-6-I	19-MALE-6-O
4-FEMALE-3-F	12-MALE-6-I	20-MALE-6-O
5-FEMALE-5-F	13-FEMALE-3-I	21-FEMALE-6-O
6-FEMALE-3-F	14-FEMALE-6-I	22-MALE-3-O
7-MALE-6-I	15-FEMALE-4-I	23-MALE-3-O
8-MALE-7-I	16-FEMALE-5-I	24-FEMALE-5-O

Sleutel:

- Die eerste numeriese waarde tref net onderskeid tussen die aantal persone
- "Female" / "male" verwys na die geslag van die persoon
- Die tweede numeriese waarde verwys na die ouderdom van die persoon, 3 beteken byvoorbeeld dat die persoon in sy/haar dertigs is.
- "F" dui aan dat die persoon 'n "Family member" is en deel vorm van die besluitnemingsprosesse in die gemeente
- "I" dui aan dat die persoon 'n "Inside stranger" is, betrokke is maar nie op besluitnemingsvlak nie.
- "O" dui aan dat die persoon 'n "Outside stranger" is en nie betrokke is nie.

BYLAAG: C

N.G Kerk Marken: Leesverslag 2009

Liewe broers en susters

Dit was vir ons 'n voorreg om julle onderhoude te lees en 'n kykie in die kultuur van julle gemeente te kry. Ons besef hoe uniek en besonders elke gemeente is, daarom was dit 'n groot eer om 'n bietjie in julle gemeentehart te kon inkyk. Die leesspanlede het so objektief as moontlik met julle data probeer omgaan, en het geen insae in julle eerste leesverslag gehad nie.

Onthou asb. dat hierdie verslag nie 'n evaluering van die gemeente is nie. Dit gaan glad nie vir ons om die goed-of-sleg vraag nie. Ons taak is om vanuit 'n denkraamwerk van gestuurde roeping julle gemeentekultuur uit die onderhoude te probeer aflees. Dit bevat dus opmerkings oor die waardes wat in julle gemeentekultuur voorop staan, die standaarde wat aangelê word vir sukses, en die persepsies omtrent God en kerkwees waarmee julle gemeente leef. Ons wil nie te veel advies gee nie. Ons vra hoogstens 'n paar vrae waaroor ons gewonder het en wat moontlik mag lei tot meer verheldering in julle eie verdere gesprek oor die kultuur van die gemeente.

Ons vertrou dat die dinge wat ons raakgesien het, julle gaan help in julle proses van geestelike onderskeiding en beplanning. Ons vertrou dat hierdie leesverslag sal bydra tot julle geestelike groei en verdieping, sodat julle tot groot seën sal wees in die Koninkryk van God.

Bossie Muller

Leesspanleier

Respondenteprofiel:

Daar is 'n onderhoude gevoer met 24 persone. Dit is interessant dat al die persone behalwe een, wat na aan die gemeente se besluitneming is (*Family*), almal vroue is.

Ons merk dat elf persone bo 60 jaar is. Twintigjarige en tieners ontbreek. Ons het gewonder: Is die respondente verteenwoordigend van die gemeente se profiel? Daar is net een stem onder die twintigjarige.

Nege van die totale respondente is mans en vyftien van die totale respondente is vroue.

Inleiding:

Ons as leesspan dink dat die gemeente nie verskonend moet omgaan met die feit dat julle 'n klein gemeente is nie. Ons wonder of die identiteit van die gemeente nie reeds geskuif het van 'n klein gemeente na 'n gemeente wat graag 'n verskil in die gemeenskap wil maak nie ('n gestuurde gemeente)!

Ons wonder oor die vraag: Na wie toe stuur God julle spesifiek? Aangesien julle klein is, hoe kan julle effektief wees?

Vraag 1: Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.

Hier is 'n paar sake wat uitstaan wanneer julle die gemeente beskryf.

1. Dit is 'n klein familie, klein plattelandse gemeente. Daar bestaan 'n sterk band tussen die gemeentelide. Gemeente gee om vir mekaar.
2. Lidmate word nie net as 'n nommer beskou nie.
3. Daar is verskeie sake waar die gemeente alreeds betrokke is in die gemeenskap.
4. Die kerkraad bestaan hoofsaaklik uit vroue (8 vroue en 2 mans)
5. Gemeente is hartlik teenoor vreemdes

Ons het gewonder oor die volgende vrae:

- Die feit dat vroue so 'n prominente rol speel in die leierskap en die gemeente, het dit te doen met die gemeentekultuur?
- Hoe word manne betrek in die leierskap van die gemeente? Is dit so, dat soos een respondent berig, dit as gevolg van finansiële druk is dat die mans nie betrokke kan wees nie?
- Moet die gemeente nie die gedagte van 'n klein gemeente omhels en begin dink dat daar alreeds tekens is dat die gemeente 'n verskil maak in die gemeenskap nie?
- Hoe sou aangesluit kan word by die gedagte: God is reeds aan die werk, en hoe sluit die gemeente by Hom aan?
- Ons het gewonder oor die vraag; Hoe verstaan die gemeente die begrip *vreemdes*?
- Is alle vreemdes welkom om te kom aansluit by die gemeente?
- Een respondent maak die opmerking, en ons wonder wat daarmee bedoel word: "Baie konserwatiewe gemeente in die bediening sowel as in demografie."

Vraag 2: Hoe kan gemeentelide leer wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus Christus te wees?

Wat ons met hierdie vraag probeer toets, is hoe julle dissipelskap verstaan, hoe dit binne julle kultuur funksioneer, en in watter mate die Bybel in julle geloofsgemeenskap die primêre instrument vir dissipelskapvorming is.

Die volgende bemoedigende sake word genoem

1. Die woord speel 'n belangrike rol deur Bybelstudie en persoonlike bestudering van die Woord. Toerusting vind ook plaas deur prediking.

2. Dat die woord neerslag vind in die lewe van die lidmate, word bevestig deur die volgende terugvoering:

 “Gemeentelede volg Jesus deur van hulleself te gee, te waag, en dit is wonderlik om te sien wat als in jou lewe gebeur as jy Hom gehoorsaam.”

 “Die voorbeeld van ander en deur die ervaring leer ons om volgelingen van Jesus te word, te wees en te bly.”

 “Ons word uitgenooi om dissipelskap so uit te leef, dat ander kan sien dat ons volgelingen van Jesus is.”
3. Die Heilige Gees herinner ons elke dag met alles wat om ons gebeur om nie vir Jesus te vergeet nie.
4. Die leiding en voorbeeld van die leraar word baie waardeer. Die leraar se woord en lewe is geïntegreer.
5. Die integrasie wat plaasvind in die bediening word mooi opgesom deur iemand van buite die gemeente: “ Deur groepsbyeenkomste, eredienste, bybelstudies, bidure, voorbeeld van leraar en interaksie van gemeentelede.”

Die leesspan het net gewonder oor die volgende vrae:

- Hoe word leiers bemaatig om lidmate te begelei in dissipelskap?
- Bestaan daar sorgsame kleingroepe in die gemeente en hoe kan dit binne die Marken-konteks uitgebrei word? Funksioneer die gemeente as geheel in 'n kleingroep en is daar ruimte vir kleingroepe?

Vraag 3: Vertel iets wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe Hy werk in hierdie gemeente.

Daar heers 'n sterk bewussyn van God se teenwoordigheid, “ervaar dat God ons hand vashou en seën”. Die volgende lig hierdie stelling toe: “Dat die gemeente kan voortbestaan met 'n leraar, sonder 'n skuldias is 'n aspek waar God ervaar word. Dat die gemeente geld aan ander gemeentes kan voorskiet, kan uitreik na die hele gemeenskap, dat vreemdelinge by hulle tuis voel, illustreer dat God by julle teenwoordig is”

Die volgende vrae het ons gedink sou die sake verder kan uitbrei en sou julle moontlik kon help om die kultuur verder uit te bou.

- Is dit net die predikant wat gehoorsaam is aan die Gees? Hoe sou die leiding van die Gees nog duideliker by die lidmate na vore kan kom?
- Hoe kan die leierskap bemaatig word om te onderskei waar God aan die werk is en dan aan te sluit by Sy werk?
- Dit is wonderlik om te hoor dat 'n respondent terugvoering gee dat daar 'n al groter bewustheid is oor ons verantwoordelikheid om vir God te werk. Hoe kan lidmate nog meer gehelp word om 'n koninkryksverskil te maak?

Vraag 4: Beskryf 'n ervaring van betekenisvolle aanbidding van God wat jy in hierdie gemeente gehad het.

Gebed, veral met die oog op voorbidding vir reën, verskillende eredienste, die sang van lidmate en die boodskappe van die leraar word beskryf as betekenisvolle aanbidding van God.

Ons stel graag die volgende vrae om hierdie momente nog meer deurleef te maak,

- Wat sou julle kon doen om die liturgiese elemente verder uit te brei, en hoe kan lidmate meer betrek word? Watter gewoontes is daar om die leraar hierin te ondersteun?
- Hoe word gebede hanteer as dit nie verhoor word nie? Wat wil God daardeur sê?
- Hoe kan kerkraadsvergaderings asook ander vergaderings nog meer dien om 'n ontmoeting met God te wees? Hoe kan lede gehelp word om geestelike onderskeiding toe te pas?

Vraag 5: Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik by die kerk betrokke was en hoe dit hanteer is?

Dit is duidelik dat die konflik in die gemeente hanteer word. Die konflik is van uiteenlopende aard. Soos een lidmaat berig: "omdat ons soos 'n familie funksioneer word dit gou uitgepraat en in liefde hanteer."

Om die konflik op te los, het ook bygedra "tot ons eie geestelike verryking in ons kerk". Baie van die konflik word op persoonlike vlak by die huis uitgepraat.

Die leraar word gerespekteer vir die feit dat hy op die regte tye sekere sake van die kansel af aanspreek.

Ons dink oor die volgende vrae:

- Hoe kan versoeningsrituele soos voetewassing verder uitgebrei word om dit deel van gemeentekultuur te maak?
- Die leraar vertolk 'n sentrale rol in konflik oplossing. Hoe word ander leiers bemagtig om hierin behulpsaam te wees?
- Ons het op hierdie punt gewonder oor die versorging van die leraar. Is daar 'n veilige ruimte waar hy kan ontlaai?

Vraag 6: Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente en wat gee jou hoop?

Daar is 'n oplewing in die gemeente. Sommige sê dat daar herlewing, vernuwung plaasvind. Dat God 'n doel het met die gemeente is baie duidelik. Dit gee beslis hoop. Die oplewing blyk hoofsaaklik onder die jeug te wees, asook die werk wat gedoen word onder swart broers en susters.

Die volgende vrae kan moontlik help om die hoop te bevorder.

- Is daar konsensus oor die nuwe terminologie in die gemeente: Herlewing, vernuwung, om God se stem te hoor?
- Hoe sou julle hierdie gebeure kon vier met 'n seremonie?

- Dat God 'n doel het met die gemeente is duidelik. Ons wonder na wie God julle spesifiek stuur om te beantwoord aan julle bestaansdoel. Wat dink julle?

Vraag 7: Vertel hoe jy en ander voel oor die verandering wat in die afgelope 3-5 jaar in die gemeente plaasgevind het.

Verandering het op verskillende vlakke plaasgevind

- i) Vroue in die kerkraad
- ii) Erediens
- iii) Gestuurdheid na gemeenskap

Mense is positief hieroor. Daar is skynbaar mense wat nie lus is vir verandering nie. Daar is ook skynbaar mense wat rassismes is, alhoewel dit hoofsaaklik verdwyn het.

Die volgende vrae kan dalk help om die verandering verder positief te hanteer.

- Wat het die leierskap reg gedoen en hoe kan dit nog verder uitgebrei word, sodat gemeente al meer by God se werk kan aansluit?
- Ons wonder oor die bestaan van 'n groep wat nie saamstem met die manier hoe die gemeente aan God gehoorsaam is nie. Hoe word hulle bereik?
- Die groei van die gemeente, hoe verstaan lidmate die groei? Wie is die “nuwe gesigte” wat eredienste bywoon?
- Wat het die gemeente bygedra tot die positiewe uitkyk van die gemeenskap? Hoe sou dit uitgebou kan word?
- Is rassisme 'n moontlike struikelblok om die gemeente as gestuurdes na die gemeenskap te verstaan? En as rassisme verdwyn het, hoe kan hierop voortgebou word? Is almal welkom in die erediens?

Vraag 8: Hoe voel jy en ander oor die verandering wat die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

Daar word berig dat beter samewerking bemerk word. Daar word gevra: “Hoe kan ons help, daar waar dit verval?”

Een persoon berig: “rassisme wat ons grootste probleem was, is besig om plek te maak vir dit wat ons Hemelse Vader van ons verwag, om jou naaste lief te hê.”

Dit is verblydend – die jongmense in die bosveld. Die lidmate is bekommer oor die swaarkry en welsyngevalle in eie geleedere.

Te midde van swak bestuur van regeringsinstansies en bedrog, plaasaanvalle en rooftogte ervaar lidmate hulle afhanklikheid van God en weet hulle God is in beheer. “Dit maak my positief dat ons God aanbid.”

Die volgende vrae om oor na te dink:

- Wat meer as wat reeds gedoen word, is nodig om lidmate betrokke te kry, daar waar verval plaasgevind het? Sou dit kon help as lidmate meer koninkryksgerig dink?